รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
ฉบับสมบูรณ์

โครงการ การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน เพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น : กรณีของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โดย สยามล เพียรงาน และคณะ

เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553

สัญญาเลขที่ RDG 52 N 0024

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการ การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน เพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น : กรณีของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

คณะผู้วิจัย	*ตำแหน่ง*
1.นางสยามล เพียรงาน	หัวหน้าโครงการ
2.นายนพดล เพียรงาน	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่ออกเหนือ
3.นางสมใจ อินทสิทธิ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193
4.นางเกตสุดา วรรณวินิจ	ครูโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193
5.นางวารุณี ศรีมาลี	ครูโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193
6.นางกาญจนา เหมืองหม้อ	ครูโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193
7. นายธีรเดช ปัน	ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านจอมแจ้ง
8. นายพิเชษฐ์ เดชาวัฒนากุล	ประธานสภาวัฒนาธรรมอำเภอแม่สะเรียง
9.นายราชันย์ พันธ์เสนา	นักวิชาการวัฒนธรรมอำเภอแม่สะเรียง
10.พระสมุห์จีระศักดิ์ จิรธัมฺโม	เลขานุการเจ้าคณะอำเภอแม่สะเรียง
11.พระสุพล อาภาธโร	เลขานุการเจ้าคณะอำเภอสบเมย
12.นายแดง พูลน้อย	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย
13.นายสุรพล ประทินสุขอำไพ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม
14.นายบุญวาส ฝั้นเต่ย ตำแหน่ง	ปราชญ์ทางด้านประเพณีชุมชนและงานฝีมือ
15.นายอำพล เด่นโยธา	กำนันตำบลแม่สะเรียง
16.นายดำรง ปันทวัง	รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น : กรณีศึกษาตำบลแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน สัญญาเลขที่ RDG 52 N 0024 ดำเนินงานวิจัยโดยนางสยามล เพียรงาน รหัส 490232172 นักศึกษาสาขาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้มาถึงบทสรุปงานวิจัยชิ้นนี้

จากวัตถุประสงค์ของงานวิจัยการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น : กรณีศึกษาตำบลแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีอยู่ 3 ข้อ 1.รวบรวมประวัติและวิเคราะห์โครงสร้างชื่อหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง 2. ศึกษาบริบทและประวัติศาสตร์ชุมชนของตำบลแม่สะเรียง 3.พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หน่วยประวัติศาสตร์ชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลแม่สะเรียง โดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนและการจัดเวทีรวมทั้งการใช้ศักยภาพของทีมวิจัยในการสืบค้นข้อมูล ออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่ สะเรียง

ประวัติศาสตร์ชุมชนเป็นมรดกที่สำคัญในการรักษาความเป็นตัวตนของชุมชนไว้แม้เวลาจะผ่านมากี่ร้อยปีก็ตามผู้คนในชุมชนยังมีการสืบสานและส่งต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น หากแต่มีการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว การดำรงไว้ซึ่งประเพณี วัฒนธรรมและ “รากเหง้า”ของตนเองและชาติไทยถูกลดความสำคัญลงมาก หากเราไม่ตระหนักถึงปัญญาเหล่านี้สิ่งต่างๆที่เป็นความงามความดีที่บรรพบุรุษได้สั่งสมไว้ก็จะเลือนหาย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรมสูญสิ้นจากสังคมไป เยาวชนก็ไม่สามารถเรียนรู้และปฏิบัติตนเป็นคนดีตามแบบอย่างบรรพบุรุษ เกิดปัญหาในสังคมตามมาอีกมากมาย และจากการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียงยังพบว่าการบันทึกหรือการจัดเก็บข้อมูลประวัติชุมชน ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น มีข้อมูลน้อยมากหากไม่มีการบันทึกหรือสืบค้นไว้สิ่งต่างๆ เหล่านี้ก็จะสูญหายไปกับผู้เฒ่าผู้แก่หรือผู้รู้ในชุมชน งานวิจัยการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียงจึงเป็นการสืบค้นและสืบสานให้กับคนรุ่นใหม่โดยการนำไปสู่สถานศึกษาคือ โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 และโรงเรียนอื่นๆในโอกาสต่อไป

ผลจากการศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลแม่สะเรียงยังพบว่า ประวัติหมู่บ้านทั้ง 9 หมู่บ้านมีความเป็นมาแต่แตกต่างกัน ทำให้ทราบว่าในอดีตหมู่บ้านต่างๆในตำบลแม่สะเรียงมีความอุดมสมบูรณ์ โดยศึกษาจากการตั้งชื่อที่มีความสอดคล้องกับภูมิประเทศความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็น ชื่อป่า ดง หรือที่ราบลุ่มที่อุดมสมบูรณ์ บางหมู่บ้านตั้งมาหลายร้อยปี บางหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านที่เกิดขึ้นใหม่ และหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียงยังมีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ โดยส่วนใหญ่จะเป็นคนพื้นราบ (คนเมือง) ประกอบด้วย บ้านจอมแจ้ง บ้านในเวียง (เขตเทศบาล) บ้านทุ่งพร้าว บ้านป่ากล้วย(บ้านหลัก)บ้านนาคาว ส่วนบ้านหนองผักหนาม บ้านไร่ บ้านดงสงัด พบว่าการอพยพมาอาศัยของชนเผ่ากะเหรี่ยงเป็นส่วนใหญ่และบ้านแพะเป็นชนเผ่าละว้าเป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้ประเพณีดั้งเดิมที่พบเป็นประเพณีของหมู่บ้าน บ้านจอมแจ้ง บ้านในเวียง บ้านทุ่งพร้าว บ้านป่ากล้วย บ้านนาคาว โดยเป็นของคนพื้นราบ(คนเมือง) ส่วนประเพณีชนเผ่าของหมู่บ้าน บ้านแพะ บ้านไร่ บ้านดงสงัด จะไม่มีในชุมชนเนื่องจากผู้คนในชุมชนหันไปนับถือศาสนาคริสต์ จะเห็นได้ว่าประเพณี วัฒนธรรมจะเกิดมาจากการนับถือศาสนาและความเชื่อตามบรรพบุรุษ ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนตำบลแม่สะเรียง ประกอบด้วย ตานข้าวใหม่ (ข้าวจี่ ข้าวหลาม) ประเพณีส่งเคราะห์ สืบชะตา ประเพณีออกพรรษา (ออกหว่า) ประเพณีตานเทียนเหง ประเพณี นอนวัดจำศีล ประเพณีปี๋ใหม่เมือง ประเพณีเลี้ยงเจ้าปู่ เจ้าย่า ประเพณีตานแตน ก๋วยสลาก ประเพณี 9 ค่ำเดือน 8 ออก 8 ค่ำ (ผูกข้อมือ “มัดมือ”) ประเพณีตานข้าวหย่ากู๊ ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีสรงน้ำพระธาตุ (ขึ้นดอย) ประเพณีปี๋ใหม่เมือง ประเพณีปอยส่างลอง ประเพณี “เลี้ยงเจ้าเข้าทรง” และประเพณีที่สูญหายไปคือ ประเพณีตานเตียน (ทานเทียน) ประเพณีตานดอกไม้ (ทานดอก) ประเพณีตานต้อด และประเพณีจะก๊ะ ภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันในชุมชนหรือในหมู่บ้าน หมู่บ้านที่ใช้ภาษาไทยล้านนา คือ บ้านจอมแจ้ง บ้านในเวียง บ้านทุ่งพร้าว บ้านนาคาว บ้านป่ากล้วย(บ้านหลัก) ส่วนบ้านที่ใช้ภาษากะเหรี่ยงติดต่อกันในชุมชนคือบ้านหนองผักหนาม บ้านไร่ บ้านดงสงัด และบ้านป่ากล้วย(บ้านบริวาร) ที่เป็นชาติพันธุ์ที่เป็นกะเหรี่ยง ส่วนบ้านแพะใช้ภาษาละว้าติดต่อสื่อสารกันในส่วนชาติพันธุ์ที่เป็นละว้า

บทสรุป

“ประวัติศาสตร์” เป็นสิ่งที่บ่งบอกความเป็นเอกราช ความเป็นไทย ความเป็นตัวตนของคนในชุมชนรวมทั้งแสดงความเป็นชาติพันธุ์ของตนเอง จะเห็นได้ว่ากระแสการตื่นตัวทางวัฒนธรรมการรักษาและสืบสานประวัติศาสตร์ชาติไทยและความเป็นไทย อาจจะเนื่องจากคนไทยในปัจจุบันมีปัญหาเรื่องของความสามัคคีของคนในชาติและการสดงออกทางความคิดที่ไม่ตรงกันอย่างรุนแรง จึงสะท้อนในเรื่องความเป็นชาติและประวัติศาสตร์ในเรื่องของความรักชาติ ความคนไทย วัฒนธรรมของคนไทย จึงเกิดกระแสความรักชาติ รักถิ่นเกิดของตัวเองของสังคม และนักวิชาการรัฐบาลหรือแม้แต่ผู้คนในสังคมพึ่งตระหนักถึงการสืบสานประวัติศาสตร์ชาติไทย ประวัติศาสตร์ชุมชน การรักษาเอกลักษณ์ของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเอกลักษณ์ชาติไทย ชนเผ่าหรือชาติพันธุ์ของตนเอง การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น : กรณีศึกษาตำบลแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จากการได้รับความสนับสนุนจากทุนสนับสนุนการวิจัย จากชุด CBMAG เป็นแรงผลักดันสำคัญในงานวิจัย จึงเป็นแนวทางที่จะให้ชุมชน เอกชนและภาครัฐร่วมมือร่วมใจในการสืบสานและดำรงไว้ซึ่งภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่น เอกลักษณ์ของชุมชนและการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในคุณค่าของมรดกทางภูมิปัญญาของชุมชนให้เยาวชนได้เรียนรู้ สืบสานอย่างยั่งยืนต่อไป

คำนำ

การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น : กรณีของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ดำเนินการงานมาเสร็จสมบูรณ์ ใช้เวลาในการดำเนินวิจัย 1 ปี 2 เดือน 18 วัน และการจัดเวทีและกิจกรรมงานวิจัย 16 ครั้ง จึงประสบผลสำเร็จ จากการดำเนินงานวิจัยประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์อย่างมากมาย บางครั้งเหน็ดเหนื่อย ท้อแท้ เกือบจะทิ้งงานวิจัยชิ้นนี้หลายครั้ง หากไม่มีทีมวิจัยที่เข็มแข็ง หรือเรียกว่า “แฟนพันธุ์แท้” แล้วงานวิจัยชิ้นนี้คงมาไม่ถึงวันนี้ คุณความดีทั้งหมดผู้วิจัยต้องขอมอบให้กับทีมวิจัยทั้ง 16 ท่าน ที่ได้ร่วมแรงร่วมใจฟันฝ่าอุปสรรคมากมาย บางครั้งมีบ้างที่เหนื่อยล้าแต่เราก็เดินมาถึงความสำเร็จตามเจตมุ่งหวัง

รายงานฉบับสมบูรณ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจของทีมวิจัย และจากการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น โครงการ Community–based Master Research (CBMAG) คณะครูโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 และปราชญ์ ผู้รู้ ผู้สูงอายุ ในตำบลแม่สะเรียง และ รองศาสตราจารย์ สมร เจนจิจะ ที่ให้กำลังใจพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ คุณความดีทั้งหลายเหล่านี้ขอมอบให้ทุกท่านที่ได้เอ่ยนามมาทั้งหมด หากงานวิจัยฉบับนี้มีส่วนบกพร่องประการใดผู้วิจัยขอรับไว้แต่เพียงผู้เดียว ผู้วิจัยจึงกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสยามล เพียรงาน

ผู้จัดทำ

สารบาญ

	หน้า
บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน	ก
คำนำ	ค
สารบาญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	3
คำถามวิจัย / โจทย์	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ระยะเวลาดำเนินการวิจัย	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
ขอบเขตในการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
1. แนวคิดและทฤษฎี ความหมายและความสำคัญ	8
ความหมายของหลักสูตร	9
ความสำคัญของหลักสูตร	11
ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร	12
แนวคิดการพัฒนาหลักสูตร	13
ความสำคัญการพัฒนาหลักสูตร	20
องค์ประกอบของหลักสูร	22
ประเภทของหลักสูตร	24
2. การออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น	30
ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น	31
ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่น	33
ความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	34
กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	37
การประเมินหลักสูตร	45

สารบาญ (ต่อ)

หน้า

3. การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน 46
ความหมายของคติชนวิทยา 46
ความสำคัญของคติชนวิทยา 48
การรวบรวมข้อมูลทางคติชนวิทยา 49
4. การศึกษาโครงสร้างทางภาษา 57
5. ข้อมูลพื้นฐานของตำบลแม่สะเรียง 62
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 65

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 74
ขอบเขตการศึกษา 74
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา 75
การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 75
การเก็บรวบรวมข้อมูล 77
การวิเคราะห์ข้อมูล 90

บทที่ 4 ประวัติศาสตร์ตำบลแม่สะเรียง 91
ประวัติหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง 91
การศึกษาโครงสร้างชื่อหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง 99
บริบทชุมชนของตำบลแม่สะเรียง 103

บทที่ 5 การออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น: ประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง 121
แนวทางการดำเนินงานระดับสถานศึกษา 121
การแต่งตั้งกรรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น 122
ศึกษา/วิเคราะห์กรอบหลักสูตรสถานศึกษา 123
ศึกษา/วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของชุมชน 124
จัดทำรายละเอียดหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา 125
ครู/อาจารย์นำไปจัดทำคำอธิบายรายวิชา 128

สารบาญ (ต่อ)

หน้า

แนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น 129
ศึกษา/วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 129
ศึกษา/วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของชุมชน 130
จัดกรอบสาระและรายละเอียดการเรียนรู้ท้องถิ่น 130
จัดทำแผนการเรียนรู้ 162
การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 162

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ 164
บทสรุป 167
อภิปรายผล 170
ข้อเสนอแนะ 174
บรรณานุกรม 175

ภาคผนวก 180
ภาคผนวก ก ประวัติผู้วิจัยและรายนามทีมวิจัย 180
ภาคผนวก ข แบบบันทึกการเก็บข้อมูล 184
ภาคผนวก ค หลักสูตรท้องถิ่น: ประวัติศาสตร์ชุมชน ตำบลแม่สะเรียง 190
ภาคผนวก ง โครงการพัฒนาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น 249
ภาคผนวก จ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น 253
ภาคผนวก ช บันทึกการประชุม 256
ภาคผนวก ฉ รายละเอียดกิจกรรม 266
ภาคผนวก ฌ รูปภาพกิจกรรม 278

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

"ตำบลแม่สะเรียง" เป็นตำบลหนึ่งในเจ็ดตำบลของอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ร่วมกันมายาวนาน จึงเปรียบเหมือนศูนย์รวมทางวัฒนธรรม ประเพณี อันล้ำค่า มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานที่สืบสานกันมาจากรุ่นสู่รุ่น

ทว่าเสียงสะท้อนจากคนเฒ่าคนแก่ในตำบลแม่สะเรียงในวันนี้กลับเป็นเสียงแห่งความกังวลว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วัฒนธรรม และประเพณีที่เคยสั่งสมกันมา จะส่งผ่านไปไม่ถึงลูกหลานในวันข้างหน้า เนื่องจากเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันส่วนใหญ่ได้ละเลยการอนุรักษ์และสืบสานของดีที่มีอยู่ (ทอง โพธิ์สุวรรณ,สัมภาษณ์: 25 กรกฎาคม 2552) จึงเกิดความคิดและความต้องการที่จะถ่ายทอดข้อมูลทางภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในด้านต่าง ๆ ให้แก่ลูกหลานต่อไป (จันฟอง โพธิ, สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552) นอกจากนี้หลังจากที่ผู้วิจัยได้ลงไปสำรวจข้อมูลในพื้นที่ตำบลแม่สะเรียงแล้วยังพบว่าทางโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ยังมีความเห็นสอดคล้องและความต้องการในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพราะเห็นว่าการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นจะเป็นการถ่ายทอด เผยแพร่ และปลูกฝังให้ผู้เรียนรับรู้เข้าใจประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีของตน รวมถึงเป็นการสร้างความสำนึกรักในท้องถิ่น (รายงานการประชุมการวางแผนการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193, 2552:1) ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในหมวด 4 ได้กล่าวถึงแนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 ได้กำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับตัวเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และในมาตราเดียวกันข้อ 3ได้กำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา และในมาตรา 24 ยังกำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ และปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และมาตรา 29 ได้กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา

อบรมมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชนจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาต้องมีการนำวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ภาษาถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน แต่ปัจจัยที่สำคัญดังกล่าว คือ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ภาษาถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นกำลังจะสูญหายไปจากสังคมของคนตำบลแม่สะเรียงที่มีประวัติอันเก่าแก่มาช้านาน มีร่องรอยอารยธรรมที่มีความรุ่งเรืองนับตั้งแต่อดีต มีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและภาษาของผู้คนที่อาศัยอยู่หลากหลายชาติพันธุ์ ซึ่งประกอบไปด้วย “ปกาเกอะญอ” (กระเหรี่ยง) ละว้า (ลัวะ) คนพื้นราบ (คนไทยวน) ไทยใหญ่ ซึ่งแต่ละชาติพันธุ์ก็มีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและภาษาเป็นของตนเอง มีการสืบทอดจากรุ่นมาสู่รุ่นมาช้านาน แต่ในปัจจุบันนี้สิ่งต่างๆ กำลังจะสูญหายและถูกวัฒนธรรมภายนอกเข้ามามีอิทธิพล หากไม่มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยอย่างแท้จริงก็จะทำให้สูญหายไปกับคนรุ่นเก่าและในอนาคตคนในตำบลแม่สะเรียงก็จะไม่รู้ความเป็นรากเหง้าของตนเอง ไม่มีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ภาษาถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดีงามไว้สืบสานและส่งต่อให้ชนรุ่นหลังอีกต่อไป

จากสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยในฐานะชาวตำบลแม่สะเรียงได้สำรวจความต้องการในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 โดยโรงเรียนมีนโยบายในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับการเรียนการสอนนักเรียนในเรื่องเกี่ยวกับชุมชนและวัฒนธรรมในชุมชน ประกอบกับชุมชน โดย ปราชญ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้สูงอายุ และผู้รู้ในชุมชน อยากเห็นการสืบสาน ประเพณี วัฒนธรรม และการเรียนรู้รากเหง้าของตนเองและเรื่องที่นักเรียนจะเรียนรู้ต้องเป็นเรื่องราวของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นของตำบลแม่สะเรียง โดยได้มีการพูดคุยทั้งฝ่ายชุมชน โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 และทีมวิจัย ให้สืบค้นประวัติศาสตร์ชุมชนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนจัดในรายวิชาภาษาไทย หน่วยประวัติศาสตร์ชุมชน ซึ่งทางโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 จะดำเนินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นในปีการศึกษา 2552 โดยมุ่งหวังให้นักเรียนในโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กในพื้นที่ตำบลแม่สะเรียงอยู่แล้วได้เรียนรู้ในวิถีชุมชนของตนเองและจะได้ตระหนักรู้ถึงคุณค่าของท้องถิ่นอันจะสามารถสืบสานและเป็นการอนุรักษ์สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อรวบรวมประวัติและวิเคราะห์โครงสร้างชื่อหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง

2.เพื่อศึกษาบริบทและประวัติศาสตร์ชุมชนของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หน่วยประวัติศาสตร์ชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

คำถามวิจัย / โจทย์

การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน เพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น:กรณีของตำบลแม่ สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีกระบวนการศึกษาอย่างไร การวิเคราะห์โครงสร้างชื่อของหมู่บ้านเป็นอย่างไรและจะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นหน่วยประวัติศาสตร์ชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.ได้ประวัติของชุมชนตำบลแม่สะเรียง ชื่อหมู่บ้านตามลักษณะการตั้งชื่อของหมู่บ้านการเปลี่ยนแปลงของชื่อหมู่บ้านรวมถึงการเลือกทำเลที่ตั้งหมู่บ้านตามชาติพันธุ์ วัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐานของชุมชน และลักษณะทางวัฒนธรรม ภาษาถิ่น ภาษาชาติพันธุ์ วิถีชีวิตที่มีความหลากหลายของชาติพันธุ์ในตำบลแม่สะเรียง

2.ได้หลักสูตรท้องถิ่นหน่วยประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านจอมแจ้ง สำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชน

4.ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาของตนเอง

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้เวลาในการศึกษาวิจัยเป็นระยะเวลา 12 เดือน ตั้งแต่ เดือน มกราคม 2552 ถึง ธันวาคม 2552

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน

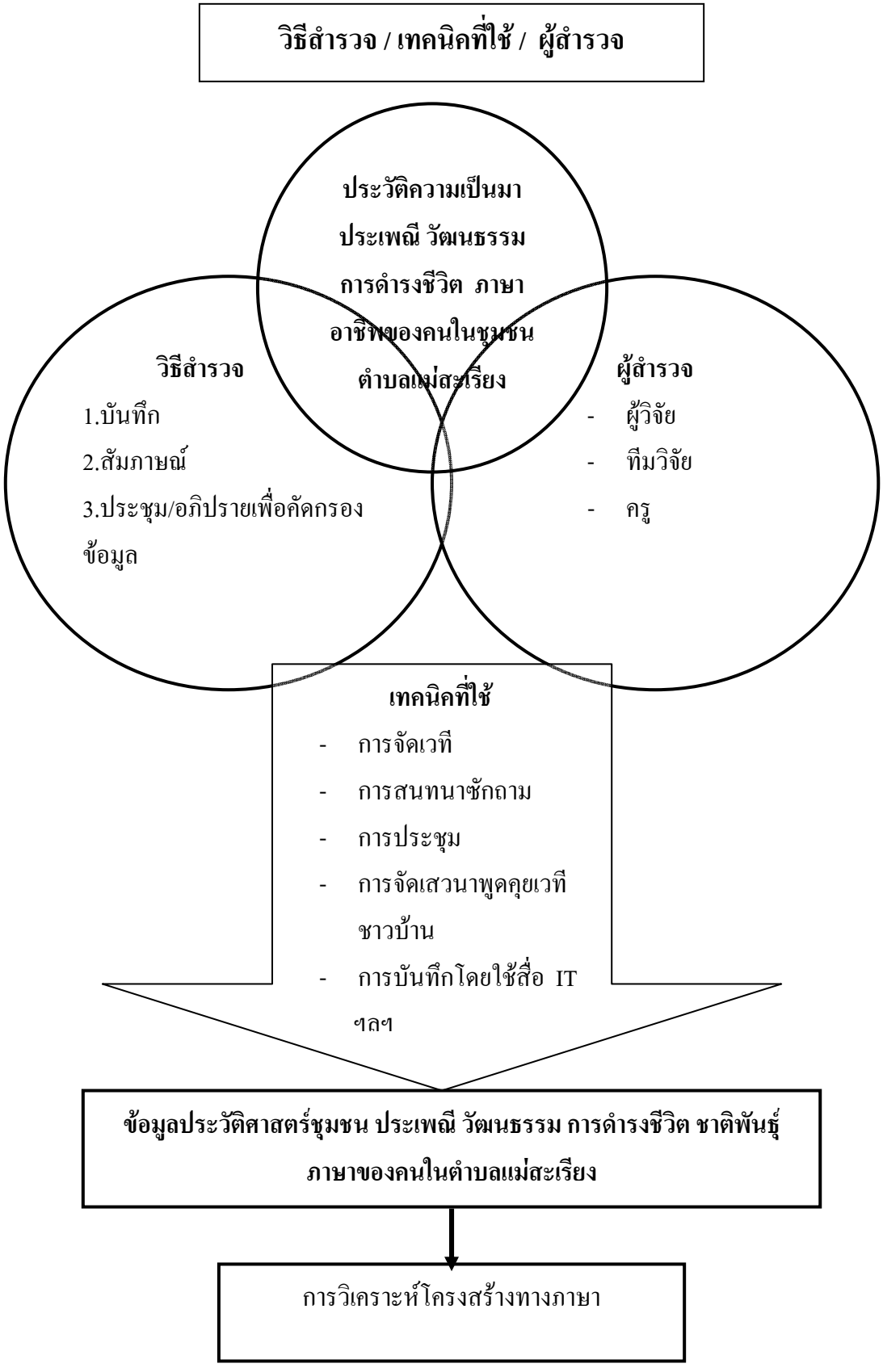

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น

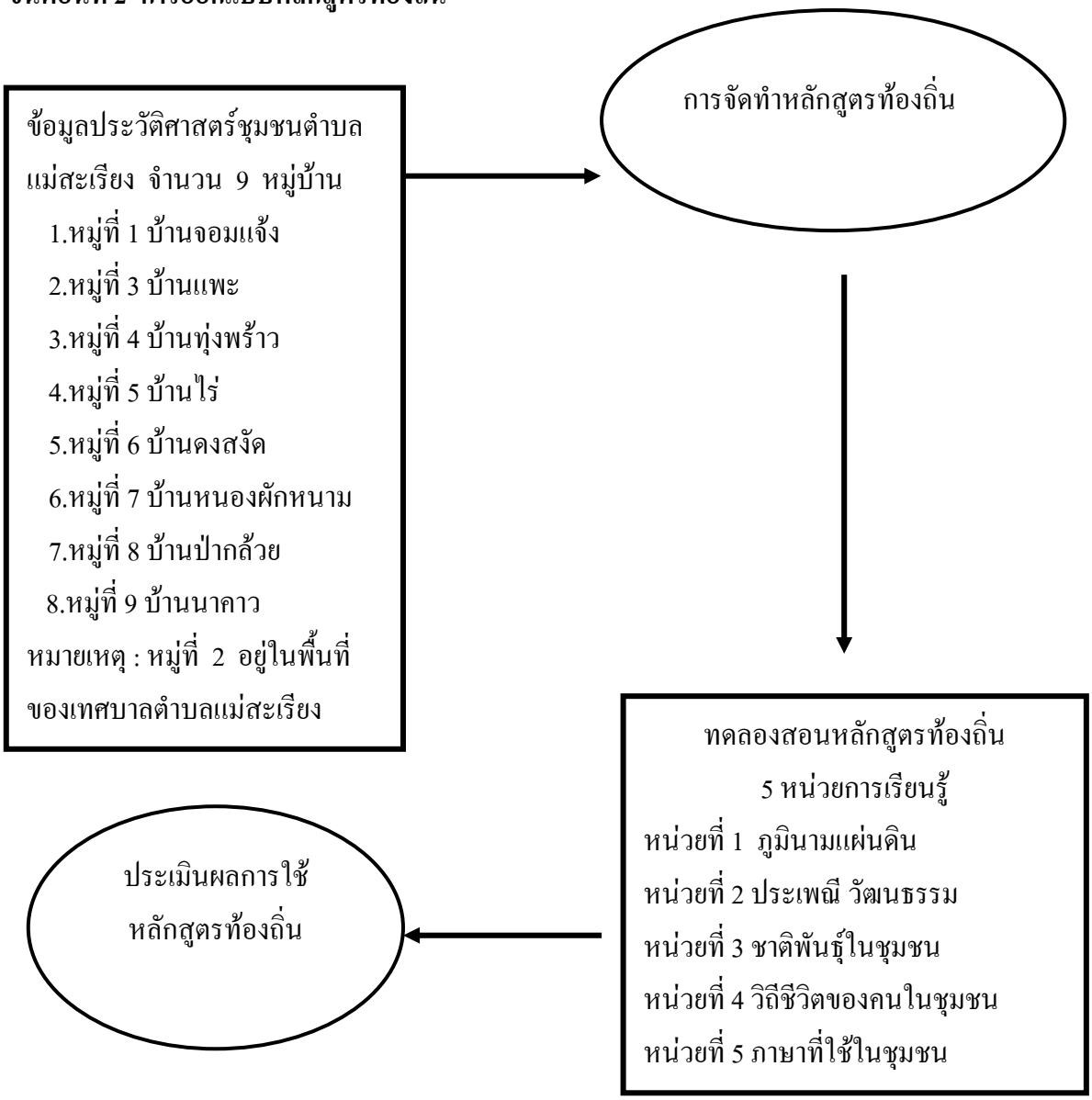

ภาพ 2 กรอบแนวคิดการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น

ขอบเขตในการวิจัย

ขอบเขตในการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน เพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น:กรณีของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนโดยอาศัยทฤษฎีทางคติชนวิทยาในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยอาศัยทฤษฎีโครงสร้างทางภาษาตามแนวการศึกษาของสมร เจนจิจะ (2550) และในส่วนของการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นได้ศึกษา

โดยอาศัยทฤษฎีทฤษฎีของ ไทเลอร์ (สงัด อุทรานันท์,2530:84) ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา วิธีการและการจัดการการประเมิน มาเป็นแนวทางในการศึกษา

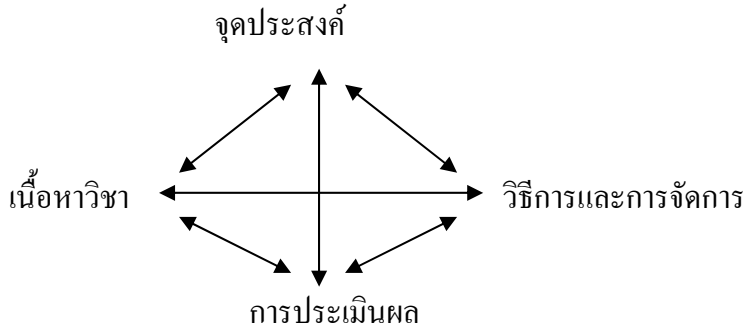

ภาพ 3 องค์ประกอบการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น
ตามทฤษฎีของ ไทเลอร์

2. ขอบเขตประชากรในการวิจัย ใช้พื้นที่ในการวิจัย 1 ตำบล คือ ตำบลแม่สะเรียง มีจำนวน 9 หมู่บ้าน คือหมู่ที่ 1 บ้านจอมแจ้ง เขตเทศบาล (บ้านในเวียง) หมู่ที่ 3 บ้านแพะ หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว หมู่ที่ 5 บ้านไร่ หมู่ที่ 6 บ้านดงสงัด หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย และหมู่ที่ 9 บ้านนาคาว และ นักเรียนโรงเรียนบ้าน จอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 จำนวน 362 คน และครูผู้สอน จำนวน 19 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง

นิยามศัพท์เฉพาะ

ประวัติศาสตร์ชุมชน หมายถึง ประวัติหมู่บ้านของแต่ละหมู่บ้านทั้ง 9 หมู่บ้าน และบริบทชุมชน ในตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ชุมชน หมายถึง การอาศัยอยู่ของผู้คนในหมู่บ้าน 9 หมู่บ้านของตำบลแม่สะเรียง ได้แก่ บ้านจอมแจ้ง บ้านในเวียง บ้านแพะ บ้านทุ่งพร้าว บ้านไร่ บ้านดงสงัด บ้านหนองผักหนาม บ้านป่ากล้วย และบ้านนาคาว อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บริบทชุมชน หมายถึง ประวัติโบราณสถานที่สำคัญ ประเพณี วัฒนธรรม อาชีพ ภาษาที่ใช้ในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ในตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรเรื่องราวของประวัติความเป็นมาวัฒนธรรม ประเพณี การดำรงชีวิต ภาษาที่ใช้ ของบ้านจอมแจ้ง ซึ่งใช้จัดการเรียนรู้ให้นักเรียนโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ทุกระดับชั้น ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มี 5 หน่วยการ

เรียนรู้ คือ หน่วยที่1 ภูมินามแผ่นดิน หน่วยที่ 2 ประเพณี วัฒนธรรม หน่วยที่ 3 ชาติพันธุ์ในชุมชน หน่วยที่ 4 อาชีพของคนในชุมชน และหน่วยที่ 5 ภาษาในชุมชน

โครงสร้างทางภาษา หมายถึง การศึกษาถึงลักษณะของคำแต่ละคำที่ปรากฏในชื่อของหมู่บ้าน คือ ประเภทของคำ จำนวนคำ และ ความหมายของคำแต่ละคำที่รวมกันเป็นชื่อหมู่บ้าน

การมีส่วนร่วม หมายถึง ความร่วมมือของบุคคลในชุมชน คือ ปราชญ์ ผู้รู้ ผู้นำในชุมชน รวมถึงครู นักเรียน ผู้บริหาร โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ในการสืบค้นรวบรวมข้อมูลและให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และบริบทชุมขนตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นหน่วยประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น:กรณีของตำบลแม่สะเรียงอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎี ความสำคัญการพัฒนาหลักสูตร
2. การออกแบบหลักสูตรและหลักสูตรท้องถิ่น
3. การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน
4. การศึกษาโครงสร้างทางภาษา
5. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตำบลแม่สะเรียง และอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชุมชน และหลักสูตรท้องถิ่น

1. แนวคิดและทฤษฎี ความหมายและความสำคัญการพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรเปรียบเสมือนพิมพ์เขียวสำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนา กลุ่มเป้าหมายให้มีความรู้ ทักษะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ หลักสูตรประกอบด้วย เป้าหมาย หลักการ จุดประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาและประสบการณ์ที่แต่ละกลุ่ม/ระดับชั้นต้องการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวมทั้งการวัดผลประเมินผล หลักสูตรที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมีมากมายหลากหลาย มีทั้งหลักสูตรวิชาชีพ วิชาสามัญ จัดเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย เสริมความรู้ เฉพาะด้านฯลฯ ตามเป้าประสงค์ของผู้สร้าง สำหรับหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ หลักสูตรแกนกลาง เป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นจากส่วนกลางเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ในสิ่งที่เป็นกลางๆหรือส่วนรวม จุดมุ่งหมายจะกำหนดเป็นภาพกว้างที่ต้องการให้ผู้ผ่านหลักสูตรได้เรียนรู้ในสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และเป็นพื้นฐานในการศึกษา ในวิชาเฉพาะต่อไป โดยคำนึงถึงความจำเป็นที่ทุกคนต้องเรียนเป็นพื้นฐานต่อไป และหลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนหรือสร้างจากหลักสูตรแกนกลางที่ปรับให้เข้ากับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียนตามท้องถิ่นต่างๆ หรือสร้างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีผลกระทบต่อผู้เรียน หลักสูตรท้องถิ่นจะสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้นๆ เน้นการเรียนรู้ชีวิตของตนเองปรับตนเอง ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ การใช้เทคโนโลยีและข่าวสาร

ข้อมูลในการเรียนรู้ต่างๆ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ตามสภาพชีวิต จริงของตนเองสามารถนำเอาความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจและท้องถิ่นได้

ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นตัวกำหนดหรือกรอบของแนวปฏิบัติที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของหลักสูตรดังนี้

จอห์นสัน (Johnson อ้างใน อุดม เชยกีวงค์, 2545:1) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรเกี่ยวข้องกับสิ่งที่นักเรียนต้องเรียนรู้ หรือสามารถทำได้ อันเป็นผลมาจากสิ่งที่เขากระทำด้วย หลักสูตรได้แก่ สิ่งที่เป็นผลตามมา ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้น หลักสูตรเป็นเรื่องเกี่ยวกับความคาดหวังหรือความตั้งใจ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผลการเรียนรู้ที่ตั้งใจเอาไว้และมุ่งหวังให้บรรลุโดยผ่านทางการเรียนการสอนคือ ผ่านทางประสบการณ์ที่จัดให้ ผ่านทางสิ่งที่เกิดขึ้นและสิ่งที่ผู้เรียนกระทำ

ทาบา (Taba อ้างใน อุดม เชยกีวงค์, 2545:1) กล่าวว่า หลักสูตร คือ แผนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยจุดประสงค์และจุดหมายเฉพาะการเลือกและการจัดเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนการสอนและประเมินผล

เซยเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Sayler, Alexander and Lewis,1981:8)ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนการเรียนการสอนที่จัดโอกาสในการเรียนรู้ให้แก่บุคคลที่ได้รับการศึกษา

บีน และคนอื่นๆ (Beane & others, 1986:34 - 35) สรุปความหมายของหลักสูตรไว้โดยใช้เกณฑ์ความเป็นรูปธรรม (Concrete) ไปสู่นามธรรม (Abstract) และจากการยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง (School-centered) ไปสู่การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered) โดยได้อธิบายไว้ ดังนี้

1. หลักสูตร คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการจัดการศึกษา (Curriculum as product)

2.หลักสูตร คือ โครงการหรือแผนการในการจัดการศึกษา (Curriculum as program)

3. หลักสูตร คือ การเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างมีความหมาย (Curriculum as intended learning)

4. หลักสูตร คือ ประสบการณ์ของผู้เรียน (Curriculum as experience of the learner)

โอลิวา (Oliva, 1992 : 8–9) ได้ให้นิยามความหมายของหลักสูตร โดยแบ่งเป็น

1. การให้นิยามโดยยึดจุดประสงค์ (Purpose) หลักสูตร จึงมีภาระหน้าที่ที่จะทำให้ผู้เรียนควรจะเป็นอย่างไรหรือมีลักษณะอย่างไร หลักสูตรแนวคิดนี้จึงมีความหมายในลักษณะที่เป็น

วิธีการ ที่นำไปสู่ความสำเร็จตามจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย เช่น หลักสูตร คือ การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม หลักสูตร คือ การพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน เป็นต้น

2. การให้นิยามโดยยึดบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Contexts) นิยามหลักสูตรในลักษณะนี้ เป็นการอธิบายถึงลักษณะทั่วไปของหลักสูตร ซึ่งแล้วแต่ว่าเนื้อหาสาระของหลักสูตรมีลักษณะเป็นอย่างไร เช่น หลักสูตรที่ยึดเนื้อหาวิชา หลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหลักสูตรเพื่อการปฏิรูปสังคม เป็นต้น

3. การให้นิยามโดยยึดวิธีดำเนินการหรือยุทธศาสตร์ (Strategies) เป็นการให้นิยามหลักสูตร ในเชิงวิธีดำเนินการที่เป็นกระบวนการ ยุทธศาสตร์หรือเทคนิควิธีการที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น หลักสูตร คือ กระบวนการแก้ปัญหา หลักสูตร คือ การทำงานกลุ่ม หลักสูตร คือ การเรียนรู้รายบุคคล หลักสูตร คือ โครงการหรือแผนการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น

นอกจากนี้โอลิวา ได้สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ แผนงานหรือโครงการที่จัดประสบการณ์ทั้งหมดให้แก่ผู้เรียนโดยแผนงานต่างๆ จะถูกกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร มีขอบเขตกว้างขวาง หลากหลาย เพื่อเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต้องการ ดังนั้น หลักสูตรอาจเป็นหน่วย (Unit) เป็นรายวิชา (Course) หรือเป็นรายวิชาย่อย (Sequence of courses) ทั้งนี้ แผนงานหรือโครงการทางการศึกษาดังกล่าว อาจจัดขึ้นได้ทั้งในและนอกชั้นเรียน ภายใต้การบริหารและดำเนินงานของสถานศึกษา

นอกจากนี้โซเวลล์ (Sowell, 1996:5) ได้กล่าวว่า มีผู้อธิบายความหมายของหลักสูตรไว้อย่างมากมาย เช่น หลักสูตรเป็นการสะสมความรู้ดั้งเดิม เป็นวิธีการคิด เป็นประสบการณ์ที่ถูกกำหนดไว้ เป็นแผนการจัดสภาพการเรียนรู้ เป็นความรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน เป็นเนื้อหาและกระบวนการ เป็นแผนการเรียนการสอน เป็นจุดหมายปลายทางและผลลัพธ์ของการจัดการเรียนการสอนและเป็นผลผลิตของระบบเทคโนโลยี เป็นต้น โซเวลล์ ได้อธิบายว่า เป็นเรื่องปกติที่นิยามความหมายของหลักสูตรมีความแตกต่างกันไปเพราะบางคนให้ความหมายของหลักสูตรในระดับที่แตกต่างกันหรือไม่ได้แยกหลักสูตรกับการจัดการเรียนการสอน แต่อย่างไรก็ตาม โซเวลล์ ได้สรุปว่า หลักสูตร คือ การสอนอะไรให้กับผู้เรียน ซึ่งมีความหมายที่กว้างขวาง ที่รวมทั้งข้อมูลข่าวสาร ทักษะ และ ทัศนคติ ทั้งที่ได้กำหนดไว้และไม่ได้กำหนดไว้ให้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษา

ส่วนนักศึกษาไทยหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่าหลักสูตรไว้เช่นกัน ดังเช่น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2534:12)กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ข้อกำหนดว่าด้วยจุดมุ่งหมาย แนวทางวิธีการ และเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของการศึกษาส่วนชมพันธุ์ กุญชรณ อยุธยา (2540:3–5) ได้อธิบายความหมายของ หลักสูตรว่า มีความแตกต่างกันไปตั้งแต่

ความหมายที่แคบสุดจนถึงกว้างสุด ซึ่งสามารถจำแนกความคิดเห็นของนักการศึกษาที่ได้ให้นิยามความหมายของหลักสูตรแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้ดังนี้

1. หลักสูตร หมายถึง แผนประสบการณ์การเรียน นักการศึกษาที่มีความคิดเห็นว่า หลักสูตร หมายถึง แผนประสบการณ์การเรียนนั้น มองหลักสูตรที่เป็นเอกสารหรือโครงการของการศึกษาที่สถาบันการศึกษาไว้วางแผนไว้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามแผนหรือโครงการที่กำหนดไว้ หลักสูตรตามความหมายนี้ หมายรวมถึง แผนการเรียนหรือรายวิชาต่างๆ ที่กำหนดให้เรียน รวมทั้งเนื้อหาวิชาของรายวิชาต่างๆ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผนความคิดเห็นของนักการศึกษากลุ่มนี้ ไม่รวมถึงการนำหลักสูตรไปใช้หรือการเรียนการสอนที่ปฏิบัติจริง

2. หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์การเรียนของผู้เรียน ที่สถาบันการศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล

และรุจิร์ ภู่สาระ (2545:1) ได้อธิบายความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง แผนการเรียนประกอบด้วยเป้าหมาย และจุดประสงค์เฉพาะที่จะนำเสนอและจัดการเนื้อหา รวมถึงแบบของการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ และท้ายที่สุดจะต้องมีการประเมินผลของการเรียน

จากความหมายของหลักสูตรดังกล่าว จะเห็นว่าหลักสูตรมีความหมายทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ดังนี้

1. หลักสูตรคือจุดมุ่งหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ
2. หลักสูตรคือประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน
3. หลักสูตรคือกิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน
4. หลักสูตรคือรายวิชาหรือเนื้อหาวิชาที่เรียน
5. หลักสูตรคือแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่ผู้เรียน

จะเห็นได้ว่า หลักสูตร เป็นตัวกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรมีความสำคัญต่อกระบวนการศึกษา เป็นสิ่งที่เอื้อให้การศึกษาดำเนินไปอย่างมีระบบและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ตรงกันว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ทั้งนี้ ธำรง บัวศรี (2532:6-7) ได้กล่าวว่า หลักสูตรมีความสำคัญ เพราะหลักสูตรเป็นส่วนกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยมีรายละเอียดที่บ่งชี้ว่า ผู้เรียนควรเรียนรู้อะไร มีเนื้อหาสาระมากน้อยเพียงไร ควรได้รับการฝึกฝนให้มีทักษะในด้านใด และควรมีพัฒนาการทั้งในส่วนของร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างไร

นอกจากนี้ สุมิตร คุณานุกร (2536:199-200) กล่าวถึง ความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตรมีความสำคัญ เพราะเป็นเครื่องชี้นำทางหรือเป็นบทบัญญัติของรัฐในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานำไปปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษา และควบคุมการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้องกับปฏล นันทวงศ์ และไพโรจน์ ด้วงวิเศษ (2543:9) สรุปความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตรมีความสำคัญยิ่งในฐานะที่เป็นเอกสารที่กำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกฝ่ายต้องยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีประสิทธิภาพตามที่พึงประสงค์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ

จากความสำคัญของหลักสูตรข้างต้น สรุปว่า หลักสูตรมีความสำคัญ เพราะหลักสูตรเป็นเอกสารซึ่งเป็นแผนการหรือโครงการจัดการศึกษาที่ระบุแนวทางการจัดมวลประสบการณ์เป็นส่วนกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานำไปปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพทางการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่หลักสูตรกำหนดไว้

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) เป็นคำค่อนข้างใหม่คำหนึ่งในทางการศึกษาของบ้านเรา ปัจจุบันนี้ได้รับการนำคำนี้มาใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้น กิจกรรมภายใต้ความหมายของคำดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่กลุ่มครูที่มีความคิด และมีพรสวรรค์ได้ร่วมกันดำเนินการอยู่บ้าง เป็นกิจกรรมซึ่งปัจจุบันนี้ยอมรับกันว่าเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบในวิชาชีพของครูทั้งมวล มีความหมายครอบคลุมงานสร้างหลักสูตร(Curriculum construct) การออกแบบหลักสูตร(Curriculum design)งานปรับปรุงหลักสูตร (Curriculum improvement) งานแก้ไขหลักสูตร(Curriculum revision) และงานวางแผนหลักสูตร (Curriculum planning)

ทาบา (Hilda Taba,1962 อ้างในปิยะดา พูลทาจักร์, 2549:23) ได้กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึงการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีอยู่เดิมให้ดียิ่งขึ้น รวมไปถึงจุดหมาย เนื้อหา การจัดกิจกรรม และการประเมินผลซึ่งเป็นการปรับปรุงทั้งระบบ ส่วนโซเวลล์ (Sowell,1996:16) กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรมีความหมายใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่ 1 เป็นการทำหลักสูตร ที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น และลักษณะที่ 2 เป็นการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน

จากความหมายดังกล่าว พบว่า การพัฒนาหลักสูตรนั้น มีความหมายที่ครอบคลุมในหลายมิติตั้งแต่ การวางแผนหลักสูตร จัดทำหลักสูตรหรือยกร่างหลักสูตร (Curriculum planning) การนำหลักสูตรไปใช้หรือการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ (Curriculum implementation) และการประเมินผลหลักสูตร (Curriculum evaluation)

แนวคิดการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรให้ดีและมีคุณภาพนั้นขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในแต่ละมิติว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ รายละเอียดของมิติในการพัฒนาหลักสูตรมีดังนี้การวางแผนจัดทำหลักสูตรหรือยกร่างหลักสูตร ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ การกำหนดการวัดและประเมินผล การนำหลักสูตรไปใช้หรือการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย การจัด ทำรายละเอียดของหลักสูตร เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน การเตรียมบุคลากร การบริหารหลักสูตรและการสอนตามหลักสูตร การประเมินผลหลักสูตร ประกอบด้วย การประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร และการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ (Oliva,1992:14–15)

การพัฒนาหลักสูตรมีหลายระดับ ทั้งหลักสูตรนานาชาติ (School curriculum)หลักสูตรระดับท้องถิ่น (Regional Curriculum)หลักสูตรระดับสถาบัน(School Curriculum)หลักสูตรระดับวิชา (Subject Curriculum) หลักสูตรระดับกระบวนการ (Course) หรือระดับแผนการสอน

ปิยะดา พูลทาจักร (2549: 34-40) กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรระดับใด ๆ ก็ตามจะต้องดำเนินการพิจารณาไปตามลักษณะโครงสร้าง และองค์ประกอบของหลักสูตร ในที่นี้จะเลือกหลักสูตร ดังต่อไปนี้

1. การเลือกหลักสูตรที่ยึดวัตถุประสงค์ (Objective model)

ในค.ศ.1949 ราล์ฟ ไทเลอร์ (Ralph W.Tyler)ในฐานะผู้อำนวยการวิจัย The Eight year study ได้ตีพิมพ์หนังสือชื่อ Basic principles of Curriculum and instruction สำหรับกระบวนวิชาที่เขารับผิดชอบที่มหาวิทยาลัยชิคาโกโดยไทเลอร์มีความประสงค์ที่จะให้หนังสือดังกล่าวแสดงถึง “โปรแกรมหลักสูตรและการสอนของสถาบันการศึกษา” ซึ่งปัจจุบันนี้แนวความคิดของไทเลอร์ได้รับการอภิปรายถึงอย่างกว้างขวาง จากนักหลักสูตรและเป็นรากฐานสำคัญของทฤษฎีหลักสูตร

ไทเลอร์ได้แสดงหลักการและเหตุผลเพื่อการวิเคราะห์และพัฒนาหลักสูตรว่าเราจะต้องเริ่มด้วยการเสาะแสวงหาคำตอบต่อคำถามพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. มีจุดหมายของการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจะแสวงหา

2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่โรงเรียนสามารถจัดให้เพื่อช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

3. จะสามารถจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร
4. จะสามารถประเมินได้อย่างไรว่า ได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

จากคำถามพื้นฐาน 4 ประการของไทเลอร์แสดงให้เห็นถึงลำดับขั้นตอน 4 ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร คือ

1. การกำหนดวัตถุประสงค์
2. การคัดเลือกวิถีทางเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์
3. การจัดและดำเนินการ
4. การประเมินผลผลิต

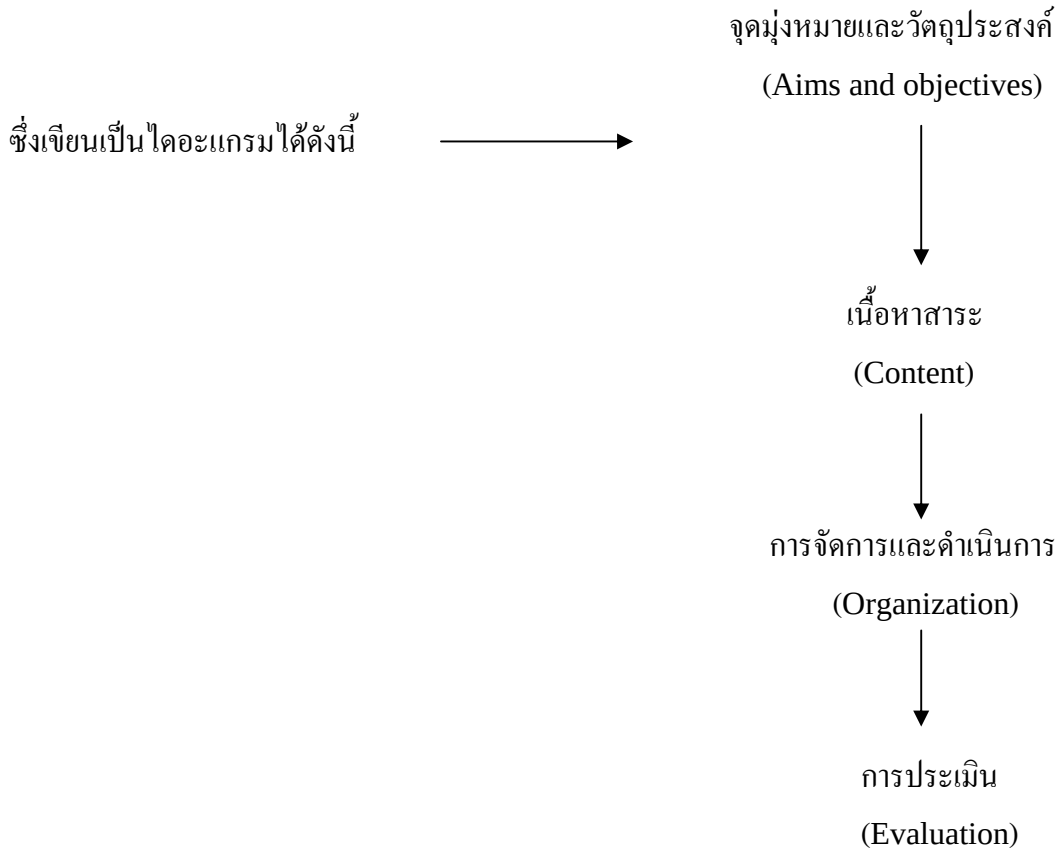

ภาพ 4 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์

การพัฒนาหลักสูตรที่ยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องเริ่มต้นจากการกำหนดวัตถุประสงค์ แล้วจึงวางแผนด้านเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์วางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนและวางแผนการประเมินตามลำดับ

ต่อมา ทาบา (Taba) ได้มาขยายขั้นตอนดังกล่าวออกมาเป็น 7 ขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. การวิเคราะห์ความจำเป็น

2. การกำหนดวัตถุประสงค์
3. การคัดเลือกเนื้อหา
4. การจัดการเนื้อหา
5. การคัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้
6. การจัดการประสบการณ์เรียนรู้
7. การกำหนดนโยบายว่า จะประเมินอะไร รวมวิธีการและเครื่องมือที่ใช้

2. การพัฒนาหลักสูตรแบบปฏิสัมพันธ์ (Interaction model)

เป็นการพัฒนาหลักสูตรที่นักพัฒนาหลักสูตร จะเริ่มต้นจากจุดใดจุดหนึ่งก็ได้ แล้วเคลื่อนไปยังองค์ประกอบหนึ่งองค์ประกอบใดของหลักสูตรก็ได้โดยให้สถานการณ์การเรียนรู้เป็นเครื่องกำหนด

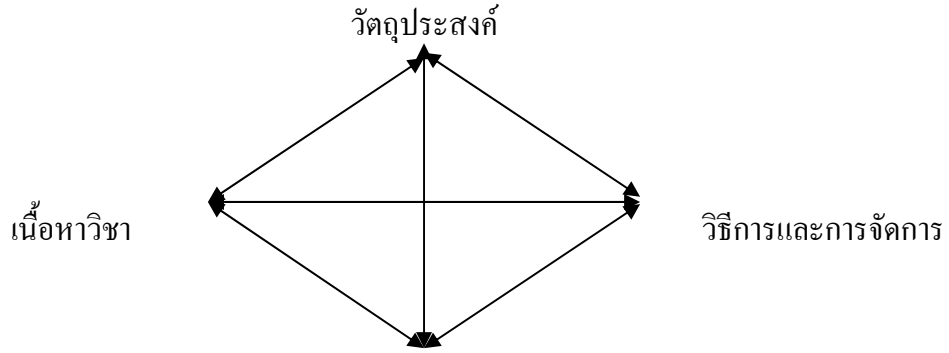

ภาพ 5 องค์ประกอบหลักสูตรแบบปฏิสัมพันธ์

มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักออกแบบหลักสูตรต้องทำความเข้าใจอย่างชัดเจนองค์ประกอบต่างๆในหลักสูตรมีความเชื่อมโยงและมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน การตัดสินใจต่อองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง จะต้องสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นๆ

จากองค์ประกอบทั้ง 4 ของหลักสูตร คือ วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา วิธีการและการจัดการและการประเมิน สาระสำคัญของมันคือ ชี้แนะผู้จัดทำหลักสูตร 4 คำถาม

1. จะทำอะไร (What is to be done)

แม้ว่านักการศึกษาส่วนใหญ่จะมีความสอดคลองกันว่าลำดับขั้นตอนในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรจะประกอบด้วย 4 ลำดับขั้นตอนสำคัญๆ คือ

1.การคัดเลือกวัตถุประสงค์

2.การคัดเลือกและการจัดการเนื้อหาสาระ

3.การคัดเลือกและการจัดการวิธีการ

4.การประเมิน

นิโคลส์ (Nicholls) เสนอความเห็นเพิ่มเติมว่า ลำดับขั้นตอนของการวิเคราะห์สถานการณ์ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง

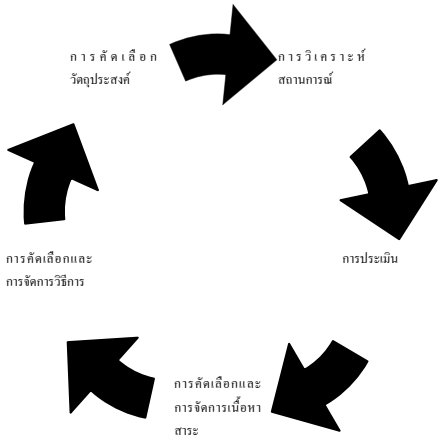

ภาพ 6 ขั้นตอนของการวิเคราะห์สถานการณ์ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของนิโคลล์ โมเดลสปาย (SPIE model)

จากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร โดยการผสมผสานหรือการบูรณาการองค์ประกอบที่สำคัญและสอดคล้องกับการที่จะนำไปปฏิบัติได้จริง ในสภาพแวดล้อมและข้อจำกัดของโรงเรียนที่จะทำการพัฒนาหลักสูตรระดับโรงเรียน เพื่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและปัญหาสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและความเจริญก้าวหน้าของวิชาการและเทคโนโลยี ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและความต้องการของผู้เรียนดังภาพ

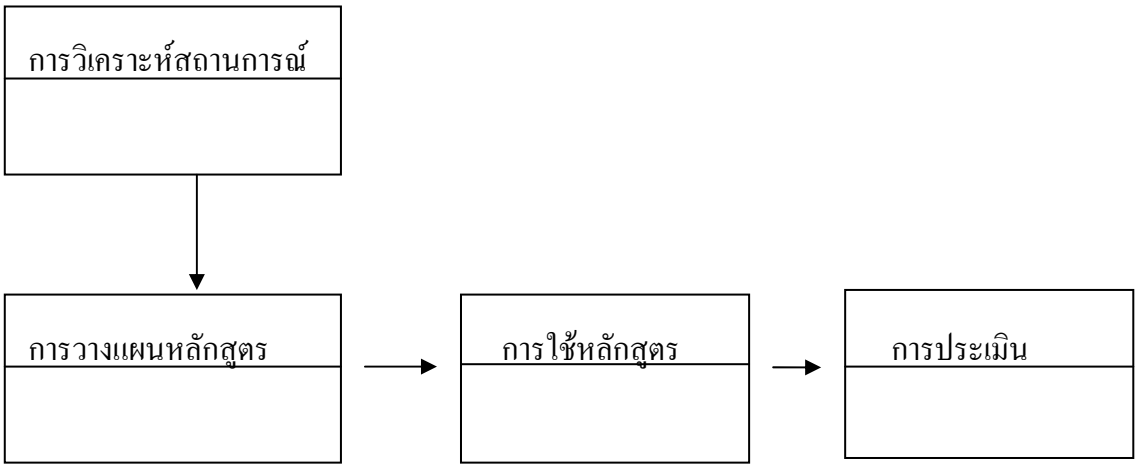

ภาพ 7 ขั้นตอนการสร้างหลักสูตร

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ หมายถึงการศึกษาวิเคราะห์สภาพในอดีต สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นในอนาคตโดยวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ต่อไปนี้

1.1 ปรัชญาการศึกษานโยบาย หลักสูตร แผนการศึกษา งานวิจัย

1.2 สภาพปัญหา ค่านิยม วัฒนธรรมและความต้องการของชุมชน

1.3 ธรรมชาติของเนื้อหาสาระวิชาความรู้ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี

1.4 ความรู้เกี่ยวกับผู้เรียนในด้านความต้องการและความสนใจ

1.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ตลอดจนแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยให้บรรลุวัตถุประสงค์

2. การวางแผนหลักสูตรหรือแผนประสบการณ์

2.1 กำหนดหลักสูตรสาขา หมวดวิชา

2.2 กำหนดหลักสูตรรายวิชา

2.2.1 กำหนดลักษณะกระบวนวิชา

2.2.2 พิจารณาความสมดุลระหว่างทฤษฎีกับปฏิบัติ

2.2.3 คัดเลือกและรวบรวมและผลิตสื่อประเภทต่างๆ

2.3 กำหนดหลักสูตรเฉพาะกลุ่มบุคคล เช่น หลักสูตรสำหรับชนกลุ่มน้อยหรือหลักสูตรสำหรับเด็กเข้าเรียนช้าเป็นต้น

2.4 กำหนดแผนการสอน

2.4.1 กำหนดวัตถุประสงค์

2.4.2 คัดเลือกเนื้อหาสาระและการจัดการ

2.4.3 กำหนดวิธีการวัดและการประเมิน

2.5 กำหนดแผนการประเมิน

3. การใช้หลักสูตรหรือการปฏิบัติ

3.1 การเตรียมและพัฒนาบุคลากร เอกสาร และสื่อประเภทต่างๆ

3.1.1 สร้างความเข้าใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในแนวทางที่กำหนดขึ้นใหม่

3.1.2 ฝึกอบรมผู้เกี่ยวข้องให้เกิดทักษะในการใช้หลักสูตรหรือวิธีการใหม่ๆ

3.1.3 สร้างหรือเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน

3.1.4 เตรียมการนิเทศภายใน

3.2 ปฏิบัติตามแผนที่กำหนด

4. การประเมิน

4.1 ประเมินแผนหลักสูตรหรือแผนประสบการณ์ทุกแผนตามข้อ (2)

4.2 ประเมินการปฏิบัติตามแผนทุกด้านตามข้อ (3)

4.3 ประเมินความเหมาะสมของสื่อทุกประเภท

4.4 ประเมินผลสัมฤทธิ์

ในขณะเดียวกันไทเลอร์ (Tyler,1949:1) ได้ให้แนวคิดในการวางแผนโครงร่างหลักสูตร โดยใช้วิธี Means-Ends Approach เป็นหลักการและเหตุผลในการสร้างหลักสูตรและการสอน ที่เน้นการตอบคำถามพื้นฐาน 4 ประการ

1. มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้าง ที่สถาบันการศึกษาจะต้องกำหนดให้ผู้เรียน

2. มีประสบการณ์การศึกษาอะไรบ้าง ที่สถาบันการศึกษาควรจัดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไร จึงจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ

4. จะประเมินผลประสิทธิภาพของประสบการณ์ในการศึกษาอย่างไร จึงจะตัดสินใจได้ว่าบรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

จากคำถามทั้ง 4 ข้อ ชี้ให้เห็นว่า การสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร ต้องคำนึงถึงการกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดประสบการณ์ทางการศึกษา การจัดประสบการณ์ทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน และการประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย ไทเลอร์ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ต่างๆว่า นักพัฒนาหลักสูตรควรกำหนดจุดประสงค์ทั่วไป (General Objectives) โดยศึกษาข้อมูล 3 แหล่ง คือ เนื้อหาวิชาจากผู้เชี่ยวชาญ ข้อมูลผู้เรียน และข้อมูลสังคม จุดประสงค์ทั่วไปนี้ จะเป็นจุดประสงค์ชั่วคราว (Tentative Objectives) จากจุดประสงค์ชั่วคราว จะถูกกลั่นกรอง จากข้อมูลด้านปรัชญาการศึกษา ปรัชญาสังคมที่สถานศึกษายึดถืออยู่ และด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ ซึ่งจะตัดทอนจุดประสงค์ที่ไม่จำเป็นออกและทำให้จุดประสงค์มีความชัดเจนขึ้น จุดประสงค์ที่ได้นี้จะเป็นจุดประสงค์ที่แท้จริงในการพัฒนาหลักสูตร จากนั้นจึงเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้หรือประสบการณ์ทางการศึกษาสำหรับผู้เรียน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดขึ้น และกำหนดการประเมินผลหลักสูตร

ส่วนเซย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor, Alexander and Lewis, 1981:28-39) ได้เสนอรูปแบบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร มีขั้นตอน รายละเอียดในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต (Goals , Objectives and Domains) นักพัฒนาหลักสูตรควรกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นสิ่งแรก เป้าหมายในแต่ละประเด็นควรบอกถึงขอบเขตของหลักสูตร เซย์เลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส ได้เสนอขอบเขตที่สำคัญ 4 ขอบเขต ได้แก่ พัฒนาการส่วนบุคคล (Personal Development) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง (Continued Learning Skills) และความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization) ทั้งนี้ อาจจะมีขอบเขตที่สำคัญอื่นๆอีก

ซึ่งนักพัฒนาหลักสูตรสามารถพิจารณาให้เหมาะสมกับผู้เรียน และลักษณะของสังคม เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต จะถูกคัดเลือกจากการพิจารณาตัวแปรภายนอก (External Variables) อย่างรอบคอบ ได้แก่ ทัศนะและความต้องการของสังคม ข้อบังคับทางกฎหมายของรัฐ ข้อค้นพบจากงานวิจัยปรัชญาของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร เป็นต้น

2. การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) หลังจากที่ได้กำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว นักพัฒนาหลักสูตรต้องวางแผนออกแบบหลักสูตร ตัดสินใจเลือกและจัดเนื้อหาสาระ เลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ รูปแบบหลักสูตรที่เลือกแล้ว ควรให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับ เป้าหมาย จุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้งความต้องการของผู้เรียน ลักษณะของสังคม ตลอดจนข้อกำหนดต่างๆของสังคมและปรัชญาการศึกษา

3. การใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation)หลังจากตัดสินใจเลือกรูปแบบของหลักสูตรแล้วเป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ ครูผู้สอนควรวางแผน และจัดทำแผนการสอนในรูปแบบต่างๆโดยเลือกวิธีการสอน และวัสดุสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ได้กำหนดไว้

4. การประเมินผลหลักสูตร (Curriculum Evaluation) การประเมินผลหลักสูตรเป็นขั้นตอนสุดท้ายของรูปแบบนี้ นักพัฒนาหลักสูตร และครูผู้สอนจะต้องตัดสินใจเลือกเทคนิคการประเมินผลที่สามารถตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตร คือ สามารถบอกได้ว่าหลักสูตรบรรลุเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลหลักสูตรควรเน้นการประเมินตัวหลักสูตร คุณภาพการสอน และพฤติกรรมทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลจากการประเมินจะช่วยให้นักพัฒนาหลักสูตรสามารถตัดสินใจได้ว่าจะใช้หลักสูตรนี้ต่อไป ควรปรับปรุงแก้ไขหรือควรจะยกเลิกหลักสูตรดังกล่าว

โอลิวา (Oliva,1992:171-175) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร โดยเสนอองค์ประกอบในการพัฒนาหลักสูตร 12 องค์ประกอบ และมีการดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษา ปรัชญา และหลักจิตวิทยาการศึกษาซึ่งเป้าหมายนี้เป็นความเชื่อที่ได้มาจากความต้องการของสังคม และผู้เรียน

2. วิเคราะห์ความต้องการของชุมชน ผู้เรียน และเนื้อหาวิชา

3. กำหนดจุดหมายของหลักสูตร

4. กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

5. จัดโครงสร้างของหลักสูตร และนำหลักสูตรไปใช้

6. กำหนดจุดหมายของการเรียนการสอน

7. กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน

8. เลือกยุทธวิธีการจัดการเรียนการสอน

9. เลือกวิธีการประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียน

10. นำยุทธวิธีการจัดการเรียนการสอนไปใช้

11. ประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

12. ประเมินผลหลักสูตร

ในส่วนของสุธี วรประดิษฐ์ (2551: เอกสารออนไลน์) กล่าวถึงแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรออกเป็น 4 ขั้นตอนได้แก่

1. การศึกษาความต้องการของผู้เรียน สังคมชุมชน เนื้อหาวิชา รวมทั้งปรัชญาทางการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา รวมทั้งกฎเกณฑ์ข้อระเบียบต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นขั้นตอนการศึกษาสภาพทั่วไปก่อนการพัฒนาหลักสูตร

2. กำหนดหลักการ เป้าหมาย จุดประสงค์ของหลักสูตร การจัดเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน

3. การนำหลักสูตรไปใช้

4. การวัดผลและประเมินผล

จากแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่ารูปแบบและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ โดยในแต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมเพื่อการจัดทำหลักสูตรให้ตอบสนองกับความต้องการของผู้เรียน สภาพการณ์ของสังคม

ความสำคัญการพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาทุกระดับ เพราะหลักสูตรเป็นตัวกำหนดแนวทางในการปฏิบัติช่วยให้ครูมีทิศทางในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรยังเป็นแนวทางให้กับผู้บริหาร และบุคคลที่เกี่ยวข้องที่จะจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ครู ผู้บริหาร และบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อจะทำให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

หลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นแผนโครงการที่กำหนด จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรม การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลไว้ล่วงหน้าอย่างมีแบบแผน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครู ผู้บริหารในการจัดประสบการณ์ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาในทุกๆ ด้าน ได้มีนักการศึกษากล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตร ไว้ดังนี้

ธำรง บัวศรี (2532:9) ได้สรุปถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ 2 ประการดังนี้

1. หลักสูตรมีความสำคัญต่อการศึกษาโดยรวม เพราะว่าหลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์ หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติ ลงสู่การปฏิบัติหรืออาจกล่าวได้ว่าหลักสูตรคือสิ่งที่นำเอาความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษา ไปแปลงเป็นการกระทำขั้นพื้นฐานในโรงเรียน

หรือสถานศึกษา ดังนั้น หลักสูตรคือหัวใจของการศึกษา เพราะถ้าปราศจากหลักสูตรแล้วการศึกษาก็ยอมดำเนินไปไม่ได้

2. หลักสูตรมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน กล่าวคือ หลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลประสบการณ์แก่ผู้เรียน หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือซึ่งบอกให้กัปตันหรือครูผู้สอนรู้ว่า จะต้องตั้งเข็มทิศไปทางใด และจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนคืออะไร ในการเรียนการสอนนั้นตัวผู้เรียนเองก็จำเป็นต้องทราบล่วงหน้าว่า จะได้เรียนรู้อะไร และจะได้รับผลอย่างไร นอกจากนี้จะต้องเตรียมการอย่างไร จึงจะสามารถเรียนรู้และได้ผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย การที่การเรียนการสอนจะบรรลุผลได้ ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจะต้องมีสิ่งที่ช่วยกำหนดแนวทาง เพื่อให้แต่ละฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน และสิ่งดังกล่าวนั้นคือหลักสูตร ถ้าหากไม่มีหลักสูตรครูก็สอนไม่ได้เพราะไม่รู้ว่าจะสอนอะไร เกิดความสับสนโดยที่อาจสอนซ้ำ ไม่เรียงลำดับตามที่ควรจะเป็น ผลการเรียนรู้อาจไม่เป็นไปตามที่คาดไว้ ดังที่สุนีย์ ภู่พันธ์ (2546:17) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรพอสรุปได้ ดังนี้

1.หลักสูตรเป็นเสมือนเบ้าหลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ

2.หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา

3.หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา

4.ในระดับโรงเรียนหลักสูตรจะให้แนวปฏิบัติแก่ครู

5.หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

6.หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่า ผู้เรียนและสังคมควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง

7.หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า เนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

8.หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า วิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและผาสุกเป็นอย่างไร

9.หลักสูตรย่อมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นเช่นไร

10.หลักสูตรกำหนดแนวทางความรู้ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะและเจตคติของผู้เรียนในอันที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง

ในด้านศิริพร ขีปนวัฒนา (2548:49) ได้สรุปถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ ดังนี้

1.หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการศึกษาของชาติทุกระดับ

2.หลักสูตรเป็นแนวทางและเป็นเกณฑ์ในการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาประเภทเดียวกัน เพื่อจะได้มาตรฐานเดียวกัน

3.หลักสูตรเป็นหลัก เป็นแนวทางในการปฏิบัติ เป็นคู่มือของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อจะได้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

4.หลักสูตรเป็นแนวทางในการเลือกอนาคตทางการศึกษาของนักเรียน

5.หลักสูตรเป็นเครื่องชี้บ่งความเจริญของชาติ คุณภาพของประชาชนเป็นผลเนื่องมาจากหลักสูตรที่จัดทำขึ้นว่าจะหล่อหลอมคนออกมาในรูปแบบใด

6.หลักสูตรมีความสำคัญต่อการวางแผนการศึกษา การบริหารการศึกษา การควบคุมมาตรฐานการศึกษา

องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร นักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

ทาบา (Hilda Taba,1962:423) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรว่าประกอบด้วย 4 ประการ คือ

๑. จุดมุ่งหมาย ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ

๒. เนื้อหาสาระ

๓. ประสบการณ์การเรียนรู้

๔. การประเมินผล

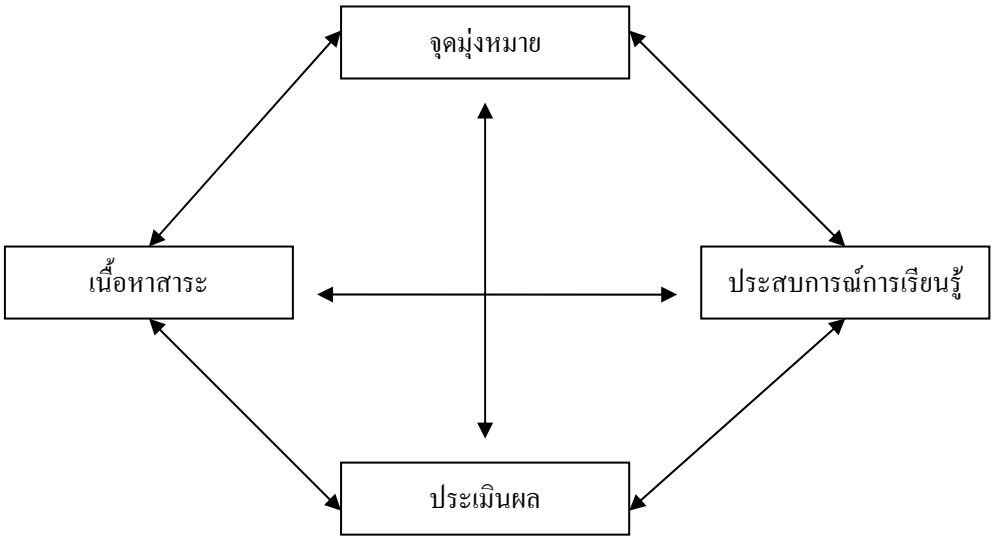

ภาพ 8 องค์ประกอบหลักสูตรของทาบา

ในส่วนของไทเลอร์ (Ralph Tyler อ้างใน ปิยะดา พูลทาจักร์,2549:9) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร มี 4 ประการคือ

1.จุดมุ่งหมาย คือ สิ่งที่โรงเรียนต้องการให้ผู้เรียนเกิดผล

2.ประสบการณ์ คือ สิ่งที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้จุดมุ่งหมายบรรลุผล

3.วิธีการจัดประสบการณ์ คือ สิ่งที่ทำให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4.วิธีการประเมิน คือ เครื่องมือตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ธำรง บัวศรี (2532:8) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรประกอบด้วยอย่างน้อย 6 องค์ประกอบ คือ

1.จุดหมายของหลักสูตรหมายถึงผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่เรียนจบหลักสูตรไปแล้ว

2.จุดประสงค์ของการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่เรียนจบเนื้อหาสาระในวิชาที่กำหนดไว้

3.เนื้อหาสาระและประสบการณ์ หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ

4.ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการและวิธีการในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางความรู้และอื่นๆ ตามจุดประสงค์และจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

5.วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน หมายถึง เครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษาและอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

6.การประเมินผล หมายถึง การประเมินผลหลักสูตรและการประเมินผลการเรียนการสอน

จะเห็นได้ว่าการจำแนกองค์ประกอบหลักสูตรอาจแตกต่างกันบ้าง แต่ในหลักใหญ่แล้วเหมือนกันประเด็นสำคัญก็คือในการจัดทำหลักสูตรจะต้องมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. จุดหมายของหลักสูตร คือ ความประสงค์หรือความต้องการทางการศึกษาของสังคม เป็นสิ่งที่กำหนดไว้กว้างๆ มักจะพบได้ในส่วนแรกของหลักสูตร เป็นสิ่งที่ผู้สร้างหลักสูตรมุ่งหวังว่าจะเกิดขึ้นกับผู้เรียนหากได้ศึกษาจนจบหลักสูตรนั้นๆ การกำหนดจุดมุ่งหมายต้องกำหนดให้มีความถูกต้องชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน แนวคิดทาง ปรัชญา จิตวิทยา และองค์ความรู้ต่างๆ

2.เนื้อหาสาระ คือ รายวิชาต่างๆ ที่กำหนดในหลักสูตร เป็นสิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์ ดังนั้น เกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาต้องคำนึงถึงความสำคัญประโยชน์และความจำเป็น ความน่าสนใจ และต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง

3.การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นกระบวนการที่ต้องมีการปรับปรุงตลอดเวลาของการใช้หลักสูตร มีการติดตามผลเป็นระยะๆ องค์ประกอบที่สำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน และการบริหารโรงเรียน

4.การประเมินผล เป็นการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรการออกแบบวิธีการประเมินผลขึ้นอยู่กับ วัตถุประสงค์ เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งต้องสัมพันธ์กับรูปแบบของการประเมินให้ตรงกับวัตถุประสงค์ ข้อมูลที่ได้จากการประเมินมีผลนำไปสู่การปรับหลักสูตร และช่วยส่งเสริมการสอนในโรงเรียนให้ดีขึ้น

ประเภทของหลักสูตร

หลักสูตรมีหลายประเภท การกำหนดหลักการและแนวทางปฏิบัติได้รับอิทธิพลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ทฤษฎีการศึกษารวมถึงปรัชญาการศึกษา และสังคม วัฒนธรรม การพิจารณาว่าหลักสูตรประเภทใดดีที่สุด และควรนำมาใช้มากที่สุดเป็นเรื่องยาก เพราะหลักสูตรแต่ละประเภทย่อมมีลักษณะความเด่นในรูปแบบของตัวเอง การจะใช้หลักสูตรรูปแบบใดจะต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งอาศัยพื้นฐานที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม และสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ได้มีนักการศึกษาได้จัดประเภทของหลักสูตรดังนี้

ทาบา (Hilda Taba,1962:401) ได้แบ่งประเภทของหลักสูตรออกเป็น 5 ประเภท คือ

๑. หลักสูตรรายวิชา

๒. หลักสูตรรวมวิชา

๓. หลักสูตรที่เน้นกระบวนการทางสังคม และภาระหน้าที่ในชีวิตประจำวัน

๔. หลักสูตรกิจกรรม หรือหลักสูตรประสบการณ์

๕. หลักสูตรแบบแกน เป็นหลักสูตรผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเขียนลักษณะของหลักสูตรกำหนดวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นวิชาแกน และวิชาอื่นๆ เป็นวิชาสนับสนุนวิชาแกน

ส่วนวิชัย ประสิทธิวุฒิเวชช์ (2542:79)ได้จัดประเภทของหลักสูตรโดยมิได้ยึดหลักสูตรแบบใดแบบหนึ่ง แต่จะใช้แบบผสมผสานกันไว้ 5 ประเภท ดังนี้

1.หลักสูตรรายวิชา

หลักสูตรประเภทนี้ยึดการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและความรู้วิชาต่างๆ เป็นหลักอย่างมีระบบระเบียบ การสอนยึดตำราและแบบเรียนเป็นหลัก เน้นการให้ของผู้สอนและการรับของผู้เรียน ข้อดีจึงมีเพียงระเบียบในการถ่ายทอดวิชาให้สนองหมายของหลักสูตร แต่ข้อเสียที่เห็นได้ชัดเจนคือไม่มีการเชื่อมโยงความรู้ระหว่างวิชา ซึ่งไม่สอดคล้องกับการนำไปใช้ในชีวิตจริง แต่ละวิชามุ่งทางด้านวิชาการ โดยไม่คำนึงถึงพัฒนาการด้านอื่นๆ ของผู้เรียน

2.หลักสูตรสหสัมพันธ์

หลักสูตรแบบนี้ มุ่งแก้ปัญหาการขาดการผสมผสานของความรู้วิชาต่างๆ จึงรวมวิชาต่างๆ ที่มีเนื้อหาสาระใกล้เคียงกันไว้เป็นหมวดเดียวกัน ทำให้ความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละวิชาหมดไป ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรอบรู้ในแต่ละหมวดวิชา แต่ในทางปฏิบัติแล้วไม่เป็นไปตามหลักการ ยังไม่มีการผสมผสานเพราะผู้สอนยังยึดวิธีการสอนแบบเดิม นอกจากนั้นหลักสูตรแบบนี้ยังกำหนดจุดหมายที่เน้นทางวิชาการ เนื้อหาสาระจึงไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของผู้เรียน

3.หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม

การจัดหลักสูตรแบบนี้ยึดสังคมและชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลัก เน้นให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันโดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชากับชีวิตจริงหรือภาวะสังคมที่ผู้เรียนกำลังประสบอยู่ หลักสูตรแบบนี้จึงช่วยพัฒนาทางด้านความคิดและเข้าใจความหมายของสิ่งที่ได้เรียนรู้ ช่วยส่งเสริมประสบการณ์ของผู้เรียนให้เรียนรู้โดยการกระทำ อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดคือ ไม่ทราบแน่ชัดเกี่ยวกับกิจกรรมและประสบการณ์ชีวิตใดของผู้เรียนที่มีค่าควรแก่การนำมาสอน

4.หลักสูตรกิจกรรมหรือประสบการณ์

หลักสูตรแบบนี้ยึดกิจกรรมหรือประสบการณ์เป็นหลัก มีหลักการว่าการเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ ประสบการณ์ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จึงมุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนด้วยวิธีการแก้ปัญหา ได้แสดงออกด้วยการกระทำ หาประสบการณ์อันเกิดจากการแก้ปัญหานั้นด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง

5.หลักสูตรแบบแกน

หลักสูตรแบบนี้มีลักษณะของการผสมผสานเนื้อหาวิชา สนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้โดยการกระทำ มีความรู้พื้นฐานที่เป็นหลักส่วนหนึ่งและอีกส่วนหนึ่งให้มีการเลือก หลักการที่สำคัญขึ้นอยู่กับจัดเวลาเรียน และจัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน นอกจากนั้นยังเน้นการเรียนรู้ด้านวิชาการอย่างเป็นระบบระเบียบด้วย ดังนั้น หลักสูตรแบบแกนจึงน่าจะเป็นหลักสูตรที่ดีที่สุด เพราะเป็นการแก้ปัญหาและเก็บรวบรวมข้อดีของหลักสูตรที่กล่าวมาข้างต้น

ในด้านอุดม เชยกีวงศ์ (2545:2) ได้จำแนกประเภทของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรแบบกิจกรรม การจัดหลักสูตรแบบนี้ยึดหลักการ ว่าการเรียนรู้เกิดจากกิจกรรมและประสบการณ์ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ การเรียนการสอนจะเน้นที่กิจกรรมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และลงมือทำในสิ่งที่ตนถนัดมีความสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

2. หลักสูตรที่จัดแยกเป็นรายวิชา เป็นหลักสูตรที่นิยมใช้กันมานานตั้งแต่ยุคแรกๆ ที่มีการจัดตั้งโรงเรียนนักการศึกษาเห็นว่าวิชาต่างๆเป็นสิ่งจำเป็นจึงจัดให้นักเรียนได้เรียนประกอบด้วย การอ่าน คัด เขียน แต่งเรื่อง เลข วิทยาศาสตร์ การรักษาตัว ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การฝีมือและอื่นๆ การเรียนการสอนในสมัยก่อนใช้วิธีท่องจำเพราะมีความเชื่อว่าการเรียนรู้เป็นเรื่องของสมองคนฉลาดเท่านั้นจึงจะจำเรื่องราวได้แม่นยำ

3. หลักสูตรแบบหมวดวิชา เนื่องจากปัจจัยมีความรู้เนื้อหาวิชาใหม่ๆ เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งวิชาต่างๆ เหล่านี้เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เด็กต้องรู้ ต้องเรียน จึงนำวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมารวมลำดับขึ้นให้สอดคล้องและเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก เช่น หมวดวิชาสังคมศึกษาได้รวมเอาวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศีลธรรม เป็นต้น

4. หลักสูตรแบบสหสัมพันธ์ เป็นหลักสูตรที่นำวิชาที่เกี่ยวข้องมารวมกันเพื่อสะดวกในการจัดการเรียนการสอน และจะช่วยให้การเรียนได้ผลดี หลักสูตรประเภทนี้สร้างจากความเชื่อว่าคนเราจะจดจำได้ต้องสร้างความสัมพันธ์ในการจำ สร้างความหมายของสิ่งที่จำ ในการเรียนการสอนเน้นนักการท่องจำ

5. หลักสูตรแบบบูรณาการ เป็นการนำวิชาต่างๆ มาผสมผสานกัน หรืออาจเรียกว่าหลักสูตรที่มีเนื้อหากลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน การจัดหลักสูตรแบบนี้ไม่คำนึงถึงเนื้อหาวิชา แต่คำนึงถึงชีวิตหรือการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับชีวิตจริงที่ไม่ได้แยกการรับรู้เป็นวิชาๆ หลักสูตรแบบนี้ได้จัดแบ่งไว้หลายๆ ลักษณะ ได้แก่ หลักสูตรแบบใช้วิชาแกน หลักสูตรแบบแกนบังคับและเลือก หลักสูตรเน้นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน หลักสูตรแบบประสบการณ์ และหลักสูตรที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เป็นหลักสูตรที่ยึดเอากิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจ รวมทั้งปัญหาและความต้องการเป็นแกนกลาง

จากประเภทของหลักสูตรที่ยกตัวอย่างดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการแบ่งประเภทของหลักสูตรจะมีลักษณะและรูปแบบที่เหมือนกัน ได้แก่ หลักสูตรเนื้อหาวิชา หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม หลักสูตรกิจกรรมและประสบการณ์ หลักสูตรแบบแกน และหลักสูตรบูรณาการ แต่อย่างไรก็ตามได้มีการศึกษาได้จัดประเภทของหลักสูตรซึ่งแตกต่างไปจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังเช่น รุจิย์ ภู่สาระ (2546:10-19) ได้จัดประเภทของหลักสูตรมีอยู่หลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบก็มีแนวคิด จุดมุ่งหมาย โครงสร้างแตกต่างกันออกไป ซึ่งจำแนกเป็น 9 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรแบบเน้นเนื้อหาวิชา เป็นรูปแบบที่เก่าแก่ที่สุดซึ่งใช้ในการสอนศาสนา ละติน กรีก อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการสอนของครูที่ใช้วิธีการบรรยาย ปรัชญาการจัดการศึกษาแนวนี้จะยึดปรัชญาสารัตถนิยม

2. หลักสูตรแบบหมวดวิชา เป็นหลักสูตรที่กำหนดเนื้อหาวิชาไว้กว้างๆ โดยนำความรู้ในกลุ่มวิชาผสมผสานกันเข้าเป็นหมวดวิชาเดียวกัน เช่น หมวดสังคมศึกษา รวมเอาวิชาภูมิศาสตร์

ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศีลธรรมเข้าด้วยกัน หมวดวิทยาศาสตร์ รวมเอาวิชา เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์เข้าด้วยกัน หมวดคณิตศาสตร์ รวมเอาวิชาเลขคณิต พีชคณิต เรขาคณิตเข้าด้วยกัน การสอนจะเน้นการผสมผสานเนื้อหาวิชาเข้าด้วยกันมักจะเป็นการสอนแบบหน่วยหรือการสอนแบบบูรณาการ ครูผู้สอนจะต้องได้รับการฝึกฝนมาอย่างดี มีเอกสารประกอบการเรียนที่สอดคล้องกัน

3. หลักสูตรที่ยึดกระบวนการทางสังคมและการดำรงชีวิต เป็นหลักที่สร้างขึ้นโดยยึดสังคมเป็นหลักโดยคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นพื้นฐานผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และปฏิรูปเสียใหม่ ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดระบบการเรียน โดยยึดงานกิจกรรมเป็นหลัก ครูเป็นเพียงผู้สอนแนะแนวทางเพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างครู–นักเรียน นักเรียน–นักเรียน

4. หลักสูตรแบบแกนกลาง หลักสูตรนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติ เพื่อนำไปพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นโดยกำหนดให้มีวิชาแกนซึ่งทุกคนจำเป็นต้องเรียนวิธีการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรนี้ช่วยให้ครู และนักเรียนในชั้นมีความสนิทสนมกันมากขึ้น ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมเต็มที่ และสามารถทราบจุดมุ่งหมายของการเรียนดีขึ้น ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในการเรียน ได้วางแผน เก็บข้อมูล แก้ปัญหา และประเมินผลด้วยตนเองและ มีโอกาสศึกษาปัญหาที่ตนเองมีความสนใจ โดยที่ปัญหานั้นๆ อาจเป็นปัญหาของตนเอง หรือปัญหาของสังคมก็ได้

5. หลักสูตรที่ยึดกิจกรรมและประสบการณ์ เป็นรูปแบบของหลักสูตรที่สร้างขึ้นเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาวิชา โดยไม่คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียน การจัดหลักสูตรนี้ยึดหลักการที่ว่า ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่คำนึงถึงกิจกรรมที่คำนึงถึงประสบการณ์ที่มีประโยชน์ และมีการวางแผนร่วมกัน การทำกิจกรรมเน้นการแก้ปัญหา โดยยึดหลักปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒนาการนิยม คือ ผู้เรียนจะต้องรู้จักวิธีการแก้ปัญหา ลงมือกระทำ วางแผนด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมโดยการกระทำ เหมาะสำหรับเด็กระดับชั้นประถมศึกษา

6. หลักสูตรแบบบูรณาการ เป็นหลักสูตรที่รวมประสบการณ์การเรียนโดยผู้ทำหลักสูตรคัดเลือกตอนมาจากหลายๆ สาขาวิชา มาจัดเข้าเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ต่อเนื่อง มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต และต่อพัฒนาการของผู้เรียน จุดมุ่งหมายของหลักสูตรนี้เน้นที่ตัวผู้เรียนและปัญหาทางสังคมเป็นหลัก

7. หลักสูตรแบบสหสัมพันธ์ เป็นหลักสูตรที่มีความสัมพันธ์กันในหมวดวิชา โดยจัดให้มีความสัมพันธ์กันในหมวดวิชา โดยจัดให้มีความสัมพันธ์ระดับที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน โดยนำรายวิชาที่สัมพันธ์กับ 2 วิชา หรือมากกว่านั้น เช่น สอนวรรณคดีก็ให้วาดภาพประกอบ สำหรับการจัดเนื้อหาในบทเรียนมีความสอดคล้องผสมผสานในหมวดวิชา ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนในสิ่งที่ตนสนใจ และได้รับประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตนักเรียนมากขึ้น และนักเรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมและมีประสบการณ์ตรงมากขึ้น

8. หลักสูตรแบบเอกัตบุคคล เป็นหลักสูตรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน การจัดหลักสูตรแบบนี้ทำให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถ และอัตราเร็วของแต่ละคน มีโอกาสเลือกได้มาก ทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนมีความรับผิดชอบ โดยยึดหลักปรัชญาสวภาพนิยม

9. หลักสูตรแบบส่วนบุคคล เป็นหลักสูตรที่ครูและนักเรียนวางแผนร่วมกันตามความเหมาะสมและความสนใจของผู้เรียน เรียกว่า สัญญาการเรียน เพื่อส่งเสริมและดึงเอาศักยภาพของผู้เรียนออกมาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ทำให้เกิดความยุติธรรมทางการศึกษามากขึ้น ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน มีทางเลือกกิจกรรมการเรียนหลายด้าน เป็นการศึกษาที่ประกันได้ว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริง สอดคล้องกับความต้องการความสามารถ ความสนใจของตนเองและชุมชน เป็นการจัดหลักสูตรโดยยึดหลักปรัชญาสวภาพนิยม

นอกจากนั้นแล้ว บุญชม ศรีสะอาด (2546:50) ได้จัดประเภทของหลักสูตร โดยยึดแนวความคิด ปรัชญา และทฤษฎีทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จำแนกประเภทของหลักสูตรออกได้เป็น 9 ประเภท ดังนี้

๑. หลักสูตรรายวิชา เป็นหลักสูตรที่เก่าแก่ที่สุด จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแบบนี้คือ เพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจโลกรอบๆ ตัวผู้เรียน หลักสูตรรายวิชามีลักษณะเนื้อหาสาระของแต่ละวิชาจะแยกจากกันโดยเด็ดขาด เช่น แยกเป็นประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ หน้าที่พลเมือง เลขาคณิต พีชคณิต และแต่ละวิชาจะมีลำดับ มีหลักเหตุผล มีการจัดเรียงเนื้อหาสาระและวิธีการค้นคว้าของตนเอง มีขอบเขตที่ตายตัวของความรู้ในวิชานั้น ไม่มีการพาดพิงหรือแสดงความสัมพันธ์เกี่ยวกับวิชาอื่นๆ

2. หลักสูตรสหสัมพันธ์ ในหลักสูตรแบบนี้จะมีการนำเอาเนื้อหาของวิชาอื่นที่สัมพันธ์กันผนวกเข้าไว้ จึงแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิชาตั้งแต่ 2 วิชาขึ้นไป โดยไม่ทำลายขอบเขตวิชาเดิม เช่น การจัดเนื้อหาเน้นให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์บางอย่างในประวัติศาสตร์ไทย กับวรรณคดีในยุคนั้น ทั้งนี้จะไม่ทำลายเอกลักษณ์ของวิชาทั้งสองแต่แสดงให้เห็นว่าแต่ละวิชาเสริมกันอย่างไร

3. หลักสูตรผสมผสาน เป็นการจัดหลักสูตรที่มุ่งหนีการเน้นรายวิชาอีกทางหนึ่ง โดยการสร้างจากเนื้อหาวิชาเดิมมากกว่า การจัดหลักสูตรแบบนี้ในวิชาวิทยาศาสตร์และในวิชาสังคมศึกษา เช่น การรวมวิชาสัตวศาสตร์ และวิชาพฤกษาศาสตร์ เข้าเป็นวิชาชีววิทยา หรือการรวมวิชาการปกครอง สังคมวิทยา และวิชาอื่นๆ จากทางสังคมศาสตร์เข้าเป็นวิชา ประชาธิปไตยของไทย เป็นต้น

4. หลักสูตรหมวดวิชา เป็นหลักสูตรที่ขยายจากหลักสูตรแบบสหสัมพันธ์และแบบผสมผสาน เป็นการนำเอาเนื้อหารายวิชาจากหลายๆ วิชา หรือการรวม 2 วิชาด้วยกัน โดยเน้นความสัมพันธ์ความเข้าใจของมโนทัศน์ หลักสูตรแบบนี้ ได้แก่ มนุษย์กับสังคม ความสัมพันธ์ของ

สังคม การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ตัวอย่างหลักสูตรแบบนี้ที่รู้จักกันดี ได้แก่ วิชาสังคมศึกษา ภาษาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ทั่วไป

5. หลักสูตรวิชาแกน เป็นหลักสูตรที่เอาวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือกลุ่มวิชาหนึ่งเป็นแกนของวิชาอื่นๆ เน้นความต้องการของสังคม เนื้อหาจะมาจากปัญหาของสังคม กระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นการแก้ปัญหา โดยส่วนใหญ่แล้วหลักสูตรวิชาแกนจะประกอบด้วยการรวมวิชาสังคมศึกษาและภาษาศาสตร์เข้าด้วยกัน

6. หลักสูตรที่เน้นทักษะกระบวนการ เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้เกิดทักษะกระบวนการต่างๆ เช่น ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ กระบวนการในการแก้ปัญหา กระบวนการสร้างค่านิยม และมุ่งเน้นกระบวนการแก้ปัญหาของตนเอง และแก้ไขสถานการณ์ที่ตนร่วมอยู่ในสังคมได้โดยง่าย อีกครั้งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ธรรมชาติของกระบวนการและสถานการณ์ที่ต้องใช้กระบวนการนั้นๆ ได้ตรงกับจุดประสงค์ และความสามารถประเมินผลการใช้กระบวนการเหล่านั้น

7. หลักสูตรที่เน้นสมรรถฐาน เป็นหลักสูตรที่กำหนดความสามารถในการปฏิบัติที่ต้องการไว้เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม จากนั้นก็วางแผนกิจกรรมการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุแต่ละจุดประสงค์ และมีการตรวจสอบการปฏิบัติของผู้เรียน ก่อนที่จะผ่านไปเรียนตามจุดประสงค์ถัดไป เช่น หลักสูตรการสอนพิมพ์ดีด เป็นต้น

8. หลักสูตรที่เน้นกิจกรรม และปัญหาทางสังคม เป็นหลักสูตรที่เน้นการดำรงชีวิตจริง ในการสร้างหลักสูตรจึงยึดรากฐานของหน้าที่ทางสังคม หรือการดำรงชีวิตในสังคม หรือสถานการณ์ชีวิตจริง ในการสร้างหลักสูตร คือการปรับปรุงสังคมโดยใช้โรงเรียนโดยตรง เน้นกิจกรรมและปัญหาทางสังคมมากกว่าการเน้นวิชา เช่น การป้องกันตัวและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

9. หลักสูตรที่เน้นความต้องการและความสนใจของแต่ละบุคคล เป็นหลักสูตรที่ยึดความสนใจและความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก มีชื่อเรียกหลายๆ แบบ เช่น การเน้นประสบการณ์ การศึกษาแบบพิพัฒนาการและการศึกษาที่เน้นมนุษย์นิยม หลักสูตรที่สร้างขึ้นมีความยืดหยุ่นสูง โดยจัดเตรียมให้สอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนแต่ละราย และมีทางเลือกหลายๆ ทางสำหรับผู้เรียน

จากประเภทของหลักสูตรดังกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปประเภทของหลักสูตรได้ 6 ประเภท ดังนี้

1. หลักสูตรเนื้อหาวิชา เป็นหลักสูตรประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระสำคัญ ไม่เน้นผู้เรียน ผู้สร้างหลักสูตร จึงได้สร้างหลักสูตรโดยคำนึงถึงความรู้และสาระสำคัญเป็นหลัก เนื้อหาจะถูกแยกออกจากกันเป็นรายวิชาโดยไม่จำเป็นต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกัน ไม่ว่าในเนื้อหาหรือการสอน เช่น วิชาเขียนไทย ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เลขาคณิต และวรรณคดี เป็นต้น

2. หลักสูตรหมวดวิชา เป็นหลักสูตรที่รวมเอารายวิชาย่อยๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันผสมผสานในด้านเนื้อหาเข้าเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้เกิดความผสมกลมกลืนของเนื้อหา และเพื่อ

สะดวกต่อการจัดการเรียนการสอนตลอดทั้งการประเมินผลด้วย เช่น หมวดวิชาภาษาไทย หมวดวิชาสังคมศึกษา หมวดวิชาคณิตศาสตร์ และหมวดวิชาศิลปะ เป็นต้น

3. หลักสูตรสหสัมพันธ์ เป็นหลักสูตรที่มีความสัมพันธ์กันในหมวดวิชาหรือระหว่างวิชาการกำหนดเนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือหมวดใดหมวดหนึ่งตามเนื้อหาสาระและโครงสร้างของวิชานั้นๆ แล้วนำเนื้อหาสาระวิชาอื่นๆ ที่สัมพันธ์มาร่วมเข้าไว้ด้วยกัน เช่น ระหว่างวรรณคดีกับประวัติศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ วิชาภูมิศาสตร์กับวิทยาศาสตร์

4. หลักสูตรแบบแกน เป็นหลักสูตรที่ผสมผสานเนื้อหาวิชาต่างๆ ที่ใกล้เคียงเข้าเป็นหมวดหมู่เดียวกัน แต่เป็นวิธีการแก้ปัญหา กระบวนการจัดการเรียนการสอน เน้นการแก้ปัญหาเป็นหลัก บทบาทของครูจะเปลี่ยนไปเป็นผู้คอยให้คำแนะนำหลักสูตรแบบแกน เช่น การรวมวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวรรณคดี แต่ละสมัยควบคู่กันไปและอาจครอบคลุมไปถึงระบบเศรษฐกิจ และการปกครองอีกด้วย

5. หลักสูตรแบบบูรณาการ เป็นหลักสูตรที่รวบรวมประสบการณ์ในการเรียนรู้ต่างๆ เข้าด้วยกัน จัดเข้าเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ การจัดเนื้อหาบูรณาการเข้าด้วยกันจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการเรียน จุดมุ่งหมายในการบูรณาการเนื้อหาวิชาตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ เข้าด้วยกันจึงเน้นที่ตัวเด็กและปัญหาของสังคมเป็นสำคัญ

6. หลักสูตรประสบการณ์ เป็นหลักสูตรที่มีหลักความคิดที่ นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือประสบการณ์ใดๆ ก็ตามจัดขึ้น เพื่อสนองความต้องการผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเจริญงอกงามในทุกด้าน หลักสูตรประสบการณ์จึงจำเป็นต้องให้ผู้เรียน มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการเลือกหากิจกรรมการเรียนที่มีประโยชน์และตรงกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

2.การออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเป็นผู้จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมแต่ละท้องถิ่น เป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาตัวบุคคล ครอบครัว และชุมชน ส่งเสริมให้บุคลมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ เพื่อศึกษาและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รูปแบบการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันของบุคคลและชุมชน อันจะนำผลไปสู่คนที่มีความสุข มีการปรับตัวที่ดีเป็นกำลังสำคัญของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รู้จักเลือกรับข่าวสารข้อมูลที่มีอยู่หลากหลายนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม เพื่อเป็นการเตรียมคนเข้าสู่สังคมโลกาภิวัตน์ เป็นภารกิจที่จำเป็นยิ่งของกระบวนการจัดการศึกษา ให้ผู้เรียนมองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี มีวินัย และตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน จึงจำเป็นต้องมีการปรับกระบวนการและวิธีการ

จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ซึ่งจุดหมายปลายทางของคนในโลกยุคโลกาภิวัตน์คือ การอยู่ในสังคมอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ท่ามกลางการแข่งขัน ภายใต้ความร่วมมือกัน และรู้จักใช้เทคโนโลยีเพื่อตอบสนองความต้องการในชีวิตของผู้เรียนอย่างแท้จริง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 วรรคที่ 2 กำหนดไว้ว่าให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ แสดงให้เห็นว่าในอนาคต ชุมชนจะต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตร การเรียนการสอนของแต่ละท้องถิ่น หลักสูตรเฉพาะแต่ละท้องถิ่นจะมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษามากขึ้น เพื่อสนองตอบความต้องการของแต่ละชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในด้านต่างๆ

หลักสูตรต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของท้องถิ่นให้มากที่สุด รวมทั้งเป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา/ปรับปรุง/แก้ไข ได้แสดงความคิดเห็นด้วย ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีผลกระทบโดยตรงต่อทรรศนะและการดำเนินชีวิตของคนไทยทั้งในเมืองและชนบท จึงต้องมีหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถรับกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภูมิลำเนาท้องถิ่นของตน หวังให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาคน ครอบครัว และท้องถิ่นของตน อีกทั้งช่วยปลูกฝังให้เกิดความรักความผูกพันในท้องถิ่นอีกด้วย

ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่าหลักสูตรท้องถิ่นไว้คล้ายคลึงกัน ดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539:107-108) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นว่า หมายถึงมวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาหรือหน่วยงาน และบุคคลในท้องถิ่น จัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นทั้งนี้ คำว่า ท้องถิ่น มีความหมายใน 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง ท้องถิ่น หมายถึง ชุมชน ที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานนั้นตั้งอยู่อาจเป็นชุมชน ในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด หรือภาคภูมิศาสตร์ก็ได้ และทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นอยู่หรือกำลังเกิดขึ้นในชุมชนไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของประวัติศาสตร์ความเป็นมา ที่ตั้งสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ

ประการที่สอง ท้องถิ่น หมายถึง สถานศึกษาหรือหน่วยงาน องค์กร ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในชุมชนนั้นๆ โดยชุมชนทุกระดับสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ส่วนกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2541:2) ได้อธิบายความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นว่า หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนหรือสร้างจากหลักสูตรแกนกลาง ที่ปรับให้เข้ากับชีวิตจริงของผู้เรียน ตามท้องถิ่นต่างๆ หรือสร้างจากเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ที่มีผลกระทบต่อผู้เรียนหลักสูตรท้องถิ่นต้องสอดคล้อง และเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นนั้นๆ เน้นการเรียนรู้ชีวิตของตนเอง เพื่อการปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ การใช้เทคโนโลยีและข่าวสารข้อมูลในการเรียนรู้ต่างๆ ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพชีวิตจริงของตนเอง สามารถนำเอาความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัวและท้องถิ่นได้

สอดคล้องกับนิคม ชมพูหลง (2542:13) และมานิต สิทธิศร (2543:39) ได้ให้ความหมาย ของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้สอดคล้องกันว่า หมายถึง การที่ท้องถิ่น ปรับปรุง ขยาย หรือเพิ่มรายละเอียดเนื้อหา สาระ สื่อการเรียนการสอน แผนการสอนสู่การเรียนการสอน กำหนดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพ และความต้องการเฉพาะท้องถิ่น โดยสัมพันธ์กับหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บท

ในด้านของธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ และลัดดา ศิลาน้อย (2544:30) ได้อธิบายความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นว่า หมายถึง การที่กระทรวงศึกษาธิการได้เปิดโอกาสให้หน่วยงานต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตร ตามข้อกำหนดในโครงสร้างหลักสูตร ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่น สภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นของตนเอง

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2543:23) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึงหลักสูตรที่สร้างขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนหรือสร้างจากหลักสูตรแกนกลางที่ปรับให้เข้ากับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน ท้องถิ่นต่างๆ หรือสร้างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีผลกระทบต่อผู้เรียน หลักสูตรท้องถิ่นจะสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้นๆ ส่วนใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (มปป:34) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานและบุคคลในท้องถิ่นจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้นๆ

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าหลักสูตรท้องถิ่นหมายถึง หลักสูตรที่สถานศึกษาหรือครูหรือผู้เรียนร่วมกันพัฒนาขึ้นเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในชีวิตจริง เรียนแล้วเกิดการเรียนรู้ สามารถนำไปใช้อย่างมีคุณภาพ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอย่างมีความสุข หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการหรือวิถีชีวิตของผู้เรียน บางครั้งอาจพัฒนาจากหลักสูตรแกนกลางที่ปรับให้เข้ากับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียนตาม

ท้องถิ่นต่างๆ หรือพัฒนาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีผลต่อผู้เรียน หลักสูตรท้องถิ่นจะสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้นๆ เน้นการเรียนรู้ชีวิตของตนเอง ปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของวิทยากร การใช้เทคโนโลยีและข่าวสารในการเรียนรู้ต่างๆ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ตามสภาพชีวิตจริงของตนเอง

ลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นจากปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อแก้ปัญหาในท้องถิ่น อุดม เชยกีวงค์ (2545:8) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองชีวิตจริงของผู้เรียนที่เป็นปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การเตรียมอนาคตรวมทั้งมีความเข้าใจในเรื่องของความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ เรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติจริงเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันและเรียนรู้เพื่อการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

2. หลักสูตรที่พัฒนาจากความต้องการหรือสิ่งที่เป็นปัญหา ที่สอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหา

3. เป็นหลักสูตรระยะสั้นที่เป็นปัจจุบันและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในปัจจุบัน

4. เป็นหลักสูตรที่บูรณาการกับวิชาต่างๆ และบูรณาการกับชีวิตจริงได้

5. เป็นหลักสูตรที่ได้มาจากสภาพปัญหาหรือความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง

6. เป็นหลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามระดับความสามารถและตรงกับสภาพปัญหาของตนเองโดยครูเป็นเพียงผู้ร่วมวางแผนให้คำแนะนำชี้แนะ และอำนวยความสะดวกเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างสูงสุด

นอกจากนี้พะนอม แก้วกำเนิด (2534:34-35) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่นว่า

1. เป็นหลักสูตรสอดแทรกคำอธิบายในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เป็นหลักสูตรในโครงสร้างรายวิชาบังคับเลือกและเลือกเสรี

2. มีเนื้อหาสาระสอดคล้องและเป็นไปตามสภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคม ของแต่ละท้องถิ่นโดยเฉพาะ

3. มีวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระชี้นำให้เห็นถึงปัญหาและความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชนในแต่ละท้องถิ่น

4. มีเนื้อหาสาระสัมพันธ์สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ทรัพยากรมนุษย์ แผนและแนวโน้มของการพัฒนาท้องถิ่น

5. มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นให้นักเรียน ได้ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นฐานในการพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

6. มีวัตถุประสงค์และเนื้อหาสาระสนองความต้องการของนักเรียนเฉพาะกลุ่ม โดยเฉพาะในการส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ

7. มีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนรู้จักสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง รักท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการแก้ไขและพัฒนาท้องถิ่น

และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536: 58) กล่าวว่าลักษณะหลักสูตรระดับท้องถิ่นที่ดีที่โรงเรียนจัดทำและพัฒนาขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมตามปรากฏจริงในท้องถิ่นควรมีเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์จำเป็น 5 ประการคือ

1. เป็นสภาพชีวิต สภาพเศรษฐกิจ และสภาพสังคมของท้องถิ่น
2. เป็นสภาพปัญหา ความต้องการของนักเรียนผู้ปกครองและประชาชนในท้องถิ่น
3. ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นฐานสำคัญเพื่อพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น
4. ช่วยนักเรียนให้รู้จักสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น มีความรักถิ่นและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นให้มีสภาพดีขึ้น
5. ส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการแก่นักเรียนเฉพาะกลุ่ม ที่มีความต้องการได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพสูงสุด

จากลักษณะของหลักสูตรท้องถิ่นข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรท้องถิ่นจะต้องเป็นหลักสูตรที่ได้มาจากสภาพปัญหาหรือความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง มีเนื้อหาสาระสอดคล้องและเป็นไปตามสภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่นโดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์ให้นักเรียนรู้จักสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง รักท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการแก้ไขและพัฒนาท้องถิ่น

ความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

จากความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าว บุญมี เณรยอด (ม.ป.ป.:49) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่าการพัฒนาหลักสูตรที่จะมีผลต่อการพัฒนาประเทศได้ คือ การพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่นที่สำคัญคือ ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และอาชีพของแต่ละท้องถิ่น การให้การศึกษาที่เหมาะสมกับท้องถิ่นช่วยให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น ช่วยแก้ไขปัญหาสำคัญของประเทศได้เพราะหลักสูตรจาก

ส่วนกลางไม่ยืดหยุ่นตามสภาพ เป็นการสอนในสิ่งที่ไกลตัว มีโอกาสที่จะศึกษาสิ่งรอบตัวน้อยมาก ไม่เกิดความภูมิใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ทั้งนี้ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539:109-110) ได้ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า ถึงแม้จะมีหลักสูตรแกนกลางแล้ว แต่ยังมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังเหตุผลต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางกำหนดเนื้อหาสาระและกิจกรรมไว้อย่างกว้าง เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้คล้ายคลึงกัน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่เป็นหลักการทั่วไปไม่สามารถประมวลรายละเอียดสาระความรู้จากสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นแต่ละแห่งได้

2. การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยีมีผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงชีวิตของคนไทยทั้งในเมืองและชนบท จึงต้องมีหลักสูตรระดับท้องถิ่นเพื่อปรับสภาพของผู้เรียนให้สามารถรับการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ได้

3. ทรัพยากรท้องถิ่นโดยเฉพาะภูมิปัญญาชาวบ้านของไทย มีอยู่เป็นจำนวนมาก หลักสูตรแกนกลางไม่สามารถนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นนั้นมาใช้ประโยชน์ได้ แต่หลักสูตรระดับท้องถิ่นสามารถบูรณาการเอาทรัพยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการเรียนการสอนได้

นอกจากนี้ วิชัย ประสิทธิวุฒิเวชช์ (2542:135) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญ เพราะหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทที่พัฒนาในระดับชาติมีการกำหนดองค์ประกอบต่างๆของหลักสูตร ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและสนองความต้องการของสังคมในลักษณะกว้างให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คล้ายคลึงกัน เนื้อหาสาระ และประสบการณ์บางอย่าง ไม่สามารถประมวลรายละเอียดตามสภาพเศรษฐกิจสังคม ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น บางเนื้อหาสาระไม่อาจสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

ทั้งนี้ กรมวิชาการ (2542:26) ได้สรุปถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่า การที่ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น เนื่องมาจากสาเหตุต่อไปนี้

1. การใช้หลักสูตรเดียวกันทั้งประเทศ ย่อมไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริงที่เป็นอยู่

2.ทำให้ละเลยต่อมรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งอันพึงอนุรักษ์ของท้องถิ่นทำให้มีการลืมเลือนสิ่งที่มีค่าของท้องถิ่น

3. ไม่เป็นการสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการผลิต อาชีพ บางท้องถิ่นอาจมีปัญหาแตกต่างกันออกไป เช่น โรคภัยไข้เจ็บ แทนที่การศึกษาจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวกลับจะส่งเสริมให้คนไต่บันไดเพื่อการศึกษาต่อที่สูงขึ้น

และอุดม เชยกีวงค์ (2545:53) กล่าวว่าแม้ว่าหลักสูตรแกนกลางจะเป็นหลักสูตรแม่บทที่กำหนดให้ผู้เรียนเรียนสิ่งที่จำเป็นต่อพลเมือง แต่ยังมีข้อบกพร่องบางประการ เช่นไม่สัมพันธ์กับ

ชีวิตความเป็นอยู่กับผู้เรียน ละเลยมรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งอันพึงอนุรักษ์ของท้องถิ่น ฯลฯ หลักสูตรท้องถิ่นจึงมีความสำคัญ ดังนี้

1. ตอบสนองการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามสภาพปัญหาที่เป็นจริง

2. ตอบสนองความหลากหลายของปัญหา มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับเพศ วัย มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด และทักษะ เน้นกระบวนการสอนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริงจนเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นได้อย่างเหมาะสม

3. ทำให้การเรียนมีความหมายต่อชีวิตจริง และมุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างบูรณาการไม่แยกส่วนหรือตัดตอนเป็นท่อนๆ ของกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมทางวิชาการโดยผู้เรียนเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการชี้แนะของผู้สอนอันจะนำไปสู่การคิดเป็น โดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในสังคมตนเองและวิชาการอย่างเหมาะสม

4. ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้เพื่อที่จะมาใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาในชีวิตของตนเองในวันข้างหน้า รวมทั้งวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินที่เหมาะสม (คิดเป็น) กับชีวิตของตนเอง

5. ชุมชนเป็นภูมิปัญญาเบื้องต้น และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนเอง

6. ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้จากท้องถิ่นของตน เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนกับชีวิตจริงและการทำงาน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนเอง มีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

7. ส่งเสริมความเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่มีคุณภาพของสังคมในด้านศีลธรรม จริยธรรม การธำรงไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตย การร่วมรักษาสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดศรัทธาเชื่อมั่นภูมิใจในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ชุมชนและชาติ

8. สามารถพัฒนาเพิ่มขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลา และเมื่อเรื่องนั้นๆไม่เป็นที่สนใจและต้องการของท้องถิ่นรวมทั้งล้าสมัยแล้วสามารถปรับเปลี่ยนได้ทันที

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีความสำคัญเพราะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับท้องถิ่นเป็นการนำการพัฒนาสู่ชุมชนที่สนองตอบต่อความต้องการและสภาพของชุมชนและผู้เรียนทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจ ในการพัฒนาตนเอง และสามารถนำเอาภูมิปัญญา องค์ความรู้ และทรัพยากรของท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้สูงสุด

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ให้สอดคล้องต่อความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง และเพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น การดำเนินงานต้องมีระบบและเป็นขั้นตอน ซึ่งนักการศึกษาได้เสนอแนวทางกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2540:51–53) ได้เสนอขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้

1.จัดตั้งคณะทำงาน โดยเลือกบุคคลซึ่งมีความสามารถ และมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน

2.ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยการเก็บข้อมูลอาจใช้วิธีการวิจัย สัมภาษณ์ ประชุม สัมมนา หรือวิธีการอื่นๆ ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ทำให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง

3. การกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร โดยกำหนดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา / กลุ่มประสบการณ์ ครอบคลุมกับสภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ เจตคติ และกระบวนการ

4. จัดทำเอกสารหลักสูตร ได้แก่ แผนการสอน คู่มือครู หนังสืออ่านเพิ่มเติม และสื่อต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ตรวจสอบคุณภาพและทดลองใช้หลักสูตร โดยพิจารณาร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบองค์ประกอบต่างๆ จากนั้นนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ศึกษาผลการทดลองใช้และร่วมกันวิเคราะห์หาข้อบกพร่องปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพก่อนนำไปใช้จริง

6. เสนอขออนุมัติใช้หลักสูตรโดยนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นใหม่เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามระเบียบและขั้นตอนที่กำหนด

7. การนำหลักสูตรไปใช้ ในระหว่างการใช้หลักสูตร ส่วนที่สำคัญมากในขั้นตอนนี้ได้แก่การนิเทศและติดตามผล

8. การประเมินผลหลักสูตรและการปรับปรุงแก้ไข เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลการใช้หลักสูตร จะเป็นข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ส่วนทาบา (Taba,1962:12) เสนอแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรแบบรากหญ้า(grass–roots) ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. วินิจฉัยความต้องการ โดยสำรวจความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของสังคม

2. กำหนดจุดประสงค์ที่ชัดเจนและมีความเข้าใจตรงกันตามที่สังคมต้องการ

3. การเลือกเนื้อหาสาระที่ต้องการนำมาสอนให้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นของสังคม

4. จัดเนื้อหาสาระ โดยจัดระเบียบ จัดลำดับของเนื้อหาสาระที่คัดเลือกไว้แล้วในขั้นตอนที่ 3

5. เลือกประสบการณ์การเรียนรู้ โดยคัดเลือกประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นการนำมาเสริมเนื้อหาสาระให้สมบูรณ์

6. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตามลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ที่กำหนด

7. การตัดสินใจว่าเนื้อหา ประสบการณ์การเรียนรู้อะไรที่จะต้องประเมินผลว่าได้มีการเรียนรู้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด พร้อมกำหนดวิธีการประเมินผล

8. ตรวจสอบความสมดุล ของลำดับขั้น รูปแบบการสอน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ก่อนการนำไปทดลองใช้

9.นำหลักสูตรไปทดลองใช้เพื่อหาความเที่ยงตรงและประสิทธิภาพ ตลอดจนกำหนดระดับความสามารถที่ต้องการของผู้เรียน

10. การปรับปรุงและแก้ไข หลังจากการทดลองใช้ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยพิจารณาถึงหลักการและทฤษฎีในการกำหนดโครงสร้างบนพื้นฐานที่สามารถปรับเปลี่ยนให้มีความเหมาะสมได้

11.การพัฒนากรอบโครงสร้างเป็นการตรวจสอบเพื่อความสมบูรณ์ของขอบข่ายและความเหมาะสมของลำดับเนื้อหาหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมา

12. นำหลักสูตรที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างหลักสูตรที่กำหนด

การดำเนินการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นในระดับรากหญ้า ไทเลอร์ (Tyler,1949:3) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่า ต้องศึกษาข้อมูลจาก 3 แหล่ง คือ สังคม ผู้เรียนและผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาวิชา หลังจากนั้นนำมากำหนดเป็นจุดมุ่งหมายชั่วคราว จุดมุ่งหมายชั่วคราว ที่ได้จาก 3 แหล่งข้อมูล จะถูกกลั่นกรองโดยทฤษฎีการเรียนรู้ และปรัชญา เพื่อตัดทอนจุดมุ่งหมายที่สำคัญน้อยไม่จำเป็นออกไป ซึ่งจะได้จุดมุ่งหมายที่แท้จริง จึงกำหนดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินผลเป็นขั้นตอนสุดท้าย ส่วนสุธี วรประดิษฐ์ (2551: เอกสารออนไลน์) ได้สรุปแนวคิด หลักการตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามขั้นตอนกระบวนการของ ทาบา (Taba) และไทเลอร์ (Tyler) ว่าเป็นกระบวนการพัฒนาหลักสูตรแบบรากหญ้า จากระดับล่างสู่บน (Bottom–up) มีลักษณะเป็นแบบนิรนัย(deductive)ซึ่งเริ่มต้นด้วยการลงมือพัฒนาหลักสูตรนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรทั้งระบบบนพื้นฐานความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากองค์ประกอบหลักของแหล่งข้อมูลได้แก่ สังคมชุมชน ผู้เรียน และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาวิชา โดยการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มีขั้นตอน ดังนี้

1.ศึกษาข้อมูลพื้นฐานความต้องการของชุมชนและผู้เรียน วิเคราะห์สภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทฤษฎีและปรัชญาการศึกษาเพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนา หลักสูตร

2. การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

3. ประเมินโครงร่างหลักสูตร พร้อมปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

4. ทดลองใช้หลักสูตร พร้อมปรับปรุงแก้ไขให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. ติดตามผลและประเมินผล พร้อมปรับปรุงแก้ไขให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้อุดม เชยกีวงค์ (2545 : 54-60)ได้กล่าวว่าในการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นนั้น สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ในลักษณะต่อไปนี้

1.ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม ในแต่ละกลุ่มวิชาในทุกระดับชั้น โดยปรับปรุงจากหลักสูตรแกนกลางโดยไม่ทำให้จุดประสงค์ของหลักสูตรเปลี่ยนแปลง

2.ปรับรายละเอียดของเนื้อหาโดยเพิ่มหรือลดรายละเอียดจากหลักสูตรแกนกลาง

3.ปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

4.จัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นมาใหม่ เช่นหนังสือเรียน คู่มือครู หนังสือเสริมประสบการณ์แบบฝึกหัด หรือสื่ออื่นๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหาและสภาพท้องถิ่นโดยสื่อเหล่านี้อาจใช้กับเนื้อหาในรายวิชาที่มีอยู่เดิมหรือรายวิชาใหม่ที่พัฒนาขึ้นก็ได้

5.จัดทำคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติมจากที่ปรากฏในหลักสูตรแกนกลาง ทั้งนี้คำอธิบายรายวิชาที่จัดทำขึ้นต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์เนื้อหาและความต้องการของท้องถิ่น

ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในการนั้นสามารถดำเนินการได้ทั้งในระดับโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งได้มีนักวิชาการได้เสนอไว้ 12 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำหลักสูตรโดยผู้บริหารโรงเรียนคัดเลือกครู ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการในท้องถิ่น ตลอดจนผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆมาเป็นคณะทำงานเพื่อร่างหลักสูตรท้องถิ่น

ขั้นที่ 2 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานคณะทำงานต้องทำการศึกษาสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้หลักสูตรนั้นๆเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยรวบรวมข้อมูลจากคนในท้องถิ่นด้วยวิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม การสังเกต ฯลฯ สำรวจความต้องการของผู้เรียนเพื่อให้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับศักยภาพความต้องการของผู้เรียน ศึกษาองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพิจารณาว่ามีส่วนใดบ้างที่ท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ นอกจากนี้ยังต้องวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียนด้วยว่ามีจุดแข็งจุดอ่อนอะไรบ้าง เพื่อนำไปปรับปรุงให้โรงเรียนมีความพร้อมมากที่สุด และสามารถนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ได้อย่างเกิดประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 3 กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรคณะทำงานจะต้องศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน จากนั้นกำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนเมื่อเรียนจบรายวิชานั้นๆ ที่สำคัญคือจะต้องเป็นจุดประสงค์ที่สามารถเป็นไปได้จริงในทางปฏิบัติ

ขั้นที่ 4 กำหนดเนื้อหาเป็นการนำจุดประสงค์จากขั้นที่ 3 มาวิเคราะห์และกำหนดเนื้อหาสาระของรายวิชาอย่างกว้างๆให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชานั้นๆ จากนั้นจึงแยกออกเป็นเนื้อหาย่อย ซึ่งในส่วนนี้สามารถปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่นและผู้เรียนได้ตลอดจนมีความต่อเนื่องกับรายวิชาในขั้นต้นและรายวิชาต่างๆ

ขั้นที่ 5 กำหนดกิจกรรม พิจารณาจากจุดประสงค์แต่ละข้อ กิจกรรมที่กำหนดไม่ควรมากหรือน้อยเกินไป เน้นทักษะกระบวนการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรม โดยมีครูเป็นผู้ประสานกิจกรรมและชี้แนะ

ขั้นที่ 6 กำหนดชั่วโมงการเรียนถ้ารายวิชาที่จัดทำได้กำหนดให้เป็นวิชาบังคับเลือก เวลาเรียนที่กำหนดจะต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ในโครงสร้างของหลักสูตร ถ้าเป็นรายวิชาเลือกเสรีสามารถกำหนดตามความเหมาะสมกับจุดประสงค์และเนื้อหาที่กำหนดให้เรียน แต่ความสัมพันธ์กับโครงสร้างของกลุ่มวิชาที่เป็นอยู่เดิมด้วย ในกรณีที่เนื้อหามากอาจจัดทำเป็นหลายวิชาและอาจมีได้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

ขั้นที่ 7 กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลคณะที่ทำงานควรกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลในรายวิชาที่ทำขึ้นใหม่เพื่อผู้นำไปใช้จะได้ทำการวัดและประเมินผลได้ตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร สิ่งที่ควรระบุคือรายวิชาที่สร้างขึ้นจะมีการวัดและประเมินผลแบบใดก่อนเรียน ระหว่างเรียน หรือเมื่อจบหลักสูตร ใช้วิธีการและเครื่องมือในการวัดผลอะไรใช้เกณฑ์ใดในการประเมินผล

ขั้นที่ 8 จัดทำเอกสารหลักสูตรหลังจากจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในรายวิชาใหม่แล้ว ควรจะต้องจัดทำเอกสารหลักสูตร เช่น แผนการสอน คู่มือครู หนังสืออ่านเพิ่มเติม และหนังสือต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 9 ตรวจสอบคุณภาพและการทดลองใช้หลักสูตรคณะทำงานควรจะพิจารณาร่วมกันหรือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบว่าองค์ประกอบต่างๆของหลักสูตร เช่น จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม ฯลฯ มีความสอดคล้องกันหรือไม่อย่างไร แผนการสอน สื่อการเรียนการสอนต่างๆ มีความสอดคล้องกับหลักสูตรหรือไม่ ภาษาที่ใช้มีความชัดเจนเพียงใด หากพบข้อบกพร่องหรือปัญหา จะทำการแก้ไข จากนั้นคณะทำงานจึงคัดเลือกกลุ่มทดลองและกำหนดวิธีการประเมินผล เพื่อพิจารณาว่าหลักสูตรท้องถิ่นที่สร้างขึ้นมาใหม่ และสื่อการเรียนการสอนต่างๆ สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้หรือไม่อย่างไรในการทดลองใช้หลักสูตรคณะทำงานจะต้องเตรียมครูผู้สอนให้เข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการใช้หลักสูตรเสียก่อน จากนั้นจึงทดลองให้ครูนำไปใช้ในชั้นเรียน โดยมีการนิเทศ

ติดตามผลการใช้หลักสูตร นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริงต่อไป

ขั้นที่ 10 เสนอขออนุมัติใช้หลักสูตร เมื่อตรวจสอบคุณภาพและแก้ไขหลักสูตรท้องถิ่นที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้วจะต้องนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นใหม่เขียนตามแบบฟอร์มที่กำหนด แล้วเสนอตามลำดับขั้นเพื่อขออนุมัติใช้หลักสูตร

ขั้นที่ 11 นำหลักสูตรไปใช้ ขณะรอการอนุมัติใช้หลักสูตรคณะทำงานจะต้องทำการวางแผนใช้หลักสูตรโดยเตรียมการอบรมครูเกี่ยวกับวิธีการใช้หลักสูตร โดยควรจัดในรูปการประชุมเชิงปฏิบัติการ และเมื่อการประชุมสิ้นสุดลงแล้ว ผู้บริหารหรือผู้ได้รับมอบหมายจะต้องนิเทศติดตามผลของการใช้หลักสูตรของครูด้วย เพื่อให้การสอนเป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

ขั้นที่ 12 ประเมินผลหลักสูตร หลังจากครูนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนระยะหนึ่งแล้ว โรงเรียนควรจัดให้มีการพิจารณาถึงคุณค่าของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร ให้ผลตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ต้องปรับปรุงแก้ไขในส่วนใดหรือควรจะยกเลิกไป

นอกจากนี้ รัตนะ บัวสนธ์ (2535:6) ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ควรประกอบด้วยบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2 ฝ่าย ดังนี้

1. บุคลากรที่อยู่ในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้เรียน
2. บุคลากรภายนอกสถานศึกษา ได้แก่

2.1 บุคลากรจากสถานศึกษา เช่น นักวิจัย นักพัฒนาหลักสูตร

2.2 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับ เช่น ผู้บริหาร นักวิชาการศึกษานิเทศก์

2.3เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง เช่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เกษตรตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เป็นต้น

2.4 ตัวแทนประชาชนในชุมชน

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า บุคคลที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้แก่

1. บุคคลภายในสถานศึกษา
2. บุคคลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง
3. นักวิจัยหรือนักพัฒนาหลักสูตร
4. ประชาชนในชุมชน ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

นอกจากนี้สงัด อุทรานันท์ (2532:314-315)ได้เสนอขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 จัดตั้งคณะทำงาน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดจุดมุ่งหมายสำหรับหลักสูตรท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 4 พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรกลางกับสภาพของท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 5 ดำเนินการเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลางและ/หรือจัดสร้างรายวิชาใหม่ขึ้นมา

ขั้นตอนที่ 6 ดำเนินการใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 7 ประเมินผลการใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 8 ทำการปรับปรุงแก้ไข

และพะนอม แก้วกำเนิด (2534,35-38) ได้เสนอกระบวนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นดังนี้

1. การศึกษา สำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูล ข้อสนเทศของท้องถิ่นเพื่อการศึกษา

1.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

1.2 ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น

1.3 ทรัพยากรมนุษย์

1.4 สภาพปัญหาความต้องการของท้องถิ่น

1.5 แผนพัฒนาท้องถิ่น

1.6 สภาพการจัดการศึกษา โดยเฉพาะด้านครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

1.7 สภาพปัญหาความต้องการ และสภาพทั่วไปของนักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชน

2. วิเคราะห์ข้อมูลข้อสนเทศเพื่อการศึกษา นำผลมาเพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น

2.1 ความสำคัญของรายวิชาหรือเนื้อหาสาระนั้น ๆ

2.1.1 ปัญหา ความต้องการ

2.1.2 แผนพัฒนาท้องถิ่น

2.1.3 แนวโน้มความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.2 ปัจจัยสนับสนุนเกื้อหนุน

2.2.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

2.2.2 ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น

2.2.3 ทรัพยากรมนุษย์

2.2.4 สภาพการจัดการศึกษา โดยเฉพาะบุคลากรทางการศึกษา

3. กำหนดความเหมาะสมกับนักเรียน

3.1 วัตถุประสงค์

3.2 วัยของนักเรียน

3.3 ความยากง่าย

3.4 ความมากน้อยของเนื้อหาสาระ

3.5 ความจำเป็น ความต้องการ ความถนัด ความสามารถของนักเรียน

3.6 ความต้องการของผู้ปกครอง ท้องถิ่น และชาติบ้านเมือง

4. การกำหนดความเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน

4.1 ลำดับความต่อเนื่องกับรายวิชาต่างๆ หรือเนื้อหาสาระในกลุ่มวิชาเดียวกัน

4.2 ความสอดคล้อง ความสัมพันธ์กับรายวิชาต่างๆ หรือเนื้อหาสาระในกลุ่มวิชาอื่น

4.3 ลำดับความต่อเนื่องกับรายวิชา หรือเนื้อหาสาระในชั้นต้น

4.4 ลำดับความต่อเนื่อง และความเป็นพื้นฐานสำหรับรายวิชาหรือเนื้อหาสาระในชั้นที่สูงขึ้นไป

4.5 น้ำหนัก ความสำคัญ ความยากง่าย และปริมาณ

5. การกำหนดความคิดรวบยอด หรือความคิดหลักหรือผลรวมที่นักเรียนจะได้รับเมื่อเรียนรายวิชาหรือเนื้อหาสาระนั้นแล้ว

6. การร่างรายวิชาหรือเรื่องและเนื้อหาสาระ

6.1 แนวทางกระบวนการเรียนการสอน

6.2 เนื้อหาสาระ

6.3 วัตถุประสงค์เฉพาะของรายวิชา

6.4 รหัสประจำรายวิชา ในกลุ่มวิชา

7. การวิเคราะห์ ทบทวนร่างรายวิชา หรือเรื่องและเนื้อหาสาระ โดยเปรียบเทียบทบทวนหลักการข้อ 1-6

8. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในกระบวนการเรียนการสอนวิชานั้น

8.1 ครู อาจารย์ ผู้สอน

8.2 วิทยากรภายนอก

8.3 สถานที่ประกอบการ

8.4 อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้

8.5 เวลา

8.6 สภาพแวดล้อม ข้ออุปสรรค ข้อจำกัด ปัจจัยสนับสนุนส่งเสริม

9. การคำนึงถึงและการจัดสร้างปัจจัยองค์ประกอบเกื้อหนุนกระบวนการสอนรายวิชา

9.1 หนังสือเรียน สื่อ แนวการสอน

9.2 เทคนิคการสอน กระบวนการเรียน

9.3 การแนะแนว

9.4 การวิจัย

9.5 การวัดผล

9.6 ข้อมูล ข้อสนเทศเสริม

9.7 การนิเทศ

10. การนำร่าง รายวิชาหรือเรื่องและเนื้อหาสาระไปทดสอบ ทดลองหรือนำร่องเพื่อการปรับปรุงพัฒนาให้เกิดความสมบูรณ์และเหมาะสม

ในด้านของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536,58-63) เสนอขั้นตอนการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนจะต้องมีข้อมูลพื้นฐานสำคัญๆ ที่มีการศึกษาวิเคราะห์ และประมวลเป็นระบบ โดยดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น สภาพของโรงเรียน สภาพของนักเรียนและผู้ปกครองว่ามีลักษณะอย่างไร

1.2 ศึกษาหลักสูตร คำอธิบายหน่วยการเรียนแต่ละเรื่องพิจารณาดูว่าคำอธิบายหลักสูตรเปิดโอกาสให้โรงเรียนมีส่วนร่วมต่อไปนี้หรือไม่อย่างไร คือ

1) ปรับและเพิ่มรายละเอียดเนื้อหา

2) ปรับและเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน

3) พัฒนาวิธีการสอนให้หลากหลาย

4) จัดทำสื่อการเรียนการสอน เอกสารความรู้เพิ่มเติม

5) จัดทำหลักสูตรเพิ่มเติม

ขั้นที่ 2 กำหนดความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น คือนำข้อมูลพื้นฐานมากำหนดความต้องการจำเป็นโดยจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะปรับปรุงเพิ่มเติม หรือสร้างหลักสูตรใหม่ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ขั้นที่ 3 กำหนดเป้าหมายจุดประสงค์ทางการเรียน คือกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์ทางการเรียนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 4 จัดทำคำอธิบายรายวิชาหรือเนื้อหากิจกรรม คือ เมื่อโรงเรียนตกลงใจเมรายละเอียดเนื้อหา หรือปรับและเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนหรือพัฒนาวิธีการสอนให้

หลากหลาย หรือจัดทำสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติมหรือจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติม แล้วจะต้องดำเนินการจัดทำรายละเอียด ดังนี้

1) กำหนดจุดประสงค์หลักสูตรหรือเรื่อง
2) จัดทำคำอธิบายรายวิชาหรือเนื้อหากิจกรรม
3) จัดทำแผนการสอน คู่มือครูและสื่อต่าง ๆ
4) วัดผลและประเมินผล

ขั้นที่ 5 จัดทำแผนการสอน คู่มือครูและสื่อ คือโรงเรียนจัดทำแผนการสอน คู่มือครู สื่อ อุปกรณ์ หนังสือเอกสารที่ทำขึ้นโดยเฉพาะที่ตรงกับสภาสิ่งแวดล้อมปัญหาของท้องถิ่นอย่างแท้จริง และพัฒนานักเรียนแต่ละคนให้พัฒนาเต็มศักยภาพ

ขั้นที่ 6 ปรับปรุงและพัฒนา คือ หลักสูตรท้องถิ่นเมื่อร่างเรื่องเนื้อหาสาระเสร็จเรียบร้อยแล้วควรนำไปทดลองและปรับปรุงพัฒนาให้เกิดความสมบูรณ์และเหมาะสมตามเจตนารมณ์

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นมุ่งที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ชีวิตจริงของตนเอง เป็นการตอบสนองการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและของผู้เรียนจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง และการสร้างและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญและจำเป็นต่อกระบวนการการจัดการเรียนรู้เนื่องจากหลักสูตรแกนกลางซึ่งเป็นหลักสูตรระดับชาติยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริงอันเนื่องมาจากความต้องการของแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน จึงต้องมีการนำหลักสูตรระดับชาติมาปรับให้เหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่น โรงเรียนแต่ละแห่งมีหน้าที่จัดการศึกษาให้เหมาะสมกับชุมชนนั้นๆ เพราะชุมชนแต่ละชุมชนมีสภาพปัญหาและความต้องการแตกต่างกันท้องถิ่นควรต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของตนเอง

การประเมินหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535:25) ได้กล่าวว่าการประเมินหลักสูตรคือขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นกระบวนการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดได้กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรว่าการปฏิบัติจริงนั้นได้ผลใกล้เคียงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ จุดประสงค์ของหลักสูตรคือ

๑. เพื่อดูว่าหลักสูตรเมื่อนำไปปฏิบัติได้ผลเพียงใด บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่
๒. เพื่อหาทางปรับปรุงหลักสูตร
๓. เพื่อหาข้อดีข้อเสียของวิธีการจัดประสบการณ์การเรียน
๔. เพื่อช่วยตัดสินใจว่าควรใช้หลักสูตรนี้ต่อไปหรือไม่

การประเมินหลักสูตรมีกระบวนการดังนี้

๑. การางแผนการประเมินหลักสูตร เป็นการกำหนดว่าจะประเมินหลักสูตรในส่วนใดบ้าง เช่นประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินย่อย

2. การเก็บข้อมูลได้แก่ การรวบรวมข้อมูล การจัดข้อมูลเป็นหมดหมู่ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามที่กำหนดไว้

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ควรจะกำหนดว่ามีข้อมูลอะไรบ้างที่สำคัญในการช่วยตัดสินใจ การจัดทำระบบข้อมูลจะช่วยจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ และสังเคราะห์ข้อมูลได้ตามเกณฑ์

4.การรายงานข้อมูลควรมีการจัดทำรายงานและการเสนอข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจว่าหลักสูตรนี้มีคุณค่าตรงตามวัตถุประสงค์ หรือว่าต้องมีการปรับปรุงแก้ไขส่วนใดของระบบหลักสูตร

ส่วนณรงค์ศักดิ์ ศรีวิลัย (2545:18) การประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนที่ซับซ้อนจะต้องใช้ความประณีตละเอียดอ่อนและมีทัศนะกว้างๆ ว่าจะทำการประเมินตรงจุดใดและรูปแบบใด โดยพึงระลึกสมอว่าการประเมินหลักสูตรจะต้องกำหนดลงไปให้ชัดเจนว่าจะประเมินอะไรให้แน่นอน รวมทั้งการหาข้อมูล หรือการรวบรวมข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อกำหนดเกณฑ์ กำหนดเครื่องมือ สำหรับการประเมินหลักสูตรจะต้องพิจาณาอย่างรอบคอบ ส่วนการวิเคราะห์ผลการประเมินจะต้องกระทำอย่างระมัดระวังและมีความเที่ยงตรง ซึ่งในการวิเคราะห์ผลการประเมินหลักสูตรนั้นก็เพื่อจะนำมาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้เหมาะสมต่อไป

3. การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน

การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน โดยอาศัยแนวคิดทางคติชนวิทยา เป็นกระบวนการศึกษาข้อมูลชุมชนไม่ว่าจะเป็นข้อมูลทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตพื้นบ้านที่ได้รับการถ่ายทอดจากการบอกเล่า ซึ่งข้อมูลทางวัฒนธรรมนี้จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยสะท้อนวัฒนธรรมและเข้าใจวัฒนธรรมของกลุ่มชนเหล่านั้นทั้งระบบ

ความหมายของคติชนวิทยา

คติชนวิทยาเป็นศาสตร์แขนงใหม่ที่เกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 19 แต่ก็ยังไม่มีศัพท์เรียกเฉพาะสาขาให้กระชับรัดกุมและสอดคล้องกันตามพันธะของงานแต่ละคนก็ใช้ไปตามความเห็นของตนแต่ยังเป็นคำที่ไม่ได้บ่งชี้เฉพาะ เป็นเพียงคำกล่าวสามัญทั่วไป จนกระทั่ง ค.ศ.1846 นักค้นคว้าชาวอังกฤษ ชื่อ วิลเลียม จอห์น ธอมส์ (William Jonh Thomps)ได้คิดคำว่า Folklore ขึ้นมาใช้แทนและได้มีการยอมรับอย่างแพร่หลาย จนกลายมาเป็นคำศัพท์สากลในปัจจุบันโดยให้หมายถึงเรื่องราววิถีชีวิต ประเพณีปรัมปรา สิ่งที่คนยึดถือปฏิบัติ ความเชื่อและโชคลางของคนชั้นสามัญ และ

มักจะเป็นกลุ่มคนที่ด้อยการศึกษา ซึ่งจะมีวิถีทางการดำเนินชีวิตแตกต่างกับกลุ่มชนที่เจริญด้วยอารยธรรมแล้ว ซึ่งจะเห็นได้ว่า ประเด็นการศึกษาจำกัดอยู่ที่เป็นของดั้งเดิมปรัมปราและกลุ่มชนระดับชาวบ้าน เป็นการศึกษาต้นแบบหรือตัวบทเสียมากกว่า ต่อมาในช่วง ค.ศ. 1970-1979 นักวิชาการกลุ่มหนึ่งในสหรัฐอเมริกา ได้เสนอแนวคิดว่า ขอบข่ายของคติชนวิทยาน่าจะครอบคลุมถึงภาวะแวดล้อมด้วย นั่นคือศึกษาให้ครอบคลุมถึงกระบวนการปรับเปลี่ยนและสื่อความหมายสิ่งต่างๆ เหล่านี้ออกมาด้วย

สำหรับประเทศไทย ได้มีผู้แปลคำว่า Folklore เป็นภาษาไทยว่า “คติชาวบ้าน” ซึ่ง ดร.กิ่งแก้ว อัตถากร ได้ให้ความเห็นว่าคำนี้น่าจะเหมาะสมสำหรับใช้กับข้อมูลบางส่วนเท่านั้น ดังนั้นชื่อวิชาควรใช้คำว่า “คติชนวิทยา” โดยให้เหตุผลประกอบดังนี้ (กิ่งแก้ว อัตถากร, 2519:4)

ประการแรก คติชาวบ้านเป็นคำซึ่งให้ความหมายแคบกว่าขอบข่ายของวิชา ทั้งคำว่า “ชาวบ้าน” เป็นคำที่สร้างความเข้าใจผิดง่ายว่า วิชานี้เกี่ยวข้องเฉพาะชาวชนบทหรือบุคลากรบางระดับชั้นของระบบเศรษฐกิจและสังคม แต่ความจริงแล้ววิชา Folklore นี้เกี่ยวข้องกับทุกสถานภาพ โดยคำนึงถึงภาวะที่บุคคลเหล่านั้นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม(Folkหมายถึง กลุ่มชนใดก็ตามที่มีลักษณะร่วมกันอย่างน้อยลักษณะหนึ่ง เช่น ลักษณะอาชีพหรือภาษาหรือศาสนาและที่สำคัญ คือกลุ่มชนนั้นต้องมีประเพณีเป็นของตน เช่นสังคมวิทยาลัยจัดได้ว่าเป็นกลุ่ม Folk กลุ่มหนึ่งหรือกลุ่มที่มีลักษณะพิเศษ) ชาวชนบทเป็นกลุ่มชนประเภทหนึ่งเท่านั้น คติชาวบ้านจึงเป็นข้อมูลเพียงส่วนหนึ่งที่นักคติชนวิทยาสนใจ

ประการที่สอง คติชนวิทยาเป็นคำที่ให้ความหมายกว้างขวางเหมาะกับขอบข่ายความสนใจและการค้นคว้าเท่าที่ปฏิบัติกันอยู่ในวงการ Folklore สากล กล่าวคือ ว่าด้วยวิถีชีวิตตามประเพณีของกลุ่มชน เช่น ประเพณี ความเชื่อ นิทาน ดนตรี การแสดงออกทางศิลปะ ศาสนา การละเล่น และนันทนาการ ซึ่งคนในสังคมนั้นได้พัฒนา ดำรงอยู่และสืบทอดไปยังชนรุ่นหลัง

จะเห็นได้ว่า คติชน หมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มชน ซึ่งมีลักษณะแนวทางการดำเนินชีวิตตามความคิด ความเชื่อร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นของตนเองซึ่งได้พัฒนามา ดำรงอยู่และสืบทอดไปยังชนรุ่นหลังอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการสร้างวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่างๆ

ส่วนนักวิชาการรุ่นหลังได้ให้ความหมายของ “คติชนวิทยา” ดังนี้ เสาวลักษณ์ อนันตศานต์ (2541:23)ว่า เป็นการศึกษาวิถีชีวิต ความคิด และผลงานของประชาชนในฐานะที่เป็นส่วนร่วม และถือว่าบุคคลทุกระดับชั้นในทุกสังคมมีความสำคัญสำหรับการศึกษา และหทัยวรรณ ไชยะกุล (2551:4) กล่าวว่า คติชนวิทยาเป็นวิชาซึ่งศึกษาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนและนับว่าเป็นวิชาการที่มีชีวิตคู่กันไปกับกลุ่มชนหรือสังคมมนุษย์ วิชาคติชนวิทยาจะเก็บรักษาผลผลิตทางวัฒนธรรมในอดีตกาล และจะติดตามทำความเข้าใจรวมทั้งรวบรวม บันทึกความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมทั้งในอดีตและปัจจุบันนี้ด้วย จึงเป็นวิชาการที่ไม่หยุดนิ่ง

กล่าวโดยสรุป คติชนวิทยาเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องราวของกลุ่มชนที่ถ่ายทอดต่อ ๆ กันมา อาจอยู่ในรูปของมุขปาฐะ เรื่องเล่า บทเพลง ภาษิต ปริศนา นิทานปรัมปราฯลฯ หรืออยู่ในรูปของประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ซึ่งถ่ายทอดโดยการปฏิบัติสืบเนื่องกันมาจากรุ่นสู่รุ่น

ความสำคัญของคติชนวิทยา

คติชน เป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในทุกสังคมที่มีวิวัฒนาการต่อเนื่องมายาวนานจนมีลักษณะเฉพาะของตน และมีอิทธิพลต่อรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมนั้นๆ ดังนั้นคติชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทุกสังคม ซึ่งกิ่งแก้ว เพ็ชรราช (2545 : 5) กล่าวถึงความสำคัญของคติชนวิทยาว่า

๑. คติชนเป็นสิ่งที่ให้ความบันเทิงและนันทนาการแก่คนทุกวัย ตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ ซึ่งแสดงออกโดยผ่านการละเล่นและนันทนาการ ปริศนาคำทาย เรื่องเล่า นิทาน เป็นต้น

๒. คติชนช่วยให้มนุษย์ซึมซับในด้านความเชื่อ ความกลัว ความรู้สึก ความคิดและคุณค่าของสังคมเข้าสู่ตนเอง

๓. คติชน เป็นกรอบชี้นำมนุษย์ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยกฎเกณฑ์ทางกฎหมายสมัยใหม่ไม่สามารถกระทำได้ ทั้งนี้เพราะคติชนมีความได้เปรียบในเรื่องเหล่านี้ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตตั้งแต่เกิดและต่อเนื่องไปตลอดชีวิต

ส่วนหทัยวรรณ ไชยะกุล (2551: 6) กล่าวถึงความสำคัญของคติชนวิทยาได้น่าสนใจดังนี้

1. การศึกษาคติชนวิทยาช่วยให้เข้าใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชน ตระหนักในบทบาทของคติชนที่มีต่อสังคม

2. คติชนมีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญคือ เป็นเครื่องให้ความบันเทิง ทำให้วัฒนธรรมสมบูรณ์และเข้มแข็งขึ้น เป็นเครื่องมือให้การศึกษา และเป็นเครื่องมือควบคุมรักษาแบบแผนของสังคม

3. คติชนมีความสำคัญในแง่ของการศึกษาอบรม การกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมและการรับวัฒนธรรมอื่น ๆ

4. เมื่อคติชนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม คติชนจึงแสดงให้เห็นพัฒนาการด้านวัฒนธรรมของชนชาตินั้น ๆ รวมทั้งวัฒนธรรมดั้งเดิมซึ่งเป็นมรดกทางสังคมของกลุ่มชนเหล่านั้นด้วย

5. คติชนเป็นรากฐานของศาสตร์แขนงต่าง ๆ ได้แก่ สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ มานุษยวิทยา ฯลฯ

6. คติชนช่วยคลี่คลายความคับข้องใจของมนุษย์

7. คติชนก่อให้เกิดความภูมิใจในท้องถิ่น ทำให้เห็นความสำคัญของวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ในท้องถิ่น

8. คติชนถือเป็นมรดกของชาติ

นอกจากนี้มัลลิกา คณานุรักษ์ (2535: 2) กล่าวถึงความสำคัญของคติชนวิทยาโดยแบ่งออกเป็น 5 ประการคือ

1. ช่วยให้รู้จักสภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งถือว่าคติชนวิทยาเป็นพื้นฐานชีวิตของคนในท้องถิ่น

2. เป็นกรอบให้ชีวิตของคนในกลุ่มอยู่ในขอบเขตที่นิยมกันว่าดีและถูกต้อง

3. เป็นมรดกที่มีคุณภาพทางศิลปะและทางศาสตร์ เป็นบ่อเกิดวรรณคดีที่สำคัญของชาติ

4. ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

5. ให้ความบันเทิงต่อคนในท้องถิ่น

การเก็บรวบรวมข้อมูลทางคติชนวิทยา

ข้อมูลทางคติชนวิทยา คือ สิ่งที่ได้มาจากการสอบถาม การสัมภาษณ์ หรือ การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลซึ่งจัดได้เป็นประเภทใหญ่ๆได้ 3 ประเภท คือ ข้อมูลคติชนวิทยาที่ใช้คำพูดหรือมุขปาฐะ ข้อมูลที่ไม่ใช้คำพูดหรืออมุขปาฐะ และข้อมูลประสมคือ มีทั้งที่ใช้คำพูดและไม่ใช้คำพูด

ลักษณะของข้อมูลอาจได้จาก 2 แหล่งคือ

๑. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources)

ข้อมูลปฐมภูมิ หมายถึงข้อมูลที่ได้จากแหล่งกำเนิดแหล่งแรกหรือแหล่งเดิม อันได้แก่ หลักฐานหรือเอกสารอันดับแรก เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เราจะค้นคว้าโดยตรง ไม่มีการอ้างอิงถึงสิ่งอื่น เช่น การสอบถาม การสัมภาษณ์จากผู้รู้เรื่องนั้นๆ โดยตรง, วัสดุต่างๆ เช่น เสื้อผ้า รูปปั้น รูปภาพ หรือ ของใช้อื่น, สถานที่ต่างๆ ที่เป็นต้นกำเนิด, งานศิลปะหรือวรรณกรรมชิ้นแรกก่อนที่จะมีผู้นำไปจำลองหรือพิมพ์ขึ้น

๒. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

ข้อมูลทุติยภูมิ หมายถึงข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งรองรับ ได้แก่เอกสารหลักฐานอันดับรอง คือ ไม่ได้มาจากต้นตอจริงๆ ของเรื่องนั้น ข้อมูลชนิดนี้มีความสำคัญน้อยกว่าข้อมูลปฐมภูมิ ทั้งนี้เพราะได้ผ่านการกลั่นกรองมาชั้นหนึ่งแล้ว เช่น ภาษาถิ่น ที่รวบรวมขึ้นเป็นเล่มๆ เป็นข้อมูลที่เราอ่านจากสิ่งที่ผู้รวบรวมหรือผู้เขียนไปฟังมา เรามิได้ฟังเอง จะปรากฏในรูปแบบต่อไปนี้ รูปจำลอง แผนผัง แผนที่, หนังสือต่างๆ ที่นำความรู้ ความคิดจากแหล่งเดิมมาเผยแพร่หรืออ้างอิง, แบบเรียนหรือตำราวิชาการต่างๆ ที่อาศัยการค้นคว้า, บทวิจารณ์ เป็นต้น (กิ่งแก้ว เพ็ชรราช, 2545 : 10-11)

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ข้อมูลภาคสนาม เป็นข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญในการศึกษาคติชนวิทยา อันเป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากประชาชนในท้องถิ่นให้ปากคำโดยตรง ในการเก็บข้อมูลภาคสนามผู้ปฏิบัติการจึงต้องศึกษาระเบียบวิธีการเก็บก่อนทั้งเพื่อผลจากการเก็บรวบรวมนั้นจะได้นำมาใช้ประโยชน์และเป็นที่น่าเชื่อถือ ซึ่งการดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ผู้เก็บข้อมูลต้องมีความรู้เกี่ยวกับคติชนวิทยา เช่น ทราบประชุมและรูปแบบของคติชนวิทยาว่ามีอะไรบ้าง ทั้งที่เป็นรูปแบบสำคัญและรูปแบบย่อยลงไป ทราบกระบวนการทางคติชนวิทยา ซึ่งหมายถึงวิธีการถ่ายทอด ผู้ถ่ายทอด และผู้รับการถ่ายทอด ตลอดจนลักษณะของสังคมและท่วงท่าของวิทยากรในการให้ข้อมูลนั้นด้วย ทราบแนวทางคติชนของประชาชนผู้รับสืบทอดคติชนว่าเขามีทัศนคติ มีความรู้สึกอย่างไรต่อคติชนนั้นๆ และปฏิกิริยาตอบสนองอย่างไร เช่น เห็นว่าเรื่องนั้นเหลวไหลหรือเชื่อว่าเป็นเรื่องจริง

2. ผู้เก็บข้อมูลต้องกำหนดปัญหาในการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ว่าเป็นปัญหาประเภทใด เช่นเป็นปัญหาที่กำหนดขึ้นเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลเก่ากับข้อมูลใหม่หรือปัญหาที่มีข้อมูลอยู่แล้วและนำไปใช้ในการสร้างเรื่องทางประวัติศาสตร์ขึ้นมาใหม่ หรือฟื้นฟูคติชน หรือสร้างคติชนขึ้นมาใหม่ เช่น ฟื้นฟูประเพณีการเผาเทียนเล่นไฟ ของจังหวัดสุโขทัย เป็นต้น

3. ผู้เก็บขอมูลต้องทราบว่าข้อมูลที่จัดเก็บเป็นข้อมูลประเภทใดก่อน เช่นเป็นข้อมูลปฐมภูมิ / ข้อมูลชั้นต้น เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากชาวบ้านโดยตรง อาจเก็บโดยการสัมภาษณ์ การสังเกต การให้ตอบแบบสอบถาม หรือเป็นข้อมูลทุติยภูมิ / ข้อมูลชั้นรอง เป็นข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว ส่วนใหญ่เป็นหนังสือต่าง ๆ ที่ชาวบ้านหรือนักคติชนจดบันทึกเอาไว้ มักจดไว้ในสมุดข่อย ใบลาน สมุดไทย บุดขาว บุดดำ หรือเอกสารที่พิมพ์เผยแพร่ในยุคหลังก็ได้

4. ผู้เก็บข้อมูลต้องทราบกลุ่มชนที่จะศึกษาว่าเป็นกลุ่มใด อาทิ กลุ่มวัฒนธรรมย่อยซึ่งจำแนกได้ดังนี้

4.1 วัฒนธรรมย่อยทางเชื้อชาติ เช่น จีน อินเดีย มุสลิม มลายู ฯลฯ กลุ่มวัฒนธรรมย่อยทางเชื้อชาติเป็นกลุ่มบุคคลต่างเชื้อชาติที่อาศัยอยู่ในสังคมไทย ปฏิบัติวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ของตนซึ่งต่างไปจากวัฒนธรรมของส่วนรวม

4.2 วัฒนธรรมย่อยตามเกณฑ์อายุ บุคลต่างวัยมักนิยมปฏิบัติวัฒนธรรมตามกลุ่มบุคคลที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันเช่น ทรงผม แบบกางเกง สีสันของเสื้อผ้า สำนวนพูด เช่นที่เรียกว่าวัฒนธรรมวัยรุ่นหรือวัฒนธรรมผู้สูงอายุได้แก่ การไปวัดหรือหางานอดิเรกทำ

4.3 วัฒนธรรมย่อยตามถิ่น เช่นวัฒนธรรมย่อยตามภาคต่างๆ มีการละเล่นประเพณีที่แตกต่างกันออกไป

4.4 วัฒนธรรมย่อยเชิงอาชีพ เช่น บุคคลที่ประกอบอาชีพต่างๆ ย่อมมีธรรมเนียมปฏิบัติในหมู่ผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน เช่น นักร้อง นักดนตรี นักหนังสือพิมพ์ หมอนวด ต่างก็มีวิถีชีวิตตามแบบฉบับอันเป็นที่ยอมรับกันในหมู่พวกของตน

ในการเก็บข้อมูลกระทำได้ 4 วิธี คือ

1. โครงการแบบสำรวจ คือการเก็บข้อมูลแบบสุ่มตัวอย่างจากแหล่งคติชนต่าง ๆ หรือจากกลุ่มชนเหมาะสำหรับที่ที่ยังไม่เคยมีการรวบรวมข้อมูลมาก่อน เพราะเป็นงานชั้นต้นสำหรับที่จะดำเนินงานขั้นต่อไป และมักเลือกศึกษาปัญหาของคติชนรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่น เพลงพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้าน ฯลฯ โครงการนี้เหมาะสำหรับการรวบรวมที่มีเวลาปฏิบัติงานน้อย และเป็นความพยายามองผู้รวบรวมที่จะได้ข้อมูลมากที่สุดจากกลุ่มบุคคลจำนวนมากในหลายอาณาเขต โดยใช้เวลาให้น้อยที่สุด

2. โครงการแบบลึก เป็นการเก็บข้อมูลหลายรูปแบบจากชุมนุมหนึ่งหรือหลายชุมชนแต่เก็บรวบรวมข้อมูลแบบเดียว โครงการนี้ต้องใช้เวลาหรือมีผู้ปฏิบัติการมากข้อมูลที่ได้จึงค่อนข้างลึก

3. โครงการบริเวณถิ่นที่อยู่ คือการรวบรวมข้อมูลจากครอบครัวของตนเอง เพื่อนบ้านในละแวกนั้น หรือผู้มาจากถิ่นอื่น โดยถือว่าผู้นั้นเป็นตัวแทนของท้องถิ่นที่จากมา ผู้รวบรวมไม่ต้องเดินทางออกจากถิ่นตน เหมาะสำหรับฝึกนักศึกษาคติชนวิทยา เพื่อจะได้ทราบระเบียบวิธีงานภาคสนาม การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4. โครงการรวบรวมเหตุการณ์ คือการรวบรวมข้อมูลตามแต่โอกาสจะอำนวยให้ไม่วางแผนการไว้ล่วงหน้า เป็นการรวบรวมโดยไม่คาดหมายมาก่อน หรือได้พบวิทยากรผู้ถ่ายทอดโดยบังเอิญ การรวบรวมเช่นนี้อาจนำไปสู่โครงการที่เป็นแบบแผนมากขึ้นภายหลังก็ได้ (หทัยวรรณ ไชยะกุล,2551: 18-19)

คุณสมบัติของผู้เก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลทางคติชนวิทยาเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยบุคคลที่มีความอดทนและสงบเสงี่ยม เพราะสภาพของแหล่งข้อมูลอาจจะไม่ดีพอ หรือการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นต้องอาศัยระยะเวลานาน นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ดังที่ สติธ ทอมป์สัน (Stith Thompson, 1953: 8) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้รวบรวมข้อมูลได้ดังนี้ ผู้รวบรวมข้อมูลต้องพบปะวิทยากรอย่างสะดวก โดยปราศจากความรู้สึกเคอะเขิน ต้องมีความสนใจอย่างจริงใจชีวิตความเป็นอยู่พร้อมทั้งเข้าใจสุขทุกข์ของเขาเหล่านั้นและผู้รวบรวมข้อมูลต้องมีความรู้ในการรวบรวมข้อมูล เช่น รู้วิธีการรวบรวม มีทักษะในการเก็บ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ ตลอดจนมีความซื่อสัตย์ เพราะการที่ผู้เก็บข้อมูลเก็บตามคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลย่อมจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีคุณค่า

นอกจากนี้ ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลควรมีความพร้อมที่จะออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลโดยมีขั้นตอนในการเตรียมตัว ซึ่งหทัยวรรณ ไชยะกุลได้กล่าวถึงการเตรียมตัวเพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามดังนี้

1. การเตรียมตัว

ก. ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ให้มีความรู้ในด้านวิชาการที่จะไปปฏิบัติงาน ผู้เก็บข้อมูลต้องรู้จักรูปแบบข้อมูลพื้นฐานเรื่องนั้น ๆ อาทิ รูปแบบของตัวบท (บทนิทาน บทเพลง บทภาษิต บทการเล่น คำอธิบาย เรื่องกิจประเพณี และศิลปหัตกรรม) วัตถุประสงค์ของตัวบท เช่น ภาษิตบทใด จะใช้ในโอกาสใด กับใคร ในความหมายอย่างไร รู้จักสภาพแวดล้อมของตัวบท บทบาทวิทยากร สภาพทางกายภาพผู้ฟัง รวมถึงบรรยากาศขณะเก็บข้อมูล

อนึ่งผู้เก็บข้อมูลต้องมีคุณสมบัติ คือ

- มีสัจจะ ซื่อตรงต่อข้อมูล ไม่ดัดแปลงแก้ไขแม้จะหยาบโลน เพราะฉะนั้นผู้เก็บข้อมูลไม่มีหน้าที่สร้างข้อมูลหรือปรุงแต่งข้อมูล แต่ต้องบันทึกให้ถูกต้องสมบูรณ์ และชัดเจนที่สุด

- มีมารยาท การเก็บข้อมูลที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลอื่น ทั้งวิทยากร ผู้ประสานงาน ฯลฯ ผู้เก็บข้อมูลจึงต้องรู้ความพอเหมาะพอดี

- มีปฏิภาณไหวพริบ สามารถทำความเข้าใจในเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ได้รวดเร็ว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง นอกจากนี้ควรมีใจกว้างต่อการแสวงหาความรู้และปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

ข. เตรียมศึกษาสภาพภูมิศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนประชากรที่จะต้องเข้าไปติดต่อเกี่ยวข้องด้วย

ค. เตรียมเครื่องใช้ส่วนตัวและวัสดุที่ใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น ปากกา กระดาษ กล้องฟิล์ม เครื่องบันทึกเสียง ถ่านไฟฉาย ฯลฯ

2. เตรียมใจและวิธีการด้านมนุษยสัมพันธ์

ในบางครั้งผู้เก็บข้อมูลอาจไม่พบวิทยากรทั้งที่ได้ติดต่อไว้ล่วงหน้าแล้ว หรืออาจถูกวิทยากรขอเลื่อนเวลา หรือบางครั้งต้องรอวิทยากรเป็นเวลานานกว่าวิทยากรจะพร้อมให้ข้อมูล รวมทั้งต้องลงภาคสนามหลายครั้ง ฯลฯ ดังนั้นผู้เก็บข้อมูลจึงต้องมีวิธีแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าและมีความอดทน

บุคคลผู้ให้ข้อมูลหรือวิทยากร

ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคติชนวิทยาไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นผู้ให้ข้อมูลด้วยการตอบข้อซักถามเป็นประจำทุกวันแต่วิทยากรหรือผู้ให้ข้อมูลอาจจะเป็นบุคคลในท้องถิ่นนั้นๆ หรือใครก็ได้ที่จะสามารถให้ข้อมูลแก่ผู้ศึกษาได้และในการเก็บข้อมูลจากวิทยากรไม่ควรเก็บจากบุคคลเพียงคนเดียว เพราะอาจจะได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงเท่าไรนัก ซึ่งสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการเก็บรวบรวม

ข้อมูลจากวิทยากร คือ ควรอธิบายให้วิทยากรเข้าใจถึงจุดประสงค์ในการเก็บข้อมูล ตลอดทั้งควรทราบถึงภูมิหลังของวิทยากรเพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้นคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลหรือวิทยากร ควรมีดังนี้

1. วัย วิทยากรอาจจะอยู่ในวัยต่างๆ กัน ซึ่งในแต่ละวัยก็จะมีความรู้ ความสนใจและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น วัยหนุ่มสาวอาจให้ข้อมูลในเรื่องการละเล่นพื้นบ้านหรือเพลงพื้นบ้าน วัยเด็กอาจจะให้ข้อมูลในเรื่องการละเล่นวัยกลางคนและวัยชราอาจให้ข้อมูลในเรื่องความเชื่อ ตำนาน เป็นต้น

2. เพศ การเก็บข้อมูลคติชนวิทยาบางประเภทจำเป็นต้องเลือกเพศวิทยากรเพราะวิทยากรเพศชายอาจจะมีความรู้ความเข้าใจที่ดีกว่าเพศหญิง เช่น การสร้างบ้าน การทำเครื่องจักรสานเป็นต้น หรือวิทยากรที่เป็นเพศหญิงอาจจะมีความรู้ความเข้าใจที่ดีกว่าเพศชาย เช่น การทอผ้า การทำอาหาร เป็นต้น

3. การศึกษา วิทยากรหรือผู้ให้ข้อมูลควรเป็นบุคคลที่สามารถอ่านออกเขียนได้ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ให้ข้อมูลที่มีการศึกษาสูงๆ

4. อาชีพ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางคติชนวิทยาถ้าเก็บข้อมูลจากผู้ที่ประกอบอาชีพในแขนงที่กำลังศึกษาก็จะทำให้ได้ข้อมูลมาก เช่น ต้องการเก็บข้อมูลเรื่องเพลงพื้นบ้าน ควรเก็บจากพ่อเพลงแม่เพลงจะทำให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง แม่นยำ

5. เป็นบุคคลในท้องถิ่นนั้นมาแต่กำเนิด หรือถ้ามีการย้ายที่อยู่ก็ไม่ควรย้ายไปอยู่ที่อื่นเป็นเวลานาน

6. ทัศนคติ วิทยากรผู้ให้ข้อมูลไม่ควรอคติกับท้องถิ่นนั้นหรือในเรื่องนั้น เพราะอาจจะทำให้ได้ข้อมูลที่บิดเบือนไม่ตรงกับความเป็นจริง หรือถ้ามีความรักในท้องถิ่นมากก็อาจจะเลือกแต่ข้อมูลดีๆ และพยายามปิดบังข้อมูลบางส่วนได้

7. บุคลิกภาพ วิทยากรผู้ให้ข้อมูลควรมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ เพราะถ้าวิทยากรมีบุคลิกภาพที่ไม่ดีอาจจะเป็นอุปสรรคต่อการให้ข้อมูล เช่น ถ้าต้องการศึกษาเรื่องนิทานพื้นบ้านแต่วิทยากรพูดไม่ชัดหรือลิ้นไก่สั้นข้อมูลที่ได้อาจจะไม่ชัดเจน (Stith Thompson, 1953: 8)

วิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลทางคติชนวิทยามีหลายวิธี ซึ่งหทัยวรรณ ไชยะกุล (251: 20) ได้กล่าวถึงวิธีการเก็บข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

1. วิธีการสังเกต

- แบบมีส่วนร่วม ข้อดีคือได้ประสบการณ์ แต่อาจไม่มีโอกาสจดบันทึก เก็บภาพ เพราะเวลาจำกัด

- แบบไม่ไม่มีส่วนร่วม ข้อดีคือได้จดบันทึกข้อมูล แต่อาจไม่ได้ประสบการณ์ตรงซึ่งนำมาใช้วิเคราะห์หรือประกอบการอภิปราย

2. วิธีการสัมภาษณ์ สอบถาม

- สัมภาษณ์โดยอ้อม คือจากการบอกเล่าผ่านคนอื่นมาแล้ว วิธีนี้ต้องตรวจสอบให้ถ้วนถี่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด

- สัมภาษณ์โดยตรง คือจากผู้ประกอบพิธี วิธีนี้จะช่วยให้ได้ข้อเท็จจริงมากที่สุด

อนึ่งการเก็บข้อมูลควรมีวิธีตรวจสอบกับผู้ให้ข้อมูลอื่นๆ ด้วยว่าตรงกันหรือไม่เพื่อความถูกต้องของข้อมูล

3. ใช้แบบสอบถาม ควรเตรียมไปเพื่อบนทึกข้อมูล เช่น ประวัติเกี่ยวกับวิทยากร สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ขอบเขตที่เก็บข้อมูล กระบวนการถ่ายทอดข้อมูล แบบสอบถามควรทำปลายเปิดให้แสดงความเห็นได้ด้วย

นอกจากนี้ในการจดบันทึกข้อมูล ผู้เก็บข้อมูลจะต้องจดบันทึกตามคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหรือวิทยากรควรจัดเก็บอย่างมีระบบเพื่อสะดวกต่อการวิเคราะห์และการจำแนกข้อมูล และต้องจดบันทึกตามที่ได้ยินจริงๆโดยไม่เปลี่ยนแปลงถ้อยคำแม้ว่าบางคำอาจจะเป็นภาษาที่หยาบคาย ผู้จดบันทึกก็ต้องจดตามที่วิทยากรพูดทุกประการ และอาจจะต้องจดบันทึกท่าทีของผู้ให้ข้อมูลหรือวิทยากร เพราะจะทำให้เกิดประโยชน์ในการวิเคราะห์ได้ว่า ทำไมเขาจึงมีท่าทีเช่นนั้นในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลใช้ภาษาถิ่น ผู้บันทึกก็ควรจดบันทึกเป็นภาษาถิ่นและสอบถามเรื่องความหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน

การจดบันทึกข้อมูลควรใช้กระดาษที่มีขนาดมาตรฐานเดียวกัน กล่าวคือ อาจใช้กระดาษขนาด 3x5 นิ้ว หรือขนาด 5x8 นิ้ว ซึ่งจะมีการบันทึกรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

1.มุมด้านขวาของกระดาษให้บอกแหล่งที่มาของข้อมูลนั้นๆอย่างชัดเจน เช่น ชื่อ -นามสกุล ผู้ให้ข้อมูลหรือวิทยากร อายุ ที่อยู่ สถานที่เก็บข้อมูล เป็นต้น

2.มุมด้านซ้ายของกระดาษให้บอกประเภทของข้อมูลหรือเรื่องไว้ เช่น นิทาน สุภาษิต คำพังเพย ปริศนาคำทาย โดยอาจบอกประเภทย่อยอีกชั้นหนึ่งไว้ เช่น นิทานตลก นิทานคติสอนใจ คำพังเพยประเภทคำสอน เป็นต้น

3.บันทึกรายละเอียดของข้อมูลที่เก็บจากคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหรือวิทยากร โดยต้องพยายามบันทึกตามข้อเท็จจริงให้ได้มากที่สุดและอาจมีการระบุถึงบุคคลที่ใช้ สถานที่ที่ใช้ โอกาสที่ใช้ข้อมูลนั้นๆ ภาษิตนี้ใช้กับกลุ่มชนใด ใช้ในสังคมใด ศาสนาใด

4.ด้านท้ายของกระดาษบันทึกให้ระบุชื่อผู้รวบรวม ที่อยู่ วันที่เก็บข้อมูล สถานที่เก็บข้อมูล

5.การจดบันทึกข้อมูลเมื่อขึ้นเรื่องใหม่ ควรเปลี่ยนกระดาษบันทึกใหม่ ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลได้ทราบเรื่องราวมาจากผู้อื่นอีกทอดหนึ่ง ควรระบุไว้ให้ชัดเจนด้วยว่าทราบเรื่องมาจากใคร (บุปผา ทวีสุข, 2536:43-44)

ตัวอย่างแบบฟอร์มการเก็บข้อมูล

ประเภทของข้อมูล

ชื่อ-สกุล ผู้ให้ข้อมูล.....
อายุ.....
ที่อยู่.....

เรื่อง.....

ชื่อผู้รวบรวมข้อมูล.....
สถานที่เก็บ.....
วันที่เก็บข้อมูล.....

ตัวอย่างการบันทึกข้อมูล

ปริศนาคำทาย

ผู้ให้ข้อมูล นายตา โพธิตา
อายุ 72 ปี
ที่อยู่ 123 หมู่ 1 ต.แม่สะเรียง
อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน
ผู้ให้ข้อมูลทราบมาจาก ปู่

อะไรเอ่ย
อะไรเอ่ย ปั่นให้แข็ง แทงหว่างขา
(เฉลย นุ่งผ้าโจงกระแบน)

ชื่อผู้รวบรวมข้อมูล นางสยามล เพียรงาน
สถานที่เก็บ 123 หมู่ 1 ต.แม่สะเรียง อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน
วันที่เก็บข้อมูล 4 เมษายน 2552

อย่างไรก็ตาม การเก็บรวบรวมข้อมูลอาจมีปัญหาในระหว่างที่กำลังศึกษา ซึ่งปัญหาที่พบในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1.ผู้ให้ข้อมูลไม่เข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของผู้รวบรวม ซึ่งจะทำให้ขาดความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2.ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลไม่เข้าใจภาษาถิ่นของผู้ให้ข้อมูล

3.ผู้ให้ข้อมูลปิดบังข้อมูลบางส่วน หรือให้ข้อมูลไม่ตรงตามความเป็นจริง

4.อุปกรณ์ในการเก็บข้อมูลบกพร่อง เช่น เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป เป็นต้น

5.ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลขาดความสะดวกในเรื่องต่างๆ เช่น ที่พัก อาหาร การเดินทาง สภาพแวดล้อม เป็นต้น

6.ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลขาดความพร้อมในการเก็บข้อมูล หรือขาดความอดทนและตั้งใจที่จะเก็บข้อมูล (ประเทือง คล้ายสุบรรณ์, 2541:210)

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รวบรวมข้อมูล จำแนกข้อมูลและจัดหมวดหมู่ข้อมูลแล้ว ควรศึกษาข้อมูลในเชิงวิเคราะห์ เช่นวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณค่า วิเคราะห์ในแง่การนำข้อมูลไปใช้ การวิเคราะห์ข้อมูลในแง่ประวัติศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลในแง่ที่เป็นอัตชีวประวัติของชาวบ้าน เป็นต้น ซึ่งการศึกษาในเชิงวิเคราะห์จะทำให้เข้าใจวัฒนธรรม ประเพณีของกลุ่มชนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการศึกษาคติชาวบ้านในเชิงวิเคราะห์อาจศึกษาในแง่มุมต่างๆ และได้ประโยชน์ตามความมุ่งหมายของผู้ศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการนำเอาข้อมูลที่รวบรวมได้มาแยกแยะ จัดระบบ ตีความหรือเปรียบเทียบเพื่อเป็นการค้นหาแหล่งกำเนิดโครงสร้าง หน้าที่ ตลอดจนการเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ให้มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลทางคติชนวิทยาอาจจะใช้หลักการหรือทฤษฎีมาเป็นแนวทางในการอธิบายข้อมูลที่รวบรวมมาได้

หทัยวรรณ ไชยะกุล (2551:21) กล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อมูลคติชนวิทยาว่าเมื่อเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนแล้ว จึงนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ทั้งนี้สามารถวิเคราะห์ในด้านต่าง ๆ อาทิ

1. ด้านคุณค่า

    1.1 คุณค่าให้ความบันเทิง

    1.2 คุณค่าเชิงปลูกฝังความประพฤติและค่านิยมของสังคม

    1.3 คุณค่าในด้านความเป็นระเบียบแบบแผนของสังคม

    1.4 คุณค่าในด้านสะท้อนสภาพสังคมในสมัยนั้น ฯลฯ

2. วิเคราะห์คติชาวบ้านโดยใช้ศาสตร์แขนงอื่นประกอบ เช่น จิตวิทยา สังคมวิทยา วรรณคดี มานุษยวิทยา

3. ศึกษาเชิงเปรียบเทียบในเนื้อหาคติชาวบ้านประเภทเดียวกันแต่ต่างพื้นภูมิกันว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

4. ศึกษาเหตุผลการยอมรับคติชาวบ้านของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งว่ามีเหตุผลหรือไม่ อย่างไร การวิเคราะห์นี้สามารถแปรค่าเป็นตัวเลขได้เพื่อช่วยในการอภิปรายข้อมูล

การนำเสนอผลการศึกษา

หลังจากที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้ศึกษาควรนำผลการวิเคราะห์มานำเสนอเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในแวดวงทางวิชาการ ซึ่งผลการศึกษาข้อมูลทางคติชนวิทยาโดยส่วนใหญ่มักจะนำเสนอในรูปแบบของการบรรยายหรือพรรณนาวิเคราะห์ หรือบางครั้งก็อาจนำเสนอในเชิงสถิติเพื่อเปรียบเทียบ อย่างไรก็ตาม การนำเสนอผลการศึกษาว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาข้อมูลทางคติชนวิทยา เพราะจะได้นำไปเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าวิจัยในขั้นต่อไป

เหตุผลสำคัญที่ผู้ศึกษาต้องศึกษาข้อมูลทางคติชนวิทยาทางเอกสารก็เพราะเรื่องราวทางคติชนวิทยาในอดีตบางเรื่องได้ถูกจดบันทึกไว้และไม่มีผู้ที่มีความรู้หรือความสามารถที่จะให้ข้อมูลในเรื่องนั้นๆ ได้ เนื่องจากขาดช่วงของการสืบทอดจึงทำให้ผู้ศึกษาต้องหันมาศึกษาข้อมูลจากเอกสารแทน อย่างไรก็ตาม การศึกษาคติชนวิทยาจากเอกสารไม่ได้ทำให้การศึกษาข้อมูลทางมุขปาฐะหมดความสำคัญลงแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะการศึกษาข้อมูลทางคติชนทั้งทางมุขปาฐะและทางเอกสารจะเป็นการเสริมกันและกัน ผู้วิจัยต้องวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากข้อมูลมุขปาฐะและข้อมูลทางเอกสารเพื่อให้ข้อมูลมีความชัดเจนและสมบูรณ์มากที่สุด ดังที่ได้มีผู้กล่าวถึงการบันทึกเอกสารไว้ว่า “การตีพิมพ์นิทานของกริมม์ไม่ทำให้การเล่านิทานสูญสิ้นไป แต่สภาพแวดล้อมอื่นๆ ต่างหากที่มีอิทธิพลต่อคติชน เช่น สังคมอุตสาหกรรมที่เข้ามาแทนที่สังคมเกษตรกรรม ทำให้ความนิยมฟังนิทานเทวปกรณัมเสื่อมไป” (ขนิษฐา จิตชินะกุล, 2545:31)

4. การศึกษาโครงสร้างทางภาษา

โครงสร้างทางภาษาที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในการศึกษานั้นหมายถึง การศึกษาถึงลักษณะของคำแต่ละคำที่ปรากฏในชื่อของหมู่บ้าน คือ ประเภทของคำ จำนวนคำ และ ความหมายของคำแต่ละคำที่รวมกันเป็นชื่อหมู่บ้าน

การจำแนกประเภทของคำนั้นสามารถจำแนกตามเกณฑ์ต่างๆ ได้หลากหลาย แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงการจำแนกคำตามหน้าที่ในการสื่อสาร ซึ่งนววรรณ พันธุเมธา (2537:2) ได้จำแนกคำออกเป็น 6 หมวดใหญ่ คือ

1. คำเรียก-ร้อง เป็นคำที่ผู้พูดแสดงอารมณ์หรือเรียกผู้ฟัง มักเปล่งออกมาตามลำพัง ไม่ต้องมีความสัมพันธ์กับคำอื่น

2. คำหลัก เป็นคำสำคัญที่ผู้พูดใช้บอกเนื้อความซึ่งสื่อสารไปยังผู้ฟัง ซึ่งคำหลักมี 2 ประเภทคือ คำนาม และคำกริยา

คำนาม คือ คำที่หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ คำนามสามัญ ซึ่งหมายถึง คำที่หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ทั่วไป และคำนามวิสามัญ ซึ่งหมายถึงคำที่หมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ

คำกริยา คือ คำที่ใช้แสดงอาการหรือสภาพหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ

3. คำแทน เป็นคำอื่นใช้แทนคำนามแต่คำที่ใช้แทนนี้มักมีความหมายไม่ชัดเจนอย่างคำนาม

4. คำขยาย คือคำที่ใช้ขยายคำหลักหรือขยายคำขยายด้วยกันเอง ซึ่งคำขยายมี 4 ประเภท คือ

1. คำที่ขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยา
2. คำที่ขยายคำนาม
3. คำที่ขยายคำกริยา
4. คำที่ขยายคำบอกจำนวน

5. คำเชื่อม คือ คำที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิงต่างๆ หรือระหว่างเหตุการณ์ต่างๆ หรือระหว่างสิ่งต่าง ๆ กับเหตุการณ์

6. คำเสริม คือคำที่เสริมเข้าไปในประโยคเพื่อเน้นเจตนาของผู้พูดว่าต้องการบอกเล่า ขอร้อง หรือถาม ฯลฯ หรือบอกสถานภาพระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังว่าเสมอกันหรือสนิทสนมกันหรือไม่

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญทางภาษาไทยหลายท่าน ได้แบ่งประเภทของคำในภาษาไทยตามความหมายและหน้าที่ออกเป็น 7 ประเภท คือ

1. คำนาม คือ คำที่ใช้เรียกชื่อคน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ อาคาร สภาพ และลักษณะทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม คำนามแบ่งออกเป็น 5 ชนิด คือ

สามานยนาม คือ คำนามสามัญที่ใช้เป็นชื่อทั่วไป หรือเป็นคำเรียกสิ่งต่างๆ โดยทั่วไป ไม่ชี้เฉพาะเจาะจง

วิสามานยนาม คือ คำนามที่เป็นชื่อเฉพาะของคน สัตว์ สถานที่ หรือเป็นคำเรียกบุคคล สถานที่เพื่อเจาะจงว่าเป็นคนไหน สิ่งใด

ลักษณนาม คือ คำนามที่ทำหน้าที่ประกอบนามอื่น เพื่อบอกรูปร่าง ลักษณะ ขนาดหรือปริมาณของนามนั้นให้ชัดเจนขึ้น

สมุหนาม คือ คำนามบอกหมวดหมู่ของสามานยนาม และวิสามานยนามที่รวมกันมากๆ

อาการนาม คือ คำเรียกสิ่งที่ไม่มีรูปร่าง ไม่มีขนาด จะมีคำว่า “การ” และ “ความ” นำหน้า

2. คำสรรพนาม คือ คำที่ใช้แทนนามในประโยคสื่อสาร เราใช้คำสรรพนามเพื่อไม่ต้องกล่าวคำนามซ้ำๆ

3. คำกริยา คือ คำที่แสดงอาการ สภาพ หรือการกระทำของคำนาม และคำสรรพนามในประโยคคำกริยาบางคำอาจมีความหมายสมบูรณ์ในตัวเอง บางคำต้องมีคำอื่นมาประกอบ และบางคำต้องไปประกอบคำอื่นเพื่อขยายความ

4. คำวิเศษณ์ คือ คำที่ใช้ขยายคำอื่น ได้แก่ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา หรือคำวิเศษณ์ ให้มีความหมายชัดเจนขึ้น

5. คำบุพบท คือ คำที่เชื่อมคำหรือกลุ่มคำให้สัมพันธ์กันและเมื่อเชื่อมแล้วทำให้ทราบว่า คำหรือกลุ่มคำที่เชื่อมกันนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ได้แก่ ใน แก่ จน ของ ด้วย โดย ฯลฯ

6. คำสันธาน คือ คำที่ทำหน้าที่เชื่อมคำกับคำ เชื่อมประโยคกับประโยค เชื่อมข้อความกับข้อความหรือข้อความให้สละสลวย

7. คำอุทาน คือ คำที่เปล่งออกมาเพื่อแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกของผู้พูด มักจะเป็นคำที่ไม่มีความหมายแต่เน้นความรู้สึกและอารมณ์ของผู้พูด

ส่วนในด้านของการเรียงคำหรือความสัมพันธ์ของแต่ละคำในชื่อของหมู่บ้านนั้นจะศึกษาในแง่ของการเรียงคำในประโยคมิได้ จากการศึกษาของน้องนุช มณีอินทร์ (2543:31-32) กล่าวว่า โครงสร้างของชื่อหมู่บ้านมักจะประกอบด้วยองค์ประกอบสองส่วน คือ ส่วนหลักและส่วนขยาย ซึ่งโครงสร้างเช่นนี้สอดคล้องกับลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของนามวลีและคำประสมในภาษาไทย ซึ่งประกอบด้วยส่วนหลัก ตามด้วยส่วนขยาย

รูปแบบโครงสร้างพื้นฐานของชื่อหมู่บ้านสามารถแสดงผลได้ดังนี้

ชื่อหมู่บ้าน ⇒ ส่วนหลัก + (ส่วนขยาย1) + (ส่วนขยาย2)

ส่วนหลัก ⇒ ภูมิประเทศ
ชื่อเฉพาะ
ชุมชน

ส่วนขยาย 1 ⇒ ลักษณะเฉพาะ
ชื่อชุมชน

ส่วนขยาย 2 ⇒ คุณสมบัติ

จากภาพดังกล่าวนั้นหมายความว่า ชื่อหมู่บ้านประกอบด้วยและส่วนหลักและส่วนขยาย ส่วนหลักซึ่งต้องมีเสมอและปรากฏเป็นคำ ๆ แรกในชื่อหมู่บ้าน เป็นคำที่แสดงลักษณะภูมิประเทศหรือเป็นชื่อเฉพาะหรือเป็นคำที่มีความหมาย “ชุมชน” ส่วนขยายซึ่งจะมีหรือไม่มีก็ได้ในโครงสร้าง เป็นคำที่มาประกอบกับส่วนหลักเพื่อเพิ่มความหมายที่ชัดเจนหรือเฉพาะเจาะจงให้แก่ส่วนหลักที่ปรากฏข้างหน้า ส่วนขยายจำแนกได้ 2 ส่วน คือ ส่วนขยาย 1 เป็นคำที่แสดง

ลักษณะเฉพาะหรือชื่อชุมชน และส่วนขยาย 2 เป็นคำแสดงคุณสมบัติ ถ้าส่วนขยายทั้ง 2 ส่วน ดังกล่าว ปรากฏในชื่อหมู่บ้าน ส่วนขยายที่ 1 ต้องปรากฏก่อนส่วนขยายที่ 2

จากภาพรูปแบบโครงสร้างชื่อหมู่บ้านข้างต้นสามารถปรากฏชื่อหมู่บ้านที่เป็นไปได้ทั้งหมด 18 รูปแบบ ดังนี้

1. ภูมิประเทศ
2. ชื่อเฉพาะ
3. ชุมชน
4. ภูมิประเทศ + ลักษณะเฉพาะ
5. ชื่อเฉพาะ + ลักษณะเฉพาะ
6. ชุมชน + ลักษณะเฉพาะ
7. ภูมิประเทศ + ชื่อชุมชน
8. ชื่อเฉพาะ + ชื่อชุมชน
9. ชุมชน + ชื่อชุมชน
10. ภูมิประเทศ + คุณสมบัติ
11. ชื่อเฉพาะ + คุณสมบัติ
12. ชุมชน + คุณสมบัติ
13. ภูมิประเทศ + ลักษณะเฉพาะ + คุณสมบัติ
14. ชื่อเฉพาะ + ลักษณะเฉพาะ + คุณสมบัติ
15. ชุมชน + ลักษณะเฉพาะ + คุณสมบัติ
16. ภูมิประเทศ + ชื่อชุมชน + คุณสมบัติ
17. ชื่อเฉพาะ + ชื่อชุมชน + คุณสมบัติ
18. ชุมชน + ชื่อชุมชน + คุณสมบัติ

ส่วน รุ่งอรุณ ทีฆชุณหเถียร และมะลิวัลย์ บูรณพัฒนา (2536:39)ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของคำแต่ละคำที่ประกอบกันเป็นชื่อของหมู่บ้าน ตามการแบ่งประเภทของคำได้ดังนี้

1. ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบไปด้วยคำ 1 คำ
2. ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบไปด้วยคำ 2 คำ
3. ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบไปด้วยคำ 3 คำ

โดยการวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบไปด้วยคำ 2 คำ พบความสัมพันธ์ของคำดังนี้

1. คำนาม + คำนาม
2. คำนาม + คำกริยา
3. คำนาม + คำคุณศัพท์
4. คำนาม + คำบุพบท

5. คำกริยา + คำนาม

6. คำกริยา + คำกริยา

7. คำคุณศัพท์ + คำนาม

การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำ 3 คำ พบว่า

1. คำนาม + คำนาม +คำนาม

2. คำนาม + คำนาม + คำคุณศัพท์

3. คำนาม + คำกริยา + คำนาม

4. คำนาม + คำนาม + คำกริยา

5. คำนาม + คำนาม +คำบุพบท

6. คำคุณศัพท์ + คำกริยา + คำนาม

ซึ่งในการวิเคราะห์โครงสร้างชื่อของหมู่บ้านเหล่านี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงความหมายของคำแต่ละคำที่ปรากฏในชื่อของหมู่บ้าน ซึ่งผู้วิจัยเรียกว่าองค์ประกอบทางความหมาย ความหมายของคำที่ปรากฏนั้นเป็นเรื่องของความคิดและความคิดอันเนื่องกับความหมายมีมากมายหลายประการ ซึ่ง บรรจบ พันธุเมธา (2530:34) ได้หยิบยกความคิดอันเกี่ยวเนื่องกับความหมายของคำไว้ 2-3 ประเด็นที่น่าสนใจ คือ

1. ความหมายแฝง คือ ความหมายที่ซ่อนอยู่ในความหมายใหญ่ แนะรายละเอียดบางอย่างไว้ในความหมายนั้นๆ ที่เรียกความหมายแฝงก็คือ เป็นความหมายเงา ๆ ซ่อนเร้นอยู่ในความหมายของคำ ถ้าไม่พิจารณาให้ดีก็อาจจะไม่เห็น ถึงเห็นแล้ว จะแยกออกมาเป็นความหมายรองอีกความหมายหนึ่งก็ไม่ได้ ความหมายแฝงมักปรากฏในคำกริยา และคำขยายดังนี้

1.1 บอกทิศทาง เช่น บน ล่าง หน้า หลัง เป็นต้น

1.2 บอกการเคลื่อนไหว

1.3 บอกการเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับเวลา

1.4 บอกลักษณะของสิ่งที่รวมอยู่เป็นจำนวนมาก ๆ

1.5 บอกคุณสมบัติบางอย่างของกริยา

2. คำอุปมา คือคำที่ใช้เปรียบ คำอุปมาเปรียบเทียบเรามักใช้เมื่อจนคำที่ต้องการใช้พรรณนาบอกลักษณะ หรือบางทีมีคำที่พอจะบอกลักษณะได้ แต่ยังอยากให้ผู้อ่านผู้ฟังได้เห็นลักษณะถนัดชัดเจนขึ้นอีก จึงหาคำมาเปรียบ คำที่ใช้เปรียบนั้น ส่วนมากก็เป็นคำนามที่ใช้อยู่ใกล้ตัวทุก ๆ วัน นั่นเอง ถ้าเป็นคำที่ห่างตัว ความหมายของอุปมานั้นย่อมเข้าใจได้ยาก แต่บางทีหาคำใดคำหนึ่งที่มีอยู่มาเปรียบให้เห็นไม่ได้ จำต้องสร้างคำขึ้นใหม่ ส่วนมากเป็นคำประสมที่ใช้คำเดิมที่มีอยู่เป็นตัวตั้ง มีความหมายเป็นอุปมา คำที่เรานำมาใช้ในความอุปมา ต้องถือว่ามีความหมายใหม่เกิดขึ้นความหมายหนึ่ง คำอุปมาในภาษาไทยจึงแยกออกได้ดังนี้

2.1 คำอุปมาที่ได้จากคำที่มีใช้อยู่แล้ว

2.2 คำอุปมาที่สร้างขึ้นใหม่

3. ความหมายสัมพันธ์กับเสียง ซึ่งหมายถึงว่าความหมายกับเสียงที่เปล่งออกมาย่อมจะมีความหมายหรือก่อให้เกิดความรู้สึกไปในทิศทางเดียวกัน

ในแง่ของความหมายของคำที่ปรากฏในชื่อของหมู่บ้านนั้น มักจะเป็นคำที่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา จะเป็นการบอกกล่าวถึงสภาพบางสิ่งบางอย่างที่เกิดขึ้นในสังคมหรือในท้องถิ่นนั้น ซึ่งอาจจะเป็นการบอกถึง ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะของอาชีพ หรือลักษณะทางชาติพันธุ์ ก็เป็นได้ แต่อย่างไรก็ดีการศึกษาถึงความหมายในคำที่ปรากฏนั้น จำต้องพิจารณาหรือตรวจสอบให้ถ้วนถี่ว่าคำที่ปรากฏในปัจจุบันนั้น มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหรือไม่ เพราะภาษาเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสภาพการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของภาษานั้น ปราณี กุลละวณิชย์ (2540:49-55) กล่าวว่ามีปรากฏอยู่หลายลักษณะ คือ ด้านคำ ด้านเสียง และด้านไวยากรณ์ ซึ่งในการเปลี่ยนแปลงด้านคำนั้นมักจะทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือทำให้ความหมายกว้างออก แคบเข้า และส่อไปในทางที่เลวลง

5. ข้อมูลพื้นฐานของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากข้อมูลอำเภอแม่สะเรียง (ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน,2549:34) แม่สะเรียงมีชื่อเรียกในประวัติศาสตร์ว่า เมืองยวมใต้ หรือ เมืองยวม เคยเป็นที่ตั้งชุมชนมาไม่น้อยกว่า 520 ปี เมืองยวมเคยเป็นถิ่นฐานอาศัยของชนเผ่าดั้งเดิม คือ ละว้า และกะเหรี่ยง ต่อมาในปี พ.ศ. 2443 ทางราชการได้ยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอ เรียกชื่อว่า “อำเภอเมืองยวม” โดยอาศัยชื่อของลำน้ำแม่ยวมที่ไหลผ่านอำเภอ นายอำเภอคนแรกชื่อ ขุนชำนาญธนานุรักษ์ (นายสวัสดิ์ ชลัย) ต่อมาทางการได้พิจารณาเห็นว่าชื่ออำเภอเมืองยวมนั้นไปพ้องกับอำเภอขุนยวม ซึ่งอยู่ในจังหวัดเดียวกัน ซึ่งได้เปลี่ยนชื่อเป็น “อำเภอแม่สะเรียง” ตามชื่อของแม่น้ำแม่สะเรียงที่ไหลผ่านอำเภออีกสายหนึ่งมาจนถึงปัจจุบันนี้ นอกจากนี้อำเภอแม่สะเรียงยังเป็นเมืองสำคัญของ 3อำเภอของจังหวัดแม่ฮ่องสอนตอนใต้เป็นแหล่งเกษตรกรรม พาณิชยกรรมและกระจายสินค้าไปสู่อำเภอต่างๆ สามารถส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้โดยเฉพาะเป็นจุดพักรับรองนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางต่อไปยังอำเภอต่างๆ ใน จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพราะมีต้นทุนทางธรรมชาติที่สวยงาม ของป่าเขาลำเนาไพรมีแม่น้ำสาละวินอันลือชื่อ สวยงามด้วยทิวทัศน์แปลกตาไปจากแม่น้ำระหว่างประเทศสายอื่นๆมีนักท่องเที่ยวนิยมมาแวะเวียนตลอดทั้งปี อีกทั้งมีผ้าทอด้วยมือของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่มีคุณภาพ มีกล้วยไม้ที่มีกลิ่นเฉพาะหอมเย็นชื่นใจ คือ เอื้องแซะนิยมเป็นของขวัญที่ล้ำค่าแก่บุคคลที่รักและเคารพนับถือ นอกจากนั้นยังมีวัดที่บรรจุพระธาตุของที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญของอำเภอแม่สะเรียงอีก 4 แห่งได้แก่ วัดจอมแจ้ง วัดพระธาตุจอมมอญ วัดจอมทอง และวัดจอมกิตติ บุคคลทั่วไปนิยมไปนมัสการกราบไหว้ตามประเพณี นอกจากนี้แล้วอำเภอแม่สะเรียงยังเป็นที่เล่าขานสืบต่อกันไปว่าเป็นเมืองแห่งกล้วยไม้ป่าหรือที่เรียกว่า “ดอกเอื้องแซะ” เป็นดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม สวยงาม

นักท่องเที่ยวนิยมมาชมและสัมผัสถึงกลิ่นหอมของกล้วยไม้ชนิดนี้ ดังคำขวัญของอำเภอแม่สะเรียง ที่ว่า

“เทียนเหงพร่างตา ผ้าทอกะเหรี่ยง
เสนาะเสียงสาละวิน งามถิ่นธรรมชาติ
พระธาตุสี่จอม กล้วยไม้หอมเอื้องแซะ”

ข้อมูลเกี่ยวกับตำบลแม่สะเรียง

ตำบลแม่สะเรียงตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอแม่สะเรียงระยะทางจากที่ว่าการอำเภอแม่สะเรียงถึงองค์การบริหารส่วนตำบล แม่สะเรียง ประมาณ 2 กิโลเมตร ตั้งอยู่เลขที่ 210 หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีพื้นที่ 63.8 ตารางกิโลเมตร

อาณาเขต ทางด้าน ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลบ้านกาศ ทางด้าน ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอสบเมย ทางด้าน ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลป่าแป๋และตำบลแม่เหาะและทางด้าน ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลแม่ยวมและตำบลแม่คง

ลักษณะภูมิประเทศ โดยทั่วไปของตำบลแม่สะเรียงจะเป็นที่ราบประมาณ 60 ของพื้นที่ทั้งหมด และร้อยละ 40 เป็นป่าโปร่ง โดยมีความสูงเฉลี่ย 220 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง

สภาพภูมิอากาศ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม– เดือนเมษายน อากาศร้อนอบอ้าว อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 42 องศาเซลเซียส ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – เดือนตุลาคม ฝนตกชุกโดยในรอบปีมีฝนตกเฉลี่ย 170 วัน / ปี ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปีละ 1,350 มิลลิเมตร ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน– เดือนกุมภาพันธ์ อากาศหนาวเย็น โดยเฉพาะบนดอยสูงอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 3 องศาเซลเซียส

การปกครองแบ่งออกเป็น 8 หมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านจอมแจ้ง
หมู่ที่ 3 บ้านแพะ
หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว
หมู่ที่ 5 บ้านไร่
หมู่ที่ 6 บ้านดงสงัด
หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม
หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย
หมู่ที่ 9 บ้านนาคาว

หมายเหตุหมู่ที่ 2 อยู่ในพื้นที่ของเทศบาลตำบลแม่สะเรียง

กลุ่มชาติพันธุ์ ในตำบลแม่สะเรียงประกอบด้วยชาวไทยพื้นราบและชาวเขา ชาวเขาส่วนใหญ่เป็นชนชาติกระเหรี่ยง รองลงมา ได้แก่ ละว้า และเผ่าม้ง ตามลำดับ จำนวนประชากรมีประมาณ 9,250 คน แยกเป็นชาย 4,706 คน หญิง 4,549 คน และจำนวนครัวเรือนมี 2,914 ครัวเรือน การนับถือศาสนาประชากรร้อยละ 78 นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาศาสนาคริสต์ อิสลามและนับถือผี ประชากรส่วนใหญ่จะตั้งถิ่นฐานตามเส้นทางคมนาคมและแหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

เส้นทางการคมนาคม ถนนสายแม่สะเรียง-แม่สอด จากหมู่ที่1 ผ่านหมู่ที่ 9 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 7 ถนนแม่สะเรียง - เชียงใหม่ จากหมู่ที่1 ผ่านหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 8

สภาพทางเศรษฐกิจโดยรวมของตำบลแม่สะเรียง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม รองลงมาได้แก่ อาชีพรับจ้าง ค้าขายและอื่นๆ ผลผลิตที่สำคัญได้แก่ ข้าว ถั่วเหลือง กระเทียม พืชผักสวนครัวและผลไม้ในตำบลแม่สะเรียง อาชีพราษฎรรับจ้าง ค้าขาย ประมาณ 50 % เกษตรกร 40 % อื่น ๆ 10 %

สภาพสังคมด้านการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา 1 แห่ง โรงเรียนขยายโอกาส 4 แห่ง โรงเรียนอาชีวศึกษา 1 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์/ห้องสมุดประชาชน 5แห่ง สถาบันและองค์การทางศาสนา วัดสำนักสงฆ์ 7 แห่ง โบสถ์ 5 แห่ง ศาลเจ้า 10 แห่ง

การคมนาคม การคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอและจังหวัด รวมทั้งการคมนาคมภายในตำบลและหมู่บ้าน มีรายละเอียดดังนี้

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 (เชียงใหม่ – แม่ฮ่องสอน)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1085 (แม่สะเรียง – ท่าสองยาง)
- ทางหลวงชนบทบ้านลุ่ม – ทุ่งพร้าว โดยกรมโยธาธิการ
- ทางหลวงชนบทหน้าถ้ำ – ทุ่งพร้าว โดยสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท

ข้อมูลอื่น ๆ

ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าไม้, แม่น้ำ, บ่อน้ำร้อน, ทราย สถานที่พัฒนาเพื่อการท่องเที่ยว วัดจอมแจ้ง สวนหย่อมสาธารณะ หมู่ที่ 1 วัดจอมทอง แนวคูเมืองยวมโบราณ หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 6 พิพิธภัณฑ์และศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน หมู่ที่ 1 เจดีย์ดอยน้อย อ่างเก็บน้ำห้วยปุ๊ห้วยสันหลวง หมู่ที่ 5 ถ้ำพระหัตถ์ หมู่ที่ 6 ถ้ำค้างคาว หมู่ที่ 7 เส้นทางธรรมชาติน้ำพุร้อนแม่อุมลอง หมู่ที่ 8

ประเพณีของชุมชนตำบลแม่สะเรียง ได้แก่

1. ประเพณีบวชลูกแก้ว หรือเรียกว่า “ส่างลอง”
2. ประเพณีออกพรรษา หรือ ประเพณีออกหว่า
3. ประเพณีแห่ต้นเกี๊ยะ และเทียนเหง ช่วงเทศกาลออกพรรษา

4. ประเพณีการถวายข้าวหย่ากู๊ ช่วงเดือน กุมภาพันธ์ ถึง เดือนมีนาคม ของทุกปี

5. ประเพณีพื้นบ้าน คือ รำไต รำนก คล้ายกับการเชิดสิงโตของชาวจีน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชุมชน และหลักสูตรท้องถิ่น

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชุมชน

วิเชียร อชิโนบุญวัฒน์ (2536) ศึกษาเรื่องภูมินามนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่าที่มาของนามส่วนใหญ่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศ ตั้งนามตามพันธุ์ไม้ที่อยู่ในพื้นที่ โดดเด่นเป็นสัญลักษณ์ให้รู้จักหมู่บ้านหรือที่ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ตั้งนามตามพันธุ์สัตว์ที่มีหรือหรือเคยมีอยู่ในสถานที่นั้น ตั้งตามตำนาน ตั้งตามนิทาน ตั้งนามตามประวัติศาสตร์ และตั้งนามตามนามบุคคล

รุ่งอรุณ ทีฆชุณหเสถียรและมะลิวัลย์ บูรณพัฒนา (2537) ศึกษาเรื่องชื่อหมู่บ้านในอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม เป็นการศึกษาลักษณะความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี และสภาพภูมิศาสตร์ที่ปรากฏในชื่อหมู่บ้าน ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่า ชื่อหมู่บ้านสะท้อนให้เห็นลักษณะด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และสังคมวัฒนธรรมของอำเภอท่าอุเทน ซึ่งลักษณะทางวัฒนธรรมสามารถจำแนกออกเป็น 6 ประการ ดังนี้ วัฒนธรรมการเลือกทำเลที่ตั้งของหมู่บ้าน วัฒนธรรมการเกษตร วัฒนธรรมน้ำ วัฒนธรรมการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมความเชื่อ วัฒนธรรมเครือญาติ

นารีรัตน์ เลิศชัยวรกุล (2548) ศึกษาและเปรียบเทียบการสร้างคำของชื่อหมู่บ้านทั้ง 4 ภาคของประเทศไทย ได้แก่ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคเหนือ ผลการศึกษาพบว่า การตั้งชื่อหมู่บ้านในประเทศไทยมีวิธีการสร้างคำ 3 วิธีได้แก่ 1) การตั้งชื่อหมู่บ้านแบบคำโดด ประเภทของคำโดดที่ปรากฏ ได้แก่ คำนาม คำกริยา และคำคุณศัพท์ 2) การตั้งชื่อหมู่บ้านแบบการรวมหน่วยคำ จำแนกได้ 2 ประเภท คือ การผสานคำ และการผสมคำ ในการผสมคำมี 2 ประเภท คือ การประสมคำ และการซ้อนคำ และ 3) การตั้งชื่อหมู่บ้านแบบการยืมคำจากภาษาต่างประเทศ จากการศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อหมู่บ้านทั้ง 4 ภาค พบว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านในภาคกลางมี 2 ลักษณะ ได้แก่ การตั้งชื่อหมู่บ้านแบบคำโดดและการรวมหน่วยคำ ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคเหนือ พบการตั้งชื่อหมู่บ้าน 3 ลักษณะได้แก่ การตั้งชื่อหมู่บ้านแบบคำโดด การรวมหน่วยคำ และการตั้งชื่อแบบการยืมคำจากภาษาต่างประเทศนอกจากนี้ ในการตั้งชื่อหมู่บ้านในภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ พบชื่อหมู่บ้านแบบการรวมหน่วยคำมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ การใช้คำโดด และการยืมคำจากภาษาต่างประเทศตามลำดับ ส่วนภาคใต้พบการตั้งชื่อหมู่บ้านแบบการรวมหน่วยคำมากที่สุด รองลงมาคือ การยืมคำจากภาษาต่างประเทศ และการใช้คำโดด ตามลำดับ

ประพนธ์ เรืองณรงค์ (2540) ศึกษาเรื่องชื่อท้องถิ่นภาคใต้ในภาษามาลายูเป็นการวิเคราะห์ความหมายและประวัติความเป็นมาของชื่อท้องถิ่นภาคใต้ในภาษามาลายูเป็นหลัก ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ชื่อตำบลและหมู่บ้านในภาษามาลายู มีความหมายที่แสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมเกษตรกรรมที่ล้อมรอบด้วยธรรมชาติ การดำรงชีวิตผูกพันอยู่กับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ความยึดมั่นทางจิตใจของชาวบ้านที่นับถือศาสนาอิสลาม และแสดงให้เห็นการใช้ภาษาชาวบ้านคือ ถิ่นใต้และมาลายู

น้องนุช มณีอินทร์ (2543) ศึกษาเรื่อง การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการศึกษารูปแบบโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ในปีพ.ศ. 2523, 2533, และ 2541 รวมทั้งลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้าน การปรับเปลี่ยนด้านภาษาในลักษณะต่างๆ และปัจจัยที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนชื่อของหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่าโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านมี 3 รูปแบบใหญ่ๆ ส่วนการศึกษาลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้านพบว่า วัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ ความสำคัญของพื้นที่ป่าต่อวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่ ลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่สูง ความหลากหลายของพืชพรรณ การบ่งบอกทิศทางตำแหน่งหรือลักษณะเด่นของหมู่บ้าน ความสำคัญของวัดและศาสนา ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ การเปลี่ยนแปลงของลักษณะชุมชน ในด้านการปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้าน ผลปรากฏว่าพบลักษณะการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านแบบต่างๆ 3 ลักษณะ คือ การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ การปรับเปลี่ยนด้านตัวสะกด การปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้าง ส่วนปัจจัยที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนปรากฏ 4 ประการ คือ ปัจจัยด้านภาษา ปัจจัยด้านภูมิประเทศ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

สมร เจนจิจะ (2550) ศึกษาเรื่องการศึกษาประวัติและโครงสร้างชื่อหมู่บ้านในตำบลและอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน เป็นการศึกษารูปแบบโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดน่าน รวมทั้งลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อหมู่บ้าน การปรับเปลี่ยนด้านภาษาในลักษณะต่างๆ และปัจจัยที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนชื่อของหมู่บ้าน จากการศึกษาผลการวิเคราะห์โครงสร้างชื่อหมู่บ้านพบว่ามี 4 รูปแบบใหญ่ ๆ เรียงลำดับจากการปรากฏมากที่สุดไปหาการปากฏน้อยที่สุด คือ (1) ภูมิประเทศ+(ลักษณะเฉพาะ)+ (คุณสมบัติ) (2) ชื่อเฉพาะ+ (ลักษณะเฉพาะ) (3) ชุมชน+ลักษณะเฉพาะ (4) ลักษณะเฉพาะ + ชื่อเฉพาะ และการศึกษาลักษณะและองค์ประกอบทางความหมายของชื่อ โดยการจำแนกตามจำนวนคำพบว่าชื่อหมู่บ้านส่วนใหญ่จะประกอบด้วยคำ 2 คำ เป็นคำนาม + คำนาม ส่วนประเภทที่พบน้อยที่สุด คือ ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำ 3 คำ เป็นคำนาม + คำกริยา + คำคุณศัพท์ ซึ่งคำแต่ละคำที่ประกอบกันเป็นชื่อหมู่บ้านจะมีความสัมพันธ์กันโดยที่ชื่อหมู่บ้านคำหลังมักจะทำหน้าที่ขยายความหมายของคำหน้าให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นในด้านการเปลี่ยนแปลงชื่อของหมู่บ้านพบลักษณะการเปลี่ยนแปลง 2 ด้าน คือการเปลี่ยนแปลงด้านคำศัพท์และการเปลี่ยนแปลงทางด้านเสียง ซึ่งเกิดจากปัจจัยด้านภาษา ด้านสังคม และด้านภูมิศาสตร์ ส่วน

การศึกษาลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนมาจากชื่อหมู่บ้าน ผลปรากฏว่า ชื่อหมู่บ้านในตำบลและสะท้อนให้เห็นลักษณะทางวัฒนธรรมดังนี้ (1) วัฒนธรรมการเลือกทำเลที่ตั้ง (2) วัฒนธรรมการเกษตร (3) วัฒนธรรมความเชื่อ (4) วัฒนธรรมน้ำ

เปรมพร ขันติแก้ว (2544) ศึกษาเรื่อง การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นไทยของชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านแพะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ยุคการตั้งหมู่บ้าน ก่อนปี พ.ศ. 2500 ชุมชนดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์แม้จะมีความสัมพันธ์กับรัฐและชุมชนข้างเคียงตลอดเวลา ทั้งทางด้านการเมืองการปกครอง วิถีการผลิต และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม เมื่อชุมชนเข้าสู่ยุคเผชิญหน้ากับการพัฒนา พ.ศ. 2500 เป็นระยะเวลา 30 ปี ที่หมู่บ้านมีความเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เนื่องจากการเข้ามาของภาครัฐ มีการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิต และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอันทางวัฒนธรรมอันส่งผลให้ชาวกะเหรี่ยงจะต้องมีการปรับตัวเพื่อรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง กระบวนการกลายเป็นไทยเป็นทางเลือกทางหนึ่งในการปรับตัวของชาวบ้านในการเผชิญกับปัญหานานัปการ ยุคที่สามของประวัติศาสตร์ชุมชน คือ พ.ศ. 2531-2543 เป็นระยะเวลาที่ชุมชนมีความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว และกระบวนการกลายเป็นไทยที่ชาวบ้านได้เลือกมีความหลากหลายรูปแบบและสลับซับซ้อน มิได้เป็นไปในทิศทางเดียว กล่าวคือ ในขณะที่ปรับตัวเข้ามาสู่กระบวนการกลายเป็นไทย ชาวกะเหรี่ยงได้ดำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนเอาไว้หลากหลายลักษณะ ซึ่งขึ้นอยู่กับเงื่อนไขแวดล้อมของชาวกะเหรี่ยงแต่ละกลุ่ม นับเป็นการปรับตัวเพื่อสร้างพื้นที่ของตนทั้งในสังคมหมู่บ้านตนเอง และในสังคมไทยไปพร้อมกัน ส่วนสมบูรณ์ มีบุญ (2543 หน้าบทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชนชานเมือง ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา พบว่า การศึกษามีการเปลี่ยนรูปแบบ ช่องทาง เนื้อหาสาระทางการศึกษา โดยรูปแบบทางการศึกษาเปลี่ยนจากการเรียนแบบธรรมดาวิสัยสู่การเรียนในระบบโรงเรียนและการเรียนนอกระบบโรงเรียนมากขึ้น ช่องทางการศึกษาจากการเรียนที่วัด โรงเรียนประจำหมู่บ้านสู่การเรียนจากสถานศึกษาที่หลากหลายของชุมชน สื่อต่างๆ เนื้อหาสาระทางการศึกษาจากเรียนเฉพาะทางในการประกอบอาชีพทางการเกษตรสู่การเรียนรู้เนื้อหาสาระเกี่ยวกับอาชีพที่หลากหลาย

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรท้องถิ่น

เชาวนันท์ ขันธเกษ (2550) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า

๑. หลักสูตรท้องถิ่นมีหลักการตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียนและเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

๒. หลักสูตรท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ 83.77/85.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้

๓. นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกียรติคุณ สิทธิชัย และคณะ (2549)ศึกษาเรื่องการออกแบบหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กลุ่มภาคใต้ พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏการวิจัย ดังนี้ (1) โดยส่วนรวม นักศึกษาเห็นด้วยระดับมาก (x = 3.76) กับข้อกำหนดพื้นฐานทั่วไป 7 ประการ ที่ใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาออกแบบหลักสูตร และเห็นด้วยระดับมาก (x = 3.86) กับรูปแบบจำลองหลักสูตรที่สอบถามเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 8 รายวิชา(2) นักศึกษาทั้ง 5 หน่วยงาน มีความเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งในเรื่องการกำหนดพื้นฐานทั่วไปทั้ง 7 ประการ และเรื่องการกำหนดรูปแบบจำลองหลักสูตรเพื่อสอบถามเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 8 รายวิชาดังกล่าว (3) จากผลการศึกษานี้ สามารถนำไปออกแบบหลักสูตรเพื่อคุณธรรมจริยธรรม 8 รายวิชา ได้แก่ หลักสูตรพัฒนาความมีเหตุผล หลักสูตรพัฒนาความมีระเบียบวินัย หลักสูตรพัฒนาความรับผิดชอบ หลักสูตรพัฒนาความอุสาหะ หลักสูตรพัฒนาความประหยัด หลักสูตรพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริต หลักสูตรพัฒนาความเมตากรุณา และหลักสูตรพัฒนาความสามัคคี

ประภาภรณ์ เทิดทำดี (2549) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทอเสื่อกกชั้นประถมศึกษาปีที่ 6โรงเรียนบ้านเหล็กกกกอกสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่าจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทอเสื่อกกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีความภูมิใจในผลงาน ชุมชนมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและตระหนักในความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นประสบผลสำเร็จและเป็นที่ยอมรับของชุมชน

ธงชัย พรมกมล (2549) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำน้ำปลาจากปลาร้าหมัก กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองหัวช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 พบว่าผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การทำน้ำปลาจากปลาร้าหมัก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้พบว่ามีประสิทธิภาพ 90.00/91.80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01และผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

กัลยา กุหลาบขาว (2548หน้า บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชาภาษาล้านนาเบื้องต้น หน่วยพื้นฐานภาษาล้านนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 พบว่าผลการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่น มีค่าดัชนีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิต เท่ากับ 4.47 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.60 และค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.77-1.00 แสดงว่าหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชาภาษาล้านนาเบื้องต้น หน่วยพื้นฐานภาษาล้านนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 องค์ประกอบของหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน ส่วนผลการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่นพบว่า เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมและกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จัดให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับดีขึ้นไป โดยมีการวัดผลตามสภาพจริง 3 ด้าน ประกอบด้วยด้านความรู้ วัดผลจากการทำแบบทดสอบ ทำใบงานด้านทักษะ วัดผลจากการปฏิบัติจริง ด้านคุณลักษณะ วัดผลจากการสังเกต การรับผิดชอบในการส่งงาน การสอบถามและจากการสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาษาล้านนา โดยภาพรวมนักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการเรียนรู้ เห็นคุณค่าของภาษาพื้นเมืองหรือเรียกว่าภาษาล้านนาที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง ซึ่งเป็นภูมิปัญญาทางภาษา สนใจที่จะนำความรู้พื้นฐานภาษาล้านนาไปศึกษาเกี่ยวกับภาษาล้านนาในระดับสูงต่อไป และเข้าร่วมกิจกรรมสำคัญของชุมชน เพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่ภาษาล้านนา

ศิริกุล ทรัพย์จันทร์ (2548) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง มัคคุเทศก์น้อยเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโปง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพุทธิพิสัยโดยรวมอยู่ในระดับดี คือร้อยละ 70.67 ด้านทักษะพิสัยโดยรวมมีคะแนนอยู่ในระดับดีมาก เท่ากับร้อยละ 90.83 และด้านจิตพิสัยโดยรวมมีคะแนนอยู่ในระดับดีมาก เท่ากับร้อยละ 83.00 ส่วนความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร พบว่าโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดี ส่วนความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนโดยรวมมีความคิดเห็นในระดับดี ส่วนความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและผู้รู้เกี่ยวกับผลการใช้หลักสูตรฯ พบว่ามีความพึงพอใจ ผู้เรียนมีความกล้าที่จะแสดงออกอย่างเหมาะสม สำหรับความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตรและการประเมินผลการใช้หลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสม ปัญหาและอุปสรรคคือเรื่องเวลาเรียนที่มีจำกัดและขาดขั้นตอนของการฝึกอบรมผู้สอนก่อนทำการสอน จึงมีผลทำให้ผู้สอนสื่อความหมายต่างๆ ในบางส่วนของเนื้อหาวิชาไม่ตรงกัน

สราวุฒิ จันทรสมบัติ (2548) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี การทำขนมจีน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 94.74 / 81.73 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ แผนการจัดการเรียนรู้

หลักสูตรท้องถิ่นที่ประเมินโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด นักเรียนที่ได้รับการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่นมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าดัชนีประสิทธิผลของหลักสูตรท้องถิ่นเท่ากับ 0.6029 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน ร้อยละ 60.29 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นโดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้และด้านการวัดประเมินผล อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดโดยสรุป หลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งได้

เกล็ดทอง ภู่ไพศาล(2547หน้า บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การออกแบบหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6โรงเรียนบ้านฮ่างต่ำ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย พบว่า ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ และผลการทำแบบทดสอบประจำแผนการสอนทั้ง 10 แผน ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 79 ซึ่งอยู่ในระดับดี ส่วนคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการฟัง พูด อ่านและเขียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการแสดงความคิดเห็นต่อภาษาอังกฤษในด้านการฟัง การพูด การอ่านแล้เขียนของนักเรียนแสดงถึงนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก

นิภาพร อุปวรรณ (2547) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นปกากะญอ โรงเรียนบ้านหนองเต่า อำเภอแม่วาง จังหวัดใหม่ พบว่าหลักสูตรท้องถิ่นมีปัญหาความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นด้านวัตถุประสงค์ในระดับปานกลาง คือ ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการแก่ผู้เรียน ด้านเนื้อหามีปัญหา ในระดับมากและระดับปานกลาง ในระดับมากเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คือการอนุรักษ์ป่าไม้ การอนุรักษ์สัตว์ และการอนุรักษ์น้ำ ในระดับปานกลางคือ ปัญหาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ความเชื่อเกี่ยวกับการเจ็บป่วย วิธีรักษาอาการเจ็บป่วยของชนเผ่า การดูแลรักษาสุขภาพของหญิงมีครรภ์ การดูแลสุขภาพเด็กและผู้สูงอายุ ด้านการวัดและการประเมินผล มีปัญหาในระดับมาก เกี่ยวกับการกำหนดวิธีวัดและประเมินผล ไม่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และมีปัญหาในระดับปานกลางเกี่ยวกับการกำหนดวิธีวัดผล เน้นการปรับปรุงและพัฒนางานให้ดีขึ้น

ศิริชัย พันธุ์เจริญ (2546) ศึกษาเรื่อง การปรับตัวของปกากะญอในการจัดการทรัพยากรตามแบบประเพณีภายใต้บริบทกฎหมายของรัฐ พบว่า สภาพสังคมจารีตประเพณี และความเชื่อของเผ่าพันธุ์เป็นกลไกขับเคลื่อนวิถีปฏิบัติจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งสืบทอดต่อกันมา สิ่งเหล่านี้เป็นบรรทัดฐานในการควบคุมสังคมของชุมชนให้ดำเนินไปอย่างปกติสุข ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงรอบด้าน การดำเนินวิถีชีวิตของชุมชน มุ่งเน้นศักยภาพและความสามารถในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาและจารีตของชุมชน

กวีพันธุ์ ฟองคำ (2546) ศึกษาเรื่องการสร้างหน่วยการเรียนรู้เรื่องพิธีกรรมผูกข้อมือของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง พบว่าผลการใช้หน่วยการเรียนรู้พบว่านักเรียนได้คะแนนความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยร้อยละ 69.72 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 60 และนักเรียนเกือบทั้งหมดมีความคิดเห็นที่ดีต่อหน่วยการเรียนรู้

นันท์นภัส ศิริเขตต์ (2546) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน พบว่าในการจัดการเรียนรู้มีครูประจำวิชาและบุคลากรภูมิปัญญาชาวบ้านร่วมกันจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีปฏิบัติจริง โดยผู้ปกครองสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ให้แก่ลูกหลานตนเอง ผลงานของนักเรียน พฤติกรรมความตั้งใจในการปฏิบัติงานและคะแนนเฉลี่ยผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียนการสอนโดยใช้บุคลลากรภูมิปัญญาชาวบ้าน และใช้บุคลลากรภูมิปัญญาชาวบ้านมีความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

ปัญหาที่พบในการดำเนินงานได้แก่งบประมาณที่โรงเรียนได้รับจากการจัดสรรจากหน่วยงานไม่เพียงพอ บุคลากรภูมิปัญญาชาวบ้านที่เข้ามาให้ความรู้แก่นักเรียน ไม่มีทักษะในด้านวิธีการสอนจึงเป็นอุปสรรคในการถ่ายทอดความรู้ และผู้ปกครองชุมชนให้ความสนใจ ความร่วมมือน้อย

สงัด ปินตานา (2546) ศึกษาเรื่อง การใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนแกนนำการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพะเยา พบว่าโรงเรียนทั้งสองแห่งได้จัดทำหลักสูตร โดยมีความร่วมมือของชุมชน จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการใช้สื่อการเรียนการสอนจากภูมิปัญญาในท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการวัดและประเมินโดย เน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง มีการรายงานผลการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน ปัญหาในการดำเนินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นได้แก่ บุคลากรมีความรู้ที่ไม่ชัดเจนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การบูรณาการการเรียนการสอนมีน้อย ขาดเอกสารศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ผู้ปกครองมีความต้องการเน้นให้นักเรียนเก่งด้านวิชาการมากกว่าด้านอาชีพ

ปิยะพร ชุมจันทร์ (2546) ศึกษาเรื่อง การผลิตเสื่อกก ของโรงเรียนนาหนังพัฒนศึกษา อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย พบว่า ทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย สามารถระดมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และการแก้ไขปัญหาต่างๆ มีการประสานงานกันในลักษณะเครือข่ายชุมชน สามารถร่วมกันเขียนเอกสารหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีครูผู้สอนและวิทยากรท้องถิ่นนำหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นไปทดลองสอนกับนักเรียน ซึ่งใช้เทคนิควิธีการสอน โดยการสาธิตที่เข้าใจง่าย มีการอธิบายอย่างชัดเจน จนกระทั่งผู้เรียนเข้าใจเป็นอย่างดี นักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นสามารถผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกคนและบรรลุตามวัตถุประสงค์การ

เรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่น นอกจากนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายยังตระหนัก เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ปัญหาและอุปสรรคที่พบ ได้แก่ การขาดแคลนวัสดุ–อุปกรณ์ เวลาในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ และผู้ปกครองนักเรียนบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลงานนักเรียน

อมรรัตน์ ขัติยศ (2546 หน้า บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชาการจัดสานกล่องข้าวใบตาลชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลการใช้หลักสูตรพบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดี ส่วนความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรพบว่า การจัดสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ และประโยชน์ที่ได้รับในรายวิชาการจักสานกล่องข้าวใบลานอยู่ในระดับดี สำหรับความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนพบว่ามีความพึงพอใจในระดับมาก ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับความเหมาะสมของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการจักสานกล่องข้าวใบตาลพบว่าการวางแผนหลักสูตร การใช้หลักสูตรและการประเมินผลหลักสูตรมีความเหมาะสม นอกจากนี้ครูผู้สอนเห็นว่าชุมชนควรมีการปลูกต้นตาลทดแทนเพื่อส่งเสริมการจักสานข้าวกล่องให้คงอยู่ต่อไป ส่วนความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรรายวิชาการจักสานข้าวกล่องใบตาลพบว่า ผลงานของผู้เรียนมีความเหมาะสมและควรมีการจัดอบรม แนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่นที่มีอยู่ในชุมชน

ศิริชัย พันธุ์เจริญ (2546) ศึกษาเรื่อง การปรับตัวของปกากะญอในการจัดการทรัพยากรตามแบบประเพณีภายใต้บริบทกฎหมายของรัฐ พบว่า สภาพสังคมจารีตประเพณี และความเชื่อของเผ่าพันธุ์เป็นกลไกขับเคลื่อนวิถีปฏิบัติจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งสืบทอดต่อกันมา สิ่งเหล่านี้เป็นบรรทัดฐานในการควบคุมสังคมของชุมชนให้ดำเนินไปอย่างปกติสุข ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงรอบด้าน การดำเนินวิถีชีวิตของชุมชน มุ่งเน้นศักยภาพและความสามารถในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาและจารีตของชุมชน

สงัด ปินตานา (2546) ศึกษาเรื่อง การใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนแกนนำการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพะเยา พบว่า โรงเรียนทั้งสองแห่งได้จัดทำหลักสูตรโดยมีความร่วมมือของชุมชน จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการใช้สื่อการเรียนการสอนจากภูมิปัญญาในท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการวัดและประเมินโดย เน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง มีการรายงานผลการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน ปัญหาในการดำเนินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นได้แก่ บุคลากรมีความรู้ที่ไม่ชัดเจนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การบูรณาการการเรียนการสอนมีน้อย ขาดเอกสารศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ผู้ปกครองมีความต้องการเน้นให้นักเรียนเก่งด้านวิชาการมากกว่าด้านอาชีพ

ณรงค์ ศรีวิลัย (2545) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชาช่างทอผ้ากะเหรี่ยง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนแม่ตื่นวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดใหม่ พบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดีเป็นส่วนใหญ่ ส่วนความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนพบว่ามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ความคิดเห็นของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับผลการใช้หลักสูตรรายวิชาช่างทอผ้ากะเหรี่ยงพบว่า ผลงานของผู้เรียนมีความเหมาะสมกับการใช้หลักสูตร และความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับความเหมาะสมของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาช่างทอผ้ากะเหรี่ยงพบว่ารูปแบบของหลักสูตร รายละเอียดของหลักสูตร ทั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผล รวมทั้งการใช้หลักสูตรในด้านการจัดกิจกรรม การประสานงานกับวิทยากรท้องถิ่นมีความเหมาะสม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวของหลายๆ ท่าน จะเห็นได้ว่าประวัติศาสตร์ชุมชนมีความสำคัญในการสืบสานสิ่งที่ดีงามของบรรพบุรุษ รวมทั้งการอนุรักษ์สิ่งที่บรรพบุรุษได้สั่งสมมาหลายร้อยปี ผู้วิจัยจึงร่วมกับทีมวิจัย และโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ปราชญ์ผู้รู้ในชุมชน นำการศึกษามาจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับคนรุ่นใหม่เหล่านี้ไว้เพื่อช่วยกันสืบสานก่อนที่จะสูญหายไปกับผู้เฒ่า ผู้แก่ ปราชญ์และภูมิปัญญาของบรรพชนที่ได้สั่งสมมาเป็นเวลาอันยาวนาน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการที่ได้ดำเนินการวิจัยประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง เป็นสิ่งที่ส่งต่อให้คนรุ่นใหม่ได้ศึกษาความเป็นตัวตนของตนเองเพื่อจะรักษาและสืบทอดให้คงอยู่กับสังคมไทยต่อไป โดยการจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น โดยทางโรงเรียนเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ ชุมชนเป็นผู้สนับสนุน ทีมวิจัยเป็นผู้สืบค้นข้อมูล ชุมชนมีส่วนร่วมออกแบบหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งเป็นโรงเรียนนำร่องในการใช้หลักสูตรท้องถิ่น หน่วย ประวัติศาสตร์ชุมชน เพื่อให้โรงเรียนที่อยู่ข้างเคียงได้มองเห็นความสำคัญและตระหนักถึงความเป็นท้องถิ่นของตนเอง ให้ชนรุ่นหลังได้เรียนรู้สืบไป จึงเป็นที่มาของงานวิจัย เรื่อง การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น:กรณีของ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น:กรณีของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยกำหนดกรอบและวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตในการศึกษา
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล
4. การรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ขอบเขตในการศึกษา

ขอบเขตในการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน เพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น:กรณีของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนโดยอาศัยทฤษฎีทางคติชนวิทยาในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยทฤษฎีโครงสร้างทางภาษาตามแนวการศึกษาของสมร เจนจิจะ (2550) และในส่วนของการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นใช้ทฤษฎีของ ไทเลอร์ (สงัด อุทรานันท์,2530:84) ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา วิธีการและการจัดการการประเมิน

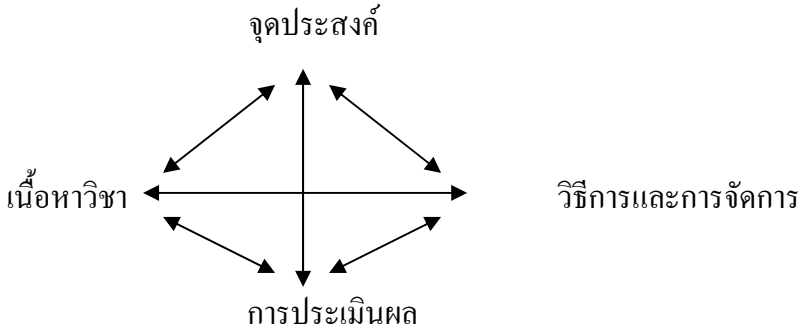

ภาพ 3 องค์ประกอบการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นตามทฤษฎีของ ไทเลอร์

2. ขอบเขตประชากรในการวิจัย ใช้พื้นที่ในการวิจัย 1 ตำบล คือ ตำบลแม่สะเรียง มีจำนวน 9 หมู่บ้าน คือหมู่ที่ 1 บ้านจอมแจ้ง เขตเทศบาล (บ้านในเวียง) หมู่ที่ 3 บ้านแพะ หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว หมู่ที่ 5 บ้านไร่ หมู่ที่ 6 บ้านดงสงัด หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย และหมู่ที่ 9 บ้านนาคาว และ นักเรียนโรงเรียนบ้าน จอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 จำนวน 362 คน และครูผู้สอน จำนวน 19 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ

1. แผนการดำเนินงาน (Action Plan) มีทั้งสิ้น 17 กิจกรรม ประกอบไปด้วย

กิจกรรม และขั้นตอน

วัตถุประสงค์

ระยะเวลา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

กลุ่มเป้าหมาย

ตัวชี้วัด

งบประมาณ

2. แบบบันทึกการเก็บข้อมูล

3. แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

4. แบบวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษา วิเคราะห์โครงสร้าง ชื่อหมู่บ้าน โดยจำแนกคำที่ปรากฏอยู่ในชื่อของหมู่บ้านตามลักษณะประเภทของคำ จำนวนคำ ความสัมพันธ์ระหว่างคำ องค์ประกอบทางความหมาย

5. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านจอมแจ้ง ประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียน ดังนี้

5.1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ภูมินามแผ่นดิน

5.2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ประเพณีวัฒนธรรมในชุมชน

5.3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ชาติพันธุ์ในชุมชน

5.4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง วิถีชีวิตของคนในชุมชน

5.5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ภาษาที่ใช้ในชุมชน

3. การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แผนการดำเนินกิจกรรม (Action Plan)

ผู้วิจัยมีวิธีการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กระทรวงศึกษาธิการ

2) ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับ ประวัติศาสตร์ชุมชน คติชนวิทยา และ การวิจัยแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแผนการดำเนินกิจกรรม (Action Plan)

3)สร้างแผนการดำเนินกิจกรรม (Action Plan) จำนวน 19 กิจกรรม ร่วมกับชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ ระยะเวลา ผลที่คาดว่าจะได้รับ กลุ่มเป้าหมาย ตัวชี้วัด และงบประมาณ

4)นำแผนการดำเนินกิจกรรม (Action Plan) ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

5)นำ แผนการดำเนินกิจกรรม (Action Plan) ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ และนำผลที่ได้ปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง

6)นำ แผนการดำเนินกิจกรรม (Action Plan) ที่ผ่านปรับปรุง และการตรวจสอบการนำไปใช้จริง

3.2 การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ชุมชน ประเพณี ชาติพันธุ์ ภาษาที่ใช้ในชุมชน และสภาพทั่วไป แบบบันทึกภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษา

ผู้วิจัยสร้างแบบการเก็บข้อมูล แบบบันทึกภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษา จากการมีส่วนร่วมของชุมชนและทีมวิจัย โดยออกแบบร่วมกับชุมชนและทีมวิจัย และได้นำมาปรับใช้ ดังนี้

1)ศึกษาวิธีการสร้างแบบการเก็บข้อมูล แบบบันทึกภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษาจากเอกสาร และงานวิจัยต่างๆ

2) กำหนดจุดประสงค์การสร้างแบบการเก็บข้อมูล แบบสัมภาษณ์ และแบบวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษา คือ ชื่อหมู่บ้าน โดยจำแนกคำที่ปรากฏอยู่ในชื่อของหมู่บ้านตามลักษณะประเภทของคำ จำนวนคำ ความสัมพันธ์ระหว่างคำ องค์ประกอบทางความหมาย ตามทฤษฎีโครงสร้างทางภาษาตามแนวทางการศึกษาของ สมร เจนจิจะ (2550)

3) สร้างแบบการเก็บข้อมูล แบบสัมภาษณ์ และแบบวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษา

4) นำแบบการเก็บข้อมูล แบบสัมภาษณ์ และแบบวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษาให้ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ทำการแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง เมื่อการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ และแบบวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษามีความถูกต้องและสมบูรณ์แล้ว จึงนำมาใช้ในกระบวนการศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการจัดกิจกรรมตามรายละเอียดของกิจกรรมใน Action Plan นั้นได้มีการเก็บรวมรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษา สืบค้น โดยมีการรวบรวม จำแนกประเภทของข้อมูลชนิดต่าง ๆพร้อมทั้งทำ

การวิเคราะห์และ สรุปผลการเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกันกับชุมชน ที่ได้ข้อมูลมาจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ ตอบแบบการเก็บข้อมูล แบบสอบสัมภาษณ์ จัดเวทีสืบค้นข้อมูล การลงพื้นที่เก็บข้อมูล เวทีตรวจสอบข้อมูล เวทีสรุปข้อมูล วรรณกรรมท้องถิ่น ปริศนาคำทาย เพลงพื้นบ้าน สำนวน สุภาษิต และคำพังเพย การสังเกต การพูดคุยซึ่งในการจัดกิจกรรมตามรายละเอียดกิจกรรมใน Action Plan มีผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการสืบค้นข้อมูลและการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย

1. ผู้สูงอายุและปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ในหมู่บ้าน และชาวบ้าน ประมาณ 270 คน

2.คณะครูในโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 จำนวน 19 คน

3.นักเรียนโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 จำนวน 362 คน

4. ทีมวิจัยจำนวน 16 คน

5.บุคลากรที่เป็นผู้นำในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สะเรียง ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ประมาณ 30 คน

ทั้งนี้ทีมวิจัยได้มีการดำเนินงานตามแผนการดำเนินกิจกรรม (Action plan) โดยตลอดระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมตามแผนการดำเนินงานนั้นมีกระบวนการดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมประชุมชี้แจงโครงการกับกลุ่มเป้าหมายและค้นหาผู้รู้ ด้านความเป็นมาของชุมชน ตำนาน ความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ณ โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 เพื่อทางทีมวิจัยได้รับทราบและเข้าใจวัตถุประสงค์ของการดำเนินการวิจัย รู้บทบาทหน้าที่ และ วางแผนการจัดกิจกรรมการสืบค้นข้อมูลประวัตศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ ได้มีการแบ่งภาระงานกันอย่างชัดเจน มีการจดบันทึกวาระการประชุมกันอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกำหนดกรอบการวิจัยร่วมกัน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 21 คน วันที่ 22 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2552 เวลา 09.00 น. เพื่อสร้างความเข้าใจในเวทีประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ผู้เข้าร่วมได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงานวิจัยและผลที่คาดว่าจะได้รับเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น รวมทั้งแนวคิดที่ว่าการวิจัยหรือการทำงานต้องมีค่าตอบแทน ชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ แจ้งงบประมาณที่ได้รับจากสำนักงานกองทุนวิจัยฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นและแผนการดำเนินงานในระยะที่ 1 ทางทีมวิจัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในการวางแผนการดำเนินกิจกรรม ผลที่ได้หลังจากการประชุมครั้งนี้ไม่เฉพาะทีมวิจัยเท่านั้น ผู้รู้ ปราชญ์ผู้นำชุมชน ได้ตระหนักถึงภาวการณ์สูญหายของวัฒนธรรมและการส่งต่อให้ลูกหลานได้เรียนรู้และสืบทอด ต่อไป

กิจกรรมที่ 2 เวทีสืบค้นข้อมูลสัญจร 9 หมู่บ้าน เพื่อประชุมชี้แจงรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการดำเนินการวิจัยและสืบค้น ปราชญ์ ผู้รู้ บ้านจอมแจ้ง ณ ศาลา SML บ้านจอมแจ้ง หมู่ที่ 1 ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน วันที่ 3 เดือน เมษายน พ.ศ. 2552 เวลา 09.00 น.–15.00 น. ผู้เข้าร่วมประชุมชี้แจง จำนวน 53 คน ชาย 21 คน หญิง 32 คน ผลจากการ

จัดเวทีได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผู้สูงอายุ ผู้รู้ ปราชญ์ มีความต้องการที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้เป็นอย่างยิ่งทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ชุมชน ประเพณี วัฒนธรรม ภาษาถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น

กิจกรรมที่ 3 การประชุมออกแบบและวางแผนการเก็บข้อมูล ครั้งที่ 1 วันที่ 7 เดือน เมษายน พ.ศ. 2552 เวลา 16.00 น. ถึง เวลา 21.00 น. ณ ห้องประชุมร้านอาหารครัวบ้านสวน เป็นการวางแผนการจัดเก็บข้อมูล และการออกแบบ แบบบันทึก แบบสัมภาษณ์ โดยทีมวิจัยแต่ละคนนำไปศึกษา ส่วนผู้วิจัย นำไปวิเคราะห์และศึกษากับผู้เชี่ยวชาญในการเก็บข้อมูล และสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่สะเรียง ครั้งที่ 2 วันที่ 20 เดือน เมษายน พ.ศ. 2552 ณ โรงเรียนบ้านจอมแจ้ง มิตรภาพที่ 193 ได้ดำเนินการวางแผนงานและกำหนดแบบบันทึก แบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลและทางทีมงานวิจัยได้แบ่งหน้าที่ในการดำเนินงานแก่ทีมวิจัยโดยแบ่งเป็น ทีมเก็บข้อมูลในชุมชน ทีมรวบรวมเอกสาร ตำรา ใบลาน บันทึกคำบอกเล่า ทีมสร้างหลักสูตรท้องถิ่นและทีมประสานงานกับชุมชน ผลจากการจัดกิจกรรมการออกแบบและวางแผนการเก็บข้อมูล ทางทีมวิจัยก็ได้แลกเปลี่ยนความคิดเพื่อให้ได้เก็บข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด สามารถดำเนินการออกแบบบันทึก แบบสัมภาษณ์ได้สมบูรณ์ การวางแผนการเก็บข้อมูล ให้ข้อมูลและการประชุมในคราวต่อไป

กิจกรรมที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติชื่อหมู่บ้าน วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนบ้านจอมแจ้งโดยใช้แบบบันทึก แบบสัมภาษณ์ เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 23 เดือนเมษายน พ.ศ.2552 ถึง วันที่ 9 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2552 สามารถเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์บ้านจอมแจ้ง ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต อาชีพ ชาติพันธุ์ ของคนชุมชนบ้านจอมแจ้ง การจัดเก็บข้อมูลทีมวิจัยสามารถดึงข้อมูลในเชิงลึกมากที่สุด ปราชญ์ ผู้รู้ในชุมชน ให้การสนับสนุนมีความยินดีที่จะให้ข้อมูลต่อทีมวิจัยในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างมาก มีผู้เฒ่าคนหนึ่งที่ทำให้นักวิจัยมีความประทับใจในคำพูดของเขาที่พูดว่า “เก็บข้อมูลเสร็จแล้วก็คงไม่กลับมาแล้วซินะอยากให้มีการบันทึกข้อมูลไว้ให้มากๆเพื่อลูกหลานจะได้เรียนรู้ อยากให้ทีมวิจัยมาบ่อยๆ” (นายตา โพธิ) ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าในการดำเนินการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี และยังได้ความรักความผูกพันซึ่งกันและกันกับผู้คนในชุมชนบ้านจอมแจ้ง การเก็บข้อมูลเก็บที่บ้านของกลุ่มเป้าหมายและนัดรวมพร้อมทีมวิจัยในการเก็บข้อมูลของบ้านจอมแจ้ง ณ ศาลา SML สามารถจัดเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนทั้งด้านประวัติบ้านจอมแจ้ง ประเพณีในตำบลแม่สะเรียง ภูมิปัญญาท้องถิ่น การดำรงชีวิต อาชีพของคนในหมู่บ้าน ภาษาที่ใช้สื่อสารกันในชุมชน รวมทั้งวัฒนธรรมต่างๆ ลงในแบบบันทึก แบบสัมภาษณ์และการบันทึกเสียง

กิจกรรมที่ 5 เวทีตรวจสอบข้อมูลโดยทีมวิจัยและตัวแทนชุมชน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (ประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมและด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น) ดำเนินการวันที่ 13 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2552เวลา 09.00 น. มีผู้ร่วมตรวจสอบข้อมูลบ้านจอมแจ้ง ประกอบด้วยทีมวิจัย

จำนวน 9 คน ปราชญ์ ผู้รู้ จำนวน 24 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล 1 คน รวม 34 คน การตรวจสอบข้อมูลทางทีมวิจัยได้ร่วมกันออกแบบการตรวจสอบข้อมูลโดยจัดเป็นกลุ่มตามหัวข้อที่เก็บข้อมูลมา โดยมีทีมวิจัยแทรกอยู่ในแต่ละกลุ่มเพื่อร่วมกันสรุปเพื่อตรวจสอบหาข้อเท็จจริง เมื่อสรุปข้อมูลภายในกลุ่มได้แล้วก็จะให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอข้อมูลที่ได้มาว่ามีความถูกต้องเป็นที่ตรงกันหรือไม่และช่วยกันเติมเต็มข้อมูลให้ชัดเจนและถูกต้องมากที่สุด โดยมีเอกสารทั้งที่เคยถูกบันทึกไว้และเอกสารที่เป็นของทางราชการ ผลการตรวจสอบข้อมูลมีความชัดเจน ถูกต้อง สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปอ้างอิงได้

กิจกรรมที่ 6 เวทีสรุปข้อมูลประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน ดำเนินการ สรุปข้อมูล วันที่ 16 เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2552 มีทีมวิจัยเข้าร่วมสรุป 15 คน ได้ผลการวิเคราะห์เพื่อจะนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยได้แยกประเด็นไว้จำนวน 5 หัวข้อ คือ ข้อมูลด้านประวัติชุมชนบ้านจอมแจ้ง ข้อมูลด้าน ประเพณี วัฒนธรรม บ้านจอมแจ้ง ข้อมูลด้านกลุ่มชาติพันธุ์บ้านจอมแจ้ง ข้อมูลอาชีพของคน ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านจอมแจ้ง ข้อมูลด้านภาษาที่ใช้ในบ้านจอมแจ้ง โดยวางเป้าหมายในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ในรายวิชาภาษาไทย นำไปทดลองสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการจัดกิจกรรมได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวทางการจัดทำหลักสูตร

กิจกรรมที่ 7 เวทีนำเสนอข้อมูลเพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น หน่วยประวัติศาสตร์ชุมชน ตำบลแม่สะเรียง วันที่ 30 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2552 มีผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ปราชญ์ ผู้รู้จากบ้านจอมแจ้ง จำนวน 6 คน คณะครูโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 จำนวน 18 คน ตัวแทนนักเรียนจำนวน 8 คน ทีมวิจัย จำนวน 16 คน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร 2 คน จากการที่ได้รับข้อมูลจากเวทีสรุปข้อมูล จำนวน 5 หัวข้อ คือ ข้อมูลด้านประวัติชุมชนบ้านจอมแจ้ง ข้อมูลด้าน ประเพณี วัฒนธรรม บ้านจอมแจ้ง ข้อมูลด้านกลุ่มชาติพันธุ์บ้านจอมแจ้ง ข้อมูลอาชีพของคน ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านจอมแจ้ง ข้อมูลด้านภาษาที่ใช้ในบ้านจอมแจ้ง มากำหนดการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ในรายวิชาภาษาไทย นำไปทดลองสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 ชั่วโมง/ภาคเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 25 แผนได้แก่ หน่วยที่ 1 ภูมินามแผ่นดิน หน่วยที่ 2 ประเพณี วัฒนธรรม หน่วยที่ 3 กลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนบ้านจอมแจ้ง หน่วยที่ 4 วิถีชีวิตของคนในชุมชน หน่วย 5 ภาษาในชุมชนบ้านจอมแจ้ง โดยได้แบ่งกลุ่มกันในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น รูปแบบการเขียนแผนการเรียนรู้ การจุเนื้อหาเพื่อให้สอดคล้องกับเวลาที่กำหนดไว้ ทุกคนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน จากนั้นนักเรียนที่เป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกไปนำเสนอกิจกรรมที่ได้วางไว้ บางกลุ่มคุณครูก็นำเสนอด้วยตนเอง

จากการที่ได้นำข้อมูลที่ได้มาสรุปในภาพรวม ผู้เชี่ยวชาญและทีมวิจัยเห็นว่าข้อมูลในการจัดการเรียนรู้ยังไม่ครบคลุมประกอบกับข้อมูลต้องเชื่อมโยงไปทั้งตำบลแม่สะเรียงจึงให้ดำเนินการ

สืบค้นข้อมูลอีก 8 หมู่บ้าน คือ บ้านในเวียง(เขตเทศบาล) บ้านแพะ บ้านทุ่งพร้าว บ้านไร่ บ้านดงสงัด บ้านหนองผักหนาม บ้านป่ากล้วยและบ้านาคาว มาบรรจุไว้ในเนื้อของหลักสูตร โดยที่ประชุมมีมติให้ทางโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 และผู้วิจัย ร่วมกันวางแผนดำเนินการจัดทำหลักสูตร ทีมวิจัยสืบค้นข้อมูลอีก 8 หมู่บ้านที่เหลือและนำมาเชื่อมโยงกัน โดยให้ข้อมูลครอบคลุมทั้งตำบลแม่สะเรียงให้เสร็จสิ้นภายในภาคเรียนที่ 1/2552 โดยมีตัวหลักสูตรท้องถิ่นไว้รองรับข้อมูลหรือเนื้อหาเสียก่อนจึงจะนำไปจัดกระบวนการเรียนรู้ได้

กิจกรรมที่ 8 เวทีการสืบค้นข้อมูล 5 หมู่บ้านประกอบด้วย บ้านป่ากล้วย บ้านทุ่งพร้าว บ้านในเวียง บ้านนาคาว และบ้านแพะ ในวันที่ 25 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2552 มีผู้เข้าร่วมเวที 79 คน ได้ชี้แจงผู้เข้าร่วมเวทีเพื่อรับทราบรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการดำเนินการวิจัยและสืบค้นปราชญ์ ผู้รู้ และได้จัดกลุ่มผู้เข้าร่วมเวทีแยกเป็นหมู่บ้าน คือ บ้านในเวียง บ้านแพะ บ้านทุ่งพร้าว บ้านนาคาว และบ้านป่ากล้วย เพื่อสืบค้น ปราชญ์ ผู้รู้ ผู้ให้ข้อมูล โดยสามารถระบุผู้ให้ข้อมูลได้ดังนี้

บ้านในเวียง

1.นายบุญยิ่ง สุขประเสริฐ อายุ 82 ปี บ้านเลขที่ 117 หมู่ที่ 2 เขตเทศบาล อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.นายทองสุข วงค์สาย อายุ 84 ปี บ้านเลขที่ 925 หมู่ที่ 2 เขตเทศบาล อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.นายเย็น งอกงาม อายุ 87 ปี บ้านเลขที่ 355 หมู่ที่ 2 เขตเทศบาล อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.จสต.แปง วังมูล อายุ 87 ปี บ้านเลขที่ 342 หมู่ที่ 2 เขตเทศบาล อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

5.นายน้อย วัฒนวงษ์ อายุ 88 ปี บ้านเลขที่ 99 หมู่ที่ 2 เขตเทศบาล อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

6.นางมาลัย ไหวดี อายุ 87 ปี บ้านเลขที่ 319 หมู่ที่ 2 เขตเทศบาล อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

7.นางเอยัน เลาหะกุล อายุ 85 ปี บ้านเลขที่ 59 หมู่ที่ 2 เขตเทศบาล อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

8.นายพิเชษฐ์ เดชาวัฒนากุล อายุ 74 ปี บ้านเลขที่ 230 หมู่ที่ 2 เขตเทศบาล อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

9.พระสมุห์จีระศักดิ์ จิรธัมฺโม ที่อยู่ วัดอมรวาส อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บ้านแพะ

1.นายสม กันทา อายุ 73 ปี บ้านเลขที่ 61/2 หมู่ที่ 3 บ้านแพะ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.นายลา ดอกแท้ อายุ 54 ปี บ้านเลขที่ 159/2หมู่ที่ 3 บ้านแพะ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.นางเกี๋ยง นายวัน อายุ 66 ปี บ้านเลขที่ 155หมู่ที่ 3 บ้านแพะ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.นายจั๋นไพรเด่นดี อายุ 57 ปี บ้านเลขที่ 175หมู่ที่ 3 บ้านแพะ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

5.นายวินัส สมหมาย อายุ 58 ปี บ้านเลขที่ 149/2 หมู่ที่ 3 บ้านแพะ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

6.นายเรือง ดาวปอง อายุ 64 ปี บ้านเลขที่ 155 หมู่ที่ 3 บ้านแพะ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

7.นายวรรณ ปินตา อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 146 หมู่ที่ 3 บ้านแพะ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

8.นายสมบูรณ์ หมูคำ อายุ 61 ปี บ้านเลขที่ 118 หมู่ที่ 3 บ้านแพะ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

9.นายอำพล เด่นโยธา อายุ 55 ปี บ้านเลขที่ 61/2 หมู่ที่ 3 บ้านแพะ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บ้านทุ่งพร้าว

1.นายรื่น ทะนัน อายุ 61 ปี บ้านเลขที่ 118 หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.นายตัน ชิงชัย อายุ 70 ปี บ้านเลขที่ 195 หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.นายฝน ปัญญา อายุ 61 ปี บ้านเลขที่ 118 หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.นางติ๊บ คำวงษา อายุ 72 ปี บ้านเลขที่ 249/1 หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

5.นางบุรา กรกวีพร อายุ 58 ปี บ้านเลขที่ 167 หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

6.นางปุน ใฝ่ฝากตระกูล อายุ 64 ปี บ้านเลขที่ 173 หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว

ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

7.นายตุ่ม จอมเดช อายุ 78 ปี บ้านเลขที่ 278 หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

8.นายมูล คำมาลา อายุ 61 ปี บ้านเลขที่ 118 หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

9.นายคำ กันทะนิล อายุ 61 ปี บ้านเลขที่ 118 หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

10.นายอนันต์ พงษ์ประเสริฐ อายุ 55 ปี บ้านเลขที่ 183/1 หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

11.นางบุญปั๋น เชียงแก้ว อายุ 63 ปี บ้านเลขที่ 184 หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

12.นายเฉลิม บุญชู อายุ 59 ปี บ้านเลขที่ 201 หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

13.พระสุพล อาภาธโร ที่อยู่ วัดจอมทอง หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บ้านป่ากล้วย

1.นายก๋องคำ มหารัตน์ อายุ 62 ปี บ้านเลขที่ 18 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.นางทา ไชยปัญญา อายุ 63 ปี บ้านเลขที่ 17 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.นายเสาร์ แหวนแก้ว อายุ 66 ปี บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.นางนวลจันทร์ สุริยะ อายุ 65 ปี บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

5.นางมีเก ทะยาน อายุ 65 ปี บ้านเลขที่ 61 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

6.นางสวัสดิ์ อู่ทอง อายุ 52 ปี บ้านเลขที่ 14 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

7.นางลือพอ ชลบริสุทธิ์ อายุ 52 ปี บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

8.นางหน่อแป๊ะ อมรใฝ่แย้มศรี อายุ 55 ปี บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

9.นางอัมพร มะโนแสน อายุ 66 ปี บ้านเลขที่ 21 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

10.นางคำน้อย วงศ์เทพ อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 32 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

11.นางสุดใจ ไชยปัญญา อายุ 53 ปี บ้านเลขที่ 43 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

12.นางปูดี วงศ์คำ อายุ 57 ปี บ้านเลขที่ 22 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

13.นายมูล สุริยะ อายุ 59 ปี บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

14.นางชินยิรัน แซ่ซิน อายุ 52 ปี บ้านเลขที่ 51 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

15.นางสุนทร ปัญญาสิทธิ์ อายุ 57 ปี บ้านเลขที่ 22 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

16.นายพะทิง ใฝ่บุญมงคล อายุ 58 ปี บ้านเลขที่ 54 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

17.นายรัชดา แก้วคำมา อายุ 49 ปี บ้านเลขที่ 34 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

18.นายเตส่วย ยมาจิตฉายแสง อายุ 57 ปี บ้านเลขที่ 31 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

19.นางพัชรี วงศ์คีรี อายุ 51 ปี บ้านเลขที่ 36 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

20.นางบัวผัน อินแถลง อายุ 63 ปี บ้านเลขที่ 21 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

21.นายแดง พูลน้อย อายุ 53 ปี บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บ้านนาคาว

1.นายบุญวาส ฝั้นเต่ย อายุ 58 ปี บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 9 บ้านนาคาว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.นายสม มหาวรรณ อายุ 74 ปี บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 9 บ้านนาคาว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.นางจันทร์ติ๊บ วงค์ษา อายุ 65 ปี บ้านเลขที่ 86 หมู่ที่ 9 บ้านนาคาว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.นางเฮือน ลาภสัน อายุ 64 ปี บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 9 บ้านนาคาว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

5.นายจั๋น คำเสน อายุ 64 ปี บ้านเลขที่ 50 หมู่ที่ 9 บ้านนาคาว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

6.นายบุญไทย มายัง อายุ 69 ปี บ้านเลขที่ 8 หมู่ที่ 9 บ้านนาคาว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

7.นายจู ฝั้นเต่ย อายุ 69 ปี บ้านเลขที่ 45 หมู่ที่ 9 บ้านนาคาว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากการที่ได้เป้าหมายผู้ที่จะให้ข้อมูลแล้วทีมวิจัยได้มอบหมายให้ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตที่จะลงพื้นที่ประสานงานกับบุคคลที่วางไว้แล้วทีมวิจัยที่เหลือลงช่วยเก็บข้อมูล

กิจกรรมที่ 9 การลงพื้นที่เก็บข้อมูล 5 หมู่บ้านประกอบด้วย บ้านป่ากล้วย บ้านทุ่งพร้าว บ้านในเวียง บ้านนาคาว และบ้านแพะ โดยทางทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ตามเป้าหมายที่ได้จากเวทีที่ผ่านมาและใช้แบบบันทึก แบบสัมภาษณ์ เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 27 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ.2552 โดยเริ่มเก็บข้อมูลบ้านป่ากล้วย วันที่ 27- 29 กรกฎาคม พ.ศ.2552 บ้านทุ่งพร้าว วันที่ 30- 31 กรกฎาคม พ.ศ.2552 และ วันที่ 1 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2552 บ้านในเวียง (เขตเทศบาล) วันที่ 2-4 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2552 บ้านนาคาว วันที่ 5-7 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2552 และบ้านแพะ วันที่ 8 - 10 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2552 สามารถเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต อาชีพ ชาติพันธุ์ ของคนชุมชนทั้ง 5 บ้าน การจัดเก็บข้อมูลทีมวิจัยสามารถดึงข้อมูลในเชิงลึกมากที่สุด ปราชญ์ ผู้รู้ในชุมชน ให้การสนับสนุนมีความยินดีที่จะให้ข้อมูลต่อทีมวิจัยในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างมาก ในการดำเนินการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยมีการประสานงานผู้ให้ข้อมูลไว้เบื้องต้น สามารถจัดเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน ทั้งด้านประวัติหมู่บ้าน ประเพณีในตำบลแม่สะเรียง ภูมิปัญญาท้องถิ่น การดำรงชีวิต อาชีพของคนในหมู่บ้าน ภาษาที่ใช้สื่อสารกันในชุมชน รวมทั้งวัฒนธรรมต่างๆ ลงในแบบบันทึก แบบสัมภาษณ์ และการบันทึกเสียง

กิจกรรมที่ 10 เวทีเติมเต็มศักยภาพทีมวิจัย โดยดำเนินการในวันที่ 14 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2552 มีทีมวิจัยเข้าร่วมจำนวน 12 คนและเจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนงานวิจัยฝ่ายท้องถิ่น จำนวน 4 คน เข้าร่วมเสวนาโดยผู้วิจัยได้หารือกับทีมวิจัยในการพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็น

ระบบ และสามารถดึงข้อมูลจากชุมชนให้มากที่สุดและตรงประเด็นที่สุด จึงได้ประสานไปยังเจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนงานวิจัยฝ่ายท้องถิ่น เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาในการสืบค้นข้อมูลในกิจกรรมครั้งต่อไป ในการพัฒนาทีมวิจัย ทางเจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนงานวิจัยฝ่ายท้องถิ่น ได้แนะแนวทางการเก็บข้อมูลโดยใช้แผนที่เดินดินกำหนดเป้าหมายสถานที่สำคัญ ปราชญ์ ผู้รู้ ในชุมชน และเชื่อมโยงไปถึงประวัติความเป็นมาของชุมชน ประเพณี ภาษาที่ใช้ในชุมชนสถานที่สำคัญในชุมชน และการเก็บข้อมูลประเพณีตามปฏิทินฤดูกาล สามารถนำแนวทางการฝึกอบรมไปใช้ในเวทีต่อไปได้เป็นอย่างดี

กิจกรรมที่ 11 เวทีสัญจรสืบค้นข้อมูล 3 หมู่บ้าน คือ บ้านหนองผักหนาม บ้านดงสงัด บ้านไร่ วันที่ 15 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2552 มีผู้ข้าร่วมเวทีในครั้งนี้จำนวน 65 คน ทีมวิจัย จำนวน 12 คน เจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนงานวิจัยฝ่ายท้องถิ่น จำนวน 4 คน โดยทีมวิจัยได้สร้างความเข้าใจกับชุมชนทั้ง 3 หมู่บ้านให้รับทราบรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการดำเนินการวิจัยและสืบค้น ปราชญ์ ผู้รู้ จากการที่มีการเติมเต็มศักยภาพของทีมวิจัยแล้ว เป้าหมายการสืบค้นข้อมูลจึงชัดเจนมากขึ้นประกอบกับมีทีมพี่เลี้ยงสำนักงานกองทุนงานวิจัยฝ่ายท้องถิ่น ทำให้ทีมวิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลและดำเนินการตามแผนที่กำหนดได้ชัดเจน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนำเสนอข้อมูลพร้อมกับตรวจสอบข้อมูลไปในตัวด้วยจึงทำให้เวทีนี้ค่อนข้างสมบูรณ์ และสามารถระบุผู้ให้ข้อมูลได้ดังนี้

บ้านไร่

1. นายบุญธรรม วงค์แปง อายุ 67 ปี บ้านเลขที่ 195 หมู่ที่ 5 บ้านไร่ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. นายคำปัน ศรีบุญมา อายุ 63 ปี บ้านเลขที่ 43 หมู่ที่ 5 บ้านไร่ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
3. นายคำปัน ศรีบุตร อายุ 69 ปี บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 5 บ้านไร่ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
4. นายแอ๊ะ พันธุ์พุทธรักษา อายุ 65 ปี บ้านเลขที่ 82 หมู่ที่ 5 บ้านไร่ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
5. นายพะแอ๊ะเจ๊ะ กิ่งแก้วเพชร อายุ 55 ปี บ้านเลขที่ 42/1 หมู่ที่ 5 บ้านไร่ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
6. นายปะเอ๊ะ พันธุ์พุทธรักษา อายุ 60 ปี บ้านเลขที่ 120 หมู่ที่ 5 บ้านไร่ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
7. นายประพันธ์ มณีวรรณ อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 47 หมู่ที่ 5 บ้านไร่ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
8. นางหน่อวา พันธุ์พุทธรักษา อายุ 68 ปี บ้านเลขที่ 135/2 หมู่ที่ 5 บ้านไร่

ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

9.นางเอื้องคำ นำชัยทศพล อายุ 57 ปี บ้านเลขที่ 21 หมู่ที่ 5 บ้านไร่ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

10. นางบุญจะ พิทักษ์ศรีสกุล อายุ 62 ปี บ้านเลขที่ 72/3 หมู่ที่ 5 บ้านไร่ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

11. นางหน่อศักดิ์บืน ไม่มีชื่อสกุล อายุ 59 ปี บ้านเลขที่ 33 หมู่ที่ 5 บ้านไร่ ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บ้านหนองผักหนาม

1. นายหล้าเย ใฝ่มิตรอารี อายุ 65 ปี บ้านเลขที่ 85 /2 หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2. ส.ต. พิพนธ์ โอภาสงวน อายุ 55 ปี บ้านเลขที่ 23/1 หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3. นายส่วยมู คงสติดี อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 62 หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4. นายนิรันดร์ พิเสษสกุล อายุ 48 ปี บ้านเลขที่ 76 หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

5. นายวิชัย คงสติดี อายุ 49 ปี บ้านเลขที่ 113 หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

6. นายแฮ กุหลาบพนา อายุ 60 ปี บ้านเลขที่ 88 หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

7. นายสุรพล ประทินสุขอำไพ อายุ 42 ปี บ้านเลขที่ 30 หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

8. นายวิฑูรย์ ประทินสุขอำไพ อายุ 45 ปี บ้านเลขที่ 22 หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

9. นายประพันธ์ เดาะเชอ อายุ 60 ปี บ้านเลขที่ 68 หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

10. นายสุชิน วนาเชิง อายุ 47 ปี บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

11. นางจันดี ธาราวนาพิทักษ์ อายุ 48 ปี บ้านเลขที่ 21 หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

12. นางจันทร์สม พิรุณไพศาล อายุ 54 ปี บ้านเลขที่ 85 หมู่ที่ 7

บ้านหนองผักหนามตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

13. นางจันทร์เพ็ญ พวงไพรพฤกษ์ อายุ 53 ปี บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

14. นางนภาพร ใฝ่มิตรอารีย์ อายุ 40 ปี บ้านเลขที่ 16 หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

15. นางบังอร ชูชีพบุรุษ อายุ 43 ปี บ้านเลขที่ 9 หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

16. นางดอกไม้ ทรัพย์ทวีพันธ์ อายุ 42 ปี บ้านเลขที่ 46 หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บ้านดงสงัด

1. นายคำปัน มณีธร อายุ 64 ปี บ้านเลขที่ 380 หมู่ที่ 6 ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2. จ.ส.ต.ประมวล มณีธร อายุ 65 ปี บ้านเลขที่ 369/4 หมู่ที่ 6 ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3. นายโต พะดิ อายุ 64 ปี บ้านเลขที่ 208 หมู่ที่ 6 ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4. จ.ส.ต. นรินทร์ รุจิราภ อายุ 66 ปี บ้านเลขที่ 540/2 หมู่ที่ 6 ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

5.นายเกะมอย ศรีพจน์มณีรัตน์ อายุ 65 ปี บ้านเลขที่ 374/2 หมู่ที่ 6 ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

6.นางนวล มณีธร อายุ 64 ปี บ้านเลขที่ 377 หมู่ที่ 6 ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

7. นางนวล ใฝ่สันติธรรม อายุ 66 ปี บ้านเลขที่ 327 หมู่ที่ 6 ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

8. นางคุ่ยบือ เลิศสุวคนธ์ อายุ 66 บ้านเลขที่ 327/4 หมู่ที่ 6 ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กิจกรรมที่ 12 การลงพื้นที่เก็บข้อมูล 3 หมู่บ้านประกอบด้วย บ้านหนองผักหนาม บ้านไร่ บ้านดงสงัด โดยทางทีมวิจัยจำนวน 16 คน ได้ลงพื้นที่ตามเป้าหมายที่ได้จากเวทีที่ผ่านมาและใช้แบบบันทึก แบบสัมภาษณ์ โดยใช้แบบบันทึก แบบสัมภาษณ์ เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 17-21 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2552 โดยเริ่มเก็บข้อมูลบ้านหนองผักหนาม วันที่ 22-26 สิงหาคม พ.ศ. 2552 บ้านไร่ วันที่ 22-26 สิงหาคม พ.ศ.2552 บ้านดงสงัด สามารถเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์

ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต อาชีพ ชาติพันธุ์ ของคนชุมชนทั้ง 3 หมู่บ้าน การจัดเก็บข้อมูลทีมวิจัยสามารถดึงข้อมูลในเชิงลึกมากที่สุด ปราชญ์ ผู้รู้ในชุมชนให้การสนับสนุนมีความยินดีที่จะให้ข้อมูลต่อทีมวิจัยในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างมาก ในการดำเนินการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี และจากเวทีที่ผ่านมาได้นำแผนที่เดินดินมาประกอบกับการลงพื้นที่เก็บข้อมูล จึงทำให้การจัดเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็ว สามารถจัดเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน ทั้งด้านประวัติหมู่บ้าน ประเพณีในตำบลแม่สะเรียง ภูมิปัญญาท้องถิ่น การดำรงชีวิต อาชีพของคนในหมู่บ้าน ภาษาที่ใช้สื่อสารกันในชุมชน รวมทั้งวัฒนธรรมต่างๆ ลงในแบบบันทึก แบบสัมภาษณ์และการบันทึกเสียง

กิจกรรมที่ 13 เวทีตรวจสอบข้อมูล ดำเนินการวันที่ 12 เดือน กันยายน พ.ศ. 2552 เวลา 09.00 น. มีผู้ร่วมตรวจสอบข้อมูลตำบลแม่สะเรียง ประกอบด้วยทีมวิจัย จำนวน 16 คน ปราชญ์ผู้รู้ จำนวน 69 คน ดังนี้ ตัวแทนบ้านจอมแจ้งหมู่ที่ 1 จำนวน 4 คน ตัวแทนบ้านในเวียง (เขตเทศบาล) จำนวน 8 คน ตัวแทนบ้านแพะ หมู่ที่ 3 จำนวน 10 คน ตัวแทนบ้านทุ่งพร้าว หมู่ที่ 4 จำนวน 8 คน ตัวแทนบ้านไร่ หมู่ที่ 5 จำนวน 10 คน ตัวแทนบ้านดงสงัด หมู่ที่ 6 จำนวน 8 คน ตัวแทนบ้านหนองผักหนาม หมู่ที่ 7 จำนวน 11 คน ตัวแทนบ้านป่ากล้วยหมู่ที่ 8 จำนวน 6 คน ตัวแทนบ้านนาคาว หมู่ที่ 9 จำนวน 4 คน รวม ทั้งสิ้น 85 คน การตรวจสอบข้อมูลทางทีมวิจัยได้ร่วมกันออกแบบการตรวจสอบข้อมูลโดยจัดเป็นกลุ่มตามหัวข้อที่เก็บข้อมูลมา โดยมีทีมวิจัยแทรกอยู่ในแต่ละกลุ่มเพื่อร่วมกันสรุปเพื่อตรวจสอบหาข้อเท็จจริง เมื่อสรุปข้อมูลภายในกลุ่มได้แล้วก็จะให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอข้อมูลที่ได้มาว่ามีความถูกต้องเป็นที่ตรงกันหรือไม่ และช่วยกันเติมเต็มข้อมูลให้ชัดเจนและถูกต้องมากที่สุด โดยมีเอกสารทั้งที่เคยถูกบันทึกไว้และเอกสารที่เป็นของทางราชการ ผลการตรวจสอบข้อมูลมีความชัดเจน ถูกต้อง สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปอ้างอิงได้

กิจกรรมที่ 14 เวทีสรุปข้อมูลจากการตรวจสอบข้อมูลในเวทีที่ผ่านมาสามารถนำข้อมูลที่ได้มาจัดเป็นระบบและเป็นหมวดหมู่ให้ชัดเจน สะดวกต่อการนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งตัวหลักสูตรได้ดำเนินการจัดทำไว้และปรับปรุงมาระยะหนึ่ง ทางทีมวิจัยได้ร่วมกับคณะครูโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 จำนวน 20 คน มาทำการสรุปข้อมูล โดยสามารถแยกออกเป็นหน่วยดังนี้

หน่วยที่ 1 เรื่องประวัติหมู่บ้านทั้ง 9 หมู่บ้าน
หน่วยที่ 2 เรื่องประเพณี ในชุมชนตำบลแม่สะเรียง
หน่วยที่ 3 เรื่องชาติพันธุ์ในชุมชน
หน่วยที่ 4 เรื่อง วิถีชีวิตของคนในชุมชน
หน่วยที่ 5 เรื่อง ภาษาที่ใช้ในชุมชน

ข้อมูลที่ได้นำไปปรับเข้ากับหลักสูตรท้องถิ่นบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่ตั้งไว้ คือ หน่วยที่ 1 ภูมินามแผ่นดิน หน่วยที่ 2 ประเพณี วัฒนธรรม หน่วยที่ 3 กลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนบ้านจอมแจ้ง หน่วยที่ 4 วิถีชีวิตของคนในชุมชน หน่วย 5 ภาษาในชุมชนบ้านจอมแจ้ง โดยใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน จำนวน 40 ชั่วโมง สามารถบูรณาการเข้ากับสาระการเรียนรู้ได้ทุกสาระการเรียนรู้ และใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3

กิจกรรมที่ 15 การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น จากการที่ได้เตรียมการเรื่องหลักสูตรท้องถิ่นมาตั้งแต่ระยะที่ 1 และมีการปรับปรุง แก้ไขให้สอดคล้องกับข้อมูลที่เก็บมาได้ รวมทั้งการบูรณาการหลักสูตรให้สามารถยืดหยุ่นกับกลุ่มสาระอื่นได้ จึงทำให้การนำหลักสูตรท้องถิ่นหน่วยประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียงไปจัดการเรียนรู้ได้ทันทีและสามารถนำวิทยากรภายนอกมาช่วยกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีวิทยากรภายนอกมาดำเนินการสอนช่วยสอน ดังเช่น หน่วยภูมินามแผ่นดิน นางสาวคลียาพร กล่อมศรี เป็นวิทยากรภายนอก หน่วยประเพณี วัฒนธรรมในตำบลแม่สะเรียง นายรณชัย เรืองแดง เป็นวิทยากรภายนอก หน่วยชาติพันธุ์ในตำบลแม่สะเรียง นางสาวศิรินภา ศิลมัย เป็นวิทยากรภายนอก หน่วยวิถีชีวิตของคนในตำบลแม่สะเรียง นางยุพาพร จันทร์แดง เป็นวิทยากรภายนอก หน่วยภาษาในชุมชนตำบลแม่สะเรียง นางสาวจิรนันท์ คำปัน เป็นวิทยากรภายนอก นอกจากนี้ทางโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ได้ประสานกับปราชญ์ ผู้รู้ มาช่วยสอนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำบายศรี การทำไม้กวาด งานประดิษฐ์ต่างๆ เป็นต้น และยังได้นำนักเรียนไปศึกษาจากสถานที่จริงไม่ว่าจะไปศึกษาเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การออกไปทัศนศึกษา การเชิญวิทยากรท้องถิ่นหรือปราชญ์ชุมชนมาให้ความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมชาติพันธ์ผ่านผู้เรียนที่มาจากกลุ่มชาติพันธุ์ที่ต่างกัน เป็นต้น

กิจกรรมที่ 16 การประเมินการใช้หลักสูตร ผลจากการใช้หลักสูตรท้องถิ่น หน่วยประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง พบว่าจากการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 นักเรียนมีส่วนร่วมกับประเพณีในชุมชนมากขึ้น สามารถประดิษฐ์งานฝีมือได้ดียิ่งขึ้นสามารถแข่งขันในงานศิลปะหัตกรรมภาคเหนือ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา อีกทั้งนักเรียนมีความรู้จากการที่ได้ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนของตนเอง สังเกตได้จากการมีส่วนร่วมงานต่างๆในชุมชน การพัฒนางานในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ตระหนักถึงคุณค่าประเพณีและสิ่งต่างๆในชุมชน เห็นได้จากการรู้จักรักษาสิ่งต่างๆในชุมชนและมีการกล่าวถึงสิ่งสำคัญของชมชนในการช่วยกันรักษา เป็นต้น

กิจกรรมที่ 17 กิจกรรมปิดเวที โครงการ เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2553 ณ พิพิธภัณฑ์ตำบลแม่สะเรียง มีผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ปราชญ์ ผู้รู้ในตำบล นักเรียนโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ตัวแทนนักเรียน ครู โรงเรียนบ้านไร่วิทยา ตัวแทนนักเรียนและครู โรงเรียนอนุบาลแม่สะเรียง

(บ้านโป่ง) ตัวแทนนักเรียนและครู โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 33 (บ้านทุ่งพร้าว) ตัวแทนนักเรียนและครู โรงเรียนบ้านแม่สะเรียง ตัวแทนนักเรียนและครู โรงเรียนทองสวัสดิ์วิทยาคาร สกว.ภาค องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สะเรียง และอาจารย์ที่ปรึกษา และทีมวิจัย จากการดำเนินงานปิดเวทีได้สรุปการดำเนินงานวิจัย ข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนทางสภาวัฒนธรรมจะนำไปใช้ในการเผยแพร่ให้กับผู้ที่สนใจศึกษาละนำข้อมูลไปเป็นเอกสารอ้างอิง และทางองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สะเรียงได้ประสานขอใช้ข้อมูลในการวางแผนงานและปรับปรุงข้อมูลพิพิธภัณฑ์บางส่วน ด้านหลักสูตรได้รับการประสานงานจากโรงเรียนในตำบลแม่สะเรียงจะนำไปเป็นต้นแบบในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในปีการศึกษา 2553 ซึ่งมีโรงเรียนบ้านแม่สะเรียง โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 33 (บ้านทุ่งพร้าว) โรงเรียนบ้านไร่วิทยา

กิจกรรมที่ 18 การวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษาของชื่อหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียงทั้ง 9 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านจอมแจ้ง บ้านในเวียง บ้านแพะ บ้านทุ่งพร้าว บ้านไร่ บ้านดงสงัด บ้านหนองผักหนาม บ้านป่ากล้วย และบ้านนาคาว

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลต่างๆที่ได้รับมานั้น ทีมวิจัยได้นำเอาข้อมูลที่ได้ในส่วนของประวัติศาสตร์ชุมชน ประเพณี วัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ ภาษาที่ใช้ในชุมชน และภูมิปัญญาในท้องถิ่น และวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษา ทำการวิเคราะห์ตามหลักการและทฤษฎีทางคติชนวิทยา โดยได้ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทั้งในเรื่องของคติชนวิทยา ประวัติศาสตร์ชุมชน ในส่วนของการวิเคราะห์โครงสร้างชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัยอาศัยทฤษฎีโครงสร้างทางภาษาตามแนวทางการศึกษาของ สมร เจนจิจะ (2552) โดยจำแนกคำที่ปรากฏอยู่ในชื่อของหมู่บ้านตามลักษณะประเภทของคำ จำนวนคำ ความสัมพันธ์ระหว่างคำ องค์ประกอบทางความหมาย มาทำการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์หลักสูตรท้องถิ่น โดยอาศัยทฤษฎีขั้นตอนของไทเลอร์ คือ จุดประสงค์การกำหนด (การศึกษา วิเคราะห์ กรอบหลักสูตร) วิธีการและการจัดการ (การทำแผนการจัดการเรียนรู้และการนำหลักสูตรไปใช้) การประเมินผล (เป็นการประเมินหลักสูตรหลังจากใช้ไประยะหนึ่งและการประเมินการใช้หลักสูตรระหว่างภาคเรียน) เนื้อหาวิชา (จากการสังเคราะห์ข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง ที่ได้จากลงเก็บข้อมูลและการจัดเวทีต่างๆ)

บทที่ 4

ประวัติศาสตร์ตำบลแม่สะเรียง

การศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนในครั้งนี้ หมายถึงการศึกษาประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง รวมถึงการศึกษาบริบทชุมชนในด้านต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยได้อาศัยทฤษฎีทางคติชนวิทยามาใช้ในการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และบริบททางสังคมของตำบลแม่สะเรียง โดยการสร้างแบบบันทึกและแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ตลอดถึงการการพูดคุย สังเกต และจดบันทึก สำหรับกระบวนการในการเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล เพื่อนำมาออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น:กรณีของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้น ผู้วิจัยและทีมวิจัยได้ลงเก็บข้อมูลภาคสนาม รวมถึงการจัดเวทีเพื่อรวบรวมข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วทั้งผู้วิจัยและทีมวิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงให้เนื้อหามีความถูกต้องและครบถ้วน เมื่อเสร็จแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบในเวทีการเสวนา จึงได้ข้อสรุปถึงประวัติความเป็นมาของแต่ละหมู่บ้านรวมถึงบริบทในด้านต่างๆ ของชุมชน ในตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งข้อมูลนี้เป็นข้อมูลที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้หรือศึกษาอย่างเป็นทางการ

นอกจากนี้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลแม่สะเรียงในบทนี้ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์ชื่อของหมู่บ้านตามทฤษฎีโครงสร้างทางภาษาและแนวทางการศึกษาของสมร เจนจิจะ (2552) และอีกหัวข้อหนึ่งที่จะนำมาเสนอในบทนี้คือข้อมูลบริบทชุมชนของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จาการเก็บข้อมูลภาคสนามและผ่านการตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูลและเป็นข้อมูลที่นำไปใช้/ศึกษาอย่างเป็นทางการ

ดังนั้นในการนำเสนอข้อมูลในบทนี้จึงแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

1. ประวัติหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. การศึกษาโครงสร้างชื่อหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
3. บริบทชุมชนของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1. ประวัติหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.1 ประวัติบ้านจอมแจ้ง

บ้านจอมแจ้งตั้งขึ้นเมื่อประมาณ 300 ปี เดิมทีบ้านจอมแจ้งมีชื่อว่าบ้านแม่สะเรียงมีผู้ก่อตั้งคนแรก คือ ท้าวจำนงค์ สุริยะ เป็นพ่อของพ่อเฒ่าน้อยปั๋ง แม่เฒ่ายุ ซึ่งย้ายครอบครัวมาจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นผู้ปกครองครอบคลุมถึงบ้านป่ากล้วย บ้านป่าแป๋ บ้านแพะซึ่งเป็นตำบลเดียวกันต่อมา

มีการแยกการปกครองส่วนท้องถิ่น (มีผู้ใหญ่บ้าน) ได้แยกมาเป็นบ้านแม่สะเรียง หมู่ที่ 1 โดยมี นายดำ สุริยะ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก (ลูกท้าวจำนงค์ สุริยะ) ซึ่งท้าวจำนงค์ สุริยะได้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่หลังที่ว่าการอำเภอแม่สะเรียงในปัจจุบัน นายดำ กับนางหล้า สุริยะได้นำครอบครัวมาตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านจอมแจ้ง ต่อมาได้มีครอบครัว นายตา โพธิตา,นายคำปัน ฝั้นเต่ย, นางหนิ้ว ใจน้อย, นางหนิ้ว อินทจักร, นายแก้ว แหวนแก้ว,นายเหลือก ริยาน นายเซาะ จิงเจอร์, นางฟอง ริยาน , นางตาไว ตาไว, นายปิ้น วงค์อ้ายและนายปาเลา คำทาง ได้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านจอมแจ้งหรือที่เรียกว่าบ้านแม่สะเรียง ปัจจุบันเรียกว่าบ้านจอมแจ้ง ต่อมามีลูกของนายคำปัน ได้แก่ นายผัด ฝั้นเต่ย, นางเกี๋ยง สมฟู ได้พากันไปตั้งบ้านเรือนอยู่ทางทิศใต้ของวัดบ้านจอมแจ้ง ส่วนคนที่มาตั้งบ้านเรือนอยู่ทางทิศเหนือของบ้านจอมแจ้ง ได้แก่ นายจื้น วงค์น้อยกับนางกุย วงค์น้อย ต่อมามีลูกของนายตา กันทะวัง คือ นายถา กันทะวัง และลูกของนายมูล ใจน้อยกับนางหนิ้ว ใจน้อย คือ นายเบอะ อินทจักร, นายเหลือก, นางบาง, นางน้อย, นายมูล ธิตา มีนายอ้วนเป็นลูกของพ่อเฒ่าน้อยตากับแม่เฒ่าเปี้ย จากนั้นก็มีนายตั๋น สุริยะ, นายกุย นางหนิ้ว ตันผง ได้ย้ายเข้ามาอยู่จึงทำให้หมู่บ้านจอมแจ้งมีประชากรที่หนาแน่นขึ้นเรื่อยๆ กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่บ้านจอมแจ้งส่วนมากเป็นคนพื้นเมือง มีละว้า กะเหรี่ยง ขมุ ปะปนเป็นส่วนน้อย ต่อมาในปี พ.ศ. 2485 ได้เกิดสงครามญี่ปุ่นทิ้งระเบิดชาวบ้านจอมแจ้งส่วนมากได้พากันหนีไปหลบอยู่บ้าน นายดำ สุริยะ บางส่วนหนีไปหลบอยู่บ้านอุมลองทางผาเงียบคนในเมืองได้หลบมาอยู่ทางบ้านจอมแจ้ง ในปัจจุบันนี้

เดิมทีบ้านจอมแจ้งมีชื่อเรียกว่า บ้านแม่สะเรียง(เรียกชื่อตามลำน้ำแม่สะเรียง) เนื่องจากชื่อนี้ไปพ้องกับอำเภอแม่สะเรียงจึงทำให้เป็นที่ยุ่งยากสำหรับการเรียกชื่อหมู่บ้านช่วงหลังจึงได้เปลี่ยนมาเป็นชื่อว่าบ้านจอมแจ้ง เนื่องจากว่ามีเรื่องเล่าว่าพระพุทธเจ้าเสด็จบิณฑบาตพอมาถึงตรงจุดที่เป็นวัดจอมแจ้งในปัจจุบัน ก็สว่างเช้าพอดี จึงได้ตั้งชื่อว่าจอมแจ้ง ตั้งแต่นั้นมาจึงเรียกชื่อว่าวัดจอมแจ้งและชาวบ้านก็เรียกบ้านจอมแจ้งตามชื่อวัดมาจนถึงปัจจุบัน การปกครองของบ้านจอมแจ้งผ่านมาหลายยุคหลายสมัย เริ่มตั้งแต่ผู้ใหญ่บ้านคนแรก คือ นายดำ สุริยะ 2.นายใจ๋ ทะนาน 3.นายคำมูล คำแสน 4.นายเพชร วงษ์ยา 5.นายธีรเดช ปันนะ และคนปัจจุบันคือนายสงบ ธรรมขันธ์ ซึ่งปกครองดูแลบ้านจอมแจ้งอย่างสงบสุข (รายชื่อผู้ให้และตรวจสอบข้อมูล ดังปรากฏในบทที่ 3)

1.2 ประวัติบ้านในเวียง (เขตเทศบาลแม่สะเรียง)

ชุมชนในเขตเทศบาลแม่สะเรียง เดิมทีเรียกว่า “บ้านในเวียง” มีแม่เลี้ยงนางคำ ณ แม่ฮ่องสอน (เป็นเศรษฐีนีผู้ค้าไม้สักคนสำคัญของแม่ฮ่องสอน มีสามีเป็นชาวเดนมาร์ก รับราชการเป็นนายตำรวจไทย เมื่อปี พ.ศ.2467 เคยถ่ายรูปหมู่ร่วมกับพระชายาเจ้าดารารัศมี) ได้สร้างศาลาที่พักคนเดิน เช่น ศาลาวุธ (ปัจจุบันถูกรื้อทิ้งหมดแล้วและถูกสร้างเป็นสวนหย่อมเทศบาล) ศาลาแม่

กองคา ศาลาแม่อุมปะ ในอดีตเคยเป็นที่ตั้งเมืองยวมใต้ (ปัจจุบันเป็นเมืองร้างอยู่หมู่ที่ 6 บ้านดงสงัด เขต อบต.แม่สะเรียง) เมื่อน้ำท่วมเมืองยวมใต้ จึงอพยพมาอยู่ที่ปัจจุบันนี้ห่างจากที่เดิมราว 1,500 เมตร แล้วจึงตั้งเป็นเขตเทศบาล ที่ว่าการอำเภอแต่เดิมเรียกเมืองยวม เมื่อย้ายมาตั้งที่ปัจจุบันจึงเรียกว่าเมืองยวมใหม่หรือเวียงใหม่ ส่วนเวียงใต้ คือ เมืองยวม สถานที่ในเวียงใหม่ที่ย้ายมาพร้อมกัน คือ 1) หอเจ้านาย หรือศาลเจ้าพ่อเมืองหลวง 2) วัดลุ่มหรือวัดแสนทอง อยู่ห่างจากเมืองใหม่ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ 500 เมตร ตั้งอยู่ที่ลุ่มหรือต่ำกว่าเมืองใหม่ จึงเรียกว่า วัดลุ่ม ต่อมาเมื่อชาวบ้านได้พบพระแสนทองที่หนองน้ำบ้านทุ่งแล้ง (ปัจจุบันอยู่ทางทิศตะวันออกของวัดทุ่งแล้งเป็นที่อยู่และเป็นพื้นที่การเกษตรของชาวบ้าน) ได้เปลี่ยนชื่อใหม่ตามพระพุทธรูป เมื่อปีพุทธศักราช 2484 ว่า “วัดแสนทอง” เพื่อสอดคล้องกับรัฐนิยม เช่น วัดม่านมันฑเลย์ ก็เปลี่ยนเป็นวัดจันทวาส วัดโฆจองหมากแกง ก็เปลี่ยนเป็น วัดศรีบุญเรือง วัดจองสูง ก็เปลี่ยนเป็น วัดอุทยารมณ์ วัดป่าเห้ว ก็เปลี่ยนเป็นวัดอัมราวาส วัดจองคำ ก็เปลี่ยนเป็นวัดสุพรรณรังษี วัดสบหาร ก็เปลี่ยนเป็นวัดกิตติวงค์ และวัดลุ่ม ก็เปลี่ยนให้สอดคล้องกับ พระพุทธรูปที่ได้มา เป็นวัดแสนทอง

หอเจ้าพ่อเมืองหลวง เจ้า คือ “เจ้าข้อมือเหล็ก” เป็นวิญญาณ(ผี) ที่ชาวล้านนาเคารพนับถือ เดิมเป็นคนบ้านต้า อำเภองาว จังหวัดลำปาง เล่าว่าเป็นเด็กกำพร้าเป็นศิษย์วัดที่เรียนคาถาอาคมเก่งกล้ามาก เป็นผู้ที่มีคาถาอยู่ยงคงกระพันชาตรี ยิงไม่ฟันไม่เข้า หนังเหนียว ออกสู่รบใช้แขนแทนโล่ป้องกันตัว ได้เป็นทหารคนสำคัญของเจ้าเมืองลำปางคนหนึ่ง เมื่อพม่าเข้าล้อมตีเมืองลำปางแตกท่านได้นำเจ้าเมืองพร้อมครอบครัวไปหลบซ่อนที่ถ้ำประตูผาเมืองงาว และนำทหารสู้กับพม่าเพื่อป้องกันเจ้าเมืองจนตัวตายคาปากถ้ำ (ปัจจุบันคือเจ้าพ่อประตูผา เส้นทาง ลำปาง-อำเภองาว) หอเจ้าพ่อหลวงเป็นสถานที่ชาวอำเภอแม่สะเรียง(เมืองยวม) เป็นที่ทรงในยามมีความต้องการขอความช่วยเหลือหรือยามเทศกาลหรือบ้านเมืองมีเหตุการณ์ไม่ปกติ ก็จะมีการเชิญมาประทับทรง มีคนประทับทรงหลายคน ล่าสุดคือ แม่ปิ้ว บุญลือ ซึ่งเป็นเจ้าทรง (เป็นที่นั่ง) ของเจ้าข้อมือเหล็ก

เมืองยวมเก่าแต่เดิมขึ้นตรงกับเชียงใหม่ ต่อมาเปลี่ยนจากเมืองเป็นอำเภอ เรียกกันว่า “อำเภอยวม” ชื่อไปสอดคล้องกับอำเภอขุนยวม จึงเปลี่ยนชื่อเป็น อำเภอแม่สะเรียง ตามลำน้ำแม่สะเรียง ต่อมาทางอำเภอแม่สะเรียงได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารใหม่ ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอไปก่อสร้างที่ว่าการอำเภอแม่สะเรียงแห่งใหม่ในที่ดินของโรงเรียนแม่สะเรียง “บริพัตรศึกษา” (ที่ตั้งสำนักงานเทศบาลตำบลแม่สะเรียงปัจจุบัน) พอมาแยกการปกครองเป็นตำบล หมู่บ้าน จึงมาเป็นหมู่ที่ 2 ตำบลแม่สะเรียง และยกเป็นเขตเทศบาลในปัจจุบันนี้ (รายชื่อผู้ให้และตรวจสอบข้อมูล ดังปรากฏในบทที่ 3)

1.3 ประวัติบ้านแพะ เดิมใช้ชื่อว่า “ บ้านแพะเด่นมะห้า ”

บ้านแพะ เดิมใช้ชื่อว่า “ บ้านแพะเด่นมะห้า ” คำว่าแพะเป็นภาษาถิ่น มาจากคำว่า ป่าแพะ ซึ่งหมายถึง พื้นที่ป่าละเมาะที่แห้งแล้งกันดาร ก่อน ปี พ.ศ. 2479 มีราษฎรมาตั้งบ้านเรือนอยู่

เพียง 5 หลังคาเรือน คือ บ้านแม่เฒ่าแปง แม่เฒ่าสวน แม่เฒ่าเอ้ย แม่เฒ่าติ๊บ และแม่ยวง สินธม ต่อมามีชาวเขาเผ่าละว้าอพยพมาจากบ้านป่าแป๋ บ้านสาม บ้านดง บ้านละอูบ บ้านช่างหม้อ มาตั้งบ้านเรือนมากขึ้น จนกระทั่งถึงปัจจุบัน จึงได้แยกจากหมู่ที่ 1 บ้านจอมแจ้ง มาเป็นหมู่ที่ 3 ของตำบลแม่สะเรียงในปัจจุบันนี้ ส่วนคำว่า “เด่นมะห้า” เป็นคำประสมระหว่างคำว่า เด่น และมะห้า ซึ่งคำว่าเด่น หมายถึงจุดเด่น จุดสังเกต ส่วนคำว่า มะห้า หมายถึงผลไม้ชนิดหนึ่งที่ทางภาคกลางเรียกว่าลูกหว้า และต่อมาคำนี้ถูกยกเลิกไป เพราะได้ตั้งเป็นหมู่บ้านอย่างทางการ จึงตัดคำว่าเด่นมะห้าออก เหลือแต่คำว่าบ้านแพะในปัจจุบันนี้ (รายชื่อผู้ให้และตรวจสอบข้อมูล ดังปรากฏในบทที่ 3)

1.4 ประวัติชุมชนบ้านทุ่งพร้าว

บ้านทุ่งพร้าวก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2350 โดยพ่อเฒ่าส่างมัน พร้อมด้วยญาติพี่น้องชาวไทยใหญ่ โดยอพยพครอบครัวหนีภัยสงครามจากบ้านแม่วาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียใหม่ มาสร้างบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่สะเรียง ได้ทำการเพาะปลูก พืช ผักผลไม้ต่าง ๆ เพื่อใช้บริโภคภายในครอบครัว และได้ปลูกมะพร้าว 2 ต้น ไว้กลางทุ่งนา มองเห็นเป็นจุดเด่นสะดุดตาแก่ผู้สัญจรไปมาบนเส้นทางที่ผ่านหมู่บ้านนี้ จึงเรียกชื่อบ้านนี้ว่า “บ้านทุ่งพร้าว” จนมาถึงปัจจุบันนี้ สมัยก่อนบ้านนาคาวก็อยู่หมู่ที่ 4 ไม่ได้ตั้งเป็นหมู่บ้านที่มีการปกครองด้วยตนเอง ต้องอาศัยระบบการปกครองร่วมกับบ้านทุ่งพร้าว แต่ปัจจุบันบ้านนาคาวจึงได้แยกการปกครองเป็นของตนเอง คือ หมู่ที่ 8 สมัยก่อนการทำนา ทำสวน ต้องขุดลำเหมือง เพื่อทำฝายกั้นน้ำจากลำห้วยแม่สะเรียงเข้านา ซึ่งผู้นำหมู่บ้านได้จ้างพวกฮ่อมาทำการขุดลำเหมือง และสร้างฝายกั้นน้ำเข้านา ชาวบ้านจึงเรียกลำเหมืองลำฝายนี้ว่า ลำเหมืองฮ่อ มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งหลายคนยังไม่รู้ที่มาของคำว่า เหมืองฮ่อ หรือ ฝายฮ่อ

ในการสร้างบ้านแปงเมือง ชาวบ้านทุ่งพร้าวนาคาว ยังขาดสถานที่ทำพิธีทางศาสนา ต่อมาได้มีพ่อเฒ่าชาวไทยใหญ่คนหนึ่งชื่อว่า “สลอบปู่ตา” เป็นชาวไทยใหญ่และมีความเลื่อมใสทางพระพุทธศาสนามาก ได้มาสร้างวัดพระธาตุ และให้ชื่อว่า วัดจอมทอง เป็นวัดประจำหมู่บ้านทุ่งพร้าวในปัจจุบันนี้

ต่อมาในปี พ.ศ. 2480 บ้านทุ่งพร้าว บ้านนาคาว ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหมู่บ้านหมู่ที่ 2 ตำบลแม่สะเรียง มีนายหน้อย (ไม่ทราบนามสกุล) ได้เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก หมู่บ้านทั้งสองมีประชากรเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงสมัยของกำนันสุทัศน์ สุขสมจิตร ได้ร่วมกันกับราษฎรช่วยกันสร้างโรงเรียนขึ้น 1 หลัง ชื่อว่า “โรงเรียนบ้านทุ่งพร้าว” เปิดสอนนักเรียนตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา เมื่อปี พ.ศ. 2498 โดยมีนายศุภชัย สุวรรณเขตนิคม เป็นครูใหญ่คนแรกโรงเรียนได้รับการพัฒนามาเรื่อยๆ จนเมื่อปี พ.ศ. 2528 ได้รับอนุมัติจากมูลนิธิหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ สร้างอาคารเรียนขึ้นมา

อีก 1 หลังและได้เปลี่ยนชื่อจากโรงเรียนบ้านทุ่งพร้าวเป็น “ โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 33 (บ้านทุ่งพร้าว) ” จนถึงปัจจุบัน (รายชื่อผู้ให้และตรวจสอบข้อมูล ดังปรากฏในบทที่ 3)

1.5 ประวัติบ้านไร่

การก่อตั้งบ้านไร่ เริ่ม ปี พ.ศ. 2512 ครั้งแรกมีคนมาตั้งหมู่บ้านแค่ 3 คน คือ พ่อเฒ่าแก้ จากหมู่ 4 คือบ้านทุ่งพร้าว ในปัจจุบันคนที่ 1 พ่อน้อยขาว วงศ์แปง คนที่ 2 พ่อปัน บังวัน คนที่ 3 พ่อน้อยทา บุญลือ ตระกูลที่เข้ามาอยู่ 3 ครอบครัวแรกได้แก่ ตระกูล “กิ่งแก้วเพชร” มาอยู่ได้ประมาณ 10 ปี ต่อมาสิ่งที่เกิดขึ้นก็คือพระธาตุดอยน้อย ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2515 หรือ 2517 โดยประมาณ ผู้ที่ก่อตั้งก็มี 3 คน แต่ปัจจุบันเสียชีวิตหมดแล้ว พ่อปั๋น บังวัน เล่าว่าเขามาทำไร่ มาโค่นต้นไม้เพื่อทำไร่ไถนา จนเรียกกันว่าบ้านไร่ต่อมาจนถึงปัจจุบัน คนที่เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือ นายแก้ว อินต๊ะ ต่อมาคนที่สองคือนายดี ผดุงกิจ ที่เป็นคนที่สามคือ นายสว่าง วงศ์แปง คนที่สี่คือคนปัจจุบัน นายเจษฎา ประชากรทั้งหมดคือ 1,087 คน ต่อมามาตั้งบ้านไร่เป็นที่สอง บ้านห้วยปุ๋เป็นส่วนแรกที่มาตั้งกันเป็นครั้งแรกเมื่อสามท่านมาอยู่ ต่อมาก็เริ่มมีบ้านจัดสรร มี อบต.เมื่อ พ.ศ. 2519 ต่อมาปี พ.ศ.2519 บ้านไร่ได้มีการตั้งชื่อ โดยพ่อหลวงดี พ่อหลวงสว่าง ต่อมา ปี พ.ศ.2542 ได้มีปกาเกอะญอ ย้ายเข้ามาอยู่

ปัจจุบันก็อยู่กันแบบพี่น้องทั้งหมด งานส่วนใหญ่ก็จะเป็นการเกษตร ปลูกถั่ว ปลูกข้าว ทำนา และก็มีการสร้างโบสถ์นิกายโปแตสแตนท์และคาทอลิก ที่เป็นอาจารย์อยู่ทุกวันนี้คือ อาจารย์ศิริชัย สวัสดิชาญชัย หรืออาจารย์เมธี และโบสถ์ที่สองของอำเภอแม่สะเรียงคือ บาทหลวงสันติ ท่านมาเป็นคนแรก ปัจจุบันมีบาทหลวงมีสองคน กระเหรี่ยงหนึ่งคน อำเภอเมืองหนึ่งคน ส่วนโรงเรียนมีตั้งแต่อนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่สาม มีทั้งหมด 270 คน ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2523 ครูใหญ่คนแรกคือนายปัญโญ สิงหนาท ปัจจุบันนี้คือผู้อำนวยการสุริยันต์ ใจน้อย เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไร่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 มีพ่อหลวงพะแอ๊ะเจ๊ะ กิ่งแก้วเพชร เป็นผู้ใหญ่บ้านจนกระทั่งมาถึงปัจจุบัน (รายชื่อผู้ให้และตรวจสอบข้อมูล ดังปรากฏในบทที่ 3)

1.6 ประวัติหมู่บ้านดงสงัด

ในอดีตเมื่อ 70 ปี ผ่านมาประมาณปี พ.ศ.2481 ได้มีครอบครัวนายคำ นางหมาย มณีธร มาบุกเบิกพื้นที่เพื่อทำไร่ข้าว ทำสวน พื้นที่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์มาก มีอาหารป่า มีสัตว์ป่าและมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์มาก มีน้ำดื่มน้ำใช้อย่างเพียงพอ จึงได้พาครอบครัวมาตั้งรกรากอาศัยอยู่ทำกินแบบวิถีชีวิตชนบทที่เรียบง่าย ในเวลาต่อมาได้มีครอบครัว นายละ - นางเอ้ย มณีธร ,นายเป่า-นางขาว มณีธร,นายฟู นางดี ,นายเล็ก-นางนวล มณีธร, นายนิ้ว-นางคำ ชมพู ,นายแก้ว - นางปา ปัญญา , นายตั๋น-นางชุ่ม คำยะเดช , นายปั๋น-นางไฮ บุญมี เข้ามาร่วมปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่ด้วย ในตอนนั้นมีอยู่ 9 หลังคาเรือน มีประชากรจำนวน 71 คนมีอาชีพหลักคือทำไร่ ทำนา

บ้านดงสงัด เดิมคือหย่อมบ้านหนึ่งของหมู่บ้านทุ่งพร้าว หมู่ที่ 4 ตำบลแม่สะเรียง มีนายแก้ว อินต๊ะ เป็นผู้ใหญ่บ้าน ต่อมีได้มีประชากรเพิ่มขึ้นและได้ขอแยกหมู่บ้านออกจากบ้านทุ่งพร้าว ตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้นใหม่ โดยตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านดงสงัด หมู่ที่ 6 ตำบลแม่สะเรียง เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2533 บ้านดงสงัดมีความหมายว่า ป่าดงที่เงียบสงบ มีคำขวัญของหมู่บ้าน คือ “ศาลเจ้าแม่บัวคำ งามล้ำรอยพระพุทธหัตถ์ ถิ่นประวัติเมืองยวม รวมวัฒนธรรมชนเผ่า”

เริ่มแรกมี นายสุวรรณ มณีธร เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกของหมู่บ้าน สภาพภายในหมู่บ้านมีถนน มีน้ำดื่มน้ำใช้จากประปาภูเขา ประปาบอลลูน และการประปาแม่สะเรียง มีไฟฟ้าส่วนภูมิภาคแม่สะเรียงใช้ มีศาลาเอนกประสงค์ 1 แห่ง มีลานกีฬา 1 แห่ง มีธนาคารข้าว 1 หลัง มีสำนักงานป่าไม้เขต มี ศสมช. มีศูนย์สาธิตการเกษตร ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และรับจ้างทั่วไป ส่วนผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน คือ นายเจษฎา มีสุขไพร คำว่าดงสงัด หมายถึง มีป่าไม้สักเยอะมาก ทำให้มืดครึ้มตลอดทั้งวัน คำว่า สงัด มีเรื่องเล่ากันว่า เกิดสงครามญี่ปุ่น มีการสู้รบกันทำให้มีการตัดหัวคนขาด แล้วหิ้วหัวเดินทางมาถึงบ้านดงสงัดในปัจจุบันนี้ ตลอดระยะทางที่เดินหิ้วหัวขาดมา ยังไม่สิ้นใจตายก็กัดเขี้ยวดังมาเป็นช่วงๆ จนมาถึงบ้านดงสงัดปัจจุบันนี้ก็งัดเขี้ยวแล้วสิ้นใจตาย เสียงก็เงียบไปตรงศาลเจ้าพ่อดงสงัด (ริมร้านอาหารครัวบ้านสวน) แล้วได้ยินเสียงกัดฟัน ก็เลยเรียกว่า “บ้านดงสงัด” หรือเงียบ ส่วนสายบนเมื่อก่อนแรกชื่อ “แท่นห้วยคำ” จะมีแท่นดอกไม้ของมีทางที่จะทะลุไปทางเชียงใหม่ได้ในสมัยที่ใช้เดินเท้า ด้วยเหตุเช่นนี้เลยกลายมาเป็นชื่อหมู่บ้านดงสงัดจนกระทั่งปัจจุบัน

ปัจจุบันนี้หมู่บ้านเรามีการพัฒนา เริ่มมีหลายๆ กลุ่มเข้ามา มีการแบ่งเขตพื้นที่ออกเป็นส่วนๆ เขตป่าไม้ รอยพระหัตถ์ มีฟอสซิล (มีหลักฐานว่าเมื่อสี่พันปีที่นี่เป็นทะเล) และก็มีศาลเจ้าดงสงัด ศาลเจ้าแม่บัวเขียว (รายชื่อผู้ให้และตรวจสอบข้อมูล ดังปรากฏในบทที่ 3)

1.7 ประวัติบ้านหนองผักหนาม

บ้านหนองผักหนาม เป็นบ้านเก่าบ้านเดิม เริ่มก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2454 ประมาณ 97 ปี ผู้ที่เริ่มมาก่อตั้งเป็นครอบครัว 1 ครอบครัว 2 คน ซึ่งเป็นชนเผ่ากะเหรี่ยง เมื่อ ปี พ.ศ. 2454 ได้มาอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านทุ่งแพมในปัจจุบัน ซึ่งแต่เดิมย้ายมาจากบ้านห้วยห้อม – แม่คง ต่อมาได้พาครอบครัวมาตั้งรกรากอยู่ที่บ้านหนองผักหนาม(หย่อมใต้)ในปัจจุบัน คือ นายเจ พอแฮ และนายเส่เย พอแฮ (เป็นลูกของนายเจ พอแฮ) เป็นตระกูลใหญ่ที่สุด ส่วนการตั้งชื่อหมู่บ้านในสมัยก่อนมีหนองใหญ่อยู่ท้ายบ้านและมีผักหนามจำนวนมาก บ้านหนองผักหนามจึงตั้งชื่อตามหนองน้ำที่มีผักหนามเยอะมากนี้ จุดเริ่มต้นบ้านจะอยู่ที่หน่อพระงามจะเป็นจุดเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน ก่อนนายเจ พอแฮ จะมาอาศัยอยู่ก็จะมีคนมาอยู่สองสามคนก่อนแล้ว และได้ก็ย้ายออกไป จากนั้นราวปี พ.ศ. 2457 ย้ายมาอีก 4 ครอบครัว จากพื้นที่ห้วยแม่ลาในสายน้ำแม่ยวมดั้งเดิม เมื่อปี พ.ศ. 2457 ลำน้ำแม่ยวมได้เปลี่ยนทิศต้องกลับมาทำกินที่บ้านหนองผักหนามเดิม ในปี พ.ศ. 2508 มีผู้คนที่ย้ายมาจากบ้าน

แม่เหาะ (กลาง) มาอยู่อีก 3 ครัวเรือน โดยอยู่ทางเหนือของบ้านหนองผักหนาม (หย่อมเหนือ) โดยมีนายหม่องคุ้ย เป็นตระกูลใหญ่ที่สุดในหย่อมเหนือ นายโนเจ๊ะ และนายพะจอ บ้านหนองผักหนามมีคนที่อายุมากที่สุดอยู่หย่อมใต้ คือ นายจาหน่อ อายุ 86 ปี (หย่อมใต้) จากสามสี่ครอบครัว ในวันนั้นก็เหลือครอบครัวเดียวคือครอบครัวนายเจ พอเฮ จากนั้นในราว ปี พ.ศ. 2508 มีครอบครัวอีก 3 ครอบครัวย้ายมาจากแม่เหาะมาตั้งบ้านอยู่ที่นี่ ในพื้นที่จุดนี้มีประวัติดั้งเดิมตามที่เล่าลือกันมา ว่าเป็นถ้ำเมื่อถึงข้างขึ้นจะมีเสียงฆ้องทุกคืน และถ้ำนี้จะมีถ้วยชาม หม้อเก่าๆ ของคนโบราณ เวลามีงานก็ไปยืมมาจากที่นี่ สุดท้ายมามีการยืมแล้วไม่เอามาคืนแล้วถ้ำก็ปิด เนื่องจากคนบ้านหนองผักหนามย้ายมาจากแม่เหาะและนับถือศาสนาคริสต์เลยไม่ได้ศึกษา ไม่ได้เอาใจใส่เรื่องประวัติของถ้ำนี้ ส่วนใหญ่จะย้ายมาจากแม่เหาะทั้งนั้น จะเป็นเครือญาติ และอีกสายมาจากห้วยฮ่อมจะเป็นเครือข่ายหลัก แล้วปลีกย่อยจะใช้เครือข่ายแม่เงา จริงๆ แล้วคำว่าผักหนามนี้ ตามประวัติของหนองผักหนามที่แห่งนี้ที่นายเจ พอเฮ อยู่ที่นี่จะมีที่นา ที่กก ผักหนามอยู่ทั่ว คือหย่อมนี้จะมีผักหนาม หย่อมนี้จะแยกออกไป ดั้งเดิมจะมีต้นผักหนาม ดอกสวยมาก คนพื้นราบ(คนเมือง) จะเรียกว่าห้วยบ่าหนาม คนส่วนใหญ่ ที่อยู่จะเป็นคนพื้นเมือง เวลาทำไร่เขาจะมีเลาหรือแยก (ต้นไม้จำพวกหนึ่ง) แต่ว่ามีผักหนามมากกว่าต้นดอกพวกนี้คนเลยเรียกชินปากว่า “หนองผักหนาม” เลยเรียกว่าหนองผักหนาม เป็นต้นมา ราวปี พ.ศ. 2508 มีนิกายคาทอลิกเข้ามา โดยมีคุณพ่อมิเกลเป็นบาทหลวงคนแรก ส่วนของหย่อมใต้ของนายเจ พอเฮ มีสองนิกายคือคาทอลิกและโปแตสแตนท์เริ่มตั้งแต่ปี 2545

ผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อนายประสิทธิ์ ตอนแรกเป็นผู้ช่วย เป็นได้สี่ปีก็ได้เป็นผู้ใหญ่บ้าน ต่อมาก็เป็นผู้ใหญ่บ้านสุรพล ประทินสุขอำไพซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านในปัจจุบันนี้ (รายชื่อผู้ให้และตรวจสอบข้อมูล ดังปรากฏในบทที่ 3)

1.8 ประวัติบ้านป่ากล้วย

บ้านป่ากล้วยเดิมทีบ้านป่ากล้วย มีบ้านมาอาศัยอยู่เพียง 3 หลัง คือ บ้านพ่อเฒ่าหนาน พ่อเฒ่าน้อยหลวง จงศรี แม่เฒ่าเฮือน เข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ ต่อมามีพ่อของตาจันและพ่อของพ่อหลวงเปอะ มาอาศัยอยู่รวมเป็น 5 หลัง ต่อมาพ่อตาจันให้ไปบอกแม่(แม่ยาย) มาอยู่ด้วยรวมเป็น 6 หลัง ซึ่งบริเวณดังกล่าวเป็นป่าไม้แงะ(ไม้ชนิดหนึ่ง) จึงทำการปลูกกล้วยและบ้านจึงอยู่กับป่ากล้วย สาเหตุ ที่เรียกว่า “บ้านป่ากล้วย” เนื่องจากเพราะว่า คนที่อาศัยอยู่บนดอย หรือ “กะเหรี่ยง”เวลาลงมาจากดอย ถ้าถามเขาว่าจะไปไหน เขาจะบอกว่า ไป “บ้านป่ากล้วย” และทางบ้านแม่สะเรียงเรียกว่า บ้านป่ากล้วยว่า “บ้านหล่ายหน้า” ซึ่งเมื่อก่อนนี้ที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ ใครอยากได้ที่ดินตรงไหน อยากสร้างบ้านตรงไหนก็ถางเอาได้ ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน พ่อของตาจันนี้เสียค่าหัว ๆ ละ 4 บาท ต่อหัว ต่อปี เพราะไม่มีบัตร ถึงรอบปีทางการก็จะมาเก็บ และจะให้ใบเสร็จเหมือนมาเก็บค่าไฟฟ้าปัจจุบันนี้ พวกเขาก็จะเก็บใส่กระบอกไว้เพราะกลัวจะหาย ปีหน้าเวลาที่

ทางการเรียกไปก็จะเอาใบนี้ไปยื่น เพื่อเสีย 4 บาท ฉะนั้นบ้านป่ากล้วยนี้ อายุคงจะประมาณ ร้อยกว่าปีแล้ว อาจจะถึงร้อยห้าสิบปีได้ ในปี พ.ศ. 2534 ได้แยกออกมาเป็นหมู่ที่ 8 ตำบลแม่สะเรียง มีหย่อมบ้านต่างๆ รวมอยู่ด้วยกัน 9 หย่อมบ้านรวมทั้งบ้านป่ากล้วย ที่เหลือคือ หย่อมบ้านหน้าถ้ำ บ้านใหม่วังยาว บ้าน ห้วยทรายขาว บ้านแม่อุมลอง บ้านเหมืองแร่ บ้านตีนตก บ้านสามหลัง บ้านห้วยข้าวหลาม ปัจจุบันมีนายแดง พูลน้อย เป็นผู้ใหญ่บ้าน (รายชื่อผู้ให้และตรวจสอบข้อมูล ดังปรากฏในบทที่ 3)

1.9 ประวัติบ้านนาคาว

บ้านนาคาวเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่ง ซึ่งแยกมาจากหมู่ที่ 4 ของบ้านทุ่งพร้าว เล่ากันมาว่า พ่อเฒ่าส่างมัน พร้อมด้วยญาติพี่น้องชาวไทยใหญ่โดยอพยพครอบครัวหนีภัยสงครามจากบ้านแม่วาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีพ่อเฒ่าคำ วงศ์อ้าย ซึ่งเป็นญาติกันก็อพยพครอบครัวตามกันมาสร้างครอบครัวอยู่อีกบริเวณหนึ่ง ชื่อว่าบ้านนาคาว ในปัจจุบันนี้ที่ได้ชื่อนี้เล่ากันมาว่า ในสมัยนั้นพืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ สัตว์บกสัตว์น้ำมากมาย เมื่อมีการทดน้ำจากลำห้วยแม่สะเรียงเข้าสู่ที่นา ปลาต่างๆ ทั้งปลาเล็กปลาใหญ่จะว่ายมาตามลำเหมืองและเข้าสู่ที่นาด้วย เมื่อชาวบ้านกักน้ำ ปลาเหล่านั้นจะตายเป็นแพตามที่นา ส่งกลิ่นคาวเหม็นไปทั่ว จึงได้ชื่อบ้านนี้ว่า “บ้านนาคาว” เป็นที่รู้จักกันทั่วในปัจจุบันนี้(รายชื่อผู้ให้และตรวจสอบข้อมูล ดังปรากฏในบทที่ 3)

2. การศึกษาโครงสร้างชื่อหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและสำรวจชื่อหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง จำนวน 9 หมู่บ้าน ซึ่งในการศึกษาวิเคราะห์ผู้วิจัยอาศัยทฤษฎีโครงสร้างทางภาษาตามแนวการศึกษาของสมร เจนจิจะ (2550) ดังนี้

1. การจัดประเภทชื่อของหมู่บ้าน
2. การศึกษาจำนวนและความหมายชื่อหมู่บ้าน

1. การจัดประเภทชื่อของหมู่บ้าน

ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้านดังนี้

1. บ้านจอมแจ้ง
2. บ้านในเวียง
3. บ้านแพะ
4. บ้านทุ่งพร้าว
5. บ้านไร่

6. บ้านดงสงัด

7. บ้านหนองผักหนาม

8. บ้านป่ากล้วย

9. บ้านนาคาว

สามารถนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้

1. ปะเภทคำแรกของชื่อแสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์

ชื่อหมู่บ้านที่มีลักษณะการตั้งชื่อ โดยกำหนดให้คำหลักหรือคำแรกเป็นลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์ 8 ชื่อ ได้แก่

1.1 แหล่งน้ำปรากฏ 1 ประเภท 1 หมู่บ้าน คือ

ชื่อหมู่บ้านขึ้นต้นด้วยคำว่า หนอง ปรากฏ 1 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านหนองผักหนาม

1.2 ลักษณะพื้นที่ทำกินปรากฏ 3 ประเภท คือ

ชื่อหมู่บ้านขึ้นต้นด้วยคำว่า ทุ่ง ปรากฏ 1 หมู่บ้าน คือหมู่บ้านทุ่งพร้าว

ชื่อหมู่บ้านขึ้นต้นด้วยคำว่า ไร่ ปรากฏ 1 หมู่บ้าน คือหมู่บ้านไร่

ชื่อหมู่บ้านขึ้นต้นด้วยคำว่า นา ปรากฏ 1 หมู่บ้าน คือหมู่บ้านนาคาว

1.3 ลักษณะเป็นป่าไม้ปรากฏ 3 ประเภท 3 หมู่บ้าน คือ

ชื่อหมู่บ้านขึ้นต้นด้วยคำว่า แพะ ปรากฏ 1 หมู่บ้าน คือหมู่บ้านแพะ

ชื่อหมู่บ้านขึ้นต้นด้วยคำว่า ดง ปรากฏ 1 หมู่บ้าน คือหมู่บ้านดงสงัด

ชื่อหมู่บ้านขึ้นต้นด้วยคำว่า ป่า ปรากฏ 1 หมู่บ้าน คือหมู่บ้านป่ากล้วย

1.4 ลักษณะพื้นดินที่สูงหรือเนินขึ้นปรากฏ 1 หมู่บ้าน คือ

ชื่อหมู่บ้านขึ้นต้นด้วยคำว่า จอม ปรากฏ 1 หมู่บ้าน คือหมู่บ้านจอมแจ้ง

2. ประเภทแรกของคำบ่งบอกลักษณะเฉพาะด้านอื่น ๆ ปรากฏ 1 หมู่บ้านคือ

ชื่อหมู่บ้านขึ้นต้นด้วยคำว่า ใน ปรากฏ 1 หมู่บ้าน คือหมู่บ้านในเวียง ซึ่งคำว่าในเป็นคำที่ใช้บอกตำแหน่ง

2. การศึกษาจำนวนและความหมายชื่อหมู่บ้าน

ลักษณะของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อหมู่บ้านมนตำบลแม่สะเรียงนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้คำสั้น ๆ แต่เป็นคำที่มีความหมายในตนเอง และยังเป็นสิ่งที่ช่วยขยายให้ชื่อหมู่บ้านนั้น ๆ ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถวิเคราะห์โดยจำแนกกลุ่มได้ดังนี้

๑. ชื่อหมู่บ้านประกอบด้วยคำ 1 คำ

๒. ชื่อหมู่บ้านประกอบด้วยคำ 2 คำ

๓. ชื่อหมู่บ้านประกอบด้วยคำ 3 คำ

1. ชื่อหมู่บ้านประกอบด้วยคำ 1 คำ

ปรากฏทั้งสิ้น 2 หมู่บ้าน คือ แพะ ไร่ คำเหล่านี้ล้วนเป็นคำนามที่มีความหมายชัดเจนในตนเอง คือ

แพะ เป็นภาษาถิ่น มาจากคำว่า ป่าแพะ ซึ่งหมายถึง พื้นที่ป่าละเมาะที่แห้งแล้งกันดาร

ไร่ หมายถึง พื้นที่สำหรับการปลูกพืช

2. ชื่อหมู่บ้านประกอบด้วยคำ 2 คำ

ปรากฏทั้งสิ้นจำนวน 6 หมู่บ้าน หากพิจารณาตามประเภทของคำแล้วสามารถแบ่งออกเป็น

2.1 คำนาม + คำนาม

ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำนามกับคำนามนั้น เป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด ปรากฏ 3 หมู่บ้าน คือหมู่บ้านทุ่งพร้าว หมู่บ้านป่ากล้วย และหมู่บ้านนาคาว คำนามแต่ละคำที่ประกอบกันเป็นชื่อหมู่บ้านมีความหมายดังนี้

2.1.1 คำนามคำแรกบอกลักษณะพื้นที่ทำกินปรากฏ 2 หมู่บ้าน คือ

ทุ่ง + พร้าว นา + คาว

ชื่อหมู่บ้านที่ปรากฏคำนามแรกเป็นคำที่บ่งบอกสภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านว่าเป็นพื้นที่ทำกินคือ ทุ่ง กับ นา คำว่าทุ่ง หมายถึง บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ (แม่น้ำแม่สะเรียง) และคำว่า นา หมายถึง ที่สำหรับการปลูกข้าว ส่วนคำนามคำหลัง คือคำว่า พร้าว และ คาว เป็นคำที่ช่วยขยายความหมายของคำหน้าให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งคำว่า พร้าว หมายถึงต้นมะพร้าว ที่ตามประวัติเล่าว่าพ่อเฒ่าส่างมัน พร้อมด้วยญาติพี่น้องชาวไทยใหญ่ มาสร้างบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่สะเรียง ได้ทำการเพาะปลูก พืช ผักผลไม้ ต่าง ๆ เพื่อใช้บริโภคภายในครอบครัว และได้ปลูกมะพร้าว 2 ต้น ไว้กลางทุ่งนา เพื่อให้มองเห็นเป็นจุดเด่นสะดุดตาแก่ผู้สัญจรไปมาบนเส้นทางที่ผ่านหมู่บ้านนี้ ส่วนคำว่า คาว หมายถึง กลิ่นคาวของปลา ตามประวัติเล่าว่าเมื่อมีการทดน้ำจากลำห้วยแม่สะเรียงเข้าสู่ที่นา ปลาต่างๆ ทั้งปลาเล็กปลาใหญ่จะว่ายมาตามลำเหมืองและเข้าสู่ที่นาด้วย เมื่อชาวบ้านกักน้ำ ปลาเหล่านั้นจะตายเป็นแพตามที่นา ส่งกลิ่นคาวเหม็นไปทั่ว

2.1.2 คำนามคำแรกบอกลักษณะป่าไม้ปรากฏ 1 หมู่บ้าน คือ

ป่า + กล้วย

ชื่อหมู่บ้านที่ปรากฏคำนามแรกเป็นคำที่บ่งบอกสภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านว่าเป็นป่าไม้ คือ คำว่า ป่า ซึ่งหมายถึง ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ และคำนามคำหลังที่ขยายคำหน้าให้ชัดเจนและชี้เฉพาะมากยิ่งขึ้น คือคำว่า กล้วย ซึ่งหมายถึง พืชล้มลุกชนิดหนึ่งที่คนที่อพยพมาอยู่ได้ปลูกกล้วยและปลูกบ้าน สภาพของบ้านจึงอยู่ในป่ากล้วย

2.2 นาม + กริยา

ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำนาม + กริยา ปรากฏ 1 หมู่บ้าน คือ

จอม + แจ้ง

คำนามที่บ่งบอกถึงสภาพภูมิศาสตร์เป็นพื้นดินที่สูงหรือเนิน คือ คำว่า จอม หมายถึง เนินหรือลักษณะของดินที่สูงขึ้น ส่วนคำว่า แจ้ง เป็นคำกิริยา หมายถึง สว่าง คำว่าแจ้งมาจากตำนานเล่าว่าพระพุทธเจ้าเสด็จมาบิณฑบาทและสว่างที่ตรงนี้พอดีซึ่งภาษาเหนือเรียกว่าแจ้ง จึงเป็นที่มาของคำว่าแจ้ง จึงได้ตั้งชื่อว่า “จอมแจ้ง”

2.3 บุพบท + นาม

ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำบุพบท + นาม ปรากฏ 1 หมู่บ้าน คือ

ใน + เวียง

คำบุพบทที่ปรากฏในชื่อหมู่บ้านคือ ใน หมายถึง การตั้งอยู่หรือเขต ส่วนคำว่า เวียง หมายถึง อยู่ในเขต ในการปกครองเขตพื้นที่ชั้นใน เนื่องจากหมู่บ้านนี้ตั้งอยู่เขตเทศบาลแม่สะเรียงและเขตอบต.แม่สะเรียง

2.4 นาม + วิเศษณ์

ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำนาม + วิเศษณ์ ปรากฏ 1 หมู่บ้าน คือ

ดง + สงัด

ชื่อหมู่บ้านที่ปรากฏคำนามแรกเป็นคำที่บ่งบอกสภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านว่าเป็นป่าไม้คือ คำว่า ดง ซึ่งหมายถึง ป่าไม้สักที่อุดมสมบูรณ์ ส่วนคำว่า สงัด หมายถึง ความเงียบสงบ ดังนั้นบ้านดงสงัดมีความหมายว่า หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในป่าที่เงียบสงบ และมืดครึ้มตลอดทั้งวัน

3. ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบไปด้วยคำ 3 คำ

ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบไปด้วยคำ 3 คำ ปรากฏทั้งสิ้น 1 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านหนองผักหนาม เมื่อพิจารณาตามประเภทของคำที่ประกอบกันแล้ว แยกได้เป็น คำนาม + คำนาม + คำนาม

คำนามแรกเป็นคำที่บอกถึงสภาพว่าเป็นแหล่งน้ำ หมายถึง หมายถึง แอ่งน้ำหรือบริเวณที่น้ำขัง ส่วนคำว่าผักหนาม แยกออกเป็น 2 คำ คำแรกเป็นนามทั่วไป ส่วนคำหลังเป็นคำชี้เฉพาะคำแรกให้ชัดเจนยิ่งขึ้น คำว่าผักหนาม หมายถึงไม้ชนิดหนึ่งมีหนามอยู่ตามลำต้น ตามประวัติเล่าว่า บริเวณหมู่บ้านนี้มีผักหนามอยู่ทั่วบริเวณ คนพื้นราบ(คนเมือง) จะเรียกว่าห้วยบ่าหนาม

จำนวนคำ	**ประเภทคำ**	**จำนวน**
ชื่อหมู่บ้านที่มี 1 คำ	คำนาม	2
ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำ 2 คำ	คำนาม + คำนาม นาม + กริยา บุพบท + นาม นาม + วิเศษณ์	3 1 1 1
ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำ 3 คำ	คำนาม + คำนาม + คำนาม	1
	รวม	9

ตาราง 1 สรุปชื่อหมู่บ้านตามประเภทของคำที่นำมาประกอบกัน

จากตารางจะเห็นได้ว่าชื่อหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มักประกอบด้วยคำ 2 คำ ส่วนใหญ่เป็นคำนาม + นาม และจำนวนคำที่ปรากฏน้อยที่สุดคือ ชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำ 3 คำ

ผลของการศึกษาโครงสร้างชื่อของหมู่บ้านทำให้เห็นถึงแนวทางการตั้งชื่อของหมู่บ้านในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. ชื่อหมู่บ้านตั้งตามลักษณะภูมิประเทศ หรือลักษณะทางภูมิศาสตร์สถานที่ตั้งหมู่บ้าน เพื่อเป็นจุดสังเกตและขยายความให้เห็นภาพลักษณะพื้นที่ เช่น จอมแจ้ง ทุ่งพร้าว ดงสงัด แพะ ไร่ ป่ากล้วย นาคาว หนองผักหนาม

2. ชื่อหมู่บ้านตั้งตามลักษณะของชุมชนในหมู่บ้าน เช่น ในเวียง

3. ชื่อหมู่บ้านตั้งตามชื่อของต้นไม้ หรือพืชพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีภายในหมู่บ้าน เช่น ทุ่งพร้าว ป่ากล้วย หนองผักหนาม

4. ชื่อของหมู่บ้านตั้งตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านนั้น เช่น จอมแจ้ง ดงสงัด นาคาว

ในส่วนของความหมายที่นำมากล่าวอธิบายชื่อของหมู่บ้านนั้น เป็นความความที่ได้มาจากการเก็บข้อมูลจากการเก็บข้อมูลภาคสนามและการจัดเวทีเสวนา ซึ่งความหมายเหล่านี้ได้รับการยอมรับและผ่านการตรวจสอบแล้ว (ผู้ตรวจสอบคือผู้ให้ข้อมูล ปราชญ์ผู้รู้ในชุมชน)

3. บริบทชุมชนของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บริบทชุมชนในการศึกษาครั้งนี้มีความหมายถึง ประวัติโบราณสถานที่สำคัญ ประเพณีวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ ภาษาที่ใช้ในชุมชน และอาชีพภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ในตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ดังได้กล่าวในข้างต้นแล้วว่าข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม และผ่านการตรวจสอบจากกลุ่มผู้ให้และตรวจสอบข้อมูลกลุ่มเดียวกับข้อมูลของประวัติหมู่บ้าน นอกจากนี้ข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่นำมาออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งจะนำเสนอในด้านต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้

3.1 ประวัติโบราณสถานที่สำคัญ

3.1.1 ประวัติความเป็นมาวัดจอมแจ้ง

พระพุทธเจ้าเดินมาบิณฑบาต จนมาสว่างที่วัดจอมแจ้งจึงได้ชื่อว่าวัดจอมแจ้งจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ แต่ก่อนมีครูบาก๋าวิ เดิมอยู่วัดบ้านลุ่ม ศาสนิกชนได้นิมนต์ให้มาอยู่วัดจอมแจ้งเป็นเจ้าอาวาสวัดรูปแรก ต่อมามีครูบาเขียวอยู่วัดแท่นคำ จังหวัดเชียงใหม่ได้มาอยู่วัดจอมแจ้งมาสร้างวัดเพิ่มขึ้นใหม่อีก และมีครูบายืน ปัจจุบันมีครูบาสมหมายเป็นเจ้าอาวาสวัดจอมแจ้ง เดิมครูบาสมหมายเป็นคนอำเภอลี้ จังหวัดโดยสร้างพระธาตุองค์ที่ 1 ต่อมาพระธาตุองค์ที่ 2 สร้างขึ้นโดยผู้เฒ่าผู้แก่ รวมทั้งได้สร้างพระวิหารหลังที่ 2 ขึ้นโดยความร่วมมือของ นายคำ กันหม่อง นายจันทร์ดี ใจน้อย และชาวบ้าน ต่อมา นายถา สมพู นายถา ธรรมขันธ์ ได้สร้างพระวิหารหลังที่ 3 สร้างขึ้นโดยชาวบ้านมีคณะกรรมการวัด คือ นายถา ธรรมขันธ์ นายทา กันหม่อง นายตา กันทะวัง แต่ก่อนมีครูบาเขียวได้เป็นผู้ที่คิดสร้างโรงเรียนโดยใช้ศาลาวัดในการสอนหนังสือให้กับเด็กๆ ขณะนั้นเด็กที่มาเรียนหนังสือส่งเสียงรบกวนทางวัด พระครูบาเขียวจึงได้ไปสร้างโรงเรียนที่ป่าช้าเก่าของบ้านจอมแจ้ง คือ โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ในปัจจุบันนี้ ต่อมาโรงเรียนก็มีการพัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ แต่ก่อนชื่อโรงเรียนบ้านจอมแจ้ง ต่อมามีมูลนิธิมิตรภาพซึ่งเป็นทหารได้มาทำการโดดร่มเพื่อหารายได้สร้างอาคารเรียนให้และได้เพิ่มคำว่ามิตรภาพที่ 193 จนกลายมาเป็นโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 จนกระทั่งถึงทุกวันนี้ ส่วนสาเหตุที่เรียกว่าวัดจอมแจ้งมีที่มาดังนี้ ผู้เฒ่าผู้แก่สมัยก่อนเล่าสืบต่อกันมาจนมาถึงรุ่นพ่อปั๋น โพธิ ว่าแต่ก่อนมีพระพุทธเจ้าเดินทาง

มาบิณฑบาตและมาแวะค้างแรม (นอน) ที่วัดจอมมอญและเดินมาหกล้ม (ต้าว) พร้อมทั้งเอามือทั้งสองแตะพื้น (มือติ) ที่วัดจอมกิตติ ต่อมาพระพุทธเจ้าก็มาเดินสะดุด (ต้อง) ที่วัดจอมทอง และสุดท้ายพระองค์เสด็จมาบิณฑบาตจนมาสว่าง (แจ้ง) จึงได้ชื่อว่าวัดจอมแจ้งวัดจอมมอญ วัดจอมทอง วัดจอมกิตติ และวัดจอมแจ้งหรือพระธาตุสี่จอมที่เป็นที่รู้จักของผู้คนในอำเภอแม่สะเรียงมาจนถึงทุกวันนี้ แต่ตำบลแม่สะเรียงมีพระธาตุอยู่ 2 พระธาตุคือ พระธาตุจอมแจ้งกับพระธาตุจอมทอง ในสมัยก่อนชาวบ้านจอมแจ้งไม่มีวัดต้องเดินทางเท้าไปวัดแสนทอง (วัดบ้านลุ่ม) ไกลจากหมู่บ้านพอสมควรชาวบ้านพากันมากราบไหว้นมัสการเนื่องจากพื้นที่ของวัดจอมแจ้งไม่ราบเรียบพื้นดินขรุขระในเวลาต่อมาพุทธศาสนิกชนก็ช่วยกันนำดิน ทราย มาถมพื้นที่ของวัดจอมแจ้งให้เรียบ เพื่อที่จะสร้างวัดกระทั่งกลายมาเป็นวัดในปัจจุบัน ในเดือน 8 ออก 8 ค่ำของทุกๆ ปี ตรงกับเดือนหกไทย (มิถุนายน) ทางวัดจอมแจ้งจะมีการสรงน้ำพระธาตุวัดจอมแจ้ง โดยมีความเชื่อว่าให้ประชนอยู่ดีมีสุข เกิดความร่มเย็น

3.1.2 ประวัติความพระธาตุดอยจอมทอง

ดอยจอมทองเป็นภูเขาสูงต่อเนื่องกันเป็นระยะยาว อยู่ทางทิศตะวันออกของตลาดแม่สะเรียง ตำบลแม่สะเรียง ระยะทางห่างจากตัวตลาดไปประมาณ 2 กิโลเมตร ที่บนเขาลูกนี้มีถ้ำ 1 ถ้ำ ตามที่เล่าขานสืบต่อกันมาในถ้ำแห่งนี้มีทรัพย์สมบัติมาก เป็นต้นว่า เงิน ถ้วย โถ โอ่ง ชาม ฆ้อง กลอง ของโบราณโดยมีเทพเจ้าอยู่เฝ้ารักษา เวลานี้มีลูกหินใหญ่ปิดปากถ้ำนี้ไว้ ปิดไว้เมื่อใดใครเป็นผู้ปิด ไม่มีใครทราบ เพียงแต่สันนิษฐานว่าเทพเจ้าที่อยู่เฝ้าถ้ำปิดเองเพราะมีคนไปยืมข้าวของแล้วไม่นำมาคืนให้

ในสมัยนั้นมีพ่อค้าไม้ซึ่งเป็นคนไทยใหญ่ 2 คน มีชื่อว่าอย่างไรไม่ปรากฏ เพียงแต่ว่าในจำนวน 1 เป็นสามีของแม่เฒ่าหม่อนเงิน (แม่เฒ่าหม่อนเงินมีอายุ 135ปี)ได้ไปพบทรัพย์ในถ้ำ จึงได้ขอยืมเอาเงินจาก เทพเจ้านำไปลงทุนทำไม้สักเอาไปขายในประเทศพม่าได้กำไรดีก็จะนำเงินมาสร้างเจดีย์ไว้ที่บนหลังถ้ำ โดยโชคบุญบารมีของคนไทยใหญ่ทั้ง 2 คนนี้ การทำไม้สักออกไปขายได้กำไรมากกว่าที่คาดเอาไว้ เมื่อเดินทางกลับถึงบ้านเมืองยวมก็ไม่ผิดสัญญาที่ให้ไว้ต่อเทพเจ้า จึงได้ก่อสร้างเจดีย์ขึ้น 1 องค์ อันเชิญเอาพระบรมธาตุจากประเทศพม่าขึ้นบรรจุไว้ด้วย จากนั้นต่อมาก็มีไทยใหญ่ชื่อว่า “ตะก่าสลอบโกต่ากับภรรยาชื่อ นางสุก ” พร้อมด้วยลูกทุกคนได้ก่อสร้างเจดีย์ขึ้นอีก 1 องค์ คู่กับองค์ใหญ่แต่เล็กกว่าเล็กน้อยมีระฆังทองเหลืองใบใหญ่ 1ใบ จารึกไว้ด้วยตัวหนังสือไทยใหญ่รอบตัวระฆังตอนบนถัดลงมาเป็นตัวหนังสือเมืองเหนือมีข้อความบางตอนบอกไว้ว่า (ศรัทธาตะก่าสลอปโกต่า ภรรยาชื่อนางสุกพร้อมด้วยลูก สร้างถวายเมื่อปีจุลศักราช 1255) สร้างวิหาร 1 หลัง โฮง 1 หลัง (วิหาร คือ อุโบสถ โฮง คือ กุฏิ) แล้วตั้งชื่อว่า วัดจอมทองจนกระทั่งทุกวันนี้

ต่อมาก็มีศรัทธาลูกหลานของแม่เฒ่าหม่อนได้ร่วมกันสร้างพระเจดีย์องค์ใหญ่ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2201 เมื่อก่อสร้างพระเจดีย์ พระวิหาร และกุฏิ เสร็จเรียบร้อยแล้วก็ได้นิมนต์

พระสงฆ์องค์เจ้าขึ้นไปอยู่ประจำ ตลอดจนเป็นศรัทธาอุปฐาก อุปการ ปฏิสังขรณ์ พระสงฆ์องค์เจ้าวัดอารามเรื่องมาเหมือนเป็นมรดกตกทอดตลอดลงมาถึงสมัยลูกหลาน ตลอดจนกระทั่งทุกวันนี้ คือ ตระกูลมณีธร ตระกูลศรีวิชัย ตระกูลตานะเศรษฐ์ และตระกูลศิริองค์ ส่วนพระสงฆ์องค์เจ้าที่มาอยู่ในระยะหลังส่วนมากเป็นพระธุดงค์บางองค์ก็อยู่ได้นานหลายปี บางองค์ก็มาอยู่ชั่วครั้งชั่วคราวเหตุผลที่พระสงฆ์ท่านอยู่ได้ไม่นานก็เนื่องจากวัดนี้อยู่บนภูเขาสูงในป่าห่างไกลหมู่บ้านขาดแคลนเรื่องน้ำกิน น้ำใช้ ตลอดถึงเครื่องอุปโภคบริโภคด้วยทางเดินไปวัดและหมู่บ้านมีทางเดินเท้าลัดเลาะไปตามป่าเป็นการยากลำบากด้วยประการทั้งปวง พระธาตุดอยจอมทองนับว่าเป็นวัดที่อยู่ในถิ่นทุระกันดารมากในสมัยนั้น เมื่อไม่มีพระสงฆ์องค์เจ้ามาอยู่ประจำ เช่นนี้แล้ววัดก็เลยเกิดเป็นวัดร้างขึ้นประจวบเหมาะกับย่างเข้าสู่ฤดูแล้งไฟป่าเกิดลุกไหม้กุฏิ และพระวิหารเสียหายไปทั้งสองหลัง จึงขาดการปฏิสังขรณ์ไประยะหนึ่ง

ต่อมาพระครูเขียวหรือพระครูชินศาสตรัตน์ เจ้าอาวาสวัดจอมทอง ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบลแม่สะเรียง ท่านได้ทำการฟื้นฟูวัดจอมทองขึ้นอีกครั้งโดยได้ทำการก่อสร้างกุฏิไว้หลังหนึ่งและจัดให้พระสงฆ์พระลูกวัดของท่านขึ้นไปประจำ แต่พระสงฆ์ที่ขึ้นไปประจำอยู่ก็อยู่ไม่ได้ไม่นานเช่นกันเพราะอัตคัดขัดสนเรื่องน้ำ อาหาร อีกประการหนึ่งวัดนี้ก็เคยเป็นวัดร้างมาก่อน มีความระแวงเรื่องต่างๆนาๆ กลัวพวกเปรต ผี ปีศาจ ครูบาท่านก็เลยเปลี่ยนแผนการเสียใหม่โดยจัดให้พระสงฆ์ขึ้นไปอยู่เพียงชั่วคราวเฉพาะวันพระและในวันที่มีการทำบุญกุศลเท่านั้น ตลอดจนท่านสิ้นอายุขัย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2510 พระครูบาศรีทน หรือพระครูอนุศาสนถาวรคุณ ปัจจุบันนี้ท่านดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอแม่ลาน้อย ในสมัยที่ท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดสิทธิมงคลและเจ้าคณะตำบลแม่คะตวน ท่านได้พิจารณาเห็นว่าวัดจอมทองหากปล่อยทิ้งไว้นานๆ จะเป็นสภาพวัดร้างตลอดไป หากเป็นเช่นนี้ก็จะเป็นการไม่เหมาะสมเพราะว่าวัดจอมทองเป็นวัดที่เก่าแก่เหมือนดั่งเป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองของแม่สะเรียง และอีกประการหนึ่งหมู่บ้านทุ่งพร้าวในเวลานี้ก็เป็นหมู่บ้านที่ใหญ่โต เมื่อถึงเวลามีการทำบุญทำทานแต่ละครั้งก็ยากลำบากในการขนข้าวขนของที่จะนำไปทำบุญต้องเดินทางไกล ถ้าหากได้บูรณปฏิสังขรณ์วัดจอมทองให้เหมือนดั่งเดิมก็จะเป็นการสะดวกให้แก่ชาวบ้าน ท่านจึงได้พิจารณาเห็นว่า พระภิกษุ อินสม สุวีโร เป็นพระลูกวัดของท่าน เป็นพระที่เหมาะสมที่จะเป็นผู้บูรณปฏิสังขรณ์ให้วัดจอมทองมีความเจริญรุ่งเรืองอีกครั้ง ท่านจึงได้มอบหมายให้พระอินสม สุวีโร ไปอยู่ประจำเพื่อดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์ ให้วัดจอมทองกลับคืนสภาพเหมือนเดิมอีกครั้ง

ในการบูรณปฏิสังขรณ์วัดจอมทองครั้งนี้ พระภิกษุอินสม สุวีโร ความจริงแล้วท่านมุ่งไปทางด้านวิปัสสนากรรมฐาน อยากจะออกธุดงค์สัญจรไปตามสถานที่สำคัญต่างๆ อีกอย่างท่านก็พึ่งอุปสมบทได้ไม่นาน มีอายุพรรษาน้อย ต้องการจะแสวงหาเล่าเรียนทางธรรม ไม่ค่อยเต็มใจรับตำแหน่งหน้าที่เท่าใดนัก แต่ในเมื่อพระผู้ใหญ่มีความประสงค์และมอบหมายหน้าที่การงานให้

ดำเนินงานเช่นนี้ จำเป็นต้องรับเอาไว้ก่อน แล้วท่านก็ได้ไปจำวัดอยู่ที่วัดจอมทอง เริ่มพัฒนาบูรณปฏิสังขรณ์ซ่อมแซมสิ่งที่ปรักหักพังให้เข้ารูปกลับคืนสู่สภาพเดิมอีกครั้ง ตามที่ได้รับมอบหมายจึงทำให้วัดจอมทองได้รับความเจริญรุ่งเรืองมาตามลำดับจนถึงปัจจุบัน ทำให้เป็นที่น่าชื่นชมแก่ชาวพุทธ บริษัททั้งหลาย ประชาชนทั้งหลายที่ได้มาพบเห็น นับว่าสถานที่แห่งนี้เป็นที่เชิดหน้าชูตาของอำเภอแม่สะเรียงอีกสถานที่หนึ่ง มีผู้คนทั้งหลายที่มาทัศนาจร เมื่อเข้ามาถึงอำเภอแม่สะเรียงก็จะเว้นไม่ไปนมัสการเสียมิได้ เสมือนหนึ่งมาแม่สะเรียงแล้วยังไม่ได้เข้าถึงอำเภอแม่สะเรียง ผู้คนก็จะพากันมากราบนมัสการที่วัดจอมทอง

พระภิกษุอินสม สุวีโร ท่านกำเนิดที่หมู่บ้านแม่คะตวน อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เรียนหนังสือที่โรงเรียนในหมู่บ้าน จบชั้น ป.4 เข้ามาเป็นลูกศิษย์วัด เริ่มเรียนหนังสือพื้นเมืองเหนือ ธรรมวินัย สามารถอ่าน เขียน หนังสือพื้นเมืองได้ (อ่านธรรมใบลาน) เมื่ออายุครบ 20 ก็ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุแล้วออกเดินธุดงค์แสวงหาความรู้ด้านวิปัสสนากรรมฐานเกือบจะทั่วประเทศไทยจนสำเร็จมรรคผลในด้านนี้ เวลานี้ท่านได้เป็นเจ้าอาวาสวัดจอมทอง และดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอสบเมย ขณะที่ท่านขึ้นบนวัดจอมทองท่านมีอายุพรรษาบวชเพียง 5 พรรษา ท่านเป็นพระที่มีจิตเข้มแข็งสามารถอยู่ต่อต้านอุปสรรคต่างๆ ที่วัดนี้ได้ทุกอย่าง แก้ไขปัญหาข้อขัดข้องให้เป็นผลสำเร็จลุล่วงไปโดยตลอด เช่น การก่อสร้างพระวิหาร กุฏิ ต้องใช้อุปกรณ์การก่อสร้างข้างล่างทั้งหมด เมื่อจะใช้ชาวบ้านแบกหามกันขึ้นก็ยากลำบากกว่าจะเสร็จเรียบร้อยต้องใช้เวลานานเป็นเดือนเป็นปี ท่านจึงคิดสร้างทางเกวียนให้เป็นทางเนิ่นๆ อีกเส้นทางหนึ่งให้เป็นการสะดวกในการบรรทุกลากขนอุปกรณ์ด้วยล้อเกวียนและเป็นการทุ่นแรงชาวบ้าน บนวัดอัตคัดน้ำจะต้องใช้น้ำในการก่อสร้าง ท่านก็ไปค้นหาแหล่งน้ำจนพบน้ำไหลออกมาจากภูเขาขุนห้วยผาแดงห้วยปุ๊ ทำการต่อท่อประปาเข้ามาถึงวัดเป็นน้ำประปามีน้ำไหลตลอดปี ไฟฟ้าไม่มีก็หาทางติดต่อนำเอาไฟฟ้าเข้ามาถึงวัดจนกระทั่งปัจจุบันนี้

สำหรับผลการพัฒนาหรือสิ่งท่านได้ทำการก่อสร้างบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุไว้ในบวรพุทธศาสนาให้กับวัดจอมทอง ดังนี้

๑. การก่อสร้างพระวิหาร โครงสร้างและคอนกรีตเสริมเหล็ก หลังคามุงด้วยกระเบื้องเคลือบสี ผนังก่อด้วยอิฐบล็อก ยกพื้นสูงถมดินเทคอนกรีต หนึ่งหลัง
๒. ก่อสร้างกุฏิสำหรับพระสงฆ์ ครึ่งปูนครึ่งไม้ 1 หลัง
๓. ก่อสร้างกุฏิสำหรับพระสงฆ์ เป็นไม้ล้วน 1 หลัง
๔. ก่อสร้างกุฏิสำหรับสามเณร เป็นไม้ล้วน 1 หลัง
๕. ก่อสร้างศาลาการเปรียญ ครึ่งปูนครึ่งไม้ 1 หลัง
๖. ก่อสร้างศาลาบาตรใช้เป็นที่ประกอบกิจทางพุทธศาสนา ยกพื้นเทด้วยคอนกรีต ไม่มีฝา 1 หลัง

๗. ก่อสร้างบูรณปฏิสังขรณ์ พระเจดีย์ 2 องค์ (พระเจดีย์นี้ได้ทำการบูรณะมาแล้วครั้งหนึ่งได้เกิดฟ้าผ่ายอดทองเหลืองเสียหายทั้ง 2 องค์) การปฏิสังขรณ์ครั้งนี้เสมือนหนึ่งได้ทำการก่อสร้างใหม่ทั้งหมด เพราะเริ่มสร้างตั้งแต่ฐานขึ้นจนถึงยอด ทำกำแพงคอนกรีตเสริมเหล็กถมดินรอบฐานเพื่อป้องกันน้ำกัดเซาะ ถมดินเป็นลานกว้างให้เป็นที่เหมาะสมในการประกอบพิธีในทางพระพุทธศาสนา

๘. ติดต่อนำเอาไฟฟ้าจากถนนหน้าวัดจอมแจ้ง เข้าผ่านหมู่บ้านนาคาว หมู่บ้านทุ่งพร้าว จนมีไฟฟ้าทั่วบริเวณวัด และพลอยให้หมู่บ้านราษฎรที่สายไฟผ่านได้รับผลประโยชน์ด้วย

๙. ทำการค้นหาแหล่งน้ำมาเป็นน้ำประปาจากขุนห้วยผาแดง ห้วยปุ๊ หาท่อแป๊บต่อเข้ามาจนถึงวัดมีระยะทางประมาณ 6-7 กิโลเมตร จนมีน้ำไหลเต็มท่อตลอดฤดูกาล

๑๐. ทำการก่อสร้างถังน้ำเสริมเหล็กสำหรับเป็นที่เก็บน้ำจากถังกรองแรกไว้ใช้ 1 ถัง

๑๑. ทำการก่อสร้างถังน้ำเสริมเหล็กสำหรับเป็นที่เก็บน้ำจากถังแรกไว้ใช้ 1 ถัง

ในปัจจุบันนี้ที่บนวัดจอมทองมีความเจริญก้าวหน้าด้านถาวรวัตถุขึ้นตามลำดับ มีน้ำอุดม ไฟฟ้าสว่างไสว รถยนต์ขึ้นลงได้อย่างสะดวกสบาย สำหรับน้ำประปาก็ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียค่ายูนิตให้แก่องค์การประปาส่วนภูมิภาค

3.2.3 ประวัติพระธาตุดอยน้อย

พระธาตุดอยน้อย ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2515 – 2517 ผู้ก่อตั้งพระธาตุดอยน้อยคนแรก คือ 1.นายน้อยขาว 2. นายปัน 3. นายทา ปี พ.ศ. 2522 เริ่มมีประเพณี จิบั้งไฟ,สรงน้ำพระธาตุ ในเดือน 9 เมือง ตรงกับเดือน พฤษภาคม

3.2.4 ประวัติพระธาตุ 4 จอม

พระธาตุ 4 จอม ได้แก่ 1.จอมกิตติ (พม่าผู้สร้าง)2.จอมทอง (ชาวไทยใหญ่)ผู้สร้างเจดีย์ ปี พ.ศ. 2201 (350 ปี) 3.จอมมอญ สร้าง พ.ศ. 2143 (408 ปี) สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (ชาวมอญสร้าง) 4.จอมแจ้ง ชาวพื้นเมืองสร้าง พ.ศ. 2457(94 ปี)

ในอดีตสมัยครั้งสมเด็จสัมมาสัมพุทธเจ้า ยังดำรงพระชนชีพอยู่ พระองค์ได้ทรงปฏิบัติพุทธกิจ เพื่อหิตานุหิ ประโยชน์แก่ประชาชนพลโลกทั้งมวล โดยไม่จำกัดชาติ ชั้น วรรณะ นับว่าเป็นพรรษาที่ 25หลังจากตรัสรู้แล้ว พระชนมายุได้ 60 พรรษา พระองค์ได้เสด็จจาริก สั่งสอนเวไนยสัตว์ ไปตามบ้านน้อยเมืองใหญ่ทั้งหลาย คราวเมื่อเสด็จพยากรณ์มหาอารามทั้ง 8 แห่งในอภิวนคร คือ นครเชียงใหม่แล้ว ได้เสด็จไปบ้านเศรษฐีช่างหม้อ เศรษฐีสร้างพระพุทธรูปไว้เพื่อบูชา จำนวน 3 ล้าน 3 แสน องค์ ขุดหลุมฝังไว้ให้คนและเทวดาทั้งหลาย แล้วทรงพยากรณ์ว่า “เมื่อใดพระพุทธรูปที่ปั้นด้วยดินเหล่านี้ ปรากฏขึ้นมาได้กราบไหว้บูชา เมื่อศาสนาเราตถาคต ก็จะ

รุ่งเรืองเป็นอันมากแล” เมื่อทรงพยากรณ์เช่นนี้แล้ว พระพุทธเจ้าก็ทรงพระอรหันต์ และพระเจ้าอโศกราชเสด็จไปสู่ดอยนางนอน (ดอยนางน้อย) ประทานเกศาบรรจุไว้ปัจจุบันคือ พระธาตุจอมแจ้ง คือเมืองตื๋น อมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

จากนั้น พระพุทธเจ้าเสด็จไปสู่เมืองยวม อำเภอแม่สะเรียงพม่าเรียกเมืองยวมว่า “ไมลองยี” แปลว่า เมืองหินแร่ใหญ่ เพราะมีเหมืองแร่หลายชนิด พระองค์ทรงเหยียบรอยพระบาทไว้ 1 รอย ปัจจุบันเรียกว่า พระพุทธบาท ถ้ำพระเจ้า อยู่ที่บ้านแม่ต๊อบเหนือ

กล่าวถึงพระธาตุ 4 จอม คนเฒ่าคนแก่ เล่าต่อกันมาว่ามีแม่เฒ่าหม่อนเหมย วงค์น้อย อายุ 80 ปี กล่าวว่าคราวที่พระพุทธเจ้าเสด็จเมืองยวม พระองค์ได้ทรงหยุดยืนนิ่ง แล้วมองไปทางทิศเหนือยัง ดอยลูกนั้นชื่อว่า “ดอยจอมมอง” ต่อมายามเกิดภัยสงคราม ผู้คนจึงนำเงินทองมาบรรจุไว้หลายเกวียน มาฝังไว้ในถ้ำมากมาย ถึง 3 เกวียน ถ้ากองรวมกันก็คงเป็นม่อนดอย บางส่วนได้สร้างเจดีย์ครอบไว้จึงเรียกว่า ดอยจอมมอญปัจจุบันนี้

1. ต่อมาสมัยสมเด็จพระนเรศวร กวาดต้อนพม่า มอญ ไทยใหญ่ กะเหรี่ยง บัญชาให้ชาวมอญ บูรณะเจดีย์ขึ้นใหม่ จึงเรียกว่า พระธาตุจอมมอญ
2. กาลต่อมา พระพุทธเจ้า พระองค์ได้เอาพระหัตถ์ไปแตะที่ดอยอีกลูกหนึ่ง อยู่ทิศตะวันตก กิริยาเอามือจับต้องโบราณเรียกว่า ติ จึงเรียกว่าดอยจอมติ จนถึงทุกวันนี้
3. ต่อมาพระพุทธเจ้า พระองค์ได้ประทับพระบาท ไว้ยังอีกดอยลูกหนึ่ง อยู่บนถ้ำ อยู่ทางทิศตะวันออก เรียกว่า ดอยจอมทอง (จอมต้อง) ต่อมาเรียกว่า จอมทอง
4. ต่อมาพระพุทธเจ้า พระองค์ได้จารึกไปอีก มาสว่างดอยอีกลูกหนึ่ง อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เรียกว่า จอมแจ้ง

ในยุคนั้น มีพระฤาษี ประมาณ พ.ศ. 1000 กว่า อยู่ในสมัยพระฤาษี วาสุเทพ แห่งอุจฉุตบรรพต เมืองยวมนี้มีฤาษีอยู่ 4 ตน เป็นพี่น้องกัน

1. ฤาษีที่พำนักอยู่ดอยจอมกิตติ เก่งทางหมอยา สามารถชุบชีวิต ผู้ที่ตายแล้ว ฟื้นคืนชีพมาได้ โดยสอนให้ศิษย์ทำการผสมยาไว้อย่างดี แล้วฤาษีก็กระโจนโดดลงหม้อยาใหญ่ กำลังร้อนอยู่ ร่างฤาษีก็สลายหายไปในหม้อยา ศิษย์ตกใจเป็นอย่างยิ่ง เลยผสมยาผิด ๆ ถูกๆ โดยลืมขั้นตอนไป เลยผสมผิดสูตรไป

2. ฤาษีน้องอยู่ดอยจอมทอง เก่งทางด้านเล่นแร่แปลธาตุ สามารถซัดตะกั่วให้เป็นทองคำได้

3. ฤาษีน้อง 3 อยู่ดอยจอมแจ้ง เก่งทางด้านวิชาอาคม ไสยเวทย์มนต์ทุกประการ

4. ฤาษีน้อง 4 อยู่ดอยจอมมอญ เก่งทางเรียกฝน เรียกลม สำเร็จกษีนน้ำ กษีนลม บังเกิดให้มีน้ำบ่อทิพย์ได้ มีผู้พบน้ำบนดอย 2 บ่อ ดื่มกินได้ เมื่อผู้คนไปมากเข้าก็หายไป แต่เจาะน้ำบนดอยน้ำจะพุ่งทันที ฤาษีผู้นั้นมีน้ำที่อุดมสมบูรณ์

กาลต่อมา ถือเอาบุญนิมิตที่พระพุทธเจ้าเสด็จมาเมืองยวม จึงได้สร้างเจดีย์ไว้ 4 แห่ง 4 มุม สิ่งน่าอัศจรรย์ที่ปรากฏเหตุการณ์คือ มีแสงพระธาตุลอยลอยไปหากัน มีเสียงดังเหมือนลมพัดซู่ซ่า

จะมาหากันอยู่เสมอในวันเดือนเพ็ญ 15 ค่ำ 8 ค่ำ พระองค์ได้พยากรณ์ว่า หากพระธาตุ 4 จอม เจริญรุ่งเรือง ชาวเมืองยวมจะอยู่เย็นเป็นสุขทั่วหน้ากัน

3.2 ประเพณีในตำบลแม่สะเรียง

3.2.1 ประเพณีสรงน้ำพระธาตุจอมแจ้ง

ประเพณีสรงน้ำพระธาตุ ตรงกับวันเดือน 8 ออก 8 ค่ำ ของทุกๆ ปี ของที่จะนำไปถวาย เช่น มะม่วง ข้าว อาหาร ผลไม้ เป็นต้น ในสมัยก่อนพระสงฆ์จะทราบด้วยตนเองว่าจะต้องไปร่วมงานสรงน้ำพระธาตุที่ใดบ้างโดยที่ไม่ต้องนิมนต์ แต่ในปัจจุบันต้องไปนิมนต์พระสงฆ์ถึงจะมาร่วมงาน และในการสรงน้ำพระธาตุจะนิมนต์พระสงฆ์มากี่รูปก็ได้แล้วแต่ทางเจ้าอาวาสวัดที่จัดงาน วัดจอมแจ้งมีพระธาตุอยู่ด้วยกัน 2 องค์ ชาวบ้านให้ความนับถือศรัทธา พระธาตุจอมแจ้งไม่ปรากฏชัดเจนว่าใครสร้างขึ้นมา แต่เป็นพระธาตุทางพม่า นำเข้ามา 1 องค์ ต่อมาชาวบ้านกับคณะกรรมการวัดได้สร้างขึ้นมาอีก 1 องค์ รวมมีพระธาตุวัดจอมแจ้ง 2 องค์ ในสมัยก่อนการสรงน้ำพระธาตุจะใช้รางรินน้ำ ให้อยู่สูงกว่าพระธาตุ พระธาตุจะอยู่ข้างล่าง แล้วใช้น้ำส้มป่อยเทลงมา ผู้คนที่มาสรงน้ำพระธาตุก็จะเปียกไปด้วยกัน แต่ปัจจุบันนี้จะใช้เชือกดึงรางรินขึ้นไปแล้วจึงสรงน้ำพระธาตุลงมา

ในทุกๆปีจะมีการสรงน้ำพระธาตุทุกครั้ง โดยการสรงน้ำพระธาตุจะเรียงลำดับทั้งสี่จอม โดยเริ่มจากพระธาตุจอมแจ้ง พระธาตุจอมทอง พระธาตุจอมกิตติ และพระธาตุจอมมอญ ในการสรงน้ำพระธาตุนี้ชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นการขอขมาในการที่เราได้ทำอะไรล่วงเกินลงไป หรือเป็นการขอขมาในสิ่งที่เราได้ไปเหยียบสร้างพระธาตุ และให้เราอยู่ดีมีสุขจะนำความชุ่มชื้นร่มเย็นมาให้ตลอดจนการอยู่ดีมีสุข

ขั้นตอนในการสรงน้ำพระธาตุ ดังนี้

๑. เตรียมขันน้ำส้มป่อย ข้าวตอก ดอกไม้และของที่จะนำไปถวาย

๒. เตรียมข้าว แกง เพื่อนำไปตักบาตรที่วัด

๓. รับศีลรับพร

๔. สรงน้ำพระธาตุ โดยให้พระสงฆ์สรงน้ำพระธาตุก่อนพุทธศาสนิกชน

๕. เลี้ยงเอาหารเพลพระสงฆ์

๖. เลี้ยงศรัทธาที่มาร่วมสรงน้ำพระธาตุ

3.2.2 ประเพณีบูชาเจดีย์ทรายกู่อายุ

ประเพณีบูชาเจดีย์ทรายกู่อายุ (ไม่สบาย ป่วย)สามารถทำได้ตลอดเวลา เมื่อมีคนในหมู่บ้านป่วยหรือไม่สบาย จัดเตรียมสิ่งของแล้วจึงนำไปถวายพระในรุ่งเช้า พระสงฆ์เป็นผู้ทำพิธี สิ่งของที่ต้องเตรียม มีดังนี้

- ช่อครบอายุ (จ่อขาว)
- ทรายกองครบอายุ ช่อปักที่กองทราย
- เทียนค่าคิง เทียนยาวเท่าตัวคน สายเทียนเท่าอายุ
- ตุง 1 ผืน ทอดยาวเท่าลำตัว
- ธูปครบอายุ เผื่อ 2 อัน
- ประทีบ 6 แก่น
- ฝ้ายดี่ สายเท่าอายุ 1 เส้นลาดน้ำมัน (เผาทิ้ง)

3.2.3 ประเพณีบูชาข้าวก่ออายุ

ประเพณีบูชาข้าวก่ออายุสามารถทำได้ตลอดเวลา เมื่อมีคนในหมู่บ้านป่วยหรือไม่สบาย จัดเตรียมสิ่งของแล้วจึงนำไปถวายพระในรุ่งเช้า พระสงฆ์เป็นผู้ทำพิธี สิ่งของที่ต้องเตรียม มีดังนี้

- ผู้ป่วยอายุ 70 ปี บวกอายุเพิ่มอีก 2 ปี เป็น 72 ปี (ต่ออายุให้ตนเอง)
- ปั้นข้าวก้อนเล็กๆ ใส่ถ้วยหรือกะละมัง
- กล้วยหั่นเป็นชิ้น
- ผลไม้ลูกส้มของหวานครบอายุ
- ช่อครบอายุกลางที่ล้อมข้าว
- ขันข้าว 2 ขัน พร้อมใส่ซองถวายจตุปัจจัย
- ถวายแด่พระสงฆ์
- ถ้าบูชาเจดีย์ทรายก่ออายุพร้อมกับบูชาข้าวก่ออายุ ต้องเตรียมขั้นข้าว 2 ขั้น

3.2.4 ประเพณีตานข้าวใหม่

ประเพณีตานข้าวใหม่(ข้าวจี่ ข้าวหลาม) จะทำในช่วงเดือน 4 เป็ง (วันเพ็ญขึ้น 8 ค่ำ เดือน 4) ซึ่งตรงกับเดือนมกราคมของทุกปี ทำขึ้นเพื่อนำข้าวใหม่ที่ได้หลังจากการเก็บเกี่ยวเอาไปถวายพระที่วัดและอุทิศไปหาผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ผีบรรพบุรุษ เจ้ากรรมนายเวร เทวดา แม่ธรณี แล้วแต่ผู้ที่จะอุทิศให้กับใครบ้าง

วิธีการ นำข้าวที่เก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว เตรียมดอกไม้ธูปเทียนจากที่บ้าน แล้วนำไปถวายพระ พระสงฆ์จะเป็นผู้อุทิศผลบุญกุศลนั้นไปยังผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ผีบรรพบุรุษ เจ้ากรรมนายเวร เทวดา แม่ธรณี เป็นอันเสร็จพิธี

3.2.5 ประเพณีบูชาธาตุทั้ง 4 (ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ)

ประเพณีบูชาธาตุทั้ง 4 สามารถทำได้ตลอดเวลา เมื่อมีคนในหมู่บ้านป่วยหรือไม่สบาย

เมื่อทำแล้วเชื่อว่าจะทำให้ร่างกายแข็งแรง เพื่อให้อยู่ดีมีสุข จัดเตรียมสิ่งของแล้วจึงนำไปถวายพระในรุ่งเช้า พระสงฆ์เป็นผู้ทำพิธีสิ่งของที่ต้องเตรียม มีดังนี้ 1.สตวงกว้าง ยาวเท่าศอกของคนป่วย ทำเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส 2.สตวง 4 ห้อง 3.ข้าวเปลือก 20 กระบอก 4.ข้าวสาร 20 กระบอก 5. บอกน้ำ 12 กระบอก 6.ทราย 12 กระบอก 7.ไหดอก 12 กระบอกได้แก่ ดอกโบลาขาว ดอกโบลาดำ ใบส้มป่อย ใบลูกว้า หญ้าแพรก 8.ช่อยาว 6 ผืน ใส่สตวง 9.ตุงยาว 6 ผืน ใส่สตวงไว้ที่หน้าพระเจ้า 10.ตุงยาว 1 วา 6 ผืน 11.ไม้กวาด 6 อัน 12.แปรงฟันพระพุทธเจ้า 96 อัน (ใช้ไม่ทำเอง) 13.ข้าวแคบ 32 แผ่น 14.ข้าวแต๋น 32 แผ่น 15.ข้าวต้มมัด 32 มัด 16.กล้วยหั่น 32 กลีบ 17.เมื้อง 32 อม 18.อ้อย 32 อัน 19.ควักข้าว 25 ใบ 20.ข้าวสุก 25 ปั้น 21.เนื้อย่าง 25 ชิ้น 22.ขันข้าว 2 ขัน 23.ใส่ซองถวายจตุปัจจัย 2 ซอง 24.ประทีป 4 ดวง 25.เทียนคู่อายุ 4 เล่ม (ใช้จุด 4 มุม ของสตวงค์) 26.น้ำเปล่า 2 ขวด 27.ช่อปักที่กองทราย 20 ผืน 28.ทราย 20 กอง กองที่อยู่ตรงกลางจะกองใหญ่ที่สุด วางกวักข้าว เทียน ใต้ท้องสตวงเอาเสื้อของผู้ป่วยใส่ 1 ผืน เสร็จพิธีก็เอากลับมาเก็บไว้ พระสงฆ์เป็นผู้ทำพิธีให้ พระสงฆ์จะต้องรอจนเทียนดับ

3.2.6 ประเพณีส่งเคราะห์ สืบชะตา

เป็นประเพณีที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของผู้คนบ้านจอมแจ้งเป็นอย่างยิ่งเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณกาล เพราะมีความเชื่อมั่นว่าพิธีสืบชะตานี้เป็นการต่ออายุทั้งของตัวเองและญาติพี่น้อง บริวาร หรือชะตาของบ้านเมืองให้มีอายุยืนยาวสืบไป ก่อให้เกิดความสุขความเจริญอีกทั้งเป็นการขจัดภัยอันตรายต่างๆ ที่จะบังเกิดขึ้น ให้คลาดแคล้วจากบาปเคราะห์และสิ่งที่ชั่วร้ายทั้งมวลก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจการดำรงชีวิตร่วมกันของคนในสังคมซึ่งจะส่งผลให้บ้านเมืองมีความสงบสุข และมีความอุดมสมบูรณ์สืบไปตลอดกาลนาน

จุดมุ่งหมายของพิธีส่งเคราะห์ สืบชะตา เนื่องจากมีความเชื่อดังกล่าวว่าชะตาชีวิตของคนเรานั้นมีความเป็นไปไม่เหมือนกัน บุคคลใดชะตาดีก็จะมีความสุข ปราศจากความทุกข์กังวลหรือโรคภัยเบียดเบียน ตรงข้ามถ้าผู้ใดโชคร้ายพบแต่ความทุกข์ความกังวล ไม่สบายกาย ไม่สบายใจ ก็มักจะเรียกว่าชะตาตก ยิ่งถ้าผู้ใดเจ็บป่วยแทบจะเอาชีวิตไม่รอด หรือบางทีก็ถึงแก่ความตายในเวลาอันไม่สมควรตายก็มักจะเรียกว่าชะตาขาด โดยมากเมื่อมีเหตุคือเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นเวลายาวนาน รักษาไม่หาย มีความทุกข์ใจ กังวลใจมาก ทำกิจการใดก็ไม่เจริญก้าวหน้า ประสบแต่เคราะห์กรรม ตัวเอง หรือพ่อแม่ ญาติพี่น้อง ก็มักจะไปให้พ่ออาจารย์ หรือหมอดูในท้องถิ่นที่ตนเคารพนับถือผูกดวงชะตาตามหลักโหราศาสตร์ให้ ถ้าผลปรากฏออกมาว่าชะตาขาด 1 ชั้น หรือ 2 ชั้น ก็ยังพอทำเนา แต่ถ้าชะตาขาดถึง 3 ชั้น ถือว่าร้ายแรงถึงต้องเสียชีวิตต้องรีบหาทางแก้ไข โดยมากจะนิยมให้ทำพิธีสืบชะตา ซึ่งหากแก้ไขทันการณ์ถูกวิธี เชื่อว่าจะสามารถรอดพ้นอันตรายไปได้ คนที่ตายจะรอดตายคนที่เจ็บป่วยก็จะหาย คนที่โชคร้ายก็จะกลายเป็นโชคดี

เครื่องสืบชะตาโดยทั่วไปจะเรียกว่า “เครื่องร้อย” แปลว่า เก้า แต่ในทางปฏิบัติก็นิยมใช้เครื่องหนึ่งร้อยเก้าอันเช่นกัน โดยจะมีผู้รอบรู้ในเรื่องนี้มาทำให้ หรือพ่ออาจารย์ที่ทำพิธีนี้จะจัดเตรียมไว้ให้ตามต้องการ และในปัจจุบันจะคิดราคาในการจัดเตรียมเครื่องประกอบทั้งหมดประมาณ 500-700 บาท ซึ่งจะประกอบด้วย

1. ไม้ค้ำสะหลี (ไม้ค้ำต้นโพธิ์) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 5-8 ซม. ความยาวประมาณ 1.50 เมตร จำนวน 3 อัน ตัดให้มีง่าม 1 อัน เพื่อใช้ค้ำยันให้รูปสามเหลี่ยมทรงกระโจมเพื่อใช้วางเครื่องสืบชะตาต่างๆ ตามโคนไม้ ทั้งสามด้าน และให้ผู้ประกอบพิธีซึ่งเป็นประธานนั่งอยู่ตรงกลางส่วนผู้เข้าร่วมพิธีคนอื่นๆ นั่งอยู่โดยรอบ โดยวิธีโยงสายสิญจน์ไปสวมที่ศีรษะหรือวนโดยรอบปริมณฑลพิธี ให้ผู้ที่เข้าร่วมพิธีสืบชะตาอยู่ตรงกลาง

2. ขัวเงินขัวคำ(สะพานจำลอง) จำนวน 1 คู่ ทำด้วยไม้ขนาดเล็กแล้วพันกระดาษเงินกระดาษทอง

3. ไม้ค้ำสะหลีขนาดเล็ก เส้นผ่าศูนย์กลาง 1 เซนติเมตร ขนาดความยาว 50 เซนติเมตร ตัดให้มีง่ามไม้ จำนวน 109 อัน แบ่งไว้ตามโคนไม้ค้ำสะหลีใหญ่ทั้งสามด้าน

4. ลวดเมี่ยง 1 เส้น จำนวนเมี่ยง 109 อัน บางแห่งนำไม้มาทำเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยาวประมาณ 1.50 เมตร หุ้มด้วยกระดาษเงิน กระดาษทอง แล้วใช้ด้ายสายสิญจน์ 3 เส้นผูกติดกับปลายไม้ไผ่เหลาคล้ายคันเบ็ดยาวประมาณ 1.50 เมตร แล้วเอาเมี่ยงผูกติดเช่นเดียวกัน

5. ลวดหมาก ลวดพลู 1 เส้น รวม 109

6. ลวดดอกไม้ 1 เส้น 109 ดอก

7. ลวดข้าวตอก 1 เส้น บางแห่งก็ใช้ข้าวเหนียวแทน ปั้นเป็นก้อนเล็กติดกับเส้นด้ายให้ครบ 109 อัน

8. ลวดเงิน 1 เส้น ใช้กระดาษสีเงินพันรอบเส้นด้าย

9. ลวดคำ 1 เส้น ใช้กระดาษสีทองพันรอบเส้นด้ายแทน

10. ตุงค่าคิง 1 ตัว หมายถึงตุงตัดยาวเท่าตัวผู้เป็นประธานของพิธี

11. ตุงเล็กหรือตุงช่อ จำนวน 109 ตัว

12. บอกข้าวเปลือก บอกข้าวสาร บอกน้ำ บอกทราย อย่างละ 1 บอก ในสมัยโบราณนิยมใช้ไม่ไผ่ตัดเป็นกระบอก เพื่อใช้บรรจุข้าวเปลือก ข้าวสารดังกล่าว แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนไปใช้วัสดุอื่นแทนบ้าง เช่น ขันน้ำหรือขวดแทน ตามความเหมาะสม

13. เทียนพุทธมนต์จำนวน 1 เล่ม

14. ด้ายสายสิญจน์ ความยาวให้เหมาะสมแก่การใช้งาน

15. หน่อกล้วย หน่ออ้อย หน่อมะพร้าว อย่างละ 1 หน่อ ใช้วางตรงโคนแต่ละด้าน

16. ใบไม้มงคลนาม แต่เท่าที่เห็นนิยมใช้ยอดไม้แทนโดยให้มีความยาวประมาณ 1 ฟุต ใช้อย่างละ 3 ยอด โดยวางไว้หรือผูกติดไว้กับเครื่องสืบชะตาอื่นๆ ตามโคนเสาทั้งสามด้าน เช่น

ใบเต๊า ใหหนุน (ใบขนุน) ใบตัน (ใบพุทรา) ใบแก้ว (ใบพิกุล) โดยให้มีเคล็ดว่าให้มั่งมีศรีสุข ให้มีแก้วแหวนเงินทอง ให้มีคนสนับสนุนค้ำจุนจะทำอะไรก็ให้สำเร็จอย่าได้ตีบตัน

เครื่องบูชา(ขันตั้ง)สืบชะตา ประกอบด้วย

1.เทียนเล่มเล็ก 8 คู่ เทียนเล่มบาท 1 คู่ (หมายถึงเทียนหนัก 1 บาท) เทียนเล่มเฟื้อง 1 คู่ (เทียนน้ำหนัก 1 เฟื้อง)

2.ข้าวตอกดอกไม้ จัดใส่กระสวยให้เท่ากับจำนวนพระที่นิมนต์มาประกอบพิธี

3.หมากหัว พลูมัด หมากหัว หมายถึง นำผลหมากมาผ่าเป็นซีกแล้วใช้เข็มร้อยคล้ายทำพวงมาลัยเสร็จแล้วนำไปตากแห้งทำเป็นสายยาวพอประมาณ จากนั้นนำมามัดรวมกันเรียกว่า 1 หัว

4.เบี้ย (หอยเบี้ย) พันสาม (13 แก่น) ปัจจุบันนิยมใช้เบี้ยร้อยติดกับเส้นด้ายยาวประมาณ 1 เมตร 3 เส้น

5.กล้วยเครือ มะพร้าวเครือ (มะพร้าว 1 ทะลาย

6.ข้าวเปลือก 1 ขัน ข้าวสาร 1 ขัน

7.หม้อน้ำ หม้อดิน

8.ผ้าขาว ผ้าแดง

3.2.7 ประเพณีออกพรรษา (ออกหว่า)

ประเพณีออกพรรษาไทยใหญ่ (ไต,เงี้ยว) เรียกว่า “ออกหว่า” มีการทำบุญตักบาตร 3วัน วันแรกจะใส่ข้าวสารอาหารแห้ง วันที่ 2 ใส่อาหารคาวหวาน (ข้าวสุก ใส่แกง ใส่ขนม) วันที่ 3 ก็ใส่เหมือนเหมือนเช่นวันที่ 2 เป็นอาหารคาวหวาน (ข้าวสุก ใส่แกง ใส่ขนม)

เมื่อประมาณปี พ.ศ.2481 คนในแม่สะเรียง ได้เห็นทางประเทศพม่า เขามีการตักบาตรกันตอนเช้า จึงทำตาม ตอนออกพรรษา ก็จะพากันแต่งหน้าบ้าน ประดับประดาหน้าบ้าน มีโคม ใส่ไฟฟ้า เรียกว่า “ราชวัตร” ประกอบด้วย ต้นกล้วย ต้นอ้อย มีโคม ตามเทียน(จุดเทียน) ตามเกี๊ยะไฟฟ้า ที่หน้าบ้านตัวเอง บ้านของแต่ละคน เพื่อให้สว่างไสว สำหรับไทยใหญ่จะทำ “จองส่อง” ซึ่งปัจจุบันนี้ไม่มีใครทำแล้ว ตอนออกพรรษา ก็มีการใส่บาตร จะมีถวายเทียนพรรษา ผ้าอาบน้ำฝน ก็คือ “ออกหว้า” เป็นคำลัวะ(ละว้า) ใส่ข้าวสาร ใส่ของแห้ง น้ำตาลหรืออะไรก็ได้ วันแรกของการใส่บาตรจะใส่ข้าวสาร หลังจากนั้นใส่อาหารอะไรก็ได้ (ข้าวสุก อาหาร ขนม) ซึ่งจะจัดกัน 3 วัน เรียกว่า ตักบาตรวันออกพรรษา

การถวายเทียนเหง จะใช้วิธีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน “เหง” ก็คือเทียนพันเล่ม ปัจจุบันนี้มีหลายพัน ไม่ใช่พันเดียว มี 2-3 พัน ในอดีตเทียนหายาก จะถวายเทียนพันเดียว เรียก “เหง” เป็นคำไทยใหญ่(ไต) ปัจจุบันนี้มี 2-3 เหง บางครั้งในสมัยก่อนยังมีการนำไม้มาชุบน้ำมันแล้วจุดแทน วันแรกที่เริ่มงานเรียก “วันดา” วันที่ 2 วันขึ้น 15 ค่ำ จะมีตักบาตรของแห้ง เรียกว่า ตักบาตร

เทโวโรหนะ พอวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เราเลยนำมาจัดเสีย 3 วัน เมื่อก่อนมีวันเดียว แต่ปัจจุบันนี้มี 3 วัน จึงทำให้ผู้คนได้ทำบุญหลายวัน

ประเพณีออกพรรษา ที่กล่าวว่ามี 3 วัน แต่ความจริงแล้วพระพุทธเจ้าเสด็จวันเดียว คือ แรม 1 ค่ำ แต่ทางอำเภอแม่สะเรียงจัด 3 วัน เพิ่มขึ้นจากเดิม 2 วัน เรียกวันดา เพราะว่าทำให้แปลกจากที่อื่น ส่วนทางลำปางก็มีคนไทยใหญ่ก็มีการ เชิญชวนคนไป “ทานซำต่อ” คือถวายอาหารพระเจ้า เหมือนกันเดียวกับบ้านเรา

การประดับราชวัตร ท่านครูบากิ่งปาน(พระครูอนุสรณ์ศาสนเกียรติ) เป็นผู้ริเริ่มโดยได้ไปเห็นมาจากพม่า ก็เลยนำมาทำที่วัดศรีบุญเรืองเป็นครั้งแรก ประมาณ พ.ศ. 2480 หรือ 2481 ทำครั้งแรกที่ ถนนเวียงใหม่ ตั้งแต่วัดศรีบุญเรือง ถึงสี่แยกบ้านอ้ายถา ถนนเวียงใหม่ทั้งถนนแต่เดิมถนนเวียงใหม่ไม่มี มีแต่ถนนแหล่งพาณิชย์ กับถนนแม่สะเรียง ชาวบ้านก็ช่วยกันทำถนนใหม่มาตัดกับถนนแม่สะเรียงมีการเสียสละที่ดินคนละเล็กคนละน้อยมาสร้างเป็นถนน นับแต่นั้นมาถนนเปิดก็เลยนำราชวัตรมาใส่จนรอบ แล้วให้พระมาบิณฑบาตตามถนน

3.2.8 ประเพณีตานแตน ก๋วยสลาก การกินก๋วยสลาก

ประเพณี ตานแตน สลากพัตร ทานให้พระในบ้านก่อน อันดับแรกเอาไปตานให้พ่อแม่ญาติพี่น้อง ตานคนเป็นก่อน ซึ่งถือว่าเป็นประเพณีเพราะเป็นการทำทุกปี คือสิ่งที่ทำสืบเนื่องกันมาเรื่อยๆ จากนั้นเอาไปตานที่วัด วันเวลาในการปฏิบัติประเพณีคือเดือนเพ็ญ ดอกไม้ธูปเทียนเอาไปทานที่พระสงฆ์

3.2.10 ประเพณี “เลี้ยงเจ้าเข้าทรง”

ประเพณีเลี้ยงเจ้าเข้าทรงจะจัดขึ้นในเดือน 9 แรม 9 ค่ำ ประมาณเดือน มิถุนายน มีความเชื่อว่าจะมาคอยดูแลปกปักรักษาลูกหลาน มีการถวายลาบ หัวหมู แกงอ่อม ขนม ข้าวต้ม อย่างมากมาย ในอดีตมีการฆ่าวัวเลี้ยง แต่ในปัจจุบันนี้ใช้หัวหมูเลี้ยงแทน มีแกงต่างๆ โดยคนที่เป็นร่างทรงนั้น จะเป็นผู้ไปเชิญครู(เจ้า) มาหากเป็นตัวจริงไม่ต้องไปเชิญ ท่านจะมาเอง โดยพวกเรานั้นจะกราบไหว้ให้ช่วยปกปักรักษา โดยกราบไหว้เจ้าเมืองหลวงซึ่งท่านจำศีลภาวนา ในอดีตเลี้ยงควายปัจจุบันท่านอายุมากไม่กินแล้ว เพราะท่านอยู่ในศีลในธรรม แต่ว่ายังมีเลี้ยงไก่อยู่ หมู ลาบ แกงอ่อม ยังมีการเลี้ยงกันอยู่

ในอดีตนั้น 3 ปีต้องเลี้ยงควายตัวหนึ่ง โดยเริ่มปีหลังจากสงคราม ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวสงครามยังไม่สิ้นสุด จึงต้องบวงสรวงด้วยควายหนึ่งตัว ในอดีตควายแม่สะเรียง ราคาถูก ตัวหนึ่ง 15 บาท พอจะฆ่าในอีกวัน พอถึงเวลากลางคืน เอาควายที่ล่ามไว้หายไป ก็ตามหากัน ไปเจอในทุ่งนาด้านล่างของหมู่บ้าน เจ้าเมืองจึงมาเข้าทรง ว่าต่อไปไม่จำเป็นต้องใช้ฆ่าควายถวาย หากใครต้องการอะไรให้ถวายขนมข้าวต้มแทน หลังจากนั้นมาก็ไม่มีการนำควายมาบวงสรวงอีก

3.2.10 ประเพณี “ปอยส่างลอง”

ประเพณีปอยส่างลองจะจัดขึ้นต้นเดือน 7 เป็นการบวชภาคฤดูร้อน บวชเณร หรือบวชลูกแก้ว ชาวบ้านเรียกว่า ประเพณี “ปอยส่างลอง” ความเป็นจริงแล้วชาวบ้านเรียกว่า “ปอยลูกแก้ว” แต่ที่เรียกว่า “ปอยส่างลอง” เป็นภาษาเรียกของชาวไทยใหญ่ เช่นเดียวกับ “ประเพณีออกหว่า” หรือที่เรียกว่า “ประเพณีออกพรรษา”

พิธีการบวชลูกแก้ว หรือ ปอยส่างลอง พ่อแม่ก็จะส่งลูกไปอยู่ที่วัด เพื่อไปเรียนคำบวช พอได้คำบวชแล้ว เขาก็จะบวช ซึ่งในวันบวชเขาก็จะมี วันดา วันแห่ แล้วไปบวช ในอดีตใครอยากบวชนั้น จะบวชได้ 3 คน ซึ่งจะไม่บวชเป็นหมู่เหมือนในปัจจุบันนี้ เช่น ถ้าใครอยากให้ลูกชายตัวเองบวช ก็จะไปชวนบ้านอื่นอีก คน หรือ สองคน เพื่อมาบวชด้วยกัน ก็ช่วยกันทำ “ปอย” ขึ้นมาเป็น “การแห่ลูกแก้ว” แต่ปัจจุบันนี้ส่งไปให้พระบวช กลายเป็น“ปอยสางลอง” ซึ่งแต่ก่อน บวชลูกแก้ว เป็นการบวชคนเดียว

3.2.11 ประเพณีปี๋ใหม่เมือง

ในเดือนเมษายน ก็จะมีประเพณีปี๋ใหม่เมือง รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ เพื่อขอพรประเพณีรดน้ำดำหัว มี 3 วัน วันสังขารล่อง วันเนาว์ วันพญาวัน ในพิธีการนับ 5 วัน วันเวลา คือ วันปากปี วันปากเดือนอีก ในอดีต มี 7 วัน เพราะว่าถ้าจะเอาตามประเพณีจริงๆ พอวันสังขารล่องแล้วก็จะเป็นวันเน่า บางปีวันเน่าจะมี 2 วัน ถ้ามี 2 วัน เวลาคือวันดา เขาจะทำในวันเน่าในวันที่ 2 วันที่ 3 คือวันพญาวัน ไปวัด ดำหัว อีก 2 วัน ที่ 7 วันนั้นคือ วันปากปี ปากเดือน ปากวัน ปากยาม

วันที่ 13 เก็บบ้านเก็บของ วันที่ 14 เตรียมอาหาร ขนมข้าวต้ม และขนทราย แห่ไม้ค้ำส่วนมากจะทานข้าวคนเฒ่า **วันพญาวัน** วันที่ 15 ทำบุญวัด ดำหัวพ่อหัวแม่ ทำเทียนส่งเคราะห์ส่งนามจะทำปีใหม่ เป็นการทำเพื่อศิริมงคล เป็นการลดเคราะห์ บูชาโชคลาภ ในพิธีการสืบชะตาจะมี “การกินอ้อ” เป็นการเสกกับข้าวให้กิน เชื่อว่าจะทำให้สมองดี ความจำดี ยกตัวอย่างคนที่จะไปเรียนซอ เขาจะต้องกินจะทำให้ความจำดี ซอเก่ง ความเชื่อที่จะช่วยให้ว่ากินแล้วมีความจำดีส่วนใหญ่จะกิน 5 7 9 กระบอก วันที่ 16 แล้วก็เป็นวันล่องปี วันสังขารล่อง จะมีการเก็บบ้านเก็บเรือนทำความสะอาดบ้าน คนสมัยก่อน จะซักมุ้ง ทำความสะอาดบ้าน วันสังขารล่องนี้ มีการยิงปืน ถ้าตีความหมายจริงๆ สังขารล่องนี้หมายถึงสังขารร่วงโรยไปอีกปี มันมีความหมายแฝง ร่างกายแก่ลงไปอีกปี แต่คนที่ฉลองคือฉลองความแก่ ร่างกายของเราทรุดโทรมไปอีกปี ที่วัดจอมแจ้งทุกปี วันที่ 16 วันปากปี มีการทำส่งเคราะห์บ้าน มีการฟังธรรม เรียกว่าวันบูชาบ้าน ความหมายของการส่งเคราะห์บ้านเหมือนกับไล่เอาสิ่งไม่ดีออกไป มีศิริมงคลกับบ้าน เสริมกำลังใจเป็นการขจัดสิ่งที่ไม่ดีๆออกไป ขจัดสิ่งที่ชั่วร้ายออกไป การกระทำที่ไม่ดีและวันที่ 17 วันปากปี ปากเดือน ปากวัน ปากยาม

3.2.12 ประเพณีตานข้าวใหม่

ชาวบ้านเรียกประเพณีนี้ว่า "ทานข้าวหลาม ข้าวจี่เดือน 4 (เดือนเมษายน) จะมีประเพณีตานข้าวใหม่ ปีใหม่เมือง วิธีการนี้ วันเวลาที่ปฏิบัติ การตานข้าวใหม่นี้ วิธีนี้เอาข้าวหลามไปตานที่วัด รวมทั้งดอกไม้ธูปเทียน อาหารคาวหวาน ผลไม้ ผลหมากรากไม้ เช่น แกงสุก ข้าวสุก เหมือนเราไปทำบุญที่วัดง่ายๆ เพียงแต่ให้มีข้าวหลามไปด้วย

3.2.13 ประเพณีสรงน้ำพระธาตุ (ขึ้นดอย)

ประเพณีสรงน้ำพระธาตุเดือนพฤษภาคม เป็น เดือนแปดเมือง ก็จะมี ประเพณีสรงน้ำพระธาตุ (ขึ้นดอย) เช่น ขึ้นดอยวัดจอมแจ้ง ขึ้นดอยวัดจอมทอง ในอดีตเวลามีประเพณีสรงน้ำพระธาตุ ก็จะชวนกัน ไปขึ้นดอยวัดจอมทอง จะมีการนำอาหารคาว หวาน ผลไม้ต่างตามที่ชาวบ้านมีไปแบ่งกัน เป็นที่สนุกสนาน โดยที่วัดจอมทอง เดือน แปด แรมแปดค่ำ วัน เจ็ดค่ำเป็นวันดา จะเตรียมทำขนม ทำอาหาร ผลไม้ ของหวาน ที่จะนำไปทำบุญตักบาตรในวันแรมแปดค่ำ เดือนแปด โดยจะมีชาวบ้านจากชุมชนอื่นจากวัดต่าง ๆ มาร่วมทำพิธี จากนั้นพระสงฆ์เจริญพุทธมนต์ เสร็จพิธีก็จะมีการแบ่งปันข้าวบาตร อาหาร ที่คณะศรัทธานำมาร่วมทำบุญ ให้แต่ละวัด จากนั้นพระสงฆ์ก็จะทำพิธีสรงน้ำพระ แล้วชาวบ้านจึงจะไปสรงน้ำพระ วัดไหนมีการจุดบั้งไฟ ก็จะพากันจุดบั้งไฟ (จิบอกไฟ) ก็เป็นอันเสร็จพิธี

3.2.14 ประเพณีเลี้ยงเจ้าปู่ เจ้าย่า

ประเพณีเลี้ยงเจ้าปู่ เจ้าย่า เท่าที่ปรากฏ คือ บรรดาลูกหลานจะเอาเครื่องเส้นไหว้ ซึ่งประกอบด้วย ไก่ ไข่ ข้าว ผลไม้ ของหวาน และที่จะลืมไม่ได้ คือ สุรา มารวมกัน โบราณเขาว่า "เหล้าไ ห ไก่คู่" แล้วก็จะมี "ฮ้านข้างล่าง กับฮ้านข้างบน" (ร้าน) ซึ่งสำหรับเจ้าปู่ เจ้าย่า ฮ้านข้างล่างจะเป็นของเจ้าย่า ซึ่งผู้หญิงจะต้องเป็นคนยกขันบูชา ฮ้านข้างบนจะเป็นของเจ้าปู่ ซึ่งผู้ชายจะต้องเป็นคนยกขันบูชา จากนั้นก็จะทำพิธีเส้นไหว้ ก็เรียกลูกหลานมานั่งกินร่วมกัน

3.2.15 ประเพณี 9 ค่ำ เดือน 8 ออก(แรม) 8 ค่ำ

ประเพณี 9 ค่ำ เดือน 8 ออก(แรม) 8 ค่ำ จะมีการกระทำพิธีทางศาสนา มีน้ำขมิ้นน้ำส้มป่อย โดยชาวบ้านเอามารวมกัน พระสงฆ์จะนำมาเจริญพระพุทธมนต์ โดยพระสงฆ์ จากนั้นจะเป็นพุทธศาสนิกชนรับศีลรับพร เป็นอันเสร็จพิธี เดือน 9 จะเป็นการเลี้ยงเจ้าที่ มัดมือ พิธีกรรมที่เป็นประเพณีของคนแม่สะเรียง การเลี้ยงผีบ้านผีเรือน ก็จะเลี้ยงในเดือน 9 จะมีการผูกข้อมือ (มัดมือ) ทั้งผู้ใหญ่และเด็กมีการผูกข้อมือทุกคน จะใช้ไก่ คล้ายๆกับการเลี้ยงผีปู่ย่า วันเวลาไม่ได้ระบุ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นเดือน 9 ออก(แรม) พิธีกรรมนี้แล้วแต่ว่าใครจะทำในช่วงเวลาใดก็ได้ ใน

ระยะของเดือน9 การผูกข้อมือ(มัดมือ) ส่วนใหญ่ผู้เฒ่าผู้แกจะผูกให้เด็ก ให้มีอายุมั่นขวัญยืน เป็นเรื่องของจิตวิทยาอย่างหนึ่งให้มีความเคารพต่อผู้หลักผู้ใหญ่ ทำให้มีความอบอุ่นใจว่าได้ผูกข้อมือแล้วจะอยู่เย็นเป็นสุข การเลี้ยงเจ้าที่ เจ้าหอเจ้าเฮือน เป็นสิ่งที่ทำกันมา 100 กว่าปีแล้ว โดยใช้ ไก่คู่ (2 ตัว) โดยใช้ เรียกขวัญ ปัจจุบันใช้ขนมอะไรแทนก็ได้ หากพูดถึงคนในอดีตเป็นภูมิปัญญาในการที่จะได้กินเนื้อไก่ เนื่องจากการหาอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายเป็นสิ่งที่ลำบาก เป็นการสร้างจิตวิทยาในการหาอะไรเพื่อให้ได้กินของดีๆ ในอดีตบ้านแพะ หรือแม่สะเรียง ปีหนึ่งจะได้กินเนื้อหมูวันออกพรรษา วันปีใหม่ เดือนยี่เป็ง ในรอบปีเพียง 3 ครั้งเท่านั้นเนื่องจากหาซื้อไม่ได้

3.2.16 ประเพณี“จะก๊ะ”

ประเพณี “จะก๊ะ” เป็นประเพณีที่เกิดขึ้นในช่วงเข้าพรรษาคนเฒ่าคนแก่ก็จะไปจำศีลที่วัด พอออกศีลหรือออกพรรษา ก็จะมีประเพณี “จะก๊ะ” คือ การเลี้ยงข้าวผู้เฒ่าผู้แก่ที่ออกศีลมา เพราะว่าในสมัยก่อน ตอนที่พระอรหันต์ออกจากนิโรธมา คนที่มาใส่บาตรคนที่ 1 นั้น คิด หรือปรารถนาสิ่งใดจะได้ทุกประการ เพราะถือว่าคนที่มาจำศีลนั้นบริสุทธิ์

“จะก๊ะ” วิธีการ คือ ตอนตีสี่ จะนำข้าวไปทำทานให้ผู้เฒ่าผู้แก่ที่นอนวัด ซึ่งจะต้องแห่กันไป พอสายหน่อยก็นิมนต์พระไปฉันท์ข้าว (ขวักข้าว) โดยที่มีความเชื่อว่า จะไปขอโชค ขอพรจากคนเฒ่าคนแก่ที่จำศีลอยู่ในวัดเพื่อเป็นสิริมงคลกับตัวเอง ซึ่งเป็นประเพณีพุทธศาสนา

3.2.17 ประเพณีตานต้อด (ตานดอกไม้)

ประเพณีตานต้อด เป็นประเพณีที่สูญหายไปแล้ว สมัยก่อนเชื่อกันว่าทำทานให้คนที่มีฐานะยากจน เพื่อช่วยให้คนยากจนได้มีกินมีใช้ ถ้าทำให้คนที่มีฐานะพออยู่พอกินก็ทำได้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เขามีอายุยืนนาน ได้กุศลผลบุญ รูปแบบประเพณีมีดังนี้ จัดซื้ออุปกรณ์ที่เกี่ยวกับสิ่งของหรือเครื่องใช้ในบ้าน เช่น ขันน้ำ สบู่ แปรงฟัน กระจก หม้อ ถ้วย ชาม ฯลฯ ชาวบ้านที่พร้อมใจกันนำครัวตานไปไว้ที่บันไดของเจ้าของบ้านจากนั้นไปซ่อนตัวจากนั้นจุดประทัดเสียงดังให้เจ้าของบ้านหลังนั้นตื่น จากนั้นเจ้าของบ้านออกมาดู พร้อมพูดว่า “ ถ้าของที่นำมานี้เป็นของผีหรือของคนถ้าเป็นของผีเอากลับคืนไป ถ้าเป็นของคนก็รับศีลรับธรรม” พูดเช่นนี้ 3 ครั้ง แล้วก็กลับเข้าไปในบ้านของตนเอง สักครู่ก็ออกมาดูอีกครั้งพร้อมกับพูดเหมือนเดิม เมื่อไม่มีอะไรก็ให้ศีลให้พร ผู้ที่นำของมาก็แอบซุ่มดูอยู่ เมื่อผู้รับให้พรเสร็จก็ยกมือไหว้รับพร จากนั้นก็แยกย้ายกันกลับโดยที่เจ้าของบ้านไม่รู้ว่าใครนำของเหล่านี้มาให้บ้าง เสร็จพิธี แต่ปัจจุบันนี้ประเพณีตานต้อดได้สูญหายไปแล้ว และสมัยก่อนเชื่อว่าคนที่มีฐานะยากจน เพื่อช่วยให้เขามีกินมีใช้ ถ้าคนที่มีฐานะร่ำรวยก็ทำได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เขามีอายุยืนนาน ได้กุศลผลบุญต่อผู้ที่นำมาถวายให้

3. อาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนในตำบลแม่สะเรียง

อาชีพที่ปรากฏในชุมชนตำบลแม่สะเรียง มีหลากหลายสาขาอาชีพด้วยกัน ส่วนใหญ่มักเป็นอาชีพทางการเกษตร ได้แก่ การทำไร่ ทำนา ทำสวน นอกเหนือจากนั้นประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปและรับราชการ เช่น ครู ตำรวจ ทหาร ตชด. ฯลฯ ส่วนอาชีพเสริม ได้แก่ กลุ่มทอผ้า , การจักสาน, การนวดแผนโบราณ , อบสมุนไพร ดังจะกล่าวถึงรายละเอียดต่อไปนี้

อาชีพการทำนา

ประชาการในตำบลแม่สะเรียงจะทำนา ช่วงเดือน กรกฎาคม – มกราคม เตรียมแปลงตกกล้าไถหว่านเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พอต้นกล้าอายุประมาณ 40 วัน ก็นำไปปักดำในแปลงนาที่เตรียมไว้ ดังนั้นหลังตกหล้าปักดำด้วยการไถและคราดซึ่งปัจจุบันนี้ชาวบ้านใช้รถไถนาเดินตามทั้งหมด เมื่อถอนต้นกล้าเสร็จก็นำต้นกล้ามาปักดำในแปลงนาที่เตรียมไว้หลังจากนั้นประมาณ 1 เดือน ก็จะใส่ปุ๋ยบำรุงต้นข้าวและเฝ้าดูแลเรื่องน้ำ กำจัดวัชพืช เฝ้าระวังแมลงศัตรูข้าวที่มารบกวน จนถึงฤดูเก็บเกี่ยวช่วงเดือน พฤศจิกายน – มกราคม เพราะข้าวที่ปลูกเป็นข้าวพันธุ์พื้นบ้านต้องใช้เวลาปลูกถึง 4 เดือนการเก็บเกี่ยวต้องใช้เคียวเกี่ยวแล้วนำมาตากแดดให้แห้ง 2-3 วัน แล้วนำมามัดเป็นฟ่อนทำการแบกขนมากองรวมกันเป็นข้าวล้อมฟาง แล้วทำการนวดเมล็ดข้าวด้วยรถโม่ เสร็จแล้วก็เก็บข้าวเปลือกไปใส่ยุ้งข้าวในบ้านของตนเองเมื่อต้องการข้าวสารมาบริโภคก็นำใส่กระสอบไปสีที่โรงสีข้าวในตำบล

อาชีพการทำสวนกระเทียม และสวนถั่วเหลือง

การทำสวนเป็นอาชีพหนึ่งของชาวบ้านในชุมชนถึงแม้แต่ละครอบครัวจะทำไม่มากนัก (ไม่เกิน 5ไร่ 10 ไร่) แต่เป็นการทำรายได้ของครอบครัวอีกทางหนึ่งถ้าปีไหนได้ราคาดีก็ทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น

วิธีทำ เตรียมแปลงที่จะทำการปลูก กำจัดวัชพืชทำร่องให้น้ำ เตรียมกล้าพันธุ์ที่จะปลูกถ้าเป็นสวนกระเทียมจะต้องเตรียมฟางหรือต้นหญ้าแห้งสำหรับคลุมพื้นที่ปลูกเพื่อกำจัดวัชพืชและให้ความชุ่มชื่น เมื่อพร้อมแล้วก็นำกล้าพันธุ์มาปลูกในพื้นที่โดยการใช้กำลังคนปลูกส่วนมากจะเป็นการเอาแรงลงแขกปลูกช่วยกันในหมู่ญาติหรือเพื่อนบ้านกัน บางครอบครัวที่ปลูกจำนวนมากก็จ้างแรงงานคนในหมู่บ้านเป็นการจ้างงานเพิ่มรายได้หมุนเวียนในหมู่บ้านอีกทางหนึ่ง การทำสวนกระเทียมและถั่วเหลืองจะเริ่มทำหลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าวช่วงเดือน ธันวาคม – เมษายน ของทุกปี หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จแล้วชาวบ้านจะนำมาเก็บไว้กินและนำเก็บรักษาไว้เป็นกล้าพันธุ์ในปีต่อไป ในส่วนที่เหลือเก็บก็จะจำหน่ายเป็นรายได้ของครอบครัว

อาชีพการเลี้ยงสัตว์ (สุกร)

การเลี้ยงสุกรเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่เพิ่มรายได้เสริมให้กับครอบครัว การเลี้ยงสุกรนั้นจะต้องเตรียมสถานที่สร้างคอก (ถ้าจะเลี้ยงจำนวนมากต้องให้ห่างจากชุมชนด้วย)ในหมู่บ้านส่วนมากจะ

เลี้ยงในครัวเรือน ๆ ละ 1-2 ตัว จึงไม่เป็นการรบกวนเพื่อนบ้านมากนัก การเลี้ยงต้องเตรียมลูกสุกรที่มีสายพันธุ์ที่ดี อาหารก็จะมีทั้งอาหารพื้นบ้านเช่น รำข้าว พืชผัก ผลไม้ หรือบ้างก็เลี้ยงด้วยอาหารสำเร็จรูป การเลี้ยงจะใช้ระยะเวลาประมาณ 3-4 เดือน ผู้เลี้ยงก็จะขายสุกรให้กับพ่อค้านำไปชำแหละขายในตลาดเป็นการหารายได้เสริมให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่ง

ภูมิปัญญาการทำบายศรี

การทำบายศรีจะใช้ในงานแต่งงาน งานบวชนาค งานอำลาอาลัยนักเรียน หรือผู้ป่วยเพื่อให้อยู่อย่างมีความสุข เป็นศิริมงคลกับตัวเอง อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำบายศรี มีดังนี้ เข็มหมุด ใบตอง ดอกไม้ ไข่ 2 ฟอง ถ้าบวชนาคใช้ไข่ 1 ฟอง ส่วนบายศรีที่ใช้ในงานแต่งงานจะต้องทำบายศรีที่มีตัวเลขเป็นคู่ เช่น 6 หรือ 8 กลีบขึ้น ส่วนบายศรีบวชจะให้ตัวเลขคี่ 5 กลีบ 7 กลีบ เป็นต้น ส่วนบายศรีคนป่วยจะใช้แตะสาน ในแตะสานเป็นรูปสี่เหลี่ยมจะใส่รูปปั้น ได้แก่ ช้าง ม้า วัว ควาย หมู หมา เป็ด ไก่ หรือที่เรียกว่า ตัวเปิ้ง 12 ตัว หรือ และปั้นเป็นลูกสัตว์อีก 11 ตัว มีรูปคน 2 คน นอกจากสิ่งเหล่านี้แล้วก็ยังมี ข้าวต้ม ขนม อย่างละ ชิ้น ช่อขาว ช่อดำ ใส่ลงไปในแตะพร้อมข้าวของดังที่ได้กล่าวมา ส่วนบายศรีงานบวช ประกอบไปด้วยหมากเบงต้นละ 25 ต้น ต้นผึ้ง 25 ต้น ต่อมก้อม 2 ก้อน โพธิ์เงิน โพธิ์ทอง อย่าละ 1 อัน แก้วอุปชาใส่ข้าวสาร ใส่เทียนแล้วเอากระดาษห่อ

ภูมิปัญญาการทำจักสานไม้กวาด

วัสดุอุปกรณ์ในการจักสานไม้กวาดเป็นวัสดุอุปกรณ์มีอยู่ในท้องถิ่นอยู่แล้ว มีดังนี้

1. ดอกก๋ง ต้องไปเก็บตามข้างถนนที่หมู่บ้านแม่เหาะ หลังจากที่เก็บมาแล้วต้องนำดอกก๋งไปตากให้แห้งใช้เวลาในการตาก 3-4 วัน แล้วนำมาทุบตีดอกออกให้หมดให้เหลือเพียงแต่ก้าน จากนั้นทำเป็นมัดเล็กๆ ประมาณ 12 มัดสามารถทำไม้กวาดได้จำนวน 1 อัน

2. ด้ามไม้กวาด ตัดเอาไม้ไผ่ที่ปลูกไว้ตามบ้านให้ได้ขนาดและความยาวของไม้พอเหมาะ จากนั้นนำไปโลนไฟให้ได้ลวดลายที่สวยงาม การนำด้ามไม้กวาดมาโลนไฟนั้นก็มีอุปกรณ์ไม่มากมายนักอุปกรณ์ที่ใช้ในการโลนด้ามไม้กวาด คือ เตาอังโล่ 1 ใบ ที่ตรงกลาวงของเตาอังโล่จะมีเหล็กคาดตรงกลาง 1 อัน

3. เชือก

4. เข็มเย็บผ้าขนาดใหญ่เพื่อให้สอยเชือกให้ติดกับไม้กวาด ไม้กวาดที่ทำเองจากหมู่บ้านจอมแจ้งจะขายเพียงราคาอันละ 20 บาทนั้น

ภูมิปัญญาเครื่องดนตรีพื้นเมือง

เครื่องดนตรีพื้นเมืองใช้บรรเลงในงานศพ งานมงคลต่างๆ เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน และในการบรรเลงเพลงแต่ละครั้งจะมีเครื่องดนตรีพื้นเมืองดังนี้ สะล้อ ใหญ่ เล็ก ซึง 3 ตัว กลอง 1 ใบ ฉิ่ง 1 คู่ ฉาบ 1 คู่ ขลุ่ย 1 อัน และเครื่องดนตรีที่ทำขึ้นเองเพื่อเล่น และเพื่อจำหน่ายนั้นจะมีเครื่องดนตรีอยู่ 3 อย่างคือ

๑. สะล้อ มีวัสดุอุปกรณ์ดังนี้ เต่า สิ่ว มีด สายเอน สายเบรกจักรยาน ไม้ กะลามะพร้าว

๒. ซึง มีวัสดุอุปกรณ์ดังนี้ สายตอง ไม้ ลูกบิด

๓. กลอง มีวัสดุอุปกรณ์ดังนี้ ไม้ หนังวัว เชือกไนลอน

4. กลุ่มชาติพันธุ์

ในตำบลแม่สะเรียงมีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ในชุมชน 4 กลุ่มคือ

4.1 ไทยวน หรือคนเมืองจะอาศัยอยู่บริเวณหมู่บ้านจอมแจ้ง ทุ่งพร้าว นาคาว ในเวียง ป่ากล้วย (บางส่วน) บ้านไร่ (บางส่วน) ดงสงัด (บางส่วน)

4.2 กะเหรี่ยง จะอาศัยอยู่บริเวณหมู่บ้านป่ากล้วย (บางส่วน) ดงสงัด (บางส่วน) ไร่ (บางส่วน และหนองผักหนาม

4.3 ละว้า จะอาศัยอยู่บริเวณหมู่บ้านแพะ

4.4 ไทใหญ่หรือคนไต จะอาศัยอยู่บริเวณหมู่บ้านในเวียง (บางส่วน)

5. ภาษาที่ใช้ในชุมชน

ภาษาที่ใช้ในชุมชนตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีดังนี้ ภาษาล้านนา หรือคำเมือง พบในชุมชนบ้านจอมแจ้ง ทุ่งพร้าว นาคาว ในเวียง ป่ากล้วย (บางส่วน) บ้านไร่ (บางส่วน) ดงสงัด (บางส่วน) ภาษากระเหรี่ยง พบในชุมชนหมู่บ้านป่ากล้วย (บางส่วน) ดงสงัด (บางส่วน) ไร่ (บางส่วน) และหนองผักหนาม ภาษาละว้า พบในชุมชนหมู่บ้านแพะ ภาษาไทใหญ่ พบในชุมชนหมู่บ้านในเวียง (บางส่วน)

บทที่ 5

การออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น : ประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ตำบลแม่สะเรียงในบทที่ผ่านมา ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง ผู้ศึกษาร่วมกับทางโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ร่วมกันศึกษาเอกสารจากตำราและมีกรอบแนวคิดในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้

1. แนวทางในการดำเนินงานระดับสถานศึกษา
2. แนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

1. แนวทางในการดำเนินงานระดับสถานศึกษา

แผนภูมิแนวทางการดำเนินงานระดับสถานศึกษา

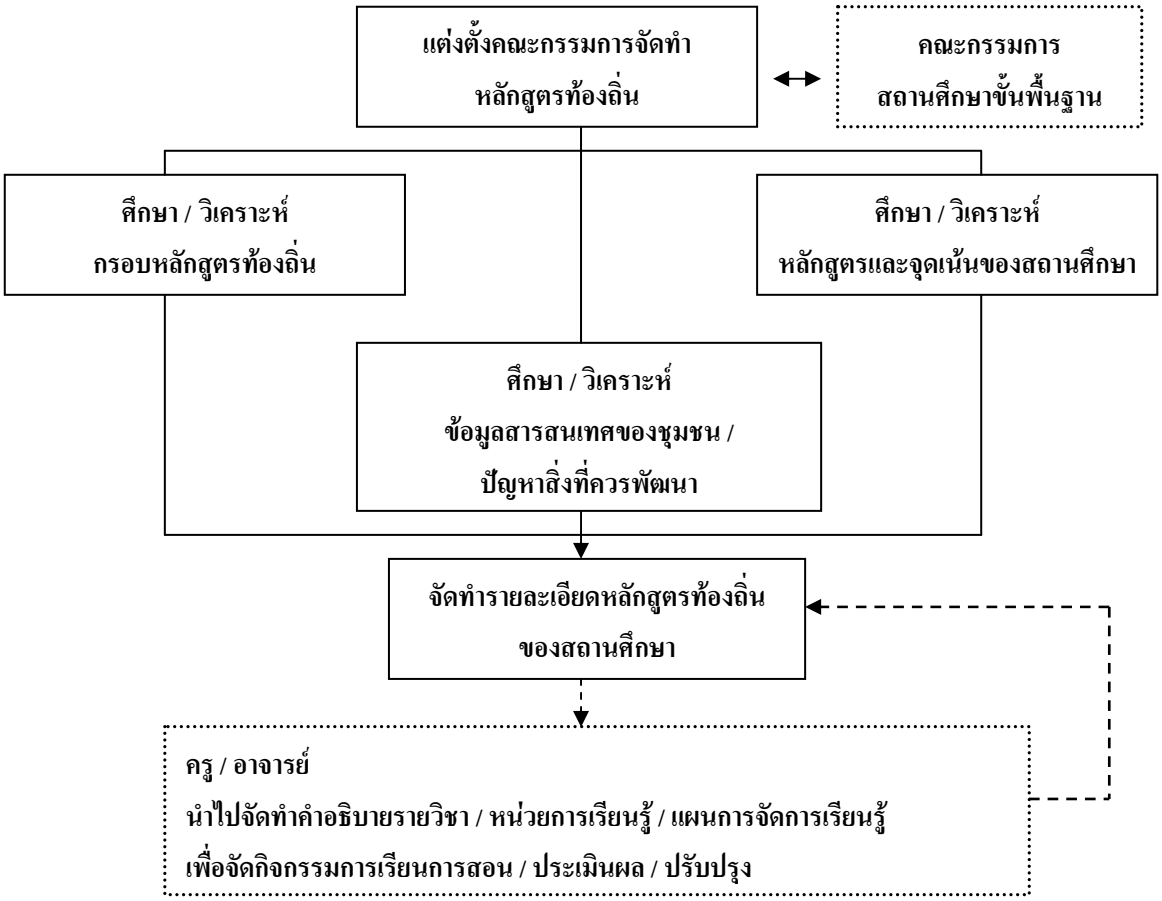

ภาพ 9 แนวทางในการดำเนินงานระดับสถานศึกษา

จากภาพข้างต้น สามารถอธิบายการดำเนินงานสร้างหลักสูตรในระดับสถานศึกษา โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น / คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการที่โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ได้มีโครงการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นตามแผนปฏิบัติงานประจำปีและแผนกลยุทธ์ของโรงเรียน จึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรประกอบด้วยคณะครูโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 จำนวน 19 คน ผู้วิจัย ผู้ช่วยทีมวิจัย โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาและทีมวิจัยเป็นผู้ให้คำปรึกษา ดังมีรายนามดังนี้

1.	นางสมใจ อินทสิทธิ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	ประธาน
2.	นายดำรง ปันทวัง	รองผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	รองประธาน
3.	นางวารุณี ศรีมาลี	ครู คศ.2 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
4.	นางเกตสุดา วรรณวินิจ	ครู คศ.1 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
5.	นางกาญจนา เหมืองหม้อ	ครู คศ.1 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
6.	นางสะอิ้ง เตชะพะโลกุล	ครู คศ.2 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
7.	นางธีรพร กระทู้	ครู คศ.2 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
8.	นางพิสมัย ใจน้อย	ครู คศ.2 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
9.	นางมองใจ แก้วใส	ครู คศ.2 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
10.	นางจินดา คงศรี	ครู คศ.2 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
11.	นางวัชราภรณ์ มณีธร	ครู คศ.2 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
12.	นางภัทร ใจลังกา	ครู คศ.2 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
13.	นางสาวพัชรินทร์ ปัญญา	ครูอัตราจ้าง โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
14.	นายมานพ สุดสวยวนา	ครูอัตราจ้าง โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
15.	นางสาวจีรนันท์ คำปัน	ครูอัตราจ้าง โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
16.	นางสาวศิรินภา ศิลมัย	ครูพี่เลี้ยง โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
17.	นางยุภาพร จันทร์แก้ว	ครูอัตราจ้าง โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
18.	นางคลียาพร กล่อมศรี	ครูอัตราจ้าง โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
19.	นายรณชัย เรืองแดง	ครูอัตราจ้าง โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
20.	นายนพดล เพียรงาน	ผู้ช่วยนักวิจัย	กรรมการ
21.	นางสยามล เพียรงาน	หัวหน้าโครงการวิจัยฯ	กรรมการและเลขานุการ

ตาราง 2 คณะกรรมการสถานศึกษาและทีมวิจัย

นอกจากนี้ยังมีคณะกรมการสถานศึกษาและทีมวิจัยเป็นที่ปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะตลอดจนการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของหลักสูตรท้องถิ่น ดังมีรายนามดังนี้

1.นางสยามล เพียรงาน	หัวหน้าโครงการวิจัยฯ
2.นายนพดล เพียรงาน	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่ออกเหนือ
3. นายธีรเดช ปันนะ	ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง
4. นายพิเชษฐ์ เดชาวัฒนากุล	ประธานสภาวัฒนาธรรมอำเภอแม่สะเรียง
5.นายราชันย์ พันธ์เสนา	นักวิชาการวัฒนธรรมอำเภอแม่สะเรียง
6.พระสมุห์จีระศักดิ์ จิรธัมฺโม	เลขานุการเจ้าคณะอำเภอแม่สะเรียง
6.พระสุพล อาภาธโร	เลขานุการเจ้าคณะอำเภอสบเมย
7.นายแดง พูลน้อย	ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193
8.นายสุรพล ประทินสุขอำไพ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม
9.นายบุญวาส ฝั้นเต่ย	กรรมการสถานศึกษา ฯ ปราชญ์ทางด้านประเพณีชุมชนและงานฝีมือ
10.นายอำพล เด่นโยธา	กำนันตำบลแม่สะเรียง

2. ศึกษา / วิเคราะห์กรอบหลักสูตรท้องถิ่นศึกษา / วิเคราะห์หลักสูตรและจุดเน้นของสถานศึกษา

จากการทางคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรได้วิเคราะห์กรอบหลักสูตรท้องถิ่นและจุดเน้นของสถานศึกษา คือ “นักเรียนทุกคนในโรงเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ที่พึงประสงค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความรู้ตามเกณฑ์มาตรฐาน สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรม รักท้องถิ่นและประเทศชาติ” จึงได้นำจุดเน้นดังกล่าวมาจัดทำกรอบหลักสูตรตามแนวทางการศึกษาทฤษฎีของ ไทเลอร์ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา วิธีการและการจัดการ การประเมิน ทางคณะจัดทำหลักสูตรได้วิเคราะห์กรอบหลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

- เพื่อจัดทำสาระการเรียนรู้และหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่นแต่ละช่วงชั้นให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และต่อเนื่องกันทุกช่วงชั้น

- เพื่อปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาของช่วงชั้นที่ 1,2,3 ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระเหมาะสมกับวัยเรียนและช่วงชั้น

- เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา การวัดผล ประเมินผล ให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

- เพื่อจัดทำหลักสูตรพัฒนาศักยภาพสู่อัจฉริยภาพผู้มีความสามารถพิเศษ

2. เนื้อหาวิชา จากการที่ทางวิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลและสรุปข้อมูลประวัติหมู่บ้าน ประเพณี วัฒนธรรม ชาติพันธ์ ภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลแม่สะเรียง ตามแผนการดำเนินกิจกรรม (Action plane) กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมที่ 13 กิจกรรมที่ 14 (ดูภาคผนวก)

3. วิธีการและการจัดการ จากการที่ทางโรงเรียนและทีมวิจัยได้ร่วมกันกำหนดและกรอบหลักสูตรท้องถิ่นและเนื้อหาวิชา ตามแผนการดำเนินกิจกรรม (Action plane) กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมที่ 13 กิจกรรมที่ 14 กิจกรรมที่ 15 (ดูภาคผนวก)

4.การประเมินหลักสูตร จากการที่ทางโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ได้ดำเนินการใช้หลักสูตรมาระยะหนึ่งแล้ว ทางคณะกรรมการประเมินหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย ครูประจำชั้นทุกชั้นเรียน ครูผู้สอนรายวิชาทุกกลุ่มสาระ และทีมวิจัยได้ดำเนินการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ตามแผนการดำเนินกิจกรรม (Action plane) กิจกรรมที่ 16 (ดูภาคผนวก)

3. ศึกษา / วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของชุมชน /ปัญหาสิ่งที่ควรพัฒนา

จากการศึกษาข้อมูลสารสนเทศของทีมวิจัยได้ดำเนินวิเคราะห์ข้อมูลตามแผนการดำเนินกิจกรรม (Action plane) กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมที่ 13 กิจกรรมที่ 14 โดยจัดเป็นกลุ่มตามหัวข้อที่เก็บข้อมูลมา โดยมีทีมวิจัยแทรกอยู่ในแต่ละกลุ่มเพื่อร่วมกันสรุปเพื่อตรวจสอบหาข้อเท็จจริง เมื่อสรุปข้อมูลภายในกลุ่มได้แล้วก็จะให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอข้อมูลที่ได้มาว่ามีความถูกต้องเป็นที่ตรงกันหรือไม่ และช่วยกันเติมเต็มข้อมูลให้ชัดเจนและถูกต้องมากที่สุด โดยมีเอกสารทั้งที่เคยถูกบันทึกไว้และเอกสารที่เป็นของทางราชการ ผลการตรวจสอบข้อมูลมีความชัดเจน ถูกต้อง สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปอ้างอิงได้ และสรุปข้อมูลที่ได้มาจัดเป็นระบบและเป็นหมวดหมู่ให้ชัดเจน สะดวกต่อการนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งตัวหลักสูตรได้ดำเนินการจัดทำไว้และปรับปรุงมาระยะหนึ่ง โดยสามารถแยกออกเป็นหน่วยดังนี้

หน่วยที่ 1 เรื่องประวัติหมู่บ้านทั้ง 9 หมู่บ้าน
หน่วยที่ 2 เรื่องประเพณี ในชุมชนตำบลแม่สะเรียง
หน่วยที่ 3 เรื่องชาติพันธุ์ในชุมชน
หน่วยที่ 4 เรื่อง วิถีชีวิตของคนในชุมชน
หน่วยที่ 5 เรื่อง ภาษาที่ใช้ในชุมชน

4. จัดทำรายละเอียดหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล กรอบการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น จุดเน้นของโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 และเนื้อหาข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียงแล้ว ทางคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรได้ดำเนินการสร้างหลักสูตร โดยมีปราชญ์ ผู้รู้จากบ้านจอมแจ้ง จำนวน 6 คน คณะครูโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 จำนวน 18 คน ตัวแทนนักเรียนจำนวน 8 คน ทีมวิจัย จำนวน 16 คน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร 2 คน ได้นำข้อมูล จำนวน 5 หัวข้อ คือ ข้อมูลด้านประวัติชุมชน ข้อมูลด้าน ประเพณี วัฒนธรรม ข้อมูลด้านกลุ่มชาติพันธุ์ ข้อมูลอาชีพของคน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อมูลด้านภาษาที่ใช้ในตำบลแม่สะเรียง มาบูรณาการให้เข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ กำหนดหน่วยที่ต้องจัดการเรียนรู้จำนวน 5 หน่วย นำไปทดลองสอนในทุกระดับชั้น ตั้งแต่ ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังตารางดังต่อไปนี้

หน่วยที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	จำนวนเวลา (ชั่วโมง)	จำนวนแผนการจัดการเรียนรู้
1	**ภูมินามแผ่นดิน**	**4**	**3**
	- ประวัติบ้านจอมแจ้ง		
	- ประวัติวัดจอมแจ้ง	**2**	**1**
	- ประวัติโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193		
	- สภาพทั่วสภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์ ที่ตั้ง อาณาเขต สภาพอากาศและระบบการปกครองบ้านจอมแจ้ง	**2**	**2**
2	**ประเพณี วัฒนธรรม บ้านจอมแจ้ง**	**14**	**11**
	ประเพณีที่สูญหาย		
	- ประเพณีตานต้อด	**2**	**1**
	ประเพณีที่ใกล้สูญหาย		
	- ประเพณีตานดอกไม้	**1**	**1**
	- ประเพณีปู่จาธาตุทั้ง 4	**1**	**1**
	- ประเพณีปู่จาข้าวกู่อายุ		**1**
	- ประเพณีปู่จาเจดีย์ทรายกู่อายุ	**1**	
	- ประเพณีปู่จาข้าวพระเจ้า		
	- ประเพณีตานข้าวใหม่	**1**	**1**
	- ประเพณีตานข้าวพระเจ้าหลวง		
	- ประเพณีตานเฮือนน้อย	**1**	**1**
	- ประเพณีตานแตน	**1**	**1**
	- ประเพณีส่งเคราะห์ สืบชะตา	**2**	**1**
	ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอแม่สะเรียง		
	- ประเพณีปอยส่างลอง	**1**	**1**
	- ประเพณีออกพรรษา แห่เทียนเหง แห่ต้นเกี๊ยะ แห่กม	**2**	**1**
	- ประเพณีสรงน้ำพระธาตุจอมแจ้ง และอีก 3 จอม ได้แก่ จอมมอญ จอมทอง จอมกิตติ	**2**	**1**
3	**กลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนบ้านจอมแจ้ง**	**4**	**4**
	- คนพื้นราบ (ไทยวน)	**1**	**1**
	- กะเหรี่ยง	**1**	**1**
	- ละว้า (ลั๊วะ)	**1**	**1**
	- ไทยใหญ่	**1**	**1**

หน่วยที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	จำนวนเวลา (ชั่วโมง)	จำนวนแผนการจัดการเรียนรู้
4	**อาชีพของคนในชุมชน** **อาชีพเกษตรกรรม** - ทำนา **อาชีพหัตถกรรม** - แกะสลัก - จักสาน - ประดิษฐ์เศษวัสดุ - เครื่องดนตรีพื้นเมือง	**15** **2** **2** **3** **5** **3**	**5** **1** **1** **1** **1** **1**
5	**ภาษาในชุมชนบ้านจอมแจ้ง** - ภาษาล้านนา (อักษรเมือง) - ภาษาชาติพันธุ์อื่นๆ	**3** **1** **2**	**3** **1** **2**
	รวม	**40**	**25**

ตาราง 4 หลักสูตรท้องถิ่น

5.ครู / อาจารย์นำไปจัดทำคำอธิบายรายวิชา / หน่วยการเรียนรู้ / แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอน / ประเมินผล / ปรับปรุง

จากการที่คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ จึงมอบหมายให้คณะครูไปจัดทำแผนการเรียนรู้แต่ละชั้น และแต่ละช่วงชั้น โดยกำหนดแผนการจัดการเรียน ต้องมีส่วนประกอบดังนี้ มาตรฐานการเรียนรู้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้
2.จุดประสงค์นำทาง
3.สาระการเรียนรู้
4.ประสบการณ์สำคัญ
5.กิจกรรมการเรียนรู้
   - ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน
   - ขั้นสอน
   - ขั้นสรุป
6. สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

7.การวัดผลและประเมินผล

โดยมีวิทยากรภายนอกมาดำเนินการสอนช่วยสอน ดังเช่น หน่วยภูมินามแผ่นดิน นางสาวคลียาพร กล่อมศรี เป็นวิทยากรภายนอก หน่วยประเพณี วัฒนธรรมในตำบลแม่สะเรียง นายรณชัย เรืองแดง เป็นวิทยากรภายนอก หน่วยชาติพันธ์ในตำบลแม่สะเรียง นางสาวศิรินภา ศิลมัย เป็นวิทยากรภายนอก หน่วยวิถีชีวิตของคนในตำบลแม่สะเรียง นางยุพาพร จันทร์แดง เป็นวิทยากรภายนอก หน่วยภาษาในชุมชนตำบลแม่สะเรียง นางสาวจิรนันท์ คำปัน เป็นวิทยากรภายนอก และยังได้นำนักเรียนไปศึกษาจากสถานที่จริงไม่ว่าจะไปศึกษาเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การออกไปทัศนศึกษา การเชิญวิทยากรท้องถิ่นหรือปราชญ์ชุมชนมาให้ความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมชาติพันธ์ผ่านผู้เรียนที่มาจากกลุ่มชาติพันธ์ที่ต่างกัน ประสานกับปราชญ์ ผู้รู้มาช่วยสอนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำบายศรี การทำไม้กวาด งานประดิษฐ์ต่างๆ เป็นต้น

2. แนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

แผนภูมิแนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

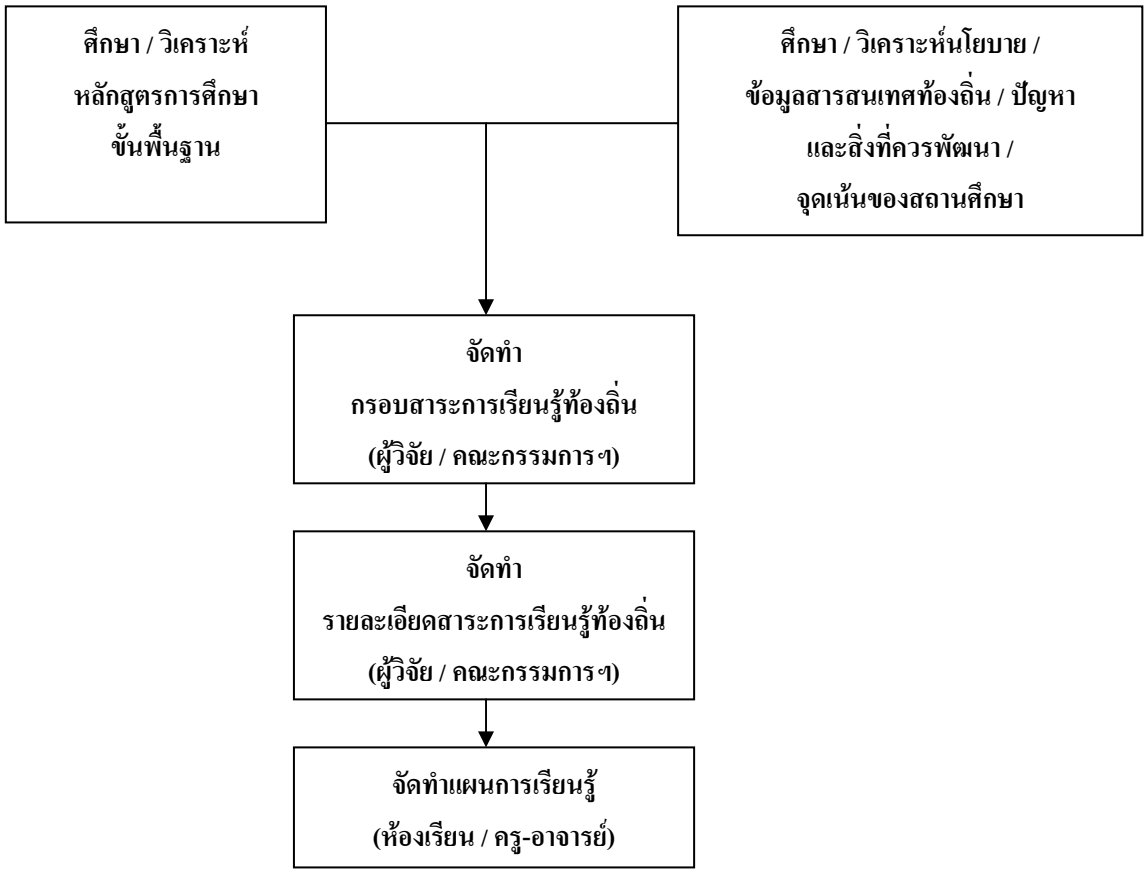

ภาพ 9 แผนภูมิแนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

จากแผนภูมิแนวทางการดำเนินงานระดับสถานศึกษาในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ศึกษา / วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ทางโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ได้ดำเนินการมอบหมายให้คณะครูดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ หลักการ จำนวน 6 ข้อ จุดหมาย 5 ข้อ สมรรถนะผู้เรียน ประกอบด้วย ความสามรถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามรถในการใช้ทักษาชีวิต และ ความสามรถในการใช้เทคโนโลยี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 อย่าง ประกอบด้วย รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ มาตรฐานการเรียนรู 8 กลุ่มสาระ ตัวชี้วัดชั้นปี(ประถมศึกษาปีที่ 1 ─ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) และตัวชี้วัดช่วงชั้น (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 6)

2.ศึกษา / วิเคราะห์นโยบาย /ข้อมูลสารสนเทศท้องถิ่น / ปัญหาและสิ่งที่ควรพัฒนา /จุดเน้นของสถานศึกษา

จากการศึกษานโยบายและการพัฒนาของสถานศึกษาได้ดำเนินงานตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในหมวด 4 ได้กล่าวถึงแนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 ได้กำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับตัวเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และในมาตราเดียวกันข้อ 3ได้กำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

มาตรา 24 ยังกำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ และปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 29 ได้กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชนจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาต้องมีการ

นำวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ภาษาถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติข้างต้นจะเห็นว่าการจัดดกระบวนการเรียนรู้ต้องเรียนรู้ทั้งสากลและความเป็นท้องถิ่น จึงทำให้การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นดำเนินการโดยมีแนวทางดังกล่าวข้างต้น

3. จัดทำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและรายละเอียดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น(ผู้วิจัย / คณะกรรมการฯ)

จากการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา นโยบาย ข้อมูลสาระสนเทศ ปัญหาและจุดเน้นของโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 สามารถวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระเรียนรู้ จำนวน 67 มาตรฐาน และเชื่อมโยงสาระท้องถิ่น ดังตารางต่อไปนี้

ผลวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น

๑. สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทย

มาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	ข้อมูลสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท.1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน	คำภาษาถิ่น นิทาน เรื่องเล่า บทร้องเล่น บทเพลงกล่อมเด็ก คำคล้องจอง บทร้อยกรอง บทเพลงท้องถิ่น คำ/ข้อความท้องถิ่นนิทานหรือเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่น ข่าวและเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันในท้องถิ่นและชุมชน คำขวัญ ปรัชญาระดับโรงเรียน ตำบล อำเภอ จังหวัด สำนวน สุภาษิต คำพังเพย ปริศนาคำทาย นิทานพื้นบ้านเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่น กฎระเบียบข้อตกลงในชุมชนและท้องถิ่น แผนที่แผนผังในชุมชนในท้องถิ่น ประวัติบุคคลในท้องถิ่น วรรณกรรมพื้นบ้าน พูดแสดงความคิดเห็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ประเพณีวัฒนธรรม อาชีพของท้องถิ่น ที่ได้ฟังและดูเพื่อนำข้อคิดมาประยุกต์ใช้ ประเมินความเชื่อถือของสื่อที่มีเนื้อหาโน้มน้าวจากเรื่องที่ได้ฟังและดูวิเคราะห์ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และน่าเชื่อถือข่าวสารจากสื่อต่าง ๆวิเคราะห์ วิจารณ์เรื่องที่ฟัง และดูเพื่อนำข้อคิดมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตใช้ศิลปะการพูดในโอกาสต่าง ๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์แสดงความคิดเห็น
มาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	**ข้อมูลสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น**
สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท.1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน	และประเมินเรื่องจากการฟังและดูพูดรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า เรื่องราวต่าง ๆ ในท้องถิ่น เช่น ประวัติความเป็นมา ประเพณีวัฒนธรรม อาชีพ ของท้องถิ่น
สาระที่ 2 การเขียน มาตรฐาน ท.2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงาน	เขียนคำ แต่งบทร้อยกรอง แต่งนิทาน เรื่องสั้นที่เกี่ยวกับท้องถิ่น เขียนบรรยายประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับท้องถิ่น เขียนเรื่องตามจินตนาการ / ภาพเกี่ยวกับท้องถิ่น นิทานหรือเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่น เขียนคำปราศรัย คำสอน

มาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	ข้อมูลสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
ข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ	ของบุคคลสำคัญในท้องถิ่น เขียนแผนภูมิ / แผนที่ในชุมชนในท้องถิ่นตำนานประวัติบุคคล สถานที่ในท้องถิ่นวรรณกรรมพื้นบ้าน ย่อนิทาน บทความ เรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่น เขียนรายงานเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่น
สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด มาตรฐาน ท.3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์	จำแนกข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็นจากเรื่องวัฒนธรรม ภาษาท้องถิ่น พูดโต้ตอบแสดงความรู้ความคิด และความรู้สึกจากเรื่องในท้องถิ่นที่ฟังและดู ตั้งคำถาม และตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องเกี่ยวกับเรื่องในท้องถิ่นประวัติความเป็นมา ประเพณีวัฒนธรรม อาชีพ ฯลฯ พูดสรุปใจความสำคัญของเรื่องในท้องถิ่น เช่น ประวัติความเป็นมา ประเพณีวัฒนธรรม อาชีพ ฯลฯ,เล่าเรื่องย่อเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ประเพณีวัฒนธรรม อาชีพ ของท้องถิ่นที่ได้ฟังและดู
สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย มาตรฐาน ท.4.1 เข้าใจในธรรมชาติของภาษาและหลักภาษา การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ	เขียนสะกดคำและบอกความหมายของคำในภาษาถิ่นจำแนกชนิดของคำในภาษาถิ่นใช้คำในภาษาถิ่นได้อย่างเหมาะสม วิเคราะห์ลักษณะภาษาถิ่น
สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท.5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	นิทาน เรื่องสั้น ปริศนาคำทาย บทร้องเล่น วรรณกรรม วรรณคดีในท้องถิ่น เพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก อธิบายภูมิปัญญาทางภาษาของท้องถิ่น กิจกรรมท้องถิ่นและชุมชน

2. สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น
1.ปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้องและคำแนะนำที่ฟังและอ่าน	-คำสั่ง คำขอร้องและคำแนะนำที่ฟังและอ่าน	-**สภาพภูมิศาสตร์** สถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่น -**อาหาร** วิธีการปรุงอาหารพื้นเมือง -**ภูมิปัญญาท้องถิ่น** วิธีการทำโคม ตุง ,ต้องลายไทย
2. อ่านออกเสียงคำ สะกดคำ อ่านกลุ่มคำ ประโยค บทพูดเข้าจังหวะง่ายๆ ข้อความ นิทานและบทกลอนสั้นๆ ถูกต้องตามหลักการอ่าน	-คำ ประโยค กลุ่มคำ บทพูด นิทาน และบทกลอน	-คำศัพท์เกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่น , อาหาร, ภูมิปัญญาท้องถิ่น ,วิถีชีวิต , ประวัติความเป็นมา, สภาพภูมิศาสตร์ -นิทานพื้นบ้าน -บทกลอน ไฮกุเกี่ยวกับท้องถิ่น
3. เลือก/ระบุ/วาดภาพ ประโยค กลุ่มคำ หรือข่อความสั้นๆ ตรงตามความหมายของภาพ สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่ฟังหรืออ่าน	-ภาพ, ประโยค, สัญลักษณ์, กลุ่มคำ, ข้อความสั้นๆ ที่ฟังหรืออ่าน	**สภาพภูมิศาสตร์** -สถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่น -ป้าย, สัญลักษณ์ต่าง ๆ **ประวัติความเป็นมา** -ประเพณีท้องถิ่น
4. บอกใจความสำคัญและตอบคำถามจากการฟังหรืออ่าน ประโยค บทสนทนา นิทานง่ายๆ และเรื่องเล่า	-การฟัง ประโยค บทสนทนา นิทาน และเรื่องเล่า -การอ่าน ประโยค บทสนทนา นิทาน และเรื่องเล่า	-สภาพภูมิศาสตร์และท่องเที่ยว -ประวัติความเป็นมา ประเพณี -อาหารพื้นเมือง การทำอาหาร การสนทนา

มาตรฐาน ต 1.2.. มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น
1.พูดเขียนโต้ตอบด้วยคำสั้นๆ ง่ายๆ ในการสื่อสารระหว่างบุคคลตามแบบที่ฟัง	-การพูดโต้ตอบคำสั้นๆ , ง่ายๆ ตามแบบที่ฟัง -การเขียนโต้ตอบด้วยคำสั้นๆ ง่ายๆ ตามแบบที่ฟัง	-จดหมายเกี่ยวกับประเพณี -โปสการ์ดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว -ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาแบบต่างๆ, ดนตรีพื้นเมือง, เครื่องแต่งกาย ,ช่างศิลป์ต่าง ๆ
2. ใช้คำสั่ง คำขอร้อง คำอนุญาต และให้คำแนะนำ	-คำสั่ง คำขอร้อง คำอนุญาต คำแนะนำ	-วิถีชีวิตท้องถิ่น
3. บอกความต้องการง่ายๆ ของตนเอง พูด /เขียนแสดงความต้องการ ขอความช่วยเหลือตอบรับและปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ง่ายๆ	-การขอและให้ความต้องการความช่วยเหลือตามสถานการณ์ง่ายๆ	-สภาพภูมิศาสตร์ -ภูมิปัญญาท้องถิ่น -อาหาร
4. พูดและเขียนเพื่อขอและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน ครอบครัวและเรื่องใกล้ตัว	-การพูด การเขียน เพื่อขอและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน ครอบครัวและเรื่องใกล้ตัว	-วิถีชีวิต : การมัดมือ, การสู่ขวัญ -ประเพณี : ปอยส่างลอง -ประวัติความเป็นมา : ปอยส่างลอง -ภูมิปัญญา : การทอผ้า -อาหาร : แกงและขนมพื้นเมือง -ภูมิศาสตร์ : สถานที่ท่องเที่ยว
5. ฟัง/พูด/เขียน แสดงความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ใกล้ตัว กิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลสั้นๆ ประกอบ	-การฟัง การพูด การเขียนแสดงความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัว กิจกรรมต่าง ๆ -การให้เหตุผลสั้นๆ ประกอบ	-การเขียนเล่าเรื่องเกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่น -การสนทนาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของท้องถิ่น -การเขียนตอบคำถามเกี่ยวกับประเพณีที่อ่านพร้อมให้เหตุผลประกอบ

มาตรฐาน ต 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสารความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยการพูด และการเขียน

มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น
1.พูดเขียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว	-การพูด การเขียน เกี่ยวกับตนเอง เพื่อนและสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว	-การนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่น -การเขียนโบรชัวร์เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง -การเขียนโปสการ์ดโต้ตอบกับเพื่อน
2. จัดหมวดหมู่คำ ตามประเภทของบุคคล สัตว์ สิ่งของ เขียนภาพ แผนผัง แผนภูมิ และตารางแสดงข้อมูลต่าง ๆ ตามที่ฟังหรืออ่าน	-การจัดประเภทบุคคล สัตว์ สิ่งของ -การเขียนภาพตามที่ผังหรืออ่าน -การเขียนแผนภูมิ แผนผัง หรือตารางแสดงข้อมูลต่าง ๆ ตามที่ฟังหรืออ่าน	-การจัดหมวดหมู่คำตามประเภทอาหาร ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่ -การเขียนภาพประเพณีท้องถิ่นของตนจากเรื่องที่อ่านหรือฟัง -การเติมตารางข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านหรือฟัง
3. พูด/เขียน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆใกล้ตัว	-การพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัว -การเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ เรื่องใกล้ตัว	-การนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับวิถีชีวิตในท้องถิ่นของตน -การเขียนข้อความสั้นๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาและนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น
1.พูดและทำท่าประกอบใช้ถ้อยคำ น้ำเสียงและกิริยาท่าทางอย่างสุภาพเหมาะสมตามมารยาทสังคมและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา	-การพูด และทำท่าประกอบ -การใช้ถ้อยคำ น้ำเสียงและกิริยาท่าทางอย่างสุภาพเหมาะสมตามมารยาทสังคมและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา	1. วัฒนธรรมการกิน - กินข้าวจ้าว - ข้าวเบอะ - ข้าวส้ม - ข้าวก้นจิ้น - ข้าวซอย - ข้าวเหลือง ฯลฯ 2. ข้อปฏิบัติในการกิน 3. วัฒนธรรมการแต่งกาย - ชุดพื้นเมือง - ชุดประจำเผ่า 4. วัฒนธรรมทางภาษา - คำเมือง - ภาษาชาวเขาเผ่าต่าง ๆ - (กะเหรี่ยง ไต ละว้า) 5. วัฒนธรรมด้านที่อยู่ - บ้านทรงไทย - บ้านใต้ถุนสูงของกะเหรี่ยง - บ้านแฝดใต้ถุนสูงของลั๊วะ 6. ประเพณี - ปีใหม่เมือง - ยี่เป็ง - วันสำคัญทางศาสนา - ปอยส่างลอง - ออกหว่า - ตานแตน

มาตรฐาน ต 3.2.2 เข้าใจความเหมือน ความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และวัฒนธรรมไทยและนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น
1. บอกความเหมือน ความแตกต่างการออกเสียงตัวอักษร คำ กลุ่มคำ ประโยคชนิดต่าง ๆ และข้อความการใช้เครื่องหมายวรรคตอนและลำดับคำตามโครงสร้างประโยคของภาษาต่างประเทศ	-การบอกความเหมือน ความแตกต่าง -การออกเสียงคำศัพท์ ประโยคชนิดต่าง ๆ และข้อความ - การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและลำดับคำถาม โครงสร้างประโยคของภาษาต่างประเทศ	1. วัฒนธรรมการกิน - กินข้าวจ้าว - ข้าวเบอะ - ข้าวส้ม - ข้าวกั้นจิ้น - ข้าวซอย - ข้าวเหลือง ฯลฯ 2. ข้อปฏิบัติในการกิน 3. วัฒนธรรมการแต่งกาย - ชุดพื้นเมือง - ชุดประจำเผ่า 4. วัฒนธรรมทางภาษา - คำเมือง - ภาษาชาวเขาเผ่าต่าง ๆ - (กะเหรี่ยง ไต ละว้า) 5. วัฒนธรรมด้านที่อยู่ - บ้านทรงไทย - บ้านใต้ถุนสูงของกะเหรี่ยง - บ้านแฝดใต้ถุนสูงของลั๊วะ 6. ประเพณี - ปีใหม่เมือง - ยี่เป็ง - วันสำคัญทางศาสนา - ปอยส่างลอง - ออกหว่า - ตานแตน

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนอื่น

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาแสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น
ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาแสวงกาความรู้และเปิดโลกทัศน์ของตน	-การค้นคว้าและรวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และนำเสนอด้วยการพูด/การเขียน	-ประวัติและความเป็นมาของจังหวัดแม่ฮ่องสอน -สถานที่ท่องเที่ยวและบุคคลสำคัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศตามสถานการณ์ต่าง ๆทั้งในสถานศึกษา ชุมชนและสังคม

มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น
1. ฟัง/พูด ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและสถานศึกษา	-การฟัง, การพูด สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และสถานศึกษา	-อาชีพค้าขายผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น -อาชีพประดิษฐ์ดอกไม้ -อาชีพทอผ้า -อาชีพจักสาน -อาชีพต้องลายไทย -อาชีพทำไม้กวาด -อาชีพนวดแผนไทย -ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น อ.แม่สะเรียง -ประเพณียี่เป็ง -ประเพณีออกหว่า -ประเพณีปีใหม่เมือง -ประเพณีปอยส่างลอง -ดนตรีพื้นบ้าน

มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น
		-เพลงพื้นบ้าน -ฟ้อนดาบ,เต้นโต,รำกิ่งกะลา-ชนเผ่าแต่ละหมู่บ้าน -ชุดไต ชุดพื้นเมือง

มาตรฐาน ต 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคม

มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น
1. ใช้ภาษาต่างประเทศในการสืบค้น และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ	-ภาษาในการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ	ใช้อินเตอร์เน็ตในการค้นหาคำศัพท์ -อาชีพ -ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น -การท่องเที่ยวของ 3 อำเภอ -ประเพณี - ศิลปะและวัฒนธรรม

3. สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต

มาตรฐานที่ 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด	ประเด็นที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น
1.สรุปประโยชน์ และปฏิบัติตนตามประเพณี และวัฒนธรรมในครอบครัว	ประเพณี วัฒนธรรมในครอบครัว และท้องถิ่น	* วัฒนธรรมการแสดงความรักการอบรมสั่งสอน * ประเพณีท้องถิ่น เช่น - ประเพณีวันสงกรานต์ (ปี๋ใหม่เมือง)

ตัวชี้วัด	ประเด็นที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น
		- ประเพณีสรงน้ำพระธาตุ - ประเพณีลอยกระทง -ประเพณีทำบุญสลากภัต -ประเพณีทำบุญปอยหลวง - ประเพณีทานข้าวใหม่
4.อธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรม ของกลุ่มคนในท้องถิ่น	วัฒนธรรม ของกลุ่มคนในท้องถิ่นที่แตกต่างจากวัฒนธรรมในภาคต่าง ๆ ของไทย	-วัฒนธรรมการแต่งกาย - มีลักษณะของชาวล้านนา คือ ชาย นุ่งกางเกงสะดอ (กางเกงขาก๊วย) สวมเสื้อผ้าฝ้าย คาดผ้าขาวม้าที่พุง ผู้หญิง นุ่งซิ่น สวมเสื้อแขนกระบอก ไว้ผมมวยทัดดอกไม้ * ภาษา มีภาษาพูดเป็นของตนเอง เรียกกว่า “คำเมือง” นอกจากนี้ ยังมีภาษากระเหรี่ยง ภาษาละว้า (ลั๊วะ) ซึ่งเป็นภาษาของชนพื้นเมืองดั้งเดิมของเมืองแม่สะเรียง - การละเล่นดนตรี และขับร้องดนตรีพื้นเมือง เครื่องดนตรีประกอบด้วย สะล้อ ซึง ขลุ่ย เป็นต้น การอ่านค่าว การร้องจ๊อยซอ ซึ่งเป็นลำนำพื้นบ้านของทางภาคเหนือ
4.มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชน	การอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น	* ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น * ตัวอย่างภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของตน * การอนุรักษ์ และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ตัวชี้วัด	ประเด็นที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น
2.ประยุกต์ใช้แนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน	การประยุกต์ใช้แนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน	* หลักการปรัชญาและเศรษฐกิจพอเพียง * การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในครอบครัว โรงเรียน ละชุมชน เช่น การประหยัดพลังงาน ค่าใช้จ่ายในบ้าน ในโรงเรียน การวางแผนผลิตสินค้า และบริการเพื่อลดความสูญเสียทุกประเภท รวมถึงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อประโยชน์สูงสุดของคนในท้องถิ่น * ตัวอย่างการผลิตสินค้าและบริการในชุมชน เช่น หนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งชาชน หรือโอท๊อป เป็นต้น

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัด	ประเด็นที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น
1. อธิบายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน	ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน	* อาชีพ สินค้า และบริการต่าง ๆ ที่ผลิตในชุมชน * การพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชน ทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย การกู้หนี้ยืมสิน * การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ด้วยการใช้สิ่งของที่ผลิตในชุมชน
2. ยกตัวอย่างการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในท้องถิ่น	การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในท้องถิ่น	* การรวมกลุ่มเชิงเศรษฐกิจเพื่อประสานประโยชน์ในท้องถิ่น เช่น - กลุ่มออมทรัพย์ - กลุ่มแม่บ้าน - กองทุนหมู่บ้าน - กลุ่มสหกรณ์ - กลุ่มหัตถกรรม

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษย์ชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสัมพันธ์ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ตัวชี้วัด	**ประเด็นที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น**	**ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น**
1. สรุปลักษณะสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน	ลักษณะที่สำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน	* ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมในชุมชนของตน เช่น - ประเพณีวันสงกรานต์ (ปี๋ใหม่เมือง) - ประเพณีสรงน้ำพระธาตุ - ประเพณีลอยกระทง (ยี่เป็ง) -ประเพณีทำบุญสลากภัตตานก๋วยสลาก -ประเพณีทำบุญปอยหลวง, ปอยเหลิน - ประเพณีทานข้าวใหม่ * ภาษา มีภาษาพูดเป็นของตนเอง เรียกกว่า “คำเมือง” นอกจากนี้ ยังมีภาษาไต ซึ่งเป็นภาษาของชนพื้นเมืองดั้งเดิมของเมืองแม่ฮ่องสอน * การละเล่นดนตรี และขับร้อง ดนตรีพื้นเมือง เครื่องดนตรีประกอบด้วย สะล้อ ซึง ขลุ่ย เป็นต้น การอ่านค่าว การร้องจ๊อย ซอ ซึ่งเป็นลำนำพื้นบ้านของทางภาคเหนือ

ตัวชี้วัด	ประเด็นที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น
		การแข่งขันตีกลองหลวง, กลองไตใหญ่ เป็นวัฒนธรรมเก่าแก่ของแม่ฮ่องสอน จะมีการแข่งขันกันในงานทำบุญประเพณีต่าง ๆ เช่นปอยหลวง ปอยน้อย ปอยเหลิน 11 *การแต่งกายมีลักษณะของชาวล้านนา คือ ชาย นุ่งกางเกงสะดอ (กางเกงขาก๊วย) สวมเสื้อผ้าฝ้าย คาดผ้าขาวม้าที่พุงผู้หญิง นุ่งซิ่น สวมเสื้อแขนกระบอก ไว้ผมมวยทัดดอกไม้ * การแต่งกายมีลักษณะของชาวไตใหญ่ คือชายนุ่งกางเกงสะดอ สวมเสื่อผ้าฝ้ายชุดไตโพกหัว, ผู้หญิงนุ่งซิ่น สวมเสื้อไต ไว้ผมมวย ทัดดอกไม้
2. ยกตัวอย่างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ที่พบในท้องถิ่นที่แสดงพัฒนาการของมนุษยชาติ	หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พบในท้องถิ่น ที่แสดงพัฒนาการของมนุษยชาติ	* หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของยุคก่อนประวัติศาสตร์ของชุมชนบ้านดงสงัด * หลักฐานยุคหริภุญชัย * หลักฐานยุคล้านนา * หลักฐานคัมภีร์โบราณถ้ำผาดง ตำบลแม่ยวม

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด	ประเด็นที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น
1.อธิบายสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด	สภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด	* ลักษณะบ้าน * อาหาร * ศูนย์ศิลปะชีพ อ.แม่สะเรียง * ศูนย์พัฒนาสงเคราะห์ชาวเขาแม่เหาะ
2. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในจังหวัด	การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัด	* การอนุรักษ์แหล่งน้ำ -แม่น้ำเงา -แม่น้ำยวม - แม่น้ำแม่สะเรียง -แม่น้ำลา และแม่น้ำสาขา * ป่าไม้/ป่าสงวน/อุทยานแห่งชาติ -ป่าไม่ในเขตอำเภอต่าง ๆ -อุทยานแห่งชาติสาละวิน, แม่เงา -อุทยานแห่งชาติแม่ปิง * แร่ธาตุ -แร่ธาตุต่าง ๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน -เหมืองแร่แม่ลามา, แม่สะเรียง * แนวทางอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัด -ถ้ำแก้วโกมล อำเภอแม่ลาน้อย

ตัวชี้วัด	ประเด็นที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น
3. นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและทำลายสภาพแวดล้อม และเสนอแนวคิดในการรักษาสภาพแวดล้อม	- ตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและทำลายสภาพแวดล้อม - แนวคิดในการรักษาสภาพแวดล้อม	* ตัวอย่าง และผลจากการทำลายสภาพแวดล้อม * แนวทางการอนุรักษ์ และรักษาสภาพแวดล้อมในภูมิภาค
4. จัดทำแผนการใช้ทรัพยากรในชุมชน	การจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรในชุมชน	* แนวทางการใช้ทรัพยากรของคนในชุมชนให้ใช้ได้นานขึ้น โดยมีจิตสำนึกรู้คุณค่าของทรัพยากร * แผนอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน หรือแผนอนุรักษ์

4. สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

มาตรฐานการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น	สารสนเทศสำคัญของท้องถิ่น	ตัวชี้วัด
ม.ง.1.1 เข้าใจการทำงานมีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหาการทำงานร่วมกันและทักษะการแสวงหาความรู้มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว ม.ง.2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยีออกแบบและสร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคมและสิ่งแวดล้อมและมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน ม.ง.3.1 เข้าใจเห็นคุณค่าและใช่กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงานและอาชีพอย่างมี	**<u>งานบ้าน</u>** - การประกอบอาหารและเครื่องดื่มท้องถิ่น - อาหารคาวท้องถิ่น - อาหารหวานท้องถิ่น - การถนอมอาหารท้องถิ่น - เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายท้องถิ่น	**<u>งานบ้าน</u>** - การประกอบอาหารและเครื่องดื่มท้องถิ่น **อาหารคาวท้องถิ่น** - ไส้อั่ว - แคบหมู - แกงโฮ๊ะ - ฯลฯ **อาหารหวาน** - ขนมเป็งม้ง - ขางปอง - ฯลฯ **การถนอมอาหารท้องถิ่น** - ถั่วเน่าแคบ - มะตึ๋งยางดอง **น้ำผลไม้ท้องถิ่น** - น้ำเสาวรส - น้ำมะตูม - น้ำตะไคร้	1. บอกและอธิบายวิธีการทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองอย่างถูกต้องตามกระบวนการ (อภิปรายปรับปรุงแนวทางในการทำงานแต่ละขั้นตอน) 2. ใช้วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือตรงกับลักษณะงานอย่างเหมาะสมทำงานบรรลุเป้าหมายใช้ทักษะในการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีความประณีตสร้างสรรค์ขยัน อดทน รับผิดชอบซื่อสัตย์ 3. ทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัวด้วยความกระตือรือร้นและปลอดภัย ตามขั้นตอน 4. มีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรในการทำงานอย่างประหยัดและคุ้มค่า

มาตรฐานการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น	สารสนเทศสำคัญของท้องถิ่น	ตัวชี้วัด
ม.ง.4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ	**<u>งานประดิษฐ์ของตกแต่งที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น</u>** **<u>งานช่าง</u>** **- งานช่างในท้องถิ่น เช่น งานสาน ตอกลาย แกะสลัก** **<u>งานธุรกิจ</u>** - **งานอาชีพในครอบครัวและท้องถิ่น** - **สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์**	**งานประดิษฐ์ของตกแต่งที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น** 1. ตุงต่าง ๆ 2. โคมต่าง ๆ 3. ราชวัตร 4. ตอกลาย **งานช่างในท้องถิ่น เช่น งานสาน ตอกลาย แกะสลัก** 1. ตอกลาย 2. แกะสลักไม้ 3. งานสาน 4. งานทอผ้า 5. ตีมีด **- งานอาชีพในครอบครัวและท้องถิ่น** **- สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์** 1. ออกแบบผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น 2. พัฒนาชิ้นงาน 3. จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น 4. นำเสนอชิ้นงานโดยใช้คอมพิวเตอร์	1. บอกประโยชน์อธิบายสิ่งของเครื่องใช้ของระบบเทคโนโลยี 2. สร้างสิ่งของเครื่องใช้อย่างถูกต้องและปลอดภัย 3. นำความรู้และทักษะการสร้างชิ้นงานไปประยุกต์ในการสร้างสิ่งของเครื่องใช้

5. สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

สาระ	มาตรฐาน	กิจกรรม/เรื่อง	ตัวชี้วัดระดับชั้น
สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต	มาตรฐานที่ ว 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้างและหน้าที่ของระบบต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต	- อาหารในท้องถิ่นในการดำรงชีวิต	- อธิบายอาหารในท้องถิ่นที่เป็นปัจจัยจำเป็นต่อการดำรงชีวิต - วิเคราะห์ประเภทสารอาหารจากอาหารในท้องถิ่น
	มาตรฐานที่ ว 1.2 เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสาร สิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	- การใช้เทคโนโลยีการเกษตรในท้องถิ่น	- อธิบายการใช้เทคโนโลยีการเกษตรในท้องถิ่นระดับอำเภอ
สาระที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม	มาตรฐานที่ ว 2.1 เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์	- สำรวจสัตว์ในท้องถิ่น - สำรวจพืชในท้องถิ่น - สำรวจทรัพยากรในท้องถิ่น (ดิน,น้ำ,ป่าไม้,แร่ธาตุ)	- สำรวจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นตน และอธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

สาระ	มาตรฐาน	กิจกรรม/เรื่อง	ตัวชี้วัดระดับชั้น
	มาตรฐานที่ ว 2.2 เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท่องถิ่น ประเทศ และโลก นำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน	- การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและการอนุรักษ์ - ปัญหาสิ่งแวดล้อม.ในท้องถิ่น (ขยะ,มลพิษ)	- สำรวจทรัพยากร ดิน น้ำ ป่าไม้ และแร่ธาตุ ในท้องถิ่น - มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากร ดิน น้ำ ป่าไม้ และแร่ธาตุในท้องถิ่น
สาระ ที่ 4 แรงและการเคลื่อนที่	มาตรฐานที่ 4.2 เข้าใจลักษณะการเคลื่อนมี่แบบต่าง ๆ ของวัตถุในธรรมชาติ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	- คานหาบ, คาน - ครกกระเดื่อง - โล้ชิงช้า - การละเล่นต่าง ๆ	- ทดลองและอธิบายแรงในชีวิตประจำวันและการใช้ประโยชน์ของแรงในท้องถิ่น
สาระ ที่ 5 พลังงาน	มาตรฐานที่ ว 5.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานกับการดำรงชีวิต การเปลี่ยนรูปพลังงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงาน ผลของใช่พลังงานต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	- พลังงานทดแทนในท้องถิ่น (โซล่าเซลล์ ,ลม ,น้ำ)	- บอกแหล่งพลังงานที่ใช้ในท้องถิ่น - อธิบายความสำคัญของพลังงานกับการดำรงชีวิตในท้องถิ่น

สาระ	มาตรฐาน	กิจกรรม/เรื่อง	ตัวชี้วัดระดับชั้น
สาระที่ 6 กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก	มาตรฐานที่ 6.1 เข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนผิวโลกและภายในโลก ความสัมพันธ์ของกระบวนการต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ภูมิประเทศและสัณฐานของโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์	- ภูมิอากาศ, สภาพอากาศในท้องถิ่น - ปัญหามลพิษทางอากาศในท้องถิ่น - การพยากรณ์อากาศในท้องถิ่น (ภูมิปัญญา)	- สำรวจและจำแนกประเภทของดินหิน ในท้องถิ่น - อธิบายสภาพภูมิอากาศในแต่ละฤดูกาลของท้องถิ่น
สาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	มาตรฐานที่ 8.1 ใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา รู้ว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอน สามารถอธิบายและตรวจสอบได้ ภายใต้ข้อมูลและเครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้นๆ เข้าใจว่าวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน	- วิทยาศาสตร์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น - โครงงานวิทยาศาสตร์ในท้องถิ่น	- โครงงานวิทยาศาสตร์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

6. สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้คณิตศาสตร์

สาระ	มาตรฐาน	กิจกรรม/เรื่อง	ตัวชี้วัดระดับชั้น
สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ	มาตรฐาน ค 1.1 เข้าใจถึงความหลากหลายของการแสดงจำนวนและการใช้จำนวนในชีวิตจริง	1. . เขียนและอ่านจำนวนนับเศษส่วน ทศนิยมไม่เกินสามตำแหน่ง 2. เปรียบเทียบจำนวนนับเศษส่วน ทศนิยมไม่เกินสามตำแหน่ง 3. เขียน อ่าน และเปรียบเทียบจำนวนของพื้นเมืองและชนเผ่า	
	มาตรฐาน ค 1.2 เข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของจำนวนและการใช้จำนวนและความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการต่างๆ และใช้การดำเนินการในการแก้ปัญหา	1.บวก ลบ คูณ หาร และ . บวก ลบ คูณ หารระคนของจำนวนนับเศษส่วน ทศนิยมไม่เกินสามตำแหน่ง และร้อยละ 2.วิเคราะห์และแสดงวิธีหาคำตอบของโจทย์ปัญหาระคนของจำนวนนับ เศษส่วน ทศนิยมไม่เกินสามตำแหน่ง และร้อยละรวมทั้งตระหนักถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบได้	
	มาตรฐาน ค 1.3 ใช้การประมาณค่าในการคำนวนและแก้ปัญหา	1. บอกค่าประมาณใกล้เคียงจำนวนเต็มสิบ เต็มร้อย เต็มพัน เต็มหมื่น เต็มแสน เต็มล้าน ของจำนวนนับ 2. บอกค่าประมาณของทศนิยมไม่เกินสามตำแหน่ง 3. บอกการประมาณค่าใกล้เคียงของท้องถิ่น เช่น มอก (การประมาณ) กะ (ประมาณ)	

สาระ	มาตรฐาน	กิจกรรม/เรื่อง	ตัวชี้วัดระดับชั้น
	มาตรฐาน ค 1.4 เข้าใจระบบจำนวนและนำสมบัติเกี่ยวกับจำนวนไปใช้	1. ใช้จำนวนสากล จำนวนพื้นเมือง และจำนวนชนเผ่า ใช้ในการคำนวณตามสมบัติของจำนวน 2. หา ห.ร.ม. ค.ร.น. ของจำนวน จำนวนสากล จำนวนพื้นเมืองและจำนวนชนเผ่า	
สาระที่ 2 การวัด	มาตรฐาน ค 2.1 เข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการวัด วัดและคาดคะเนขนาดของสิ่งที่ต้องการวัด	1. บอกความยาว น้ำหนัก ปริมาตร ความจุ โดยใช้หน่วยที่ไม่ใช่มาตรฐาน และหน่วยที่เป็นมาตรฐาน 2. เลือกเครื่องมือในการชั่ง ตวง วัดที่เหมาะสม และเปรียบเทียบหน่วยความยาว น้ำหนัก ปริมาตร ความจุ 3. บอกช่วงเวลา จำนวนวัน และชื่อวันในสัปดาห์และบอกเวลาโดยใช้นาฬิกา อ่านเขียนเวลาโดยใช้จุดและบอกเวลา 4. หาความยาวรอบรูป พื้นที่ของรูปสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมมุมฉาก 5. วัดขนาดของมุม 6. หาปริมาตร หรือความจุของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก 7. บอกเส้นทางหรือตำแหน่งสิ่งต่าง ๆ โดยระบุทิศทางและระยะทางจริงจากรูปภาพ แผนที่และแผนผัง 8. หาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยม 9. หาความยาวรอบรูป และพื้นที่ของรูปวงกลม	

สาระ	มาตรฐาน	กิจกรรม/เรื่อง	ตัวชี้วัดระดับชั้น
		10. บอกความยาว น้ำหนักปริมาตร ความจุ โดยใช้หน่วยของท้องถิ่น 11. เลือกเครื่องมือในการชั่ง ตวง วัด ของท้องถิ่น 12.บอกความสัมพันธ์ของหน่วยการวัดความยาว น้ำหนักและเวลา 13.อ่านและเขียนจำนวนเงินโดยใช้จุด	
	มาตรฐาน ค 2.2 แก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัด	1. แก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัดความยาว การชั่ง การตวง เงิน และเวลา 2. เขียนบันทึกรายรับ รายจ่าย 3. อ่านหรือบันทึกกิจกรรมหรือเหตุการณ์ที่ระบุเวลา 4. แก้ปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ ความยาวรอบรูปของสี่เหลี่ยม มุมฉาก สามเหลี่ยม และวงกลม 5. แก้ปัญหาเกี่ยวกับปริมาตร ความจุของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก 6. เขียนแผนผังแสดงตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ และแผนผังแสดงเส้นทางเดินทาง 7. บอกค่าประมาณใกล้เคียงจำนวนเต็มสิบ เต็มร้อย เต็มพัน เต็มหมื่น เต็มแสน เต็มล้าน ของจำนวนนับ 8. บอกค่าประมาณของทศนิยมไม่เกินสามตำแหน่ง 9. บอกการประมาณค่าใกล้เคียง	

สาระ	มาตรฐาน	กิจกรรม/เรื่อง	ตัวชี้วัดระดับชั้น
		ของท้องถิ่น เช่น มอก (การประมาณ) กะ (ประมาณ)	
สาระที่ 3 เรขาคณิต	มาตรฐาน ค 3.1 อธิบายและวิเคราะห์รูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติ	1. จำแนกและบอกชนิดของรูปเรขาคณิตสองมิติ 2. . จำแนกและบอกชนิดของรูปเรขาคณิตสามมิติ 3. บอกชนิดของรูปเรขาคณิตสองมิติที่เป็นส่วนประกอบของสิ่งของใกล้ตัวที่มีลักษณะเป็นรูปทรงเรขาคณิตสามมิติ 4. เขียนชื่อจุด เส้นตรง รังสี ส่วนของเส้นตรง มุม และเขียนสัญลักษณ์ในแบบสากลและพื้นเมือง 5. บอกความหมายของเส้นขนาน เส้นทแยงมุม ที่เป็นส่วนประกอบของรูปสี่เหลี่ยมชนิดต่าง ๆ 6. บอกได้ว่ารูปเรขาคณิตสองมิติรูปใดมีแกนสมมาตร และบอกจำนวนแกนสมมาตร	
	มาตรฐาน ค 3.2 ใช้การนึกภาพ(visualization) ใช้เหตุผลเกี่ยวกับปริภูมิ (spatialreasoning) และใช้แบบจำลองทางเรขาคณิต (geometric model) ในการแก้ปัญหา	1. เขียนรูปเรขาคณิตสองมิติรูปแบบต่าง ๆ ตามที่กำหนดให้โดยใช้แบบของรูปเครื่องมือต่าง ๆ 2. บอกรูปเรขาคณิตรูปแบบต่าง ๆ ที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมรอบตัว 3. นำรูปเรขาคณิตมาประดิษฐ์ลวดลายต่าง ๆ ตามจินตนาการ 4. ประดิษฐ์รูปทรงเรขาคณิตสามมิติจากวัสดุในท้องถิ่น	

สาระ	มาตรฐาน	กิจกรรม/เรื่อง	ตัวชี้วัดระดับชั้น
สาระที่ 4 พีชคณิต	มาตรฐาน ค 4.1 เข้าใจและวิเคราะห์แบบรูป (pattern) ความสัมพันธ์ และฟังก์ชัน	1. บอกจำนวนและความสัมพันธ์ในรูปแบบจำนวนที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงทีละเท่าๆ กันอย่างคงที่ 2. บอกความสัมพันธ์ระหว่างรูปร่าง สี ขนาดที่สัมพันธ์กันอย่างใดอย่างหนึ่ง 3. แก้ปัญหาเดี่ยวกับแบบรูปที่ใกล้ตัว	
	มาตรฐาน ค 4.2ใช้นิพจน์ สมการ อสมการ กราฟ และตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ (mathematical model) อื่นๆ แทนสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนแปลความและนำไปใช้แก้ปัญหา	1. เขียนสมการจากถานการณ์หรือปัญหาและแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน และตรวจคำตอบ มาตรฐาน ค 4.2 1. เขียนสมการจากถานการณ์หรือปัญหาและแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน และตรวจคำตอบ	
สาระที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น	มาตรฐาน ค 5.1 เข้าใจและใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล	1. รวบรวมและจำแนกข้อมูลที่เกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน 2. อ่านข้อมูลจากแผนภูมิรูปแบบต่าง ๆ อย่างง่าย 3. เขียนแผนภูมิรูปแบบต่าง ๆ ในการนำเสนอข้อมูลอย่างง่าย 4. อ่านและเขียนข้อมูลแผนภูมิรูปภาพ แผนภูมิแท่ง ตาราง แผนภูมิรูปวงกลม และกราฟเส้นจากข้อมูลในท้องถิ่น	
	มาตรฐาน ค 5.2 ใช้วิธีการทางสถิติและความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นในการคาดเดาการณ์ได้อย่าง	1. บอกได้ว่าเหตุการณ์ที่กำหนดให้มีโอกาสเกิดขึ้นได้ เกิดหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้ หรือไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน	

สาระ	มาตรฐาน	กิจกรรม/เรื่อง	ตัวชี้วัดระดับชั้น
	สมเหตุสมผล	2. อธิบายเหตุการณ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ เกิดหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้ หรือ ไม่เกิดอย่างแน่นอน โดยใช้คำที่มีความหมายอย่างสมเหตุสมผล	
	มาตรฐาน ค 5.3 ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหา	1. ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นประกอบการตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ 2. อภิปรายถึงความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นได้จากการนำเสนอข้อมูลทางสถิติ	
สาระที่ 6 ทักษะและกระบวนการคณิตศาสตร์	**มาตรฐาน ค 6.1** มีความสามารถในการแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ การเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1.ใช่วิธีการที่หลากหลายแก้ปัญหา 2.ใช้ความรู้ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ต่าง ๆได้อย่างเหมาะสม 3. ให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและสรุปผลได้อย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบันของท้องถิ่น 4. ใช้ภาษาและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์แบบสากล พื้นเมือง หรือ ชนเผ่า ในการสื่อความหมายและนำเสนอได้อย่างถูกต้องตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ 5. เชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ อย่างมีหลักการและสร้างสรรค์	

7.สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ ศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์

สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ

ชื่นชมและประยุกต์ ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น
- เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	- เขียนแบบการเคลื่อนไหวท่าทางง่ายๆ เพื่อสื่อความหมายแทนคำพูดและบอกสิ่งที่ตนชอบ จากการดูหรือร่วมการแสดง - แสดงการเคลื่อนไหวที่สะท้อนอารมณ์ของตนเองอย่างอิสระประกอบจังหวะอย่างสร้างสรรค์และมีมารยาทในการชมการแสดง - เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ของผู้แสดงของผู้ชมมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแสดงที่เหมาะสมกับวัย บอกประโยชน์ (ของการแสดงนาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน) - มีทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์และการละครที่ใช้สื่อความหมายและอารมณ์ ใช้ท่าทางนาฏศิลป์ การละครง่าย ๆ การถ่ายทอดเรื่องราว แสดงนาฏศิลป์เป็นคู้และหมู่ และเล่าสิ่งที่ชื่นชมในการแสดง โดยเน้นจุดสำคัญของเรื่องและลักษณะเด่นของตัวละคร - การบรรยายองค์ประกอบนาฏศิลป์แสดงท่าทาง	- ฟ้อนเงี้ยว - ฟ้อนเล็บ - ฟ้อนไต - เต้นจาคึ

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาไทยและสากล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น
2. สนใจนาฏศิลป์อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล	- บอกการละเล่นของเด็กไทยที่ตนเองชอบในการแสดงนาฏศิลป์ไทย - เชื่อมโยงสิ่งที่พบเห็นในการละเล่นพื้นบ้านในการดำรงชีวิตประจำวันของไทย - บอกลักษณะเด่นของเอกลักษณ์และการแสดงนาฏศิลป์ – อธิบายประวัติความเป็นมาของนาฏศิลป์ และการแสดงอย่างง่าย ๆ เปรียบเทียบการแสดงนาฏศิลป์กับวัฒนธรรมอื่นๆ ในแต่ละท้องถิ่น บอดเหตุผลที่ควรรักษาสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์ - แสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมและประเพณีของแต่ละท้องถิ่น -อธิบายสิ่งที่มีความสำคัญต่อการแสดงนาฏศิลป์และละคร บอกประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงหรือการชมการแสดงนาฏศิลป์และละครประกอบเพลง หรือเรื่องราวตามความคิดของตน แสดงนาฏศิลป์โดยเน้นการใช้ภาษาท่า และนาฏศิลป์ในการสื่อความหมายและการแสดงออก มีส่วนร่วมในกลุ่มกับการเขียนเค้าโครงเรื่องบทละครสั้นๆ เปรียบเทียบการแสดงนาฏศิลป์ชุดต่าง ๆ	- การละเล่นของแต่ละชนเผ่า - การนำการละเล่นของชนเผ่ามาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตของตนเองและสังคม - ลักษณะเด่นของนาฏศิลป์แต่ละชนเผ่า - อธิบายความเป็นมาของนาฏศิลป์ชนเผ่าต่าง ๆ เช่น รำกิ่งกะลา ,เต้นจะตึก ,ตบบะผาน เป็นต้น - การแสดงนาฏศิลป์ของแต่ละชนเผ่า - คุณค่าของนาฏศิลป์ของชนเผ่าในท้องถิ่น

มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น
	- ออกแบบเครื่องแต่งกายหรืออุปกรณ์ประกอบการแสดงอย่างง่ายๆ บรรยายความรู้สึกของตนเองที่มีต่องานนาฏศิลป์และการละครอย่างสร้างสรรค์ อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์และการละครกับสิ่งที่ประสบในชีวิตประจำวัน	- นาฏศัพท์ของนาฏศิลป์ชนเผ่าต่าง ๆ ในท้องถิ่น - การออกแบบเครื่องแต่งกายนาฏศิลป์ของชนเผ่าต่าง ๆ

สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ

ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – ประถมศึกษาปีที่ 6 - มีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรีพื้นบ้านอย่างสนุกสนาน - เคาะจังหวะหรือเคลื่อนไหวร่างกายให้สอดคล้องกับเนื้อเพลง -ร้องเพลงพื้นบ้านง่าย ๆ เหมาะสมกับวัย บอกความหมายของเพลงที่ได้ยิน - ขับร้องและบรรเลงดนตรีพื้นบ้านง่ายๆ -อ่านเขียนโน้ตดนตรีพื้นบ้าน - ใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านทำจังหวะและทำนอง - บรรยายเพลงพื้นบ้านที่ฟัง โดยอาศัยองค์ประกอบfดนตรีและศัพท์สังคีต	- เต้นจะคึ ,ฟ้อนเงี้ยว - เพลงซอ ,มองเซิง - เพลงซอ ,เพลงกล่อมเด็ก - เพลงพื้นบ้าน ,ขลุ่ย - โน้ตดนตรี โด เร มี - กลองมองเซิง ,กลองปุเจ่ ,ปุจา - เพลงชนเผ่า - เพลงพื้นเมือง * ซอ * จ๊อย * เล่าข่าว - วงดนตรีพื้นเมือง

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – ประถมศึกษาปีที่ 6 - ประวัติ ความเป็นมาของเครื่องดนตรีในท้องถิ่น - การเก็บรักษาเครื่องดนตรีแต่ละประเภท - การเล่นดนตรีแต่ละประเภท	- ดนตรีพื้นเมือง - ดนตรีชนเผ่า - เพลงชนเผ่า - เพลงพื้นเมืองที่ใช้ขับซอ *ซอ *จ๊อย - ทำสะล้อ -ซึง - การเล่น สะล้อ - การเล่น ซึ่ง - ตีกลอง ปู่จอ, ปู่จา, ติ้งโนง - ครูภูมิปัญญา - ศึกษาความรู้จากครูภูมิปัญญาในท้องถิ่นเกี่ยวกับการเล่น การร้อง ซอ ฯลฯ

8. สาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพสมรรถภาพและป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 -ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3		
มาตรฐาน	**สาระการเรียนรู้**	**สาระท้องถิ่น**
1. เข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมสุขภาพสิ่งแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี	-ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสุขภาพสิ่งแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี -แนวทางปฏิบัติตามสุขบัญญัติแห่งชาติ -คุณค่าและประโยชน์ของการมีสุขภาพดีที่เกิดจากการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ	สมุนไพรในท้องถิ่นชนิดต่าง ๆ
มาตรฐาน	**สาระการเรียนรู้**	**สาระท้องถิ่น**
1. วิเคราะห์ผลของการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี	-การปฏิบัติตามสุขบัญญัติแห่งชาติจนเป็นนิสัย -การให้คำแนะนำผู้อื่น (เพื่อนที่ห้อง) ให้ปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพดี-พฤติกรรมสุขภาพที่ดีและไม่ดี -ผลของการมีพฤติกรรมสุขภาพดี -การสำรวจภาวะสุขภาพของตนเอง -การิเคราะห์พฤติกรรมสุขภาพของตนเอง -พฤติกรรมสุขภาพที่ดี -การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัวและชุมชนในการดูแลสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ	-รู้จักประโยชน์และความสำคัญของสมุนไพรชนิดต่าง ๆ ในท้องถิ่นต่อการนำมาใช้บำรุงและรักษาสุขภาพร่างกาย -การทดลองศึกษาค้นคว้าพืชสมุนไพรกับภูมิปัญญาท้องถิ่น -การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและรู้จักชื่อสมุนไพรต่าง ๆกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.จัดทำแผนการเรียนรู้ (ห้องเรียน / ครู-อาจารย์)

จากการที่คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ ครูผู้รับชอบแต่ละช่วงชั้นไปประชุมหารือการจัดทำแผนการเรียนรู้ โดยกำหนดดังนี้

หน่วยที่ 1 ภูมินามแผ่นดิน	4 ชั่วโมง
หน่วยที่ 2 ประเพณี วัฒนธรรม	14 ชั่วโมง
หน่วยที่ 3 กลุ่มชาติพันธุ์	4 ชั่วโมง
หน่วยที่ 4 วิถีชีวิตความเป็นอยู่	14 ชั่วโมง
หน่วยที่ 5 ภาษาที่ใช้ในชุมชน	4 ชั่วโมง
รวม	40 ชั่วโมง

ระดับอนุบาล เน้นการเคลื่อนไหวตามสัญญาณ การวาดภาพระบายสีเทียน การตอบคำถาม การร้องเพลง

ช่วงชั้นที่ 1 – 3 เน้นการเรียนรู้แต่ละชั้น และแต่ละช่วงชั้น โดยกำหนดแผนการจัดการเรียน ต้องมีส่วนประกอบดังนี้ มาตรฐานการเรียนรู้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้
2.จุดประสงค์นำทาง
3.สาระการเรียนรู้
4.ประสบการณ์สำคัญ
5.กิจกรรมการเรียนรู้
   - ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน
   - ขั้นสอน
   - ขั้นสรุป
6. สื่อ / แหล่งการเรียนรู้
7.การวัดผลและประเมินผล

5. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่สังคมต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช

2551 กำหนด ซึ่งมีอยู่ 8 ประการได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียงมุ่งมั่นในการทำงานรักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ

ในการสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รวมทุกคุณลักษณะเพื่อการเลื่อนชั้นและจบการศึกษา กำหนดเกณฑ์การตัดสินเป็น 4 ระดับ และความหมายของแต่ละระดับดังนี้

ดีเยี่ยม	หมายถึง	ผู้เรียนปฏิบัติตนตามคุณลักษณะนิสัยและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อประโยชน์สุขของตนและสังคม โดยพิจารณาจากผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 5-8 คุณลักษณะและไม่มีคุณลักษณะ.และไม่มีคุณลักษณะใดได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับดี
ดี	หมายถึง	ผู้เรียนมีคุณลักษณะในการปฏิบัติตามเกณฑ์ เพื่อเป็นการยอมรับของสังคม โดยพิจารณาจาก 1.ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 1-4 คุณลักษณะและไม่มีคุณลักษณะใด ได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับดี หรือ 2.ได้ผลการประเมินระดับดีเยี่ยม จำนวน 4 คุณลักษณะ และไม่มีคุณลักษณะใด ได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน หรือ 4.ได้ผลการประเมินระดับดี จำนวน 5-8 คุณลักษณะและไม่มีคุณลักษณะใด ได้ผลการประเมิน ต่ำกว่าระดับผ่าน
ผ่าน	หมายถึง	ผู้เรียนรับรู้และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถานศึกษากำหนด โดยพิจารณาจาก 1.ได้รับการประเมินผ่าน จำนวน 5-8 คุณลักษณะและไม่มีคุณลักษณะใด ได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน หรือ 2.ได้รับผลการประเมินระดับดี จำนวน 4 คุณลักษณะและไม่มีคุณลักษณะใด ได้ผลการประเมินต่ำกว่าระดับผ่าน

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน เพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น : กรณีของตำบลแม่ สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ

๑. เพื่อรวบรวมประวัติและวิเคราะห์โครงสร้างชื่อหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง

๒. เพื่อศึกษาบริบทและประวัติศาสตร์ชุมชนของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

๓. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หน่วยประวัติศาสตร์ชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ขอบเขตในการศึกษา

ขอบเขตในการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน เพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น:กรณีของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนโดยอาศัยทฤษฎีทางคติชนวิทยาในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยทฤษฎีโครงสร้างทางภาษาตามแนวการศึกษาของสมร เจนจิจะ (2550) และในส่วนของการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นใช้ทฤษฎีของ ไทเลอร์ (สงัด อุทรานันท์,2530:84) ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา วิธีการและการจัดการการประเมิน

2. ขอบเขตประชากรในการวิจัย ใช้พื้นที่ในการวิจัย 1 ตำบล คือ ตำบลแม่สะเรียง มีจำนวน 9 หมู่บ้าน คือหมู่ที่ 1 บ้านจอมแจ้ง เขตเทศบาล (บ้านในเวียง) หมู่ที่ 3 บ้านแพะ หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว หมู่ที่ 5 บ้านไร่ หมู่ที่ 6 บ้านดงสงัด หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย และหมู่ที่ 9 บ้านนาคาว และ นักเรียนโรงเรียนบ้าน จอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 จำนวน 362 คน และครูผู้สอน จำนวน 19 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ

1. แผนการดำเนินงาน (Action Plan) มีทั้งสิ้น 17 กิจกรรม ประกอบไปด้วย
   กิจกรรม และขั้นตอน
   วัตถุประสงค์
   ระยะเวลา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

กลุ่มเป้าหมาย

ตัวชี้วัด

งบประมาณ

2. แบบบันทึกการเก็บข้อมูล

3. แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

4. แบบวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษา วิเคราะห์โครงสร้าง ชื่อหมู่บ้าน โดยจำแนกคำที่ปรากฏอยู่ในชื่อของหมู่บ้านตามลักษณะประเภทของคำ จำนวนคำ ความสัมพันธ์ระหว่างคำ องค์ประกอบทางความหมาย

5. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง ประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านจอมแจ้ง ประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียน ดังนี้

5.1 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ภูมินามแผ่นดิน

5.2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ประเพณีวัฒนธรรมในชุมชน

5.3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ชาติพันธุ์ในชุมชน

5.4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง วิถีชีวิตของคนในชุมชน

5.5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ภาษาที่ใช้ในชุมชน

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แผนการดำเนินกิจกรรม (Action Plan)

ผู้วิจัยมีวิธีการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

๑) ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กระทรวงศึกษาธิการ

๒) ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับ ประวัติศาสตร์ชุมชน คติชนวิทยา และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแผนการดำเนินกิจกรรม (Action Plan)

๓) สร้างแผนการดำเนินกิจกรรม (Action Plan) จำนวน 19 กิจกรรม ร่วมกับชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ ระยะเวลา ผลที่คาดว่าจะได้รับ กลุ่มเป้าหมาย ตัวชี้วัด และงบประมาณ

๔) นำแผนการดำเนินกิจกรรม (Action Plan) ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

๕) นำ แผนการดำเนินกิจกรรม (Action Plan) ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ และนำผลที่ได้ปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง

๖) นำ แผนการดำเนินกิจกรรม (Action Plan) ที่ผ่านปรับปรุง และการตรวจสอบการนำไปใช้จริง

3.2 การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ชุมชน ประเพณี ชาติพันธุ์ ภาษาที่ใช้ในชุมชน และสภาพทั่วไป แบบบันทึกภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษา

ผู้วิจัยสร้างแบบการเก็บข้อมูล แบบบันทึกภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษา จากการมีส่วนร่วมของชุมชนและทีมวิจัย โดยออกแบบร่วมกับชุมชนและทีมวิจัย และได้นำมาปรับใช้ ดังนี้

๑) ศึกษาวิธีการสร้างแบบการเก็บข้อมูล แบบบันทึกภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษาจากเอกสาร และงานวิจัยต่างๆ

2) กำหนดจุดประสงค์การสร้างแบบการเก็บข้อมูล แบบสัมภาษณ์ และแบบวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษา คือการ ชื่อหมู่บ้าน โดยจำแนกคำที่ปรากฏอยู่ในชื่อของหมู่บ้านตามลักษณะประเภทของคำ จำนวนคำ ความสัมพันธ์ระหว่างคำ องค์ประกอบทางความหมาย ตามทฤษฎีโครงสร้างทางภาษาตามแนวทางการศึกษาของ สมร เจนจิจะ (2550)

3) สร้างแบบการเก็บข้อมูล แบบสัมภาษณ์ และแบบวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษา

4) นำแบบการเก็บข้อมูล แบบสัมภาษณ์ และแบบวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษาให้ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา ทำการแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง เมื่อการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ และแบบวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษามีความถูกต้องและสมบูรณ์แล้วจึงนำมาใช้ในกระบวนการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการจัดกิจกรรมตามรายละเอียดของกิจกรรมใน Action Plane นั้นได้มีการเก็บรวมรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษา สืบค้น โดยมีการรวบรวม จำแนกประเภทของข้อมูลชนิดต่าง ๆพร้อมทั้งทำการวิเคราะห์และ สรุปผลการเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกันกับชุมชน ที่ได้ข้อมูลมาจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ ตอบแบบการเก็บข้อมูล แบบสอบสัมภาษณ์ จัดเวทีสืบค้นข้อมูล การลงพื้นที่เก็บข้อมูล เวทีตรวจสอบข้อมูล เวทีสรุปข้อมูล วรรณกรรมท้องถิ่น ปริศนาคำทาย เพลงพื้นบ้าน สำนวนสุภาษิต และคำพังเพย การสังเกต การพูดคุย ซึ่งในการจัดกิจกรรมตามรายละเอียดกิจกรรมใน Action Plane

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลต่างๆที่ได้รับมานั้น ทีมวิจัยได้นำเอาข้อมูลที่ได้ในส่วนของประวัติศาสตร์ชุมชน ประเพณี วัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ ภาษาที่ใช้ในชุมชน และภูมิปัญญาในท้องถิ่น และวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษา ทำการวิเคราะห์ตามหลักการและทฤษฎีทางคติชนวิทยา โดยได้ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทั้งในเรื่องของคติชนวิทยา ประวัติศาสตร์ชุมชน ในส่วนของการวิเคราะห์โครงสร้างชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัยอาศัยทฤษฎีโครงสร้างทางภาษาตามแนวทางการศึกษา

ของสมร เจนจิจะ (2552) โดยจำแนกคำที่ปรากฏอยู่ในชื่อของหมู่บ้านตามลักษณะประเภทของคำ จำนวนคำ ความสัมพันธ์ระหว่างคำ องค์ประกอบทางความหมาย มาทำการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์หลักสูตรท้องถิ่น โดยอาศัยทฤษฎีขั้นตอนของไทเลอร์ คือ จุดประสงค์การกำหนด (การศึกษา วิเคราะห์ กรอบหลักสูตร) วิธีการและการจัดการ (การทำแผนการจัดการเรียนรู้และการนำหลักสูตรไปใช้) การประเมินผล (เป็นการประเมินหลักสูตรหลังจากใช้ไประยะหนึ่งและการประเมินการใช้หลักสูตรระหว่างภาคเรียน) เนื้อหาวิชา (จากการสังเคราะห์ข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง ที่ได้จากลงเก็บข้อมูลและการจัดเวทีต่างๆ)

สรุปผลการศึกษา

ด้านกระบวนการ

จากการดำเนินงานวิจัยในเรื่องการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น : กรณีศึกษาตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ดำเนินการเป็น 2 ระยะ ในระยะที่ 1 ได้ดำเนินการจัดเวทีไปทั้งสิ้น 7 เวที ประกอบด้วย

1.เวทีการประชุมชี้แจงโครงการกับกลุ่มเป้าหมายและค้นหาผู้รู้ ด้านความเป็นมาของชุมชน ตำนาน ความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิตและวัฒนธรรม การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้สามารถจัดกิจกรรมและชี้แจงให้ทีมวิจัย ผู้รู้ และกำหนดงานในเวทีต่อไปได้

2.เวทีสืบค้นข้อมูลสัญจรหมู่บ้านจอมแจ้ง ได้สืบค้นข้อมูล สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลบ้านจอมแจ้งได้ตามเป้าหมายเพื่อที่จะนำไปจัดทำข้อมูลประวัติบ้านจอมแจ้ง

3.เวทีการประชุมออกแบบและวางแผนงานการเก็บข้อมูล สามารถดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้สามารถวางแผนการเก็บข้อมูลและแบบบันทึก แบบสัมภาษณ์ วิธีการลงเก็บข้อมูลตลอดจนระยะเวลาการเก็บข้อมูล การได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ

4.เวทีการเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติชื่อหมู่บ้าน วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน ดำเนินการเฉพาะบ้านจอมแจ้งเนื่องจากได้จัดเวทีสัญจรเพียงหมู่บ้านเดียวจึงได้ดำเนินการลงพื้นที่บ้านจอมแจ้งสามารถเก็บรายละเอียดของข้อมูลประวัติศาสตร์บ้านจอมแจ้งประเพณี วัฒนธรรม ชาติพันธุ์ในชุมชน อาชีพของคนในชุมชน ภาษาที่ใช้ในชุมชนรวมทั้งทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงถือได้ว่าข้อมูลบ้านจอมแจ้งจึงมีความสมบูรณ์

5.เวทีตรวจสอบข้อมูล สามารถนำข้อมูลบ้านจอมแจ้งมาตรวจสอบกับผู้รู้ ปราชญ์ ทีมวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ ข้อมูลจึงมีความชัดเจน ถูกต้อง

6.เวทีสรุปข้อมูล สามารถสรุปข้อมูลบ้านจอมแจ้งได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน

7.เวทีนำเสนอข้อมูล (จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น) สามารถนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นได้ มีจำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้

หน่วยที่ 1 เรื่อง ภูมินามแผ่นดิน

หน่วยที่ 2 เรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม

หน่วยที่ 3 เรื่อง ชาติพันธุ์ของคนในชุชน

หน่วยที่ 4 เรื่อง วิถีชีวิตของคนในชุมชน

หน่วยที่ 5 เรื่อง ภาษาที่ใช้ในชุมชน

ในระยะที่ 2 ทางทีมวิจัยได้ปรับแผนงานเพื่อสอดรับพื้นที่และระยะเวลารวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชน จากการปรับแผนงานได้หลอมรวมเวทีการสืบค้นข้อมูลเป็น 2 เวที และเพิ่มเวทีเติมเต็มศักยภาพของทีมวิจัย ส่วนเวทีตรวจสอบข้อมูลและเวทีสรุปข้อมูลยังเป็นคงเดิม ดังนี้

1.เวทีการสืบค้นข้อมูล 5 หมู่บ้านประกอบด้วย บ้านป่ากล้วย บ้านทุ่งพร้าว บ้านในเวียง บ้านนาคาว และบ้านแพะ สามารถสรุปข้อมูลที่ได้จากการบันทึก การสัมภาษณ์ การบอกเล่า และการตอบคำถาม ข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของประวัติความเป็นมาของแต่ละชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม ภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันในแต่ละชุมชนแต่ละชาติพันธุ์ นอกจากนี้ยังได้ในเรื่องของปราชญ์ ผู้รู้ในชุมชนซึ่งส่วนใหญ่ผู้ที่มาร่วมในเวทีครั้งนี้จะเป็นปราชญ์ ผู้รู้ในชุมชนของแต่ละชุมชน จึงทำให้การเบี่ยงเบนของข้อมูลมีน้อย นอกจากากนี้ข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปหรือจากเครื่องบันทึกเสียงที่ได้จากเวทีนี้จึงเป็นข้อมูลที่ค่อนข้างสมบูรณ์

2.เวทีเติมเต็มศักยภาพทีมวิจัย โดยทางผู้วิจัยได้หารือร่วมกับทีมเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาในการสืบค้นข้อมูลในเวทีต่อไปจึงเกิดแนวคิดที่จะพัฒนาทีมโดยขอความร่วมมือไปยังฝ่าย สกว.เพื่อเข้ามาช่วยเหลือในส่วนของการพัฒนาทีม จากการจัดเวทีในครั้งนี้ทีมวิจัยมีการพัฒนาขึ้นมาก ได้เรียนรู้วิธีการสืบค้นข้อมูลโดยใช้แผนที่เดินดินและกำหนดเป้าหมายสถานที่สำคัญ ปราชญ์ผู้รู้ ในชุมชน และเชื่อมโยงไปถึงประวัติความเป็นมาของชุมชน ประเพณี ภาษาที่ใช้ในชุมชน

3.เวทีสัญจร 3 หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านหนองผักหนาม บ้านดงสงัด บ้านไร่ สามารถสืบค้นข้อมูลได้มาก เนื่องจากได้มีการเตรียมการในการจัดทำเวทีเติมเต็มให้กับทีมวิจัยแล้ว และทางทีมวิจัยยังมีเครื่องมือหรือการดึงข้อมูลมาจากผู้รู้ในแต่ละชุมชนโดยใช้แผนที่เดินดิน ประเพณีสิบสองเดือนของแต่ละชุมชน รวมทั้งการลงพื้นที่สืบค้นข้อมูลต่างๆจากชุมชน จึงทำให้ข้อมูลมีความชัดเจน

4.การเก็บข้อมูลภาคสนาม จากการจัดเวทีทั้ง 2 เวที ข้อมูลที่ได้มาบางอย่างขาดหายหรือมีความคลุมเครือทำให้ทีมวิจัยต้องลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมและลงไปในพื้นที่เพื่อสืบหาข้อมูลที่จะรับรองข้อมูลจากการจัดเวทีที่ผ่านมาได้

5.เวทีตรวจสอบข้อมูล โดยทีมวิจัยร่วมกับตัวแทนชุมชนหมู่บ้านละ 5 คน รวมเป็นจำนวน 60 คน มาตรวจสอบข้อมูล ความสมบูรณ์ของข้อมูลและความถูกต้องเพื่อนำไปจัดทำเวทีสรุปข้อมูล

6.เวทีสรุปข้อมูลโดยทีมวิจัยร่วมทางโรงเรียนจำนวน 22 คน สรุปข้อมูลเพื่อจัดทำเป็นรูปเล่มและนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เผยแพร่ต่อไป

7.การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น จากการที่ได้เตรียมการเรื่องหลักสูตรท้องถิ่นมาตั้งแต่ระยะที่ 1 แล้ว จึงสามารถปรับเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสอดรับกับเนื้อหาประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาจากข้อมูลที่ทางทีมวิจัยได้สืบค้นมา การไปศึกษาจากสถานที่จริงคือไปศึกษาเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การออกไปทัศนศึกษา การเชิญวิทยากรท้องถิ่นหรือปราชญ์ชุมชนมาให้ความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมชาติพันธุ์ผ่านผู้เรียนที่มาจากกลุ่มชาติพันธุ์ที่ต่างกัน เป็นต้น

8.การประเมินการใช้หลักสูตร ผลจากการใช้หลักสูตรในรายวิชาภาษาไทย เรื่องประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง

9.การวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษาของชื่อหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียงทั้ง 9 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านจอมแจ้ง บ้านในเวียง บ้านแพะ บ้านทุ่งพร้าว บ้านไร่ บ้านดงสงัด บ้านหนองผักหนาม บ้านป่ากล้วย และบ้านนาคาว

ด้านเนื้อหา

ในการดำเนินงานตามกระบวนการที่กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปเนื้อหาได้ 3 ประเด็นดังนี้

1. ในส่วนของการเพื่อรวบรวมประวัติศาสตร์ ศึกษาบริบทชุมชนของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนผู้วิจัยร่วมกับทีมวิจัยลงเก็บข้อมูลภาคสนาม รวมถึงการจัดเวทีเสวนา เพื่อค้นคว้า เก็บข้อมูล และเรียบเรียง ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของข้อมูล จนได้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านทั้ง 9 หมู่บ้าน รวมถึงบริบทด้านต่าง ๆ ทั้งประวัติโบราณสถานที่สำคัญ วัฒนธรรมประเพณี กลุ่มชาติพันธุ์ ภาษา อาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่สามารถนำมาเป็นข้อมูลที่นำมาออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น: ประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียงได้

2. การวิเคราะห์โครงสร้างชื่อหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง พบว่าสามารถจัดประเภทของชื่อหมู่บ้าน โดยการแบ่งประเภทคำแรกของชื่อ ซึ่งคำแรกของชื่อที่แสดงลักษณะทางภูมิศาสตร์ปรากฏมากที่สุด คือ 8 ชื่อ และประเภทแรกของคำบ่งบอกลักษณะเฉพาะด้านอื่น ๆ ปรากฏ 1 ชื่อ และการศึกษาลักษณะองค์ประกอบทางความหมายของชื่อหมู่บ้าน โดยการจำแนกชื่อหมู่บ้านตามจำนวนคำ ซึ่งสามารถจำแนกได้ 3 กลุ่ม คือชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำ 1 คำ 2 คำ และ 3 คำ ตามลำดับ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำ 1 คำ จะเป็นคำนามที่มีความหมายเฉพาะและชัดเจนในตัวเอง คือ บ้านแพะ บ้านไร่ ส่วนชื่อหมู่บ้านที่ประกอบด้วยคำ 2 คำซึ่งเป็นลักษณะที่ปรากฏมากที่สุด คือ 6 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นคำนาม + คำนาม และแต่ละ

คำจะมีความหมายบ่งบอกถึงลักษณะพื้นที่หรือลักษณะชี้เฉพาะต่าง ๆ ของแต่ละหมู่บ้านได้อย่างชัดเจน

3. ด้านการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น: ประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง ผู้วิจัยได้ออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการและจุดมุ่งหมายของการศึกษา คณะผู้วิจัยได้ประชุมปรึกษาหารือกับผู้บริหารโรงเรียน คณะครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาและทีมวิจัยและการจัดทำวิธีตามตามแผนการดำเนินกิจกรรม (Action plane) กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมที่ 13 กิจกรรมที่ 14 ผลจากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวได้หลักสูตรท้องถิ่น หน่วยประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง ซึ่งใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ตั้งแต่ชั้น อนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นเวลา 1 ภาคเรียน ดังนี้

อภิปรายผล

ประวัติศาสตร์หรือความเป็นมารวมถึงบริบททางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่บอกเล่าถึงรากของชุมชนนั้น ๆ และเป็นสิ่งที่ลูกหลานควรร่วมกันรักษาและเผยแพร่ไม่ให้สูญหาย ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งเหล่านี้ จึงร่วมกับทีมวิจัย ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ในหมู่บ้าน ชาวบ้าน คณะครูในโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 นักเรียนโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 และบุคลากรที่เป็นผู้นำในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สะเรียง ผู้ทรงคุณวุฒิ มาช่วยกันในกันสืบค้น เรียบเรียง วิเคราะห์ข้อมูล จนได้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และบริบทชุมชนในด้านด้านต่าง ๆ ที่เรียกได้ว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์สามารถนำไปศึกษาอ้างอิง ตลอดจนนำมาเป็นฐานข้อมูลในการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น : ประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง เพราะข้อมูลเหล่านี้ผ่านการตรวจสอบจากกลุ่มบุคคลข้างต้นในเวทีการตรวจสอบข้อมูล เช่นปรากฏในแผนกิจกรรมที่ 5 ซึ่งเป็นเวทีตรวจสอบข้อมูลโดยทีมวิจัยและตัวแทนชุมชน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน(ประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมและด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น) ดำเนินการวันที่ 13 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2552 เวลา 09.00 น. มีผู้ร่วมตรวจสอบข้อมูลบ้านจอมแจ้ง ประกอบด้วยทีมวิจัย จำนวน 9 คน ปราชญ์ ผู้รู้ จำนวน 24 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล 1 คน รวม 34 คน การตรวจสอบข้อมูลทางทีมวิจัยได้ร่วมกันออกแบบการตรวจสอบข้อมูลโดยจัดเป็นกลุ่มตามหัวข้อที่เก็บข้อมูลมา โดยมีทีมวิจัยแทรกอยู่ในแต่ละกลุ่มเพื่อร่วมกันสรุปเพื่อตรวจสอบหาข้อเท็จจริง เมื่อสรุปข้อมูลภายในกลุ่มได้แล้วก็จะให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอข้อมูลที่ได้มาว่ามีความถูกต้องเป็นที่ตรงกันหรือไม่ และช่วยกันเติมเต็มข้อมูลให้ชัดเจนและถูกต้องมากที่สุด โดยมีเอกสารทั้งที่เคยถูกบันทึกไว้และเอกสารที่เป็นของทางราชการ ผลการตรวจสอบข้อมูลมีความชัดเจน ถูกต้อง สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปอ้างอิงได้

และกิจกรรมที่ 6 ซึ่งเวทีสรุปข้อมูลประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน ดำเนินการ สรุปข้อมูล วันที่ 16 เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2552 มีทีมวิจัยเข้าร่วมสรุป 15 คน ได้ผลการวิเคราะห์เพื่อจะนำไปเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยได้แยกประเด็นไว้จำนวน 5 หัวข้อ คือ ข้อมูลด้านประวัติชุมชนบ้านจอมแจ้ง ข้อมูลด้าน ประเพณี วัฒนธรรม บ้านจอมแจ้ง ข้อมูลด้านกลุ่มชาติพันธุ์บ้านจอมแจ้ง ข้อมูลอาชีพของคน ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านจอมแจ้ง ข้อมูลด้านภาษาที่ใช้ในบ้านจอมแจ้ง โดยวางเป้าหมายในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ในรายวิชาภาษาไทย นำไปทดลองสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการจัดกิจกรรมได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวทางการจัดทำหลักสูตร ผู้วิจัยเห็นว่าการร่วมกันตรวจสอบข้อมูลเป็นที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ และบริบทชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับของความคิดเห็นของสมร เจนจิจะ (2550) ในการศึกษาเรื่องการศึกษาประวัติและโครงสร้างชื่อหมู่บ้านในตำบลและ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ที่กล่าวว่าผู้วิจัยเห็นว่าการเรียบเรียงข้อมูลจะไม่มีความสมบูรณ์เลย หากไม่ได้รับการตรวจสอบและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายในตำบล นอกจากนี้ภูมิรู้เหล่านี้ยังถือว่าเป็นสมบัติทางปัญญาของบรรพชน ที่น่าสนใจนำมาศึกษาโดยเฉพาะชื่อหรือนามต่าง ๆ เพราะสิ่งเหล่านี้มิใช่สิ่งที่ตั้งขึ้นมาเพื่อใช้เรียกหรือแยกแยะให้เห็นความแตกต่างเท่านั้น ยังเป็นสิ่งที่ใช้ในการบันทึกประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วิถีชีวิต ตลอดจนตำนานเล่าขานต่าง ๆ ไว้ด้วย เช่นตำนานที่แฝงในชื่อของหมู่บ้านดงสงัด ซึ่งแม่นวล มณีธร (สัมภาษณ์) เล่าว่าคำว่าดงสงัด หมายถึง มีป่าไม้สักจำนวนมากมาก ทำให้มืดครึ้มตลอดทั้งวัน คำว่า สงัด นี้มีเรื่องเล่ากันว่า เกิดสงครามญี่ปุ่น มีการสู้รบกันมีการตัดหัวคนขาด แล้วเดินหิ้วหัวมาทางบ้านดงสงัดในปัจจุบันนี้ ตลอดระยะทางที่เดินหิ้วหัวมายังคนหัวขาดยังไม่สิ้นใจตายก็กัดเขี้ยวดังมาเป็นช่วงๆ จนมาถึงบ้านดงสงัดปัจจุบันนี้ก็สิ้นใจตาย เสียงก็เงียบไปตรงศาลเจ้าพ่อดงสงัด (ริมร้านอาหารครัวบ้านสวน) ก็เลยเรียกว่า “บ้านดงสงัด” หรือเงียบ ส่วนสายบนเมื่อก่อนแรกชื่อ “แท่นห้วยคำ” จะมีแท่นดอกไม้มีทางที่จะทะลุไปทางเชียงใหม่ได้ในสมัยที่ใช้เดินเท้า ด้วยเหตุนี้จึงกลายมาเป็นชื่อหมู่บ้านดงสงัดจนกระทั่งปัจจุบัน และหมู่บ้านนาคาวก็มีตำนานเล่าว่า ในสมัยนั้นพืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ สัตว์บกสัตว์น้ำมากมาย เมื่อมีการทดน้ำจากลำห้วยแม่สะเรียงเข้าสู่ที่นา ปลาต่างๆ ทั้งปลาเล็กปลาใหญ่จะว่ายมาตามลำเหมืองและเข้าสู่ที่นาด้วย เมื่อชาวบ้านกักน้ำ ปลาเหล่านั้นจะตายเป็นแพตามที่นา ส่งกลิ่นคาวเหม็นไปทั่ว จึงได้ชื่อบ้านนี้ว่า “บ้านนาคาว” เป็นที่รู้จักกันทั่วในปัจจุบันนี้ (นายสมมหวรรณ์, สัมภาษณ์) อีกหมู่บ้านหนึ่งที่มีความน่าสนใจในแง่ของตำนาน คือ หมู่บ้านจอมแจ้ง ซึ่งเล่าว่าพระพุทธเจ้าเสด็จบิณฑบาตพอมาถึงตรงจุดที่เป็นวัดจอมแจ้งในปัจจุบัน ก็สว่างเช้าพอดี จึงได้ตั้งชื่อว่าจอมแจ้ง (นางบุญ กันหม่อง, สัมภาษณ์) เพราะเป็นการผูกโยงเข้ากับเรื่องราวการเดินทางของพระพุทธเจ้า ซึ่งเรื่องประเภทนี้ปรากฏอยู่มากมายในตำนานของสถานที่ต่าง ๆ

นอกจากนี้ในด้านของการศึกษาโครงสร้างทางภาษาของชื่อหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าชื่อหมู่บ้านทั้งหมดตั้งจากสภาพทำเลที่ตั้งหรือสิ่งที่ปรากฏเป็นลักษณะเด่นในบริเวณหมู่บ้านหรือแรกตั้งหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นหมู่บ้านป่ากล้วย จุดเด่นคือต้นกล้วยที่มีอยู่จำนวนมากจนกลายเป็นป่า หมู่บ้านทุ่งพร้าว จุดสังเกตคือต้นมะพร้าว (เมื่อแรกตั้งหมู่บ้าน) หรือหนองผักหนาม ก็จะอุดมไปด้วยผักที่มีชื่อว่าผักหนาม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิบัณฑิตา ช่วยชูวงษ์ (2532) รุ่งอรุณ ทีฆชุณหเถียรและมะลิวัลย์ บูรณพัฒนา (2537) น้องนุช มณีอินทร์ (2543) และสมร เจนจิจะ (2550) ที่พบว่าชื่อของหมู่บ้านส่วนใหญ่ตั้งตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ของสถานที่ตั้งหมู่บ้าน รวมถึงชื่อพันธุ์ไม้และสถานที่ที่เป็นจุดเด่นหรือจุดสังเกตของหมู่บ้าน เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสภาพวิถีชีวิตของชาวอำเภอแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผูกพันและเกี่ยวโยงกับธรรมชาติล้อมรอบตัว ซึ่งในเรียกชื่อสถานที่โดยใช้คำที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะภูมิประเทศลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้

ในส่วนของการออกแบบหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนบ้านจอมแจ้ง มิตรภาพที่ 193 มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นหน่วย ประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง ขั้นการสำรวจข้อมูลและการเตรียมการ พบว่า การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ชุมชน โรงเรียน ทีมวิจัย มีส่วนร่วมการจัดทำหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (2544 : 14-15,56-57) ที่บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของสังคม การจัดระบบโครงสร้าง และการจัดกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว องค์การชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน โดยนำ ประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าว มาใช้เพื่อเกิดประโยชน์ทางการศึกษา และนอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ในจุดมุ่งหมายข้อ 5 ที่ให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งดีงามในสังคม และอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยพร ชุมจันทร์(2546) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่นว่า ต้องการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น และให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่นในเรื่องสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาพัฒนาชีวิตของตนเองและครอบครัว สังคมได้ และในงานวิจัยของ ศิริกุล ทรัพย์จันทร์(2548) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเรื่อง มัคคุเทศน้อยเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโป่ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนในการปลูกฝังจิตสำนึกด้านความรัก ความภูมิใจในท้องถิ่น นักเรียนได้รู้จัก

ท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริง สามารถพัฒนาชีวิต พัฒนาครอบครัวและท้องถิ่นยังสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี และแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนให้คงอยู่ในสภาพที่ดีต่อไป

2.การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น หน่วยประวิศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการเข้ากับทุกกลุ่มสาระสามารถสอดแทรกในกลุ่มสาระทุกกลุ่มได้เป็นอย่างดีและการจัดระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในทุกกลุ่มสาระทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนรู้มากขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของนิตยา บุตรศรี (2542 : 234) ที่กล่าวว่าการเนื้อหาที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านมาสอดแทรกในหลักสูตร โดยปรับรายละเอียดของเนื้อหามีความเหมาะสมสนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียนซึ่งต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนทำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนตนเองอย่างมีความสุข นอกจากนี้กัลยา กุหลาบขาว (2549) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชาภาษาล้านนาเบื้องต้น หน่วยพื้นฐานภาษาล้านนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสุข สนุกสนานในการเรียน เห็นคุณค่าของภาษาพื้นเมืองหรือเรียกว่าภาษาล้านนา ที่มีอยู่ในชุมชนของตนเองซึ่งเป็นภูมิปัญญาทางภาษา สนใจที่จะนำความรู้พื้นฐานภาษาล้านนาไปศึกษาเกี่ยวกับภาษาล้านนาในระดับสูงต่อไป เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่ภาษาล้านนา ในส่วนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าทำให้นักเรียนได้มีความสนใจในการสืบค้นข้อมูลเนื้อวิชาจากผู้รู้ในชุมชน การรวมกลุ่มกันศึกษาประวัติหมู่บ้าน ประเพณี กลุ่มชาติพันธ์ของตนเองรวมทั้งภาษาที่ใช้ในชุมชนของตน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกับชุมชน เกิดความตระหนักในคุณค่าของความเป็นตัวตนของตนเองและยังเกิดจิตสำนึกในการดำรงรักษาเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งยังเป็นการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับณรงค์ศักดิ์ ศรีวิลัย (2545) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาช่างทอผ้ากระเหรี่ยง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนแม่ตื่นวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งวิทยากรทำให้ผู้เรียนมีความผูกพันกับถิ่นฐานตนเองมากขึ้นและเห็นความสำคัญ คุณค่าทรัพยากรในท้องถิ่นโดยเฉพาะภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและการให้วิทยากรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับ อมรรัตน์ ขัติยศ (2546) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการจักสานกล่องข้าวใบตาล ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการที่นำชุมชนมาเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งวิทยาการและวิทยากรทำให้ผู้เรียนเกิดความผูกพันในถิ่นฐานตนเองมากขึ้น

จะเห็นได้ว่าการจัดทำหลักสูตรหน่วยประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง นอกจากจะเป็นการให้นักเรียนได้เรียนรู้ความเป็นท้องถิ่นของตนเองแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรม ชาติพันธ์ ภาษาของตนเอง และยังเป็นการสืบ

สาน อนุรักษ์ และส่งต่อภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรม ชาติพันธ์ ภาษาของตนเอง ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1.ชุมชนควรมีส่วนในการอนุรักษ์สืบสานและส่งต่อให้กับยุวชน เยาวชน และมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างเจตคติในการอนุรักษ์สิ่งที่เป็นของบรรพบุรุษ และควรนำยุวชน เยาวชนไปสู่การปฏิบัติจริงในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการร่วมประเพณีหรือพิธีกรรมต่างๆ

2. สถานศึกษาต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและแก้ไขในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ให้มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียนหลังจากการใช้ไปได้ระยะหนึ่ง

3.การดำเนินงานวิจัยในพื้นที่อื่นที่มีการสอนหลักสูตรท้องถิ่นและควรลดพื้นที่วิจัยและลดจำนวนเวทีต่างๆเพื่อสามารถได้ข้อมูลที่รวดเร็วและสามารถนำข้อมูลไปใช้ได้เร็วขึ้น

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ.(2546).**พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย

กวีพันธุ์ ฟองคำ.(2547). **การสร้างหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง พิธีกรรมผูกข้อมือของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง.** การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กระทรวงศึกษาธิการ.(2550). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

กรมการศึกษานอกโรงเรียน.(2541) **คู่มือพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการศึกษานอกโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : กรมกระทรวงศึกษาธิการ**.**

กิ่งแก้ว เพ็ชรราช.(2545). **เอกสารคำสอน รายวิชา คติชน.** คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์.

กิ่งแก้ว อัตถากร.(2519). **คติชนวิทยา.** เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 184 หน่วยศึกษานิเทศก์,กรมการฝึกหัดครู.

กัลยา กุหลาบขาว.(2549). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรายวิชา ภาษาล้านนาเบื้องต้น หน่วยพื้นฐานภาษาล้านนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลันราชภัฏอุตรดิตถ์.

เกล็ดทอง ภู่ไพศาล.(2547). **การออกแบบหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านฮ่างต่ำ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

เกียรติคุณ สิทธิชัย และคณะ. (2549) **การออกแบบหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนสถาบันเทคโนโลยี กลุ่มภาคใต้.**มหาวิทยาลัยราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตภาคใต้.

ขนิษฐา จิตชินะกุล.(2545). **คติชนวิทยา.**กรุงเทพฯ :โอเดียนสโตร์.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์.(2539) .**การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อลีนเพรส.

ชมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา. (2540) **การพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ข่าวทหารอากาศ.

เชาวนันท์ ขันธเกษ.(2550). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6** . วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลธานี.

ณรงค์ ศรีวิลัย. (2545).**การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชาช่างทอผ้ากะเหรี่ยง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนแม่ตื่นวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดใหม่.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธงชัย พรมกมล. (2549) .**การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำน้ำปลาจากปลาร้าหมักกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองหัวช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ และลัดดา ศิลาน้อย. (2544). **การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ธำรง บัวศรี.(2532) **ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : เอราวัณการพิมพ์.

ธำรง บัวศรี. (2532). **ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา.** พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.

นันท์นภัส ศิริเขตต์. (2546). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้ภูมปัญญาชาวบ้านในกลุ่มโรงเรียนยั้งเมิน สำนักงานประถมศึกษาอำเภอสะเมิง จังหวัดใหม่.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นิคม ชมภูหลง.(2542) **การสร้างและพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ**. มหาสารคาม : อภิชาตการพิมพ์.

นิภาพร อุปวรรณ. (2547) **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นปกาเกอญอ โรงเรียนบ้านหนองเต่า อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญชุม ศรีสะอาด. (2546). **การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์.

บุญมี เณรยอด. (ม.ป.ป.) **หลักการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุปผา ทวีสุข .(2526) **“คติชาวบ้าน : กระจกส่องสังคม”** . กรุงเทพฯ :รามคำแหงพระนคร.

ปฏล นันทวงศ์ และ ไพโรจน์ ด้วงวิเศษ.(2543). **หลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. สงขลา : สถาบันราชภัฏสงขลา.

ประเทือง คล้ายสุบรรณ์ .(2531).**วัฒนธรรมพื้นบ้าน**.กรุงเทพมหานคร**:** สุทธิสารการพิมพ์.

ประภาภรณ์ เทิดทำดี.(2549).**การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทอสื่อกก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเหล็กกกกอกสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ปิยะดา พูลทาจักร์. (2549).**รายวิชาพัฒนาหลักสูตรและเทคนิคการฝึกอบรม**.คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ปิยพร ชุมจันทร์.(2546). **กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การผลิตเสื่อกก ของโรงเรียนนาหนังพัฒนาศึกษา อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เปรมพร ขันติแก้ว.(2544). **การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นไทย ของชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านแพะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รัตนะ บัวสนธ์. (2535)**การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น:กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลางตอนล่าง**. ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

รุจิร์ ภู่สาระ. (2546). **การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวการปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). **การพัฒนาหลักสูตรสานต่อที่ท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : เซ็นเตอร์ดิสคัฟเวอรี่.

ศิริกุล ทรัพย์จันทร์. (2548) . **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง มัคุเทศก์น้อยเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านโปง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศิริพร ขีปนาวุธ. (2548). **หลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** เชียงใหม่ : โปรแกรมวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ หมาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

สงัด ปินตานา. (2546). **การใช้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนแกนนำการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพะเยา.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมบูรณ์ มีบุญ.(2543). **การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชุมชนชานเมือง ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สราวุฒิ จันทรสมบัติ. (2548). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การทำขนมจีน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุนีย์ ภู่พันธ์. (2546). **แนวคิดพื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร**. เชียงใหม่ : แสงศิลป์

สุมิตร คุณานุกร.(2536) **หลักสูตรและการสอน**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสน่ห์ บุณยรักษ์. (2527). **คติชนวิทยา.** พิษณุโลก : วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก.

อมรรัตน์ ขัติยศ. (2546).**การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชาการจักสานกล่องข้าวใบตาล ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อุดม เชกีวงค์. (2545) .**หลักสูตรท้องถิ่น : ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.

อำนาจ จันทร์แป้น. (2532). **การพัฒนาหลักสูตร : ทฤษฎีสู่การปฏิบัติระดับโรงเรียน.** เชียงใหม่ : ส.ทรัพย์การพิมพ์.

Beane , James A , Toepler , Jr. Conrad F. and Alessi , Jr. Samuel J.(1986) **Curriculum Planning and Development.** Massachusette : Allyn and Bacon .

Beauchamp , George A .(1981). **Curriculum Theory**. Itusch , Illimioms : F.e. Peacock Publisher .

Hida ,Taba . (1962). **Curriculum Development : Theory and Practice**. New York : Harcourt,Brace and World lnc

Kerr . Joseph and Keneth. **Metting the Changing Need of Adoults Through Education**

Programes and Services.(1976) **Dissertation Adstracts Interrational**. 36 (10) : 6424 – A.April.

Oliva , Peter F. (1992) **Developing The Curriculum** 3 rd ed. New York : Harper Collins Publishers.

Saylor , J.Galen , Alexander , William M. and Lewis , Arthur J.(1981)**Curriculum Planing for Better Teaching and Learning**. New York : Holt Rinehart and Winston.

Sowell , Evelys , J.Z(1992) **Curriculum An Integrative Introduction**. New Jersey : Prentice Hall.

Stith Thompson. (1953). **Four Symposia on Folklore**. Blomington : lndiana University

Tyler, Ralph W. (1949) **Basic Principles of Curriculum and Instruction**. Chicago : University of Chicago Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ประวัตินักวิจัยและรายนามทีมวิจัย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ – สกุล นางสยามล เพียรงาน **รหัส 490232172**

วัน เดือน ปี เกิด 21 มิถุนายน 2520

ที่อยู่ปัจจุบัน 30/2 หมู่ 3 ตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประวัติการศึกษา

2533	ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านทุ่งแพม
2536	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านห้วยทราย
2539	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนแม่สะเรียง บริพัตรศึกษา
2543	ปริญญาตรี(ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ประวัติการทำงาน

2543	โรงเรียนบ้านห้วยไชยยงค์ (พนักงานราชการ) อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2544	โรงเรียนบ้านอุมดาเหนือ(พนักงานราชการ) อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2545	โรงเรียนบ้านแม่ออกเหนือ(พนักงานราชการ) อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2551	ครูผู้ช่วย โรงเรียนล่องแพวิทยา อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ทุนการศึกษา ได้รับทุนอุดหนุนสนับหนุน โครงการ “การบริหารจัดการสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อท้องถิ่นในการทำวิทยานิพนธ์/ค้นคว้าอิสระของนักศึกษาปริญญาโท (Community-Based Master Research Grant: CBMAG) สำนักงานกองทุนการสนับสนุนการวิจัย เพื่อท้องถิ่น (สกว.)

รายนามทีมวิจัย

1.นางสยามล เพียรงาน ที่อยู่ 30/2 หมู่ 3 ตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปัจจุบันกำลังศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย

2.นายนพดล เพียรงาน ที่อยู่ 30/2 หมู่ 3 ตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่ออกเหนือ เป็นผู้ช่วยผู้วิจัย

3.นางสมใจ อินทสิทธิ์ ที่อยู่ โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193

4.นางเกตสุดา วรรณวินิจ ที่อยู่ โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ตำแหน่ง ครูวิชาการโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193

5.นางวารุณี ศรีมาลี ที่อยู่ โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ตำแหน่ง ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193

6.นางกาญจนา เหมืองหม้อ ที่อยู่ โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ตำแหน่ง ครูวิชาการโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193

7. นายธีรเดช ปันนะ ที่อยู่ หมู่ 1 บ้านจอมแจ้ง ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน อดีตผู้ใหญ่บ้านจอมแจ้ง ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านจอมแจ้ง

8. นายพิเชษฐ์ เดชาวัฒนากุล ประธานสภาวัฒนาธรรมอำเภอแม่สะเรียง

9.นายราชันย์ พันธ์เสนา นักวิชาการวัฒนธรรมอำเภอแม่สะเรียง

10.พระสมุห์จีระศักดิ์ จิรธัมฺโม ที่อยู่ วัดอมรวาส อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตำแหน่ง เลขานุการเจ้าอาวาสวัดอมรวาส อำเภอแม่สะเรียง

11.พระสุพล อาภาธโร ที่อยู่ วัดจอมทอง หมู่ 4 ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตำแหน่ง เลขานุการเจ้าคณะอำเภอสบเมย

12.นายแดง พูลน้อย ที่อยู่ หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย

13.นายสุรพล ประทินสุขอำไพ ที่อยู่ หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม

14.นายบุญวาส ฝั้นเต่ย ที่อยู่ หมู่ 1 ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตำแหน่ง อดีตครูผู้สอนบ้านจอมแจ้ง ปราชญ์ทางด้านประเพณีชุมชนและงานฝีมือ

15.นายอำพล เด่นโยธา ที่อยู่ หมู่ 3 ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตำแหน่งกำนันตำบลแม่สะเรียง

16.นายดำรง ปันทวัง ที่อยู่ โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193

ภาคผนวก ข

แบบบันทึกการเก็บข้อมูล

1 แบบบันทึก

1.2.1 บันทึกถ้อยคำที่บอกเล่าความเป็นมาของหมู่บ้าน วัฒนธรรม ประเพณี ชาติพันธุ์ ภาษา และข้อมูลผู้ให้ข้อมูล

1.2.2 บันทึกสภาพภูมิศาสตร์ สภาพความเป็นอยู่ ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้านและวิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้นๆ

1.2.3 บันทึกด้านอื่นๆ เช่น ข้อมูลที่เป็นเอกสารที่จะนำมาประกอบในการเสวนาและการวิจัย นอกเหนือจากการบันทึกเบื้องต้นแล้ว

1.2.4 บันทึก วัน เดือน ปี ที่ฟัง หรือที่ได้บันทึกมาเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการค้นคว้า เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว จะต้องนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์ เพื่อจะให้ข้อมูลนั้นสมบูรณ์และมีค่ามากยิ่งขึ้น

แบบบันทึกข้อมูล

ชื่อ- สกุล ผู้ให้ข้อมูล.....…

อายุ.....ปี สถานะในหมู่บ้าน.....

อาชีพ.....อยู่บ้านเลขที่ .....

หมู่ที่ .....ชื่อหมู่บ้าน .....

ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

สถานที่เก็บข้อมูล.....

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน (ดั้งเดิม)

.....

.....

.....

2. วัฒนธรรมประเพณีที่นับถือและมีความสำคัญในหมู่บ้านได้แก่

- การแต่งกาย

.....……

.....

- การละเล่น

.....……

.....

.

- ความเชื่อ

.....……

.....……

- การดำเนินชีวิต

.....

.....

3. กลุ่มชาติพันธุ์ในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าใด

.....

.....

4. วิถีชีวิตความเป็นอยู่

.....

.....

.....

5. ภาษาที่ใช้ในหมู่บ้าน

.....

.....

.....

6. สภาพความเป็นอยู่และการดำเนินวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

7. อื่นๆ

.....

.....

.....

วัน.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... เวลา.....น.

ถึงเวลา.....น.ที่เก็บข้อมูล

ชื่อ-สกุล ผู้เก็บข้อมูล.....

ที่อยู่.....

ชื่อ-สกุล ผู้ช่วยเก็บข้อมูล.....

ที่อยู่.....

1.2 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ (Interview Schedule) หมายถึง ชุดของคำถามที่มีไว้ให้ผู้สัมภาษณ์ใช้ถามและจดบันทึกคำตอบในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ มีลักษณะข้อมูลที่จะสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ข้อมูลหมู่บ้าน สภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ประเพณี ภาษา ชาติพันธุ์
2. ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น คำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ฯลฯ
3. ข้อมูลที่เป็นเอกสารอ้างอิงหรือเป็นเอกสารที่ยืนยันข้อมูลบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล

แบบบันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โครงการ การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน เพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น : กรณีของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประเภทข้อมูล .....

(.....) แกะสลัก

(.....) ตีเหล็ก

(.....) จักสาน

(.....) เครื่องปั้นดินเผา

(.....) งานประดิษฐ์ (หัตถกรรม).....

(.....) อื่นๆ .....

ชื่อวิทยากร ....อายุ.....ปี

อาชีพ ..... อยู่บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ ..... ชื่อหมู่บ้าน .....

ตำบล ..... อำเภอ ..... จังหวัด .....

บิดาชื่อ..... มารดาชื่อ .....

ได้หรือสืบทอดมาจาก .....

.....

เมื่อวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

ประโยชน์หรือวิธีใช้ .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้เก็บข้อมูลชื่อ - สกุล.....

เมื่อ วันที่ เดือน ปี .....

ภาคผนวก ค

หลักสูตรท้องถิ่น : ประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง

วิสัยทัศน์

นักเรียนโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพ ที่ 193 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความรู้ตามเกณฑ์มาตรฐาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

เป้าหมาย

นักเรียนทุกคนในโรงเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ที่พึงประสงค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความรู้ตามเกณฑ์มาตรฐาน สุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรม รักท้องถิ่นและประเทศชาติ

พันธกิจ

๑. จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อย่างต่อเนื่อง
๒. พัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐาน
๓. จัดการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 สาระ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
๔. มีการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เน้นการปฏิบัติจริงและเน้นวิธีการทำงานเป็นกลุ่ม
๕. สนับสนุนประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนดำรงชีวิตอยู่ใน
สังคมอย่างมีความสุข
๖. มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม และผลการประเมินมาพัฒนาการเรียนรู้

เป้าประสงค์

1. นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมี คุณภาพตามหลักสูตรของโรงเรียน
2. นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรม
3. นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการสู่ความ เป็นเลิศ
4. นักเรียนทุกคน อนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. สร้างโอกาสและพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา
2. พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน
3 พัฒนาศักยภาพความเป็นเลิศทางวิชาการ

4. ส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น

<u>ประวัติศาสตร์จังหวัดแม่ฮ่องสอน</u> แม่ฮ่องสอน เดิมเป็นชุมชนบ้านป่า ไม่มีผู้ใดปกครอง คงมีแต่ชาวไทยใหญ่จากชายแดนพม่าเข้ามาอยู่อาศัย ทำมาหากินบ้างเป็นบางฤดู ความสำคัญในสมัยนั้นเป็นเพียงทางผ่านของกองทัพพม่าที่เดินทางเข้ามาตีกรุงศรีอยุธยา หรือหัวเมืองฝ่ายเหนือของไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาเท่านั้น สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2374 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระเจ้ามโหตร ประเทศ (เจ้าพระยาเชียงใหม่มหาวงศ์) เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ประสงค์จะได้ช้างป่ามาฝึกใช้งานจึงบัญชาให้เจ้าแก้วเมืองมาควบคุมไพร่พลหมอควญพร้อมด้วยกำลังช้างต่อ ออกเดินทางไปสำรวจและคล้องช้างป่าทางด้านดินแดนแถบนี้ เจ้าแก้วเมืองมาเดินทางรอนแรมจากเชียงใหม่ มาถึงที่แห่งหนึ่งทางทิศใต้ริมฝั่งน้ำปายเห็นว่าทำเลดีและเหมาะสม เพราะเป็นที่ราบมีน้ำท่าบริบูรณ์ ทั้งยังเป็นป่าโปร่ง มีหมูป่าลงกินโป่งชุกชุมเหมาะสมที่จะจัดตั้งเป็นหมู่บ้านได้

สันนิษฐานว่า เมืองแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองที่มีคนอาศัยอยู่ก่อนแล้ว ก่อนที่เจ้าแก้วเมืองจะเข้ามาตั้งบ้านเรือนขึ้นมาใหม่ แต่ไม่มีหลักฐานว่าเข้ามาอยู่เมื่อใดสมัยใด และอพยพไปอยู่ที่ไหน ผู้คนที่อยู่อาศัยก่อนนั้นเชื่อกันว่าเป็นชนเผ่าลั๊วะ หรือละว้า หลักฐานที่ปรากฏอยู่คือหลุมฝังศพ ซากบ้านร้างแถวบริเวณที่เป็นหอประชุมเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ปัจจุบันคือ ตลาดโต้รุ่ง และที่โรงเรียนปริยัติธรรม ข้างวักจองกลางและวัดจองคำ กลุ่มคนที่อาศัยก่อนนั้นน่าจะถูกไข้ป่าหรือเกิดการรบกันมีการตายและพวกที่เหลืออพยพไปอยู่ที่ปลอดภัยกว่า สมัยก่อนกรุงรัตนโกสินทร์ เมืองแม่ฮ่องสอนเดิมเป็นชุมชนบ้านป่า ไม่มีผู้ใดปกครอง มีชาวไทยใหญ่เป็นบางส่วนจากชายแดนประเทศสหภาพพม่าที่อพยพเข้ามาทำหากิน ทำไร่ทำสวนเป็นบางฤดู ความสำคัญสมัยนั้นเป็นเพียงทางผ่านกองทัพพม่า ที่เดินทัพไปยังกรุงศรีอยุธยาหรือหัวเมืองฝ่ายเหนือของไทย ตำนานเมืองแม่อ่องสอนกล่าวว่าในปี พ.ศ. 2374 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระนั่งเกล้าจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทางแคว้นล้านนาไทย เมืองพิงค์นคร หรือเมืองเชียงใหม่ มีพระยาเชียงใหม่มหาวงศ์ซึ่งต่อมาได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าเป็น พระเจ้ามโหตร ประเทศราชาธิบดี ได้ทราบว่าทางตะวันตกของเมืองเชียงใหม่ ซึ่งก็คือดินแดนที่เป็นหัวเมืองแม่ฮ่องสอนในปัจจุบัน มีภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงป่าทึบและก็เป็นที่อยู่ของสัตว์ป่านนานาชนิด โดยเฉพาะช้างป่าที่ชุกชุมมาก จึงบัญชาให้แก้วเมืองมา ผู้เป็นญาติเป็นแม่กองนำไพร่พล นำช้างต่อหมอควาญ ออกไปสำรวจความเป็นไปของเหตุการณ์ชายแดนด้านตะวันตก พร้อมให้จับช้างป่านำมาฝึกสอนใช้งานต่อไป เจ้าแก้วเมืองมา ก็ได้รวบรวมไพร่พลช้างต่อและหมอควาญช้างออกเดินทางจากเมืองเชียงใหม่ มุ่งสู่ทิศตะวันตกเฉียงเหนือลัดเลาะตามลำห้วยมุ่งสู่ภูเขาสลับซับซ้อน ใช้เวลาไม่นานนักก็เข้าสู่หมู่บ้านเวียงปายหรืออำเภอปายในปัจจุบัน ที่นี่เจ้าแก้วเมืองมาใช้เวลาพักอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง ก็เดินทางต่อ คราวนี้มุ่งสู่ทิศใต้ลัดเลาะตามลำน้ำปายขึ้นสู่ภูเขาสูงอีกครั้งหนึ่ง การเดินทางช่วงนี้ใช้เวลามากกว่าเดิมก็ลงสู่แม่น้ำปายอีกครั้ง

เมื่อถึงแม่น้ำปายก็พบมีชุมชนเล็กๆ มีผู้คนอาศัยอยู่ไม่มากนัก เป็นคนไทยหรือไตใหญ่ บริเวณหมู่บ้านติดแม่น้ำปาย มีป่าที่ราบว่างเปล่ามากมาย เห็นว่าทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านนี้ดีมาก สามารถขยายให้เป็นหมู่บ้านที่ใหญ่โตได้ในภายหน้าและที่อยู่ใกล้บ้านยังมีดินโป่งเป็นแห่งๆ มีหมูป่าลงมากินดินโป่งชุกชุมมาก เหมาะสำหรับตั้งเป็นหมู่บ้านเป็นอย่างดี เจ้าแก้วเมืองจึงได้รวบรวมผู้คนที่อยู่กระจัดกระจายให้มาอยู่รวมกัน ให้มีการคัดเลือกนายบ้านเรียกว่า “เหง” ก็ได้ “นายพะก่าหมอง” คนไทยใหญ่เป็นเหง (กำนันปกครองหมู่บ้านและให้ชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านโป่งหมู”) ต่อมากลายเป็นบ้านปางหมู ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เจ้าแก้วเมืองมาพร้อมกับพะก่าหม่องได้เดินทางต่อขึ้นไปทางทิศใต้ นำช้างที่คล้องไปจำนวนหนึ่ง เดินทางมาถึงตัวเมืองแม่ฮ่องสอนปัจจุบัน เป็นที่เหมาะสมดี ลำน้ำไหลผ่านจากทิศตะวันออกไปสู่ทิศตะวันตกลงสู่แม่น้ำปาย และยังมีลำธารไหลขนานทางทิศเหนืออีก เห็นว่าเป็นทำเลดีเหมาะที่จะตั้งเป็นที่ฝึกสอนช้างและตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน จึงได้ตั้งฝึกสอนช้างริมลำน้ำนั้น และกลายเป็นหมู่บ้านไทยใหญ่อีกแห่งหนึ่งแต่มีผู้คนอาศัยน้อยกว่าหมู่บ้านโป่งหมู หลังจากที่เจ้าแก้วเมืองมาคล้องช้างได้มากพอสมควร ฝึกสอนอยู่จนเห็นว่าควรเดินทางกลับได้ จึงได้ตั้งให้ “แสนโกม” บุตรเขยของพะก่าหมอง เป็น “ก้าง” (ผู้ใหญ่บ้าน) ปกครองดูแลและตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านแม่ร่องสอน” ต่อมาคำว่า “บ้านแม่ร่องสอน” ได้เพี้ยนมาเป็น “แม่ฮ่องสอน” ส่วนลำธารอีกแห่งหนึ่งทางทิศเหนือเรียกว่า "ลำน้ำปุ๊" เนื่องจากพบว่ามีน้ำผุดขึ้นมาจากดิน บ้านแม่ร่องสอนเจริญรุ่งเรืองเป็นลำดับมา มีชนชาวไทยใหญ่อพยพเข้ามาอยู่มากขึ้น เนื่องจากระยะนั้นประมาณปี พ.ศ. 2399 ได้เกิดจลาจลทางหัวเมืองไตฝั่งตะวันตกของแม่น้ำสาละวิน ทำให้ชาวไทยใหญ่ที่รักสงบอพยพมากขึ้น ถึงปี พ.ศ. 2409 เกิดการรบกันในหัวเมืองไทยใหญ่ ระหว่าง เจ้าฟ้าเมืองนาย กับเจ้าฟ้าโกหล่านแห่งเมืองหมอกใหม่ เจ้าฟ้าโกหล่านสู้ไม่ได้ จึงได้อพยพครอบครัวมาอยู่กับแสนโกมที่บ้านแม่ร่องสอน พร้อมกับภรรยาชื่อ "นางเขียว" บุตรชื่อ "ขุนโหลง" หลานชื่อ "ขุนแอ" และหลานสาว "เจ้านางนุ" และเจ้านางเมี๊ยะ" มาอยู่ด้วย ถึงปี พ.ศ. 2417 บ้านแม่ร่องสอนกลายเป็นชุมชนใหญ่ มีผู้คนเข้ามาอาศัยจนเห็นว่าจะจัดตั้งเป็นเมืองขึ้นได้แล้ว "เจ้าอินทวิชายานนท์" เจ้าเมืองเชียงใหม่จึงได้ตั้งให้ "ชานกะเล" ชาวไทยใหญ่เป็นเจ้าเมืองคนแรกมีบรรดาศักดิ์เป็น "พญาสิงหนาทราชา" ครองเมืองแม่ฮ่องสอนใน พ.ศ. 2417 ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 ต่อมาปี พ.ศ. 2427 หลังจากทำนุบำรุงบ้านเมืองมาได้ 10 ปี พญาสิงหนาทก็ถึงแก่กรรม ผู้ที่ครองเมืองแม่ฮ่องสอนต่อมาคือ "เจ้านางเมี๊ยะ" ครองเมืองแม่ฮ่องสอนอยู่ 7 ปี ได้นำความเจริญมาสู่เมืองแม่ฮ่องสอนเป็นอันมาก และถึงแก่กรรมเมื่อปี พ.ศ. 2434เจ้าเมืองแม่ฮ่องสอนคนต่อมาคือ "ปู่ขุนโท้ะ" ซึ่งได้รับบรรดาศักดิ์เป็น "พญาพิทักษ์สยามเขต" ครองเมืองแม่ฮ่องสอนระหว่างปี พ.ศ. 2434-2448 ก็ถึงแก่กรรม เจ้าเมืองแม่ฮ่องสอนคนต่อมาคือ "ขุนหลู่" บุตรของปู่ขุนโท้ะ ได้ปกครองแทนและได้รับบรรดาศักดิ์เป็น "พญาพิศาลฮ่องสอนบุรี" ครองเมืองแม่ฮ่องสอนระหว่างปี พ.ศ. 2448-2484 ต่อมาเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว จึงไม่ได้มีการแต่งตั้งอีก ใน พ.ศ. 2433 สมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระยา ศรีสหเทพ

ปลัดทูลฉลอง กระทรวงมหาดไทยขึ้นมาตรวจราชการ ในหัวเมืองมณฑลตะวันตกเฉียงเหนือ ได้ปรึกษากับพระยาริศราชกิจ ข้าหลวงใหญ่เจ้าผู้ครองนครเมืองในมณฑลตะวันตกเฉียงเหนือ จัดระเบียบการปกครองใหม่ คือรวมเมืองแม่ฮ่องสอน เมืองขุนยวม เมืองยวม (แม่สะเรียง) และเมืองปาย เข้าเป็นหน่วยปกครองเดียวกันเรียกว่า "บริเวณเชียงใหม่ตะวันตก" ตั้งที่ว่าการแขวง (เทียบเท่าเมือง) ที่เมืองขุนยวม โดยตั้งให้นายโหมดเป็นนายแขวง (แจ้งความเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 11 กรกฎาคม ร.ศ. 119)ใน พ.ศ. 2446 ย้ายที่ว่าการจากเมืองขุนยวมไปตั้งที่เมืองยวม (แม่สะเรียง) และเปลี่ยนชื่อจากบริเวณเชียงใหม่ตะวันตกเป็นบริเวณพายัพเหนือ ในปี พ.ศ. 2453 โปรดเกล้าฯ ให้รวมเมืองแม่ฮ่องสอน เมืองยวม และเมืองปาย ตั้งเป็นเมืองจัตวาขึ้นกับมณฑลพายัพ และย้ายที่ว่าการเมืองมาตั้งที่เมืองแม่ฮ่องสอนพร้อมกับโปรดเกล้าฯ ให้พระยาศรสุรราช (เปลื้อง) เป็นเจ้าเมือง (ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน) เป็นคนแรก พ.ศ. 2476 เลิกการปกครองที่เป็นมณฑล และตั้งเป็น "จังหวัดแม่ฮ่องสอน" บริหารราชการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาจนกระทั่งทุกวันนี้

จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตราประจำจังหวัด

ตราผ้าผูกคอลูกเสือ

<u>คำขวัญประจำจังหวัด</u>

“ หมอกสามฤดู กองมูเสียดฟ้า ป่าเขียวขจี ผู้คนดี ประเพณีงาม ลือนามถิ่นบังตอง ”

<u>ข้อมูลทั่วไป</u>

ชื่ออักษรไทย	แม่ฮ่องสอน
ชื่ออักษรโรมัน	Mae Hong Son
ผู้ว่าราชการ	นายธงชัย วงษ์เหรียญทอง (ตั้งแต่ พ.ศ. 2550)
ต้นไม้ประจำจังหวัด	จั้น (กระพี้จั่น)
ดอกไม้ประจำจังหวัด	บัวตอง (พอหมื่อนี่)

<u>ข้อมูลสถิติ</u>

พื้นที่	12,681.259 ตารางกิโลเมตร (อันดับที่ 8)
ประชากร	252,692 คน (พ.ศ. 2551) (อันดับที่ 70)

ความหนาแน่น 19.93 คน / ตารางกิโลเมตร (อันดับที่ 76)

<u>ศูนย์ราชการ</u>

ที่ตั้ง ศูนย์ราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

โทรศัพท์ (+66) 0-5361-2156

แม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดในภาคเหนือของประเทศไทย มีความโดดเด่นหลายลักษณะ โดยเฉพาะสภาพภูมิประเทศ ความหลากหลายด้านวัฒนธรรม และความหลากหลายของประชากรจากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ นับเป็นจังหวัดที่สถิติน่าสนใจหลายอย่าง เช่น มีประชากรเบาบางที่สุดในประเทศ และมีประชากรน้อยมากเป็นอันดับ 3 ในขณะที่มีพื้นที่มากเป็นอันดับ 8 ของประเทศ

แม่ฮ่องสอนได้ชื่อว่าเป็น เมืองสามหมอก เนื่องจากมีสภาพภูมิประเทศเต็มไปด้วยภูเขาสูงสลับซับซ้อน สภาพอากาศมีหมอกปกคลุมตลอดเวลาส่วนใหญ่ของปี นอกจากนี้แม่ฮ่องสอนยังนับเป็นพื้นที่ปลายสุดด้านตะวันตกของประเทศ คือที่เส้นแวง 97.5 องศาตะวันออกในเขตอำเภอแม่สะเรียง (ตะวันออกสุดของประเทศ อยู่ที่อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ที่ 105.5 องศาตะวันออก)

ประชากร

ประชากรในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความหลากหลาย ทั้งคนเมือง ชาวไต (ชาวไทยใหญ่) จีนฮ่อ พม่า และชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ราวร้อยละ 60 ของประชากรทั้งหมด ได้แก่ ม้ง (แม้ว) ลีซู (ลีซอ) ล่าหู่ (มูเซอร์) ลัวะ และปกฺกะญอ (กะเหรี่ยง) เป็นต้น โดยต่างรักษาวัฒนธรรมของตนเอาไว้ได้เป็นอย่างดี ขณะเดียวกันก็อยู่ร่วมกับเพื่อนบ้านที่มีวัฒนธรรมต่างกันได้โดยไม่เคยปรากฏความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมแต่อย่างใด ด้วยความหลากหลายของเชื้อชาติดังกล่าวนี้ ประชากรในแม่ฮ่องสอนจึงมีการใช้ภาษาที่หลากหลายด้วย

อาณาเขต

พื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีอาณาเขตโดยรอบ ดังนี้

ทิศเหนือ จรดสหภาพพม่า

ทิศตะวันออก จรดจังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ จรดจังหวัดตาก

ทิศตะวันตก จรดสหภาพพม่า โดยมีแม่น้ำสาละวินคั่นเป็นบางช่วง

หน่วยการปกครอง

การปกครองแบ่งออกเป็น 7 อำเภอ 45 ตำบล 402 หมู่บ้าน

1. อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน
2.อำเภอขุนยวม
3.อำเภอปาย
4.อำเภอแม่สะเรียง
5.อำเภอแม่สะเรียง
6.อำเภอสบเมย
7.อำเภอปางมะผ้า

อำเภอแม่สะเรียง

แม่สะเรียงมีชื่อเรียกในประวัติศาสตร์ว่า เมืองยวมใต้ หรือ เมืองยวม เคยเป็นที่ตั้งชุมชนมาไม่น้อยกว่า 520 ปี เมืองยวมเคยเป็นถิ่นฐานอาศัยของชนเผ่าดั้งเดิม คือ ละว้า และกะเหรี่ยง ต่อมาในปี พ.ศ. 2443 ทางราชการได้ยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอ เรียกชื่อว่า “อำเภอเมืองยวม” โดยอาศัยชื่อของลำน้ำแม่ยวมที่ไหลผ่านอำเภอนายอำเภอคนแรกชื่อ ขุนชำนาญธนานุรักษ์ (นายสวัสดิ์ ชลัย) ต่อมาทางการได้พิจารณาเห็นว่าชื่ออำเภอเมืองยวมนั้นไปพ้องกับอำเภอขุนยวม ซึ่งอยู่ในจังหวัดเดียวกัน ซึ่งได้เปลี่ยนชื่อเป็น “อำเภอแม่สะเรียง” ตามชื่อของแม่น้ำแม่สะเรียงที่ไหลผ่านอำเภออีกสายหนึ่งมาจนถึงปัจจุบันนี้ นอกจากนี้อำเภอแม่สะเรียงยังเป็นเมืองสำคัญของ 3 อำเภอของจังหวัดแม่ฮ่องสอนตอนใต้เป็นแหล่งเกษตรกรรม พาณิชยกรรมและกระจายสินค้าไปสู่อำเภอต่างๆ สามารถส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้โดยเฉพาะเป็นจุดพักรับรองนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางต่อไปยังอำเภอต่างๆ ใน จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพราะมีต้นทุนทางธรรมชาติที่สวยงาม ของป่าเขาลำเนาไพร มีแม่น้ำสาละวินอันลือชื่อ สวยงามด้วยทิวทัศน์แปลกตาไปจากแม่น้ำระหว่างประเทศสายอื่นๆ มีนักท่องเที่ยวนิยมมาแวะเวียนตลอดทั้งปี อีกทั้งมีผ้าทอด้วยมือของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่มีคุณภาพ มีกล้วยไม้ที่มีกลิ่นเฉพาะหอมเย็นชื่นใจ คือ เอื้องแซะนิยมเป็นของขวัญที่ล้ำค่าแก่บุคคลที่รักและเคารพนับถือ นอกจากนั้นยังมีวัดที่บรรจุพระธาตุของที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญของอำเภอแม่สะเรียงอีก 4 แห่ง ได้แก่ วัดจอมแจ้ง วัดพระธาตุจอมมอญ วัดจอมทอง และวัดจอมกิตติ บุคคลทั่วไปนิยมไปนมัสการกราบไหว้ตามประเพณี นอกจากนี้แล้วอำเภอแม่สะเรียงยังเป็นที่เล่าขานสืบต่อกันไปว่าเป็นเมืองแห่งกล้วยไม้ป่าหรือที่เรียกว่า ดอกเอื้องแซะ เป็นดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม สวยงาม นักท่องเที่ยวนิยมมาชมและสัมผัสถึงกลิ่นหอมของกล้วยไม้ชนิดนี้ ดังคำขวัญของอำเภอแม่สะเรียงที่ว่า

“ เทียนเหงพร่างตา ผ้าทอกะเหรี่ยง
เสนาะเสียงสาละวิน งามถิ่นธรรมชาติ
พระธาตุสี่จอม กล้วยไม้หอมเอื้องแซะ ”

ประเพณีของชุมชนตำบลแม่สะเรียง ได้แก่

1. ประเพณีบวชลูกแก้ว หรือเรียกว่า “ ส่างลอง ”
2. ประเพณีออกพรรษา หรือ ประเพณีออกหว่า
3. ประเพณีแห่ต้นเกี๊ยะ และเทียงเหง ช่วงเทศกาลออกพรรษา
4. ประเพณีการถวายข้าวหย่ากุ๊ ช่วงเดือน กุมภาพันธ์ ถึง เดือนมีนาคม ของทุกปี
5. ประเพณีพื้นบ้าน คือ รำไต คล้ายกับการเชิดสิงโตของชาวจีน

ข้อมูลเกี่ยวกับตำบลแม่สะเรียง

สภาพทั่วไปและแนวสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

สภาพทั่วไป ลักษณะที่ตั้ง ตำบลแม่สะเรียงตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอแม่สะเรียง ระยะทางจากที่ว่าการอำเภอแม่สะเรียงถึงองค์การบริหารส่วนตำบล แม่สะเรียง ประมาณ 2 กิโลเมตร ตั้งอยู่เลขที่ 210 หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีพื้นที่ 63.8 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขต

ทางด้าน ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลบ้านกาศ

ทางด้าน ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอสบเมย

ทางด้าน ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลป่าแป๋และตำบลแม่เหาะ

ทางด้าน ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลแม่ยวมและตำบลแม่คง

แผนที่อำเภอแม่สะเรียง

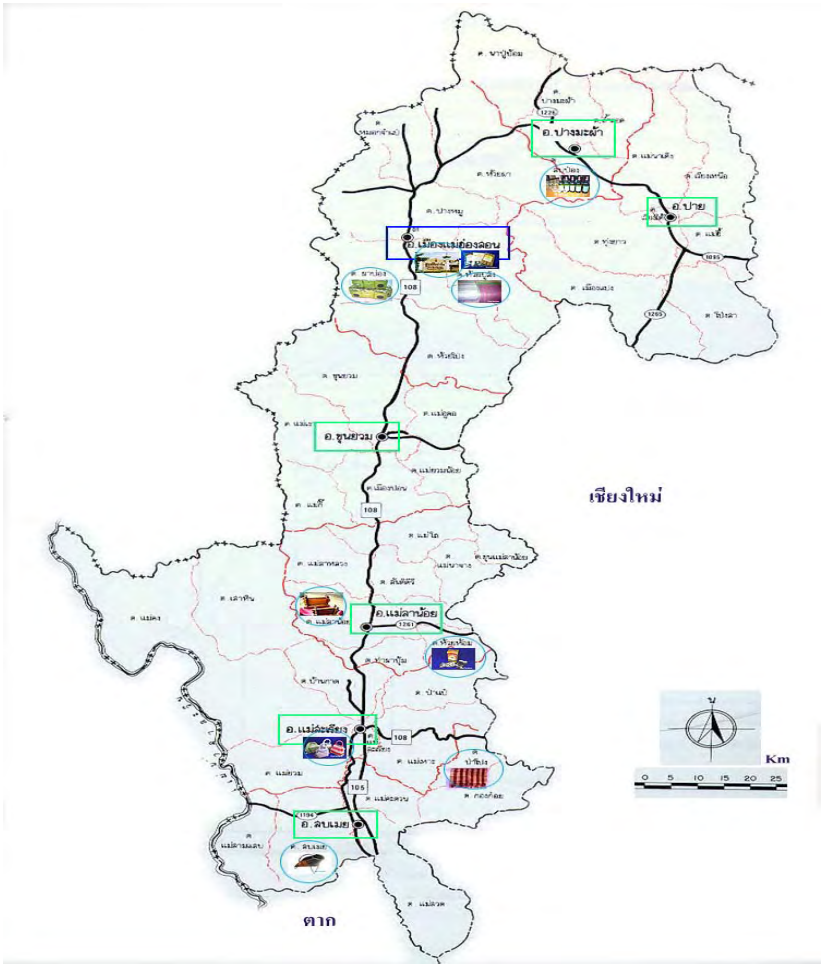

ลักษณะภูมิประเทศ โดยทั่วไปของตำบลแม่สะเรียงจะเป็นที่ราบประมาณ 60 ของพื้นที่ทั้งหมด และร้อยละ 40 เป็นป่าโปร่ง โดยมีความสูงเฉลี่ย 220 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง

สภาพภูมิอากาศ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม–เดือนเมษายน อากาศร้อนอบอ้าว อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 42 องศาเซลเซียส ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – เดือนตุลาคม ฝนตกชุก โดยในรอบปีมีฝนตกเฉลี่ย 170 วัน / ปี ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปีละ 1,350 มิลลิเมตร ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน–เดือนกุมภาพันธ์ อากาศหนาวเย็น โดยเฉพาะบนดอยสูงอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 3 องศาเซลเซียส

การปกครองแบ่งออกเป็น 8 หมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านจอมแจ้ง

หมู่ที่ 3 บ้านแพะ

หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว

หมู่ที่ 5 บ้านไร่
หมู่ที่ 6 บ้านดงสงัด
หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม
หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย
หมู่ที่ 9 บ้านนาคาว

หมายเหตุ หมู่ที่ 2 อยู่ในพื้นที่ของเทศบาลตำบลแม่สะเรียง

ประชากรในตำบลแม่สะเรียงประกอบด้วยชาวไทยพื้นราบและชาวเขา ชาวเขาส่วนใหญ่เป็นชนชาติกระเหรี่ยง รองลงมา ได้แก่ ละว้า และเผ่าม้ง ตามลำดับ จำนวนประชากรมีประมาณ 9,250 คน แยกเป็นชาย 4,706 คน หญิง 4,549 คน และจำนวนครัวเรือนมี 2,914 ครัวเรือนการนับถือศาสนาประชากรร้อยละ 78 นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาศาสนาคริสต์ อิสลาม และนับถือผีประชากรส่วนใหญ่จะตั้งถิ่น ฐานตามเส้นทางคมนาคมและแหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

เส้นทางการคมนาคม ถนนสายแม่สะเรียง-แม่สอด จากหมู่ที่ 1 ผ่านหมู่ที่ 9 หมู่ที่ 4หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 7 ถนนแม่สะเรียง - เชียงใหม่ จากหมู่ที่ 1 ผ่านหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 8

สภาพทางเศรษฐกิจโดยรวมของตำบลแม่สะเรียง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมรองลงมาได้แก่ อาชีพรับจ้าง ค้าขายและอื่นๆ ผลผลิตที่สำคัญได้แก่ ข้าว ถั่วเหลืองกระเทียม พืชผักสวนครัวและผลไม้ในตำบลแม่สะเรียง

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพราษฎรรับจ้าง ค้าขาย ประมาณ 50 % เกษตรกร 40 % อื่น ๆ 10 % สภาพสังคมด้านการศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษา 1 แห่ง โรงเรียนขยายโอกาส 4 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์/ห้องสมุดประชาชน 5 แห่ง สถาบันและองค์การทางศาสนา วัดสำนักสงฆ์ 7 แห่ง โบสถ์ 5 แห่ง ศาลเจ้า 10 แห่ง

การคมนาคม การคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอและจังหวัด รวมทั้งการคมนาคมภายในตำบลและหมู่บ้าน มีรายละเอียดดังนี้

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 (เชียงใหม่ – แม่ฮ่องสอน)
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1085 (แม่สะเรียง – ท่าสองยาง)
- ทางหลวงชนบทบ้านลุ่ม – ทุ่งพร้าว โดยกรมโยธาธิการ
- ทางหลวงชนบทหน้าถ้ำ – ทุ่งพร้าว โดยสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท

ข้อมูลอื่น ๆ

ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าไม้,แม่น้ำ , บ่อน้ำร้อน,ทราย สถานที่พัฒนาเพื่อการท่องเที่ยว วัดจอมแจ้ง สวนหย่อมสาธารณะ หมู่ที่ 1 วัดจอมทอง แนวคูเมืองยวมโบราณ หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 6

พิพิธภัณฑ์และศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน หมู่ที่ 1 เจดีย์ดอยน้อย อ่างเก็บน้ำห้วยปุ๊ ห้วยสันหลวง หมู่ที่ 5 ถ้ำพระหัตถ์ หมู่ที่ 6 ถ้ำค้างคาว หมู่ที่ 7 เส้นทางธรรมชาติน้ำพุร้อนแม่อุ้มลอง หมู่ที่ 8

2. คติความเชื่อ

ระดับภาค

*คติความเชื่อของแต่ละจังหวัด 8 จังหวัด

*คำพังเพย โบราณ เช่น คนท้องห้ามกินกล้วย ศพผ่านหน้าบ้านตากผ้า การเรียกขวัญ การสืบชะตา การสะเดาะเคราะห์ เป็นต้น

ระดับจังหวัด

*คติความเชื่อของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

*คำพังเพยโบราณ

ระดับอำเภอ

*คติความเชื่อของแต่ละอำเภอในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

*คำพังเพยโบราณของแต่ละอำเภอในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ระดับตำบลแม่สะเรียง

*คติความเชื่อของแต่ละตำบลในแต่ละอำเภอ

*คำพังเพยโบราณของแต่ละตำบลในแต่ละอำเภอ

ระดับหมู่บ้าน

*คติความเชื่อของแต่ละหมู่บ้าน เช่น เชื่อเรื่องผี ผีกะ ผีโพง ผีม้าบ้อง ผีปู่ย่า ผีย่าหม้อนึ่ง ผีโต้ง ผีนา สะเดาะเคราะห์ สืบชะตา เป็นต้น

กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

* ประวัติอำเภอแม่สะเรียง
* ประวัติหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง ทั้ง 9 หมู่บ้าน คือ บ้านจอมแจ้ง บ้านในเวียง บ้านแพะ บ้านทุ่งพร้าว บ้านไร่ บ้านดงสงัด บ้านหนองผักหนาม บ้านป่ากล้วย และบ้านนาคาว
* ประเพณี วัฒนธรรม ชาติพันธ์ ของคนในตำบลแม่สะเรียง
* คำขวัญอำเภอแม่สะเรียง
* คำพังเพยโบราณของแต่ละหมู่บ้าน เช่น เงียบเหมือนป่าช้า นั่งเต๊อะๆ จะไปนั่งตั้ดต๋ง ฟากจะไหลลง ต๋งจะไหลข้อน เป็นต้น

3. ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม

ที่	ระดับภาค	ระดับจังหวัด	ระดับอำเภอ	ระดับตำบล	ระดับหมู่บ้าน
1	ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ลอยกระทง (ยี่เป็ง) เข้าพรรษา ออกพรรษา สงกรานต์ (ปี๋ใหม่) งานบวช ดนตรีพื้นเมือง ซอ เพลงพื้นบ้าน ฟ้อนดาบ ฟ้อนเล็บ การแต่งกาย การทอผ้า การแกะสลัก การจักสาน การปั้น	ยี่เป็ง เข้าพรรษา ปอยเดือนสิบเอ็ด ปี๋ใหม่เมือง ปอยส่างลอง ดนตรีพื้นเมือง , กลองก้นยาว เฮดความ เพลงพื้นบ้าน ฟ้อนดาบ ,เต้นโต กิ่งกาหร่า รำไต ขุดไทยใหญ่ การทอผ้า การแกะสลัก การจักสาน ภาชนะเครื่องใช้	ยี่เป็ง เข้าพรรษา ออกหว่า ปี๋ใหม่เมือง ปอยส่างลอง ดนตรีพื้นเมือง เพลงพื้นบ้าน ฟ้อนดาบ ,เต้นโต กิ่งกาหร่า รำไต ชุดพื้นเมือง ผ้าทอกระเหรี่ยง ผ้าทอลั๊วะ การแกะสลัก การจักสาน ภาชนะเครื่องใช้	ยี่เป็ง เข้าพรรษา ออกพรรษา ,ออกหว่า ปี๋ใหม่เมือง ปอยส่างลอง ดนตรีพื้นเมือง เพลงพื้นบ้าน ฟ้อนดาบ ,เต้นโต กิ่งกาหร่า มองเซิง ,ฟ้อนไต ชุดพื้นเมือง ,ชุดประจำเผ่า ผ้าทอกระเหรี่ยง ผ้าทอลั๊วะ การแกะสลัก การจักสาน ภาชนะเครื่องใช้	ยี่เป็ง เข้าพรรษา ออกพรรษา ,ออกหว่า ปี๋ใหม่เมือง บวชลูกแก้ว , ปอยเหลิน เซิง เพลงพื้นบ้าน ฟ้อนดาบ ,เต้นโต กิ่งกะหร่า รำไต ชุดพื้นเมือง ,ชุดประจำเผ่า ผ้าทอกระเหรี่ยง ผ้าทอลั๊วะ การแกะสลัก การจักสาน ภาชนะเครื่องใช้

4. ด้านอาชีพ เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง

4.1 ด้านอาชีพ

ระดับภาค	ระดับจังหวัด	ระดับอำเภอ แม่สะเรียง	ระดับตำบลแม่สะเรียง
1. เกษตรกรรม	1. เกษตรกรรม	1.เกษตรกรรม	เกษตรกรรม
2. จักสาน	2. จักสาน	2.ค้าขาย (ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น)	ค้าขาย (ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น)
3. ทอผ้า	3. ทอผ้า (ชนเผ่า)	3.นวดแผนไทย	นวดโบราณ
4. งานปั้นดินเผา, เซรามิค	4. ต้องลายไทย	ทอผ้าพื้นเมือง ทอผ้าชนเผ่า	ทอผ้าพื้นเมือง ทอผ้าชนเผ่า
5. ผลิตภัณฑ์กระดาษสา	5. เครื่องเงิน	ผ้าทอกระเหรี่ยง	ผ้าทอกระเหรี่ยง
6. ผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อฮ่อม	6. ค้าขาย (ผลิตภัณฑ์ - ท้องถิ่น)	จักสาน	จักสาน
7. แกะสลัก	7. ช่างตีเหล็ก	ประดิษฐ์ไม้ดอก	ทำไม้กวาด ,ธุรกิจการท่องเที่ยว Home S
8.เครื่องเงิน	8. ทำไม้กวาด	ช่างตีเหล็ก	
9. ค้าขาย(ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น)	9. นวดแผนไทย	ต้องลายไทย	
10. ช่างตีเหล็ก	10. ตัดเย็บเสื้อผ้าไต	เครื่องเงิน	
11. ไม้กวาดดอกหญ้า / ทางมะพร้าว	11. แพทย์แผนไทย	ปักผ้าม้ง	
12. ธุรกิจการท่องเที่ยว	12. . ธุรกิจการท่องเที่ยว	ทำไม้กวาด ,ธุรกิจการท่องเที่ยว Home S	
13. นวดแผนไทย			
14. ตัดเย็บเสื้อผ้าไต			

4.2 ด้านเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจภาคเหนือ	**เศรษฐกิจจังหวัดแม่ฮ่องสอน**
ผลผลิตมวลรวมปี 2548	ผลผลิตมวลรวมปี 2548
ภาคอุตสาหกรรม 19 %	ภาคเกษตร – ผลผลิตเพิ่ม ราคาลดลง
เกษตรกรรม 18 %	ภาคอุตสาหกรรม – ผลผลิตลดลง ต้นทุนสูงขึ้น ราคาสูง
การค้า 16 %	ภาคการท่องเที่ยว - ขยายตัวตามฤดูกาล
ขนส่งและคมนาคม 8 %	ภาคขนส่งการค้าผ่านชายแดน - ขยายตัวเพิ่มขึ้น
อสังหาริมทรัพย์ 7 %	
การศึกษา 5 %	ภาพรวมเศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปี
เหมืองแร่ 5 %	รายได้ประชากรต่อหัว / ปี 31,151 บาท
ป้องกันประเทศ 5 %	
รายได้ประชากรต่อหัว / ปี 52,860 บาท	

4.3 การเมืองและสภาพปัญหาในท้องถิ่น

ที่	ระดับภาค	ระดับจังหวัด	ระดับอำเภอ	ระดับตำบล	ระดับหมู่บ้าน
1	การศึกษา				
	ภาษา	ภาษา	ภาษา	ภาษา	ภาษา
	การสื่อสาร	การสื่อสาร	การสื่อสาร	การสื่อสาร	การสื่อสาร, การประชาสัมพันธ์
	สื่อเทคโนโลยี	สื่อเทคโนโลยี	สื่อเทคโนโลยี	สื่อเทคโนโลยี	สื่อเทคโนโลยี
					ความยากจน
2.	การปกครอง				
	ขาดความตระหนัก	ขาดความตระหนัก	ขาดความตระหนัก	ขาดความตระหนัก	ขาดความตระหนัก
	ขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการเลือกตั้ง	ขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการเลือกตั้ง	ขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการเลือกตั้ง	ขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการเลือกตั้ง	ขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการเลือกตั้ง
	ไม่เชื่อฟังผู้นำ	ไม่เชื่อฟังผู้นำ	ไม่เชื่อฟังผู้นำ	ไม่เชื่อฟังผู้นำ	ไม่เชื่อฟังผู้นำ
	ผู้นำขาดภาวะผู้นำ	ผู้นำขาดภาวะผู้นำ	ผู้นำขาดภาวะผู้นำ	ผู้นำขาดภาวะผู้นำ	ผู้นำขาดภาวะผู้นำ
	ขาดความรับผิดชอบ	ขาดความรับผิดชอบ	ขาดความรับผิดชอบ	ขาดความรับผิดชอบ	ขาดความรับผิดชอบขาดความรู้
3	ด้านเศรษฐกิจ				
	ความยากจน	ความยากจน	ความยากจน	ความยากจน	ความยากจน
	รายได้ไม่แน่นอน	รายได้ไม่แน่นอน	รายได้ไม่แน่นอน	รายได้ไม่แน่นอน	รายได้ไม่แน่นอน
	สภาพภูมิประเทศ	สภาพภูมิประเทศ	สภาพภูมิประเทศ	สภาพภูมิประเทศ	สภาพภูมิประเทศ
	การตลาด	การตลาด	การตลาด	การตลาด	การตลาด

ที่	ระดับภาค	ระดับจังหวัด	ระดับอำเภอ	ระดับตำบล	ระดับหมู่บ้าน
4	สิ่งแวดล้อม				
	การคมนาคมไม่สะดวก	การคมนาคมไม่สะดวก	การคมนาคมไม่สะดวก	การคมนาคมไม่สะดวก	การคมนาคมไม่สะดวก
	ภัยธรรมชาติ	ภัยธรรมชาติ	ภัยธรรมชาติ	ภัยธรรมชาติ	ภัยธรรมชาติ
	ป่าเสื่อมโทรม	ป่าเสื่อมโทรม	ป่าเสื่อมโทรม	ป่าเสื่อมโทรม	ป่าเสื่อมโทรม
	แม่น้ำตื้นเขิน	แม่น้ำตื้นเขิน	แม่น้ำตื้นเขิน	แม่น้ำตื้นเขิน	แม่น้ำตื้นเขิน
	แหล่งต้นน้ำถูกทำลาย	แหล่งต้นน้ำถูกทำลาย	แหล่งต้นน้ำถูกทำลาย	แหล่งต้นน้ำถูกทำลาย	แหล่งต้นน้ำถูกทำลาย
	ภัยจากสื่อเทคโนโลยี	ภัยจากสื่อเทคโนโลยี	ภัยจากสื่อเทคโนโลยี	ภัยจากสื่อเทคโนโลยี	ภัยจากสื่อเทคโนโลยี

5. วิถีชีวิต

ระดับภาค	ระดับจังหวัด	ระดับอำเภอ + ตำบล	หมู่บ้าน
1)ชุมชนชนบท -เกษตรกรรม -หัตถกรรม -ท่องเที่ยว (เชิงอนุรักษ์, Home stay)	1)วิถีชีวิตของแต่ละชนเผ่า -ชนพื้นเมือง -ไต -กะเหรี่ยง -ละว้า -ม้ง -มูเซอ -ลีซอ -พม่า	วิถีชนเผ่าในอำเภอ/ตำบลนั้นๆ 1)ความเป็นอยู่ (ความเชื่อ, ที่อยู่อาศัย, อาชีพ, อาหาร, ยารักษาโรค, การแต่งกาย)	วิถีชนเผ่าในหมู่บ้านนั้นๆ 1)ความเป็นอยู่ -ความเชื่อ = การนับถือศาสนาต่างๆ -ที่อยู่อาศัย = ชนพื้นเมือง,บ้านไต, บ้านแบบชนเผ่าต่าง ๆ -อาชีพ = เกษตรกรรม, อุตสาหกรรมในครัวเรือน, หัตถกรรมพื้นบ้าน , ค้าขาย -อาหาร = อาหารคาว, อาหารหวาน ,การถนอมอาหาร -ยารักษาโรค = สมุนไพรจากพืชและสัตว์ -การแต่งกาย = ชนเผ่าต่าง ๆ

ระดับภาค	ระดับจังหวัด	ระดับอำเภอ + ตำบล	หมู่บ้าน
2)ชุมชนเมือง -อุตสาหกรรม -การท่องเที่ยว -การบริการ		2) ประเพณี, วัฒนธรรม, ความเชื่อ (เกิด, แก่ ,เจ็บ ,ตาย)	2)ประเพณี, วัฒนธรรม, ความเชื่อ - การเกิด = การรับขวัญเดือน , มัดมือ,การตั้งชื่อ ,การอยู่ไฟ , อาหารการกิน -การแก่ = รดน้ำดำหัว , จำศีล , เก๊าผี (ผีปู่ย่า) , ฟังเทศน์ , เจ้าฮีบ, ทรงเจ้า -การเจ็บป่วย = สะเดาะเคราะห์ , สืบชะตา , เลี้ยงผี หัตถกรรมพื้นบ้าน , ค้าขาย -การตาย =การฌาปนกิจ (พุทธ , คริสต์ ,อิสลาม) , การทำบุญ 100 วัน , การตานเฮือนหน้อย , ตานขันข้าว , ลอยอังคาร , สังขฮะ , เก็บกระดูก
		3)การละเล่น	3)การละเล่น -เล่นสะบ้า -เดินกะลา -ชนกว่าง -โก้งเกง -ฟ้อนเจิง -ฟ้อนดำ -ฟ้อนเทียน -ฟ้อนเงี้ยว -ฟ้อนไต -ฟ้อนเล็บ -ฟ้อนดาบ -โล้ชิงช้า -รำไต -กิงกะหล่า (รำนก)

		4)อื่นๆ	4)อื่นๆ -การบวช -การแต่งงาน -การขึ้นบ้านใหม่ -ปี๋ใหม่เมือง -ปอยเหลิน 11 -ออกหว่า -สืบชะตาบ้าน -แห่ไม้ก๊ำ -สะล้อ ซอ ซึง -บั้งไฟ -การละเล่นพื้นบ้าน -โกมลอย -ราชวัฏ -ประเพณีดำหัวธาตุ – ตานแตน

6. อาหารในท้องถิ่น

ระดับภาค	ระดับจังหวัด	ระดับอำเภอแม่สะเรียง	ระดับตำบลแม่สะเรียง	ระดับหมู่บ้าน
(แกง) 1. ไส้อั่ว 2. แกงโฮ๊ะ 3. แคบหมู 4. แกงฮังเล 5. แกงแค 6. แกงขนุน 7. แกงอ่อม 8. ลาบ 9. จิ้นลุง 10.ผักกาดจอ 11.แกงเซียงดา 12.ต้มยำจิ้นไก่ 13.แกงตูน 14.แกงหอย 15.แกงบอน 16.แอ๊ปอ่องออ 17.แอ๊ปบอน 18.แอ๊ปป่า	(แกง) 1. แกงโฮ๊ะ 2. แคบหมู 3. แกงฮังเล 4. แกงแค 5. แกงขนุน 6. แกงอ่อม 7. ลาบ 8. จิ้นลุง 9. ผักกาดจอ 10.แกงเซียงดา 11.ต้มยำจิ้นไก่ 12.แกงตูน 13.แกงหอย 14.แกงบอน 15.แอ๊ปอ่องออ 16.แอ๊ปบอน 17.แอ๊ปป่า 18.แกงกระด้าง	(แกง) 1. จิ้นลุง 2. จิ้นคั่ว 3. แกงโฮ๊ะ 4. แคบหมู 5. แกงฮังเล 6. แกงแค 7. แกงอ่อม 8. ลาบ 9.คั่วหนอ 10.ตับอุ๊บ 11.ไส้อั่ว 12.แกงปลา 13.แกงมะค่อนก้อม (มะรุม) 14.แกงกะด้าง (ยำ) 1. ยำส้มปี๋ 2. ยำเตา	(แกง) 1. จิ้นลุง 2. จิ้นคั่ว 3. แกงโฮ๊ะ 4. แคบหมู 5. แกงฮังเล 6. แกงแค 7. แกงอ่อม 8. ลาบ 9.คั่วหนอ 10.ตับอุ๊บ 11.ไส้อั่ว 12.แกงปลา 13.แกงมะค่อนก้อม (มะรุม) 14.แกงกะด้าง (ยำ) 1. ยำส้มปี๋ 2. ยำเตา	(แกง) 1. อุ๊บไข่ 2. หน่อส้ม 3. แกงโฮ๊ะ 4. เห็ดส้ม 5. แกงฮังเล 6. แกงแค 7. แกงอ่อม 8. ลาบ 9. คั่วหน่อ 10.ตับอุ๊บ 11.ไส้อั่ว 12.แกงปลาสาละวิน 13.แกงมะค้อนก้อม 14.แกงกะด้าง 15.แกงอ่อมแลน 16.แกงเทพธิดาดอย (หน่อไม้) 17.แกงมัจฉาสมุทรฉุด

19.แกงกระด้าง	19.คั่วถั่วเน่า	3. ข้าวส้ม	3. ยำมะเขือ	เทพธิดาดอย
20.ตำมะเขือ	20.ตำมะเขือ	4. ยำมะเขือ	4. ยำขนุน	(หน่อใส่ปลากระป๋อง)
21.ตำขนุน	21.ตำขนุน	5. ยำขนุน	5. ยำผักเฮือด	18.หลามป๋าน้อย
22.แกงข้าวคั่ว	22.แกงข้าวคั่ว	6. ยำผักเฮือด	6. หนังโก้	19.หลามบอน
23.จิ้นทุบ	23.จิ้นต๋ำ	7. หนังโก้	(น้ำพริก)	20.คั่วต่อ
24.แกงเห็ด (เห็ดถอบ	24.แกงเห็ด (เห็ดถอบ	(น้ำพริก)	1. น้ำพริกอ่อง	21.คั่วบ่อขี้เบ้า
เห็ดไข่ห่านไข่เหลือง	เห็ดไข่ห่านไข่เหลือง	1. น้ำพริกอ่อง	2. น้ำพริกหนุ่ม	22.จอมะเขือมื่น
,เห็ดซาง ,เห็ดปลวก)	,เห็ดซาง ,เห็ดปลวก)	2. น้ำพริกหนุ่ม	3. น้ำพริกส้ม	23.จออีง้อ
25.จิ้นส้มคั่ว	25.จิ้นส้มคั่ว	(ขนม)	(ขนม)	24.มะตื๋นยาง (ต้ม, ดอง
26.ป๋าส้ม	26.ป๋าส้ม	1. ขางปอง	1. ขางปอง	,เชื่อม)
27.ข้าวซอย	27.ข้าวซอย	2. ขนมจิ้น	2. ข้าวหมี่	25.แกงผักเฮือด
28.แกงผัดเหือด	28.แกงผัดเหือด	3. ข้าวหมี่	3. ขนมเส้นน้ำหยวก	26.โต๊กสะเบือก
29.แกงผักหวานป่า	29.แกงผักหวานป่า	4. ขนมเส้นน้ำหยวก	4. ขนมเตียน	27.แอ๊บอี่ฮวก

ระดับภาค	ระดับจังหวัด	ระดับอำเภอ	ระดับตำบล	ระดับหมู่บ้าน
(ยำ) 1. ยำมะเขือ 2. ยำเตา 3. ข้าวกั้นจิ้น (น้ำพริก) 1. น้ำพริกอ่อง 2.น้ำพริกหนุ่ม 3. น้ำพริกน้ำปู๋ 4. น้ำพริกต๋ำแดง (ขนม) 1. ขนมข้าวยาคู 2. ข้าวซอย 3. ขนมเส้นน้ำเงี้ยว 4. กาลาแม	30.อุ๊ปอะสิเปลี่ยนไก่ 31.คั่วถั่วพู 32.แกงผักกาด 33. แกงแปจี 34. แกงเขียดแลว 35. คั่วหน่อ 36. อุ๊ปไข่ 37. ตับอุ๊ป 38. แกงฮินโหย่ 39. แกงมะเนื้อไก่ (มะรุม) 40.อุ๊บผักกูด (ยำ) 1. ยำมะเขือ 2. ยำเตา 3. ข้าวกั้นจิ้น 4. ยำหัวคิว 5. หนังโก้ 6.ยำผักต่าง ๆ 7.ข้าวส้ม 8. ยำผักกูด 9. ยำถั่วพู 10.ส้มแกงโก้ (ยอดมะขาม) 11.ยำยอดปะม่วง 12.มะม่วงสะนาบ (น้ำพริก) 1.น้ำพริกอ่อง 2.น้ำพริกหนุ่ม 3.น้ำพริกน้ำปู๋ 4. น้ำพริกต๋ำแดง 5. น้ำพริกคั่วถั่วเน่า 6. น้ำพริกโย๊ะ 7. น้ำพริกน๊อก 8. น้ำพริกอุ๊บ	5. ขนมเตียน 6. ขนมอะโป่ 7. ขนมแม้งบอง 8. ขนมไข่มด 9. ขนมเส้นน้ำเงี้ยว	5. ขนมต๋ำยลืม	28.แกงตุน 29.แกงบอน (ยำ) 1. ยำส้มปี้ 2. ยำเตา 3. ยำมะเขือ 4. ยำขนุน 5. ยำผักเฮือด 6. ยำยอดปะขาม 7. ยำยอดมะม่วง 8. ยำมะหนามโก้ง (ยำนวม) 9. มะม่วงสะนาบ 10. คั่วมะริ้นไม้ 11. ยำหญ้าจี๋จ่อน 12.ต้มสะเบื๊อก 13.ข้าวเบอะ 14.คั่วแขก 15.แกงกะหรี่ (น้ำพริก) 1.น้ำพริกอ่อง 2.น้ำพริกหนุ่ม 3.น้ำพริกส้ม 4. น้ำพริกถั่วเน่า 5. น้ำพริกโย๊ะ 6. ถั่วเน่าแผ่น 7. ถั่วเน่าแอ๋ม 8. น้ำพริกคั่ว (ขนม) 1. ขางปอง 2. ข้าวหมี่ 3. ขนมเส้นน้ำหยวก 4. ขนมเตียน 5. ขนมต๋ำยลืม 6. ข้าวปุ๊ก

ระดับภาค	ระดับจังหวัด	ระดับอำเภอ	ระดับตำบล	ระดับหมู่บ้าน
	(ขนม) 1. ขนมข้าวยาคู 2. ขนมเปงเม้ง 3. ขนมอาลาหว่า จุง 4. ส่วยทะมิน 5. ข้าวปุก 6. งาโหย่ 7. ขนมจิ้น 8. ข้าวหย่ากุ๊แดง 9. ข้าวหย่ากุ๊สำมะแน่ 10.ข้าวตอกปั้น 11.ขนมปอง 12.แปหล่อ 13.แปจี 14.ข้าวซอยตัด 15.ข้าวซอย 16.ขนมเส้นน้ำเงี้ยว			7. ข้าวจี่ 8. ข้าวหย่ากุ๊ 9. ข้าวซอย 10.โรตีสายไหม 11.โรตีกรอบ 12.โรตี

7. ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ที่	ระดับภาค	ระดับจังหวัด	ระดับอำเภอ	ระดับตำบล	ระดับหมู่บ้าน
7.1	ปราชญ์ชาวบ้าน หมอพื้นบ้าน อาหารพื้นเมืองและขนม สิ่งปลูกสร้าง	หมอพื้นบ้าน จิ้นลุง ,แกงฮังเล ,น้ำพริกโย๊ะ จองพารา, ฝายชะลอความชุ่มชื้น	หมอพื้นบ้าน จิ้นลุง ,แกงฮังเล ,น้ำพริกโย๊ะ จองพารา, ฝายชะลอความชุ่มชื้น	หมอพื้นบ้าน จิ้นลุง ,แกงฮังเล ,น้ำพริกโย๊ะ จองพารา, ฝายชะลอความชุ่มชื้น	หมอยา, นวดแผนโบราณ แกงข้าวเบอะ, ยำหนามโก้ง จองพารา, ฝายแม้ว, บ้านกระเหรี่ยง
7.2	คติความเชื่อ การทำขวัญ การสะเดาะเคราะห์ การขึ้นเต้าทั้งสี่ การบวชป่า	การทำขวัญ การสะเดาะเคราะห์ การบวชป่า	การทำขวัญ การสะเดาะเคราะห์ การบวชป่า	การทำขวัญ การสะเดาะเคราะห์ การบวชป่า	การมัดมือ การเลี้ยงผีโต้งผีนา, การเลี้ยงผีบ้านผีฮือน การบวชป่า
7.3	หมอทำคลอด	หมอเมือง	หมอตำแย	หมอตำแย	แม่จ้าง
7.4	ช่างฝีมือแกะสลัก พิมพ์ลายต่าง ๆ	ช่างฝีมือ	สล่า	สล่า	สล้าบ้าน ,ตีมีด ,ต้องลาย

ผลวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น

๒. สาระการเรียนรู้ภาษาไทย

มาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	ข้อมูลสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
สาระที่ 1 การอ่าน มฐ. ท.1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน	- คำภาษาถิ่น - นิทาน - เรื่องเล่า - บทร้องเล่น - บทเพลงกล่อมเด็ก - คำคล้องจอง - บทร้อยกรอง - บทเพลงท้องถิ่น - คำ/ข้อความท้องถิ่น - นิทานหรือเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่น - ข่าวและเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันในท้องถิ่นและชุมชน - คำขวัญ ,ปรัชญา,ระดับโรงเรียน ตำบล อำเภอ จังหวัด - สำนวน สุภาษิต คำพังเพย - ปริศนาคำทาย - นิทานพื้นบ้าน - เรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่น - กฎระเบียบข้อตกลงในชุมชนและท้องถิ่น - แผนที่แผนผังในชุมชนในท้องถิ่น - ประวัติบุคคลในท้องถิ่น - วรรณกรรมพื้นบ้าน - พูดแสดงความคิดเห็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ประเพณีวัฒนธรรม อาชีพของ - ท้องถิ่น ที่ได้ฟังและดู เพื่อนำข้อคิดมาประยุกต์ใช้ - ประเมินความเชื่อถือของสื่อที่มีเนื้อหาโน้มน้าวจากเรื่องที่ได้ฟังและดู

มาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	ข้อมูลสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
	- วิเคราะห์ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และน่าเชื่อถือข่าวสารจากสื่อต่าง ๆวิเคราะห์ วิจารณ์เรื่องที่ฟังและดูเพื่อนำข้อคิดมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต - ใช้ศิลปะการพูดในโอกาสต่าง ๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ - แสดงความคิดเห็น และประเมินเรื่องจากการฟังและดู - พูดรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า เรื่องราวต่าง ๆ ในท้องถิ่น เช่น ประวัติความเป็นมา ประเพณีวัฒนธรรม อาชีพ ของท้องถิ่น
สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย มฐ. ท.4.1 เข้าใจในธรรมชาติของภาษาและหลักภาษา การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ	- เขียนสะกดคำและบอกความหมายของคำในภาษาถิ่น - จำแนกชนิดของคำในภาษาถิ่น - ใช้คำในภาษาถิ่นได้อย่างเหมาะสม - วิเคราะห์ลักษณะภาษถิ่น
สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มฐ. ท.5.1 **เข้าใจและแสดงความคิดเห็นวิจารณ์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง**	- นิทาน เรื่องสั้น ปริศนาคำทาย บทร้องเล่น - วรรณกรรม วรรณคดีในท้องถิ่น - เพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก - อธิบายภูมิปัญญาทางภาษาของท้องถิ่น
สาระที่ 2 การเขียน มฐ. ท.2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ	- เขียนคำ - แต่งบทร้อยกรอง - แต่งนิทาน, เรื่องสั้นที่เกี่ยวกับท้องถิ่น - เขียนบรรยายประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับท้องถิ่น - เขียนเรื่องตามจินตนาการ / ภาพเกี่ยวกับท้องถิ่น - นิทานหรือเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่น - เขียนคำปราศรัย ,คำสอน ของบุคคลสำคัญในท้องถิ่น

มาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	ข้อมูลสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
	- กิจกรรมท้องถิ่นและชุมชน - เขียนแผนภูมิ / แผนที่ในชุมชนในท้องถิ่น ตำนานประวัติบุคคล สถานที่ในท้องถิ่น วรรณกรรมพื้นบ้าน - ย่อนิทาน ,บทความ, เรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่น - เขียนรายงานเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่น
สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด มฐ. ท.3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์	- จำแนกข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็นจากเรื่องวัฒนธรรม ภาษาท้องถิ่น - พูดโต้ตอบแสดงความรู้ความคิด และความรู้สึกจากเรื่องในท้องถิ่นที่ฟังและดู - ตั้งคำถาม และตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องเกี่ยวกับเรื่องในท้องถิ่นประวัติความเป็นมา ประเพณีวัฒนธรรม อาชีพ ฯลฯ - พูดสรุปใจความสำคัญของเรื่องในท้องถิ่น เช่น ประวัติความเป็นมา ประเพณีวัฒนธรรม อาชีพ ฯลฯ - เล่าเรื่องย่อเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ประเพณีวัฒนธรรม อาชีพ ของท้องถิ่นที่ได้ฟังและดู

ผลวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น

๑. สาระภาษาต่างประเทศ

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐานภาษาต่างประเทศ 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

มาตรฐาน	**สาระการเรียนรู้**	**สาระท้องถิ่น**
1.ปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้อง และคำแนะนำที่ฟังและอ่าน	-คำสั่ง คำขอร้องและคำแนะนำที่ฟังและอ่าน	-**<u>สภาพภูมิศาสตร์</u>** สถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่น -**<u>อาหาร</u>** วิธีการปรุงอาหารพื้นเมือง -**<u>ภูมิปัญญาท้องถิ่น</u>** วิธีการทำโคม ตุง ,ต้องลายไทย
2. อ่านออกเสียงคำ สะกดคำ อ่านกลุ่มคำ ประโยค บทพูดเข้าจังหวะง่ายๆ ข้อความนิทานและบทกลอนสั้นๆ ถูกต้องตามหลักการอ่าน	-คำ ประโยค กลุ่มคำ บทพูด นิทาน และบทกลอน	-คำศัพท์เกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่น ,อาหาร, ภูมิปัญญาท้องถิ่น ,วิถีชีวิต ,ประวัติความเป็นมา, สภาพภูมิศาสตร์ -นิทานพื้นบ้าน -บทกลอน ไฮกุเกี่ยวกับท้องถิ่น
3. เลือก/ระบุ/วาดภาพ ประโยค กลุ่มคำ หรือข่อความสั้นๆ ตรงตามความหมายของภาพ สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่ฟังหรืออ่าน	-ภาพ, ประโยค, สัญลักษณ์, กลุ่มคำ, ข้อความสั้นๆ ที่ฟังหรืออ่าน	**<u>สภาพภูมิศาสตร์</u>** -สถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่น -ป้าย, สัญลักษณ์ต่าง ๆ **<u>ประวัติความเป็นมา</u>** -ประเพณีท้องถิ่น
4. บอกใจความสำคัญและตอบคำถามจากการฟังหรืออ่าน ประโยค บทสนทนา นิทานง่ายๆ และเรื่องเล่า	-การฟัง ประโยค บทสนทนา นิทาน และเรื่องเล่า -การอ่าน ประโยค บทสนทนา นิทาน และเรื่องเล่า	-สภาพภูมิศาสตร์และท่องเที่ยว -ประวัติความเป็นมา ประเพณี -อาหารพื้นเมือง การทำอาหาร การสนทนา

มาตรฐานภาษาต่างประเทศ 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

มาตรฐาน	**สาระการเรียนรู้**	**สาระท้องถิ่น**
1.พูดเขียนโต้ตอบด้วยคำสั้นๆ ง่ายๆ ในการสื่อสารระหว่างบุคคลตามแบบที่ฟัง	-การพูดโต้ตอบคำสั้นๆ ,ง่ายๆ ตามแบบที่ฟัง -การเขียนโต้ตอบด้วยคำสั้นๆ ง่ายๆ ตามแบบที่ฟัง	-จดหมายเกี่ยวกับประเพณี -โปสการ์ดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว -ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาแบบต่างๆ, ดนตรีพื้นเมือง, เครื่องแต่งกาย ,ช่างศิลป์ต่าง ๆ
2. ใช้คำสั่ง คำขอร้อง คำอนุญาต และให้คำแนะนำ	-คำสั่ง คำขอร้อง คำอนุญาต คำแนะนำ	-วิถีชีวิตท้องถิ่น
3. บอกความต้องการง่ายๆ ของตนเอง พูด /เขียนแสดงความต้องการ ขอความช่วยเหลือตอบรับและปฏิเสธ การให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ง่ายๆ	-การขอและให้ความต้องการความช่วยเหลือตามสถานการณ์ง่ายๆ	-สภาพภูมิศาสตร์ -ภูมิปัญญาท้องถิ่น -อาหาร
4. พูดและเขียนเพื่อขอและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อนครอบครัวและเรื่องใกล้ตัว	-การพูด การเขียน เพื่อขอและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อนครอบครัวและเรื่องใกล้ตัว	-วิถีชีวิต : การมัดมือ, การสู่ขวัญ -ประเพณี : ปอยส่างลอง -ประวัติความเป็นมา : ปอยส่างลอง -ภูมิปัญญา : การทอผ้า -อาหาร : แกงและขนมพื้นเมือง -ภูมิศาสตร์ : สถานที่ท่องเที่ยว
5. ฟัง/พูด/เขียน แสดงความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ใกล้ตัว กิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลสั้นๆ ประกอบ	-การฟัง การพูด การเขียน แสดงความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัว กิจกรรมต่าง ๆ -การให้เหตุผลสั้นๆ ประกอบ	-การเขียนเล่าเรื่องเกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่น -การสนทนาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของท้องถิ่น -การเขียนตอบคำถามเกี่ยวกับประเพณีที่อ่านพร้อมให้เหตุผลประกอบ

มาตรฐานภาษาต่างประเทศ 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยการพูด และการเขียน

มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น
1.พูดเขียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว	-การพูด การเขียน เกี่ยวกับตนเอง เพื่อนและสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว	-การนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่น -การเขียนโบรชัวร์เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง -การเขียนโปสการ์ดโต้ตอบกับเพื่อน
2. จัดหมวดหมู่คำ ตามประเภทของบุคคล สัตว์ สิ่งของ เขียนภาพ แผนผัง แผนภูมิ และตารางแสดงข้อมูลต่าง ๆ ตามที่ฟังหรืออ่าน	-การจัดประเภทบุคคล สัตว์ สิ่งของ -การเขียนภาพตามที่ผังหรืออ่าน -การเขียนแผนภูมิ แผนผัง หรือตารางแสดงข้อมูลต่าง ๆ ตามที่ฟังหรืออ่าน	-การจัดหมวดหมู่คำตามประเภทอาหาร ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่ -การเขียนภาพประเพณีท้องถิ่นของตนจากเรื่องที่อ่านหรือฟัง -การเติมตารางข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านหรือฟัง
3. พูด/เขียน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆใกล้ตัว	-การพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัว -การเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ เรื่องใกล้ตัว	-การนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับวิถีชีวิตในท้องถิ่นของตน -การเขียนข้อความสั้นๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

มาตรฐานภาษาต่างประเทศ 1.3

มาตรฐาน	**สาระการเรียนรู้**	**สาระท้องถิ่น**
1.พูดเขียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว	-การพูด การเขียน เกี่ยวกับตนเอง เพื่อนและสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว	-การนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่น -การเขียนโบรชัวร์เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง -การเขียนโปสการ์ดโต้ตอบกับเพื่อน
2. จัดหมวดหมู่คำ ตามประเภทของบุคคล สัตว์ สิ่งของ เขียนภาพ แผนผัง แผนภูมิ และตารางแสดงข้อมูลต่าง ๆ ตามที่ฟังหรืออ่าน	-การจัดประเภทบุคคล สัตว์ สิ่งของ -การเขียนภาพตามที่ผังหรืออ่าน -การเขียนแผนภูมิ แผนผัง หรือตารางแสดงข้อมูลต่าง ๆ ตามที่ฟังหรืออ่าน	-การจัดหมวดหมู่คำตามประเภทอาหาร ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่ -การเขียนภาพประเพณีท้องถิ่นของตนจากเรื่องที่อ่านหรือฟัง -การเติมตารางข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านหรือฟัง
3. พูด/เขียน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆใกล้ตัว	-การพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัว -การเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ เรื่องใกล้ตัว	-การนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับวิถีชีวิตในท้องถิ่นของตน -การเขียนข้อความสั้นๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

มาตรฐานภาษาต่างประเทศ 3.2.2 -เข้าใจความเหมือน ความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และวัฒนธรรมไทยและนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

มาตรฐาน	**สาระการเรียนรู้**	**สาระท้องถิ่น**
1. บอกความเหมือน ความแตกต่างการออกเสียงตัวอักษร คำ กลุ่มคำ ประโยคชนิดต่าง ๆ และข้อความการใช้เครื่องหมายวรรคตอนและลำดับคำตามโครงสร้างประโยคของภาษาต่างประเทศ	-การบอกความเหมือน ความแตกต่าง -การออกเสียงคำศัพท์ ประโยคชนิดต่าง ๆ และข้อความ - การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและลำดับคำถาม โครงสร้างประโยคของภาษาต่างประเทศ	-เหมือน มาตรฐาน 3.2.1 ในช่องสาระท้องถิ่น

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนอื่น

มาตรฐานภาษาต่างประเทศ 3.1.1 -ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาแสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

มาตรฐาน	**สาระการเรียนรู้**	**สาระท้องถิ่น**
ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาแสวงกาความรู้และเปิดโลกทัศน์ของตน	-การค้นคว้าและรวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และนำเสนอด้วยการพูด/การเขียน	-ประวัติและความเป็นมาของจังหวัดแม่ฮ่องสอน -สถานที่ท่องเที่ยวและบุคคลสำคัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐานภาษาต่างประเทศ 4.1.1 -สามารถใช้ภาษาต่างประเทศตามสถานการณ์ต่าง ๆทั้งในสถานศึกษา ชุมชนและสังคม

มาตรฐาน	**สาระการเรียนรู้**	**สาระท้องถิ่น**
1. ฟัง/พูด ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและสถานศึกษา	-การฟัง, การพูด สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และสถานศึกษา	-อาชีพค้าขายผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น -อาชีพประดิษฐ์ดอกไม้ -อาชีพทอผ้า -อาชีพจักสาน -อาชีพต้องลายไทย -อาชีพทำไม้กวาด -อาชีพนวดแผนไทย -ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น อ.แม่สะเรียง -ประเพณียี่เป็ง -ประเพณีออกหว่า -ประเพณีปีใหม่เมือง -ประเพณีปอยส่างลอง -ดนตรีพื้นบ้าน -เพลงพื้นบ้าน -ฟ้อนดาบ,เต้นโต,รำกิ่งกะล้า -ชนเผ่าแต่ละหมู่บ้าน -ชุดไต ชุดพื้นเมือง

มาตรฐานภาษาต่างประเทศ 4.1.2 -ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคม

มาตรฐาน	**สาระการเรียนรู้**	**สาระท้องถิ่น**
1. ใช้ภาษาต่างประเทศในการสืบค้น และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ	-ภาษาในการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ	ใช้อินเตอร์เน็ตในการค้นหาคำศัพท์ -อาชีพ -ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น -การท่องเที่ยวของ 3 อำเภอ -ประเพณี - ศิลปะและวัฒนธรรม

ผลการวิเคราะห์ประเด็นละข้อมูลสาระสนเทศที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

3. กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต

มาตรฐานที่ 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด	**ประเด็นที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น**	**ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น**
1.สรุปประโยชน์ และปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัว	ประเพณี วัฒนธรรมในครอบครัว และท้องถิ่น	* วัฒนธรรมการแสดงความรัก การอบรมสั่งสอน * ประเพณีท้องถิ่น เช่น - ประเพณีวันสงกรานต์ (ปี๋ใหม่เมือง) - ประเพณีสรงน้ำพระธาตุ - ประเพณีลอยกระทง -ประเพณีทำบุญสลากภัต -ประเพณีทำบุญปอยหลวง - ประเพณีทานข้าวใหม่
4.อธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรม ของกลุ่มคนในท้องถิ่น	วัฒนธรรม ของกลุ่มคนในท้องถิ่นที่แตกต่างจากวัฒนธรรมในภาคต่าง ๆ ของไทย	* วัฒนธรรมการแต่งกาย - มีลักษณะของชาวล้านนา คือ ชายนุ่งกางเกงสะดอ (กางเกงขาก๊วย) สวมเสื้อผ้าฝ้าย คาดผ้าขาวม้าที่พุงผู้หญิง นุ่งซิ่น สวมเสื้อแขนกระบอก ไว้ผมมวยทัดดอกไม้ * ภาษา มีภาษาพูดเป็นของตนเอง เรียกกว่า “คำเมือง” นอกจากนี้ ยังมีภาษากระเหรี่ยง ภาษาละว้า (ลั๊วะ) ซึ่งเป็นภาษาของชนพื้นเมืองดั้งเดิมของเมืองแม่สะเรียง

ตัวชี้วัด	**ประเด็นที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น**	**ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น**
		* การละเล่นดนตรี และขับร้องดนตรีพื้นเมือง เครื่องดนตรีประกอบด้วย สะล้อ ซึง ขลุ่ย เป็นต้น การอ่านค่าว การร้องจ๊อย ซอ ซึ่งเป็นลำนำพื้นบ้านของทางภาคเหนือ
4.มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชน	การอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น	* ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น * ตัวอย่างภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของตน * การอนุรักษ์ และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ตัวชี้วัด	**ประเด็นที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น**	**ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น**
2.ประยุกต์ใช้แนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน	การประยุกต์ใช้แนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน	* หลักการปรัชญาและเศรษฐกิจพอเพียง * การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในครอบครัว โรงเรียน ละชุมชน เช่น การประหยัดพลังงาน ค่าใช้จ่ายในบ้าน ในโรงเรียน การวางแผนผลิตสินค้า และบริการเพื่อลดความสูญเสียทุกประเภท รวมถึงการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อประโยชน์สูงสุดของคนในท้องถิ่น * ตัวอย่างการผลิตสินค้าและบริการในชุมชน เช่น หนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งชาชน หรือโอท๊อป เป็นต้น

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัด	**ประเด็นที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น**	**ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น**
1. อธิบายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน	ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน	* อาชีพ สินค้า และบริการต่าง ๆ ที่ผลิตในชุมชน * การพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชน ทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย การกู้หนี้ยืมสิน * การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ด้วยการใช้สิ่งของที่ผลิตในชุมชน
2. ยกตัวอย่างการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในท้องถิ่น	การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในท้องถิ่น	* การรวมกลุ่มเชิงเศรษฐกิจเพื่อประสานประโยชน์ในท้องถิ่น เช่น - กลุ่มออมทรัพย์ - กลุ่มแม่บ้าน - กองทุนหมู่บ้าน - กลุ่มสหกรณ์ - กลุ่มหัตถกรรม

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษย์ชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสัมพันธ์ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ตัวชี้วัด	**ประเด็นที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น**	**ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น**
1. สรุปลักษณะสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน	ลักษณะที่สำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน	* ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมในชุมชนของตน เช่น - ประเพณีวันสงกรานต์ (ปี๋ใหม่เมือง) - ประเพณีสรงน้ำพระธาตุ - ประเพณีลอยกระทง (ยี่เป็ง) -ประเพณีทำบุญสลากภัตตานก๋วยสลาก -ประเพณีทำบุญปอยหลวง, ปอยเหลิน - ประเพณีทานข้าวใหม่ * ภาษา มีภาษาพูดเป็นของตนเอง เรียกกว่า “คำเมือง” นอกจากนี้ ยังมีภาษาไต ซึ่งเป็นภาษาของชนพื้นเมืองดั้งเดิมของเมืองแม่ฮ่องสอน * การละเล่นดนตรี และขับร้องดนตรีพื้นเมือง เครื่องดนตรีประกอบด้วย สะล้อ ซึง ขลุ่ย เป็นต้น การอ่านค่าว การร้องจ๊อย ซอ ซึ่งเป็นลำนำพื้นบ้านของทางภาคเหนือ *

ตัวชี้วัด	ประเด็นที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น
		การแข่งขันตีกลองหลวง, กลองไตใหญ่ เป็นวัฒนธรรมเก่าแก่ของแม่ฮ่องสอน จะมีการแข่งขันกันในงานทำบุญประเพณีต่าง ๆ เช่นปอยหลวง ปอยน้อย ปอยเหลิน 11 *การแต่งกายมีลักษณะของชาวล้านนา คือ ชาย นุ่งกางเกงสะดอ (กางเกงขาก๊วย) สวมเสื้อผ้าฝ้าย คาดผ้าขาวม้าที่พุงผู้หญิง นุ่งซิ่น สวมเสื้อแขนกระบอก ไว้ผมมวยทัดดอกไม้ * การแต่งกายมีลักษณะของชาวไตใหญ่ คือชายนุ่งกางเกงสะดอ สวมเสื่อผ้าฝ้ายชุดไตโพกหัว, ผู้หญิงนุ่งซิ่น สวมเสื้อไต ไว้ผมมวย ทัดดอกไม้
2. ยกตัวอย่างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ที่พบในท้องถิ่นที่แสดงพัฒนาการของมนุษยชาติ	หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่พบในท้องถิ่น ที่แสดงพัฒนาการของมนุษยชาติ	* หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของยุคก่อนประวัติศาสตร์ของชุมชนบ้านดงสงัด * หลักฐานยุคหริภุญชัย * หลักฐานยุคล้านนา * หลักฐานคัมภีร์โบราณถ้ำผาดง ตำบลแม่ยวม

สาระที่ 5 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด	**ประเด็นที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น**	**ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น**
1.อธิบายสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด	สภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด	* ลักษณะบ้าน * อาหาร * ศูนย์ศิลปะชีพ อ.แม่สะเรียง * ศูนย์พัฒนาสงเคราะห์ชาวเขาแม่เหาะ
2. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในจังหวัด	การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัด	* การอนุรักษ์แหล่งน้ำ -แม่น้ำเงา -แม่น้ำยวม - แม่น้ำแม่สะเรียง -แม่น้ำลา และแม่น้ำสาขา * ป่าไม้/ป่าสงวน/อุทยานแห่งชาติ -ป่าไม้ในเขตอำเภอต่าง ๆ -อุทยานแห่งชาติสาละวิน,แม่เงา -อุทยานแห่งชาติแม่ปิง * แร่ธาตุ -แร่ธาตุต่าง ๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน -เหมืองแร่แม่ลามา, แม่สะเรียง * แนวทางอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในจังหวัด -ถ้ำแก้วโกมล อำเภอแม่สะเรียง

ตัวชี้วัด	**ประเด็นที่เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น**	**ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น**
3. นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและทำลายสภาพแวดล้อม และเสนอแนวคิดในการรักษาสภาพแวดล้อม	- ตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและทำลายสภาพแวดล้อม - แนวคิดในการรักษาสภาพแวดล้อม	* ตัวอย่าง และผลจากการทำลายสภาพแวดล้อม * แนวทางการอนุรักษ์ และรักษาสภาพแวดล้อมในภูมิภาค
4. จัดทำแผนการใช้ทรัพยากรในชุมชน	การจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรในชุมชน	* แนวทางการใช้ทรัพยากรของคนในชุมชนให้ใช้ได้นานขึ้น โดยมีจิตสำนึกรู้คุณค่าของทรัพยากร * แผนอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน หรือแผนอนุรักษ์

ผลการวิเคราะห์ประเด็นข้อมูลสาระสนเทศที่เกี่ยวกับสาระท้องถิ่น

4. กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

มาตรฐานการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น	สารสนเทศสำคัญของท้องถิ่น	ตัวชี้วัด
ม.ง.1.1 เข้าใจการทำงานมีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหาการทำงานร่วมกันและทักษะการแสวงหาความรู้มีคุณธรรมและลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว ม.ง.2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยีออกแบบและสร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคมและสิ่งแวดล้อมและมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน ม.ง.3.1 เข้าใจเห็นคุณค่าและใช่กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงานและอาชีพอย่างมี	<u>งานบ้าน</u> - การประกอบอาหารและเครื่องดื่มท้องถิ่น - อาหารคาวท้องถิ่น - อาหารหวานท้องถิ่น - การถนอมอาหารท้องถิ่น - เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายท้องถิ่น	<u>งานบ้าน</u> - การประกอบอาหารและเครื่องดื่มท้องถิ่น **อาหารคาวท้องถิ่น** - ไส้อั่ว - แคบหมู - แกงโฮ๊ะ - ฯลฯ **อาหารหวาน** - ขนมเป็งม้ง - ขางปอง - ฯลฯ **การถนอมอาหารท้องถิ่น** - ถั่วเน่าแคบ - มะตึ๋งยางดอง **น้ำผลไม้ท้องถิ่น** - น้ำเสาวรส - น้ำมะตูม - น้ำตะไคร้	1. บอกและอธิบายวิธีการทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองอย่างถูกต้องตามกระบวนการ (อภิปรายปรับปรุงแนวทางในการทำงานแต่ละขั้นตอน) 2. ใช้วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือตรงกับลักษณะงานอย่างเหมาะสม ทำงานบรรลุเป้าหมายใช้ทักษะในการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีความประณีตสร้างสรรค์ ขยัน อดทน รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ 3. ทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัวด้วยความกระตือรือร้นและปลอดภัย ตามขั้นตอน 4. มีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรในการทำงานอย่างประหยัดและคุ้มค่า

มาตรฐานการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น	สารสนเทศสำคัญของท้องถิ่น	ตัวชี้วัด
	<u>งานประดิษฐ์ของตกแต่งที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น</u> **<u>งานช่าง</u>** **- งานช่างในท้องถิ่น เช่น งานสาน ตอกลาย แกะสลัก** **<u>งานธุรกิจ</u>** - **งานอาชีพในครอบครัวและท้องถิ่น** - **สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์**	**งานประดิษฐ์ของตกแต่งที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น** 1. ตุงต่าง ๆ 2. โคมต่าง ๆ 3. ราชวัตร 4. ตอกลาย **งานช่างในท้องถิ่น เช่น งานสาน ตอกลาย แกะสลัก** 1. ตอกลาย 2. แกะสลักไม้ 3. งานสาน 4. งานทอผ้า 5. ตีมีด **- งานอาชีพในครอบครัวและท้องถิ่น** **- สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์** 1. ออกแบบผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น 2. พัฒนาชิ้นงาน 3. จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น 4. นำเสนอชิ้นงานโดยใช้คอมพิวเตอร์	1. บอกประโยชน์อธิบายสิ่งของเครื่องใช้ของระบบเทคโนโลยี 2. สร้างสิ่งของเครื่องใช้อย่างถูกต้องและปลอดภัย 3. นำความรู้และทักษะการสร้างชิ้นงานไปประยุกต์ในการสร้างสิ่งของเครื่องใช้

ผลวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น

5. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

สาระ	มาตรฐาน	กิจกรรม/เรื่อง	ตัวชี้วัดระดับชั้น
สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต	มาตรฐานที่ ว 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้างและหน้าที่ของระบบต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและดูแลสิ่งมีชีวิต	- อาหารในท้องถิ่นในการดำรงชีวิต	- อธิบายอาหารในท้องถิ่นที่เป็นปัจจัยจำเป็นต่อการดำรงชีวิต - วิเคราะห์ประเภทสารอาหารจากอาหารในท้องถิ่น
	มาตรฐานที่ ว 1.2 เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสาร สิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	- การใช้เทคโนโลยีการเกษตรในท้องถิ่น	- อธิบายการใช้เทคโนโลยีการเกษตรในท้องถิ่นระดับอำเภอ
สาระที่ 2 ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม	มาตรฐานที่ ว 2.1 เข้าใจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในระบบนิเวศ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และ	- สำรวจสัตว์ในท้องถิ่น - สำรวจพืชในท้องถิ่น - สำรวจทรัพยากรในท้องถิ่น (ดิน,น้ำ,ป่าไม้,แร่	- สำรวจสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นตนและอธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

	จิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์	ธาตุ)	
สาระ	**มาตรฐาน**	**กิจกรรม/เรื่อง**	**ตัวชี้วัดระดับชั้น**
	มาตรฐานที่ ว 2.2 เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ การใช่ทรัพยากรธรรมชาติในระดับท่องถิ่น ประเทศ และโลก นำความรู้ไปใช้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน	- การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและการอนุรักษ์ - ปัญหาสิ่งแวดล้อม.ในท้องถิ่น (ขยะ,มลพิษ)	- สำรวจทรัพยากร ดิน น้ำ ป่าไม้ และแร่ธาตุ ในท้องถิ่น - มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากร ดิน น้ำ ป่าไม้ และแร่ธาตุในท้องถิ่น
สาระ ที่ 4 แรงและการเคลื่อนที่	มาตรฐานที่ 4.2 เข้าใจลักษณะการเคลื่อนมี่แบบต่าง ๆ ของวัตถุในธรรมชาติ มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	- คานหาบ, คาน - ครกกระเดื่อง - โล้ชิงช้า - การละเล่นต่าง ๆ	- ทดลองและอธิบายแรงในชีวิตประจำวันและการใช้ประโยชน์ของแรงในท้องถิ่น
สาระที่ 5 พลังงาน	มาตรฐานที่ ว 5.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพลังงานกับการดำรงชีวิต การเปลี่ยนรูปพลังงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสารและพลังงาน ผลของใช่พลังงานต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	- พลังงานทดแทนในท้องถิ่น (โซล่าเซลล์ ,ลม , น้ำ)	- บอกแหล่งพลังงานที่ใช้ในท้องถิ่น - อธิบายความสำคัญของพลังงานกับการดำรงชีวิตในท้องถิ่น

สาระ	มาตรฐาน	กิจกรรม/เรื่อง	ตัวชี้วัดระดับชั้น
สาระที่ 6 กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก	มาตรฐานที่ 6.1 เข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนผิวโลกและภายในโลก ความสัมพันธ์ของกระบวนการต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ภูมิประเทศและสัณฐานของโลก มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์	- ภูมิอากาศ, สภาพอากาศในท้องถิ่น - ปัญหามลพิษทางอากาศในท้องถิ่น - การพยากรณ์อากาศในท้องถิ่น (ภูมิปัญญา)	- สำรวจและจำแนกประเภทของดินหิน ในท้องถิ่น - อธิบายสภาพภูมิอากาศในแต่ละฤดูกาลของท้องถิ่น
สาระที่ 8 ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	มาตรฐานที่ 8.1 ใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ในการสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา รู้ว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่มีรูปแบบที่แน่นอน สามารถอธิบายและตรวจสอบได้ ภายใต้ข้อมูลและเครื่องมือที่มีอยู่ในช่วงเวลานั้นๆ เข้าใจว่าวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน	- วิทยาศาสตร์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น - โครงงานวิทยาศาสตร์ในท้องถิ่น	- โครงงานวิทยาศาสตร์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น

7. สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

สาระที่ 1 จำนวนและการดำเนินการ

ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
มาตรฐาน ค 1.1 1. เขียนและอ่านจำนวนนับ เศษส่วน ทศนิยมไม่เกินสามตำแหน่ง 2. เปรียบเทียบจำนวนนับ เศษส่วน ทศนิยมไม่เกินสามตำแหน่ง 3. เขียน อ่าน และเปรียบเทียบจำนวนของพื้นเมืองและชนเผ่า		
มาตรฐาน ค 1.2 1.บวก ลบ คูณ หาร และ . บวก ลบ คูณ หารระคนของจำนวนนับ เศษส่วน ทศนิยมไม่เกินสามตำแหน่ง และร้อยละ 2.วิเคราะห์และแสดงวิธีหาคำตอบของโจทย์ปัญหาระคนของจำนวนนับ เศษส่วน ทศนิยมไม่เกินสามตำแหน่ง และร้อยละรวมทั้งตระหนักถึงความสมเหตุสมผล ของคำตอบได้ มาตรฐาน ค 1.3 1. บอกค่าประมาณใกล้เคียงจำนวนเต็มสิบ เต็มร้อย เต็มพัน เต็มหมื่น เต็มแสน เต็มล้าน ของจำนวนนับ 2. บอกค่าประมาณของทศนิยมไม่เกินสามตำแหน่ง 3. บอกการประมาณค่าใกล้เคียงของท้องถิ่น เช่น มอก (การประมาณ) กะ	มาตรฐาน ค 1.3 1. หาค่าประมาณของจำนวนจริง และนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในท้องถิ่น	มาตรฐาน ค 1.3 1. หาค่าประมาณของจำนวนจริงที่อยู่ในรูปการ และจำนวนจริงที่อยู่ในรูปเลขยกกำลังโดยใช้วิธีการคำนวณที่เหมาะสมกับท้องถิ่น

(ประมาณ)		
ระดับประถมศึกษา	**ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**	**ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**
มาตรฐาน ค 1.4 1. ใช้จำนวนสากล จำนวนพื้นเมืองและจำนวนชนเผ่า ใช้ในการคำนวณตามสมบัติของจำนวน 2. หา ห.ร.ม. ค.ร.น. ของจำนวนจำนวนสากล จำนวนพื้นเมืองและจำนวนชนเผ่า		
สาระที่ 2 การวัด มาตรฐาน ค 2.1 1. บอกความยาว น้ำหนัก ปริมาตร ความจุ โดยใช้หน่วยที่ไม่ใช่มาตรฐานและหน่วยที่เป็นมาตรฐาน 2. เลือกเครื่องมือในการชั่ง ตวง วัด ที่เหมาะสม และเปรียบเทียบหน่วยความยาว น้ำหนัก ปริมาตร ความจุ 3. บอกช่วงเวลา จำนวนวัน และชื่อวันในสัปดาห์และบอกเวลาโดยใช้นาฬิกาอ่านเขียนเวลาโดยใช้จุดและบอกเวลา 4. หาความยาวรอบรูป พื้นที่ของรูปสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมมุมฉาก 5. วัดขนาดของมุม 6. หาปริมาตร หรือความจุของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก 7. บอกเส้นทางหรือตำแหน่งสิ่งต่าง ๆ โดยระบุทิศทางและระยะทางจริงจากรูปภาพ แผนที่ และแผนผัง 8. หาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยม 9. หาความยาวรอบรูป และพื้นที่ของรูปวงกลม		

10. บอกความยาว น้ำหนัก ปริมาตร ความจุ โดยใช้หน่วยของท้องถิ่น		
ระดับประถมศึกษา	**ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**	**ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**
11. เลือกเครื่องมือในการชั่ง ตวง วัดของท้องถิ่น 12.บอกความสัมพันธ์ของหน่วยการวัดความยาว น้ำหนักและเวลา 13.อ่านและเขียนจำนวนเงินโดยใช้จุด		
มาตรฐาน ค 2.2 1. แก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัดความยาว การชั่ง การตวง เงิน และเวลา 2. เขียนบันทึกรายรับ รายจ่าย 3. อ่านหรือบันทึกกิจกรรมหรือเหตุการณ์ที่ระบุเวลา 4. แก้ปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ ความยาวรอบรูปของสี่เหลี่ยม มุมฉาก สามเหลี่ยม และวงกลม 5. แก้ปัญหาเกี่ยวกับปริมาตร ความจุของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก 6. เขียนแผนผังแสดงตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ และแผนผังแสดงเส้นทางเดินทาง 7. บอกค่าประมาณใกล้เคียงจำนวนเต็มสิบ เต็มร้อย เต็มพัน เต็มหมื่น เต็มแสน เต็มล้าน ของจำนวนนับ 8. บอกค่าประมาณของทศนิยมไม่เกินสามตำแหน่ง 9. บอกการประมาณค่าใกล้เคียงของท้องถิ่น เช่น มอก (การประมาณ) กะ (ประมาณ)		

ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
สาระที่ 3 เรขาคณิต มาตรฐาน ค 3.1 1. จำแนกและบอกชนิดของรูปเรขาคณิตสองมิติ 2. . จำแนกและบอกชนิดของรูปเรขาคณิตสามมิติ 3. บอกชนิดของรูปเรขาคณิตสองมิติที่เป็นส่วนประกอบของสิ่งของใกล้ตัวที่มีลักษณะเป็นรูปทรงเรขาคณิตสามมิติ 4. เขียนชื่อจุด เส้นตรง รังสี ส่วนของเส้นตรง มุม และเขียนสัญลักษณ์ในแบบสากลและพื้นเมือง 5. บอกความหมายของเส้นขนาน เส้นทแยงมุม ที่เป็นส่วนประกอบของรูปสี่เหลี่ยมชนิดต่าง ๆ 6. บอกได้ว่ารูปเรขาคณิตสองมิติรูปใดมีแกนสมมาตร และบอกจำนวนแกนสมมาตร มาตรฐาน ค 3.2 1. เขียนรูปเรขาคณิตสองมิติรูปแบบต่าง ๆ ตามที่กำหนดให้โดยใช้แบบของรูปเครื่องมือต่าง ๆ 2. บอกรูปเรขาคณิตรูปแบบต่าง		

ๆ ที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมรอบตัว 3. นำรูปเรขาคณิตมาประดิษฐ์ลวดลายต่าง ๆ ตามจินตนาการ 4. ประดิษฐ์รูปทรงเรขาคณิตสามมิติจากวัสดุในท้องถิ่น		
ระดับประถมศึกษา	**ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**	**ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**
สาระที่ 4 พีชคณิต มาตรฐาน ค 4.1 1. บอกจำนวนและความสัมพันธ์ในรูปแบบจำนวนที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงทีละเท่าๆ กันอย่างคงที่ 2. บอกความสัมพันธ์ระหว่างรูปร่าง สี ขนาดที่สัมพันธ์กันอย่างใดอย่างหนึ่ง 3. แก้ปัญหาเดี่ยวกับแบบรูปที่ใกล้ตัว มาตรฐาน ค 4.2 1. เขียนสมการจากถานการณ์หรือปัญหาและแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน และตรวจคำตอบมาตรฐาน ค 4.2 1. เขียนสมการจากถานการณ์หรือปัญหาและแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน และตรวจคำตอบ **สาระที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและความน่าจะเป็น** มาตรฐาน ค 5.1 1. รวบรวมและจำแนกข้อมูลที่เกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวที่พบเห็นใน		

ชีวิตประจำวัน 2. อ่านข้อมูลจากแผนภูมิรูปแบบต่าง ๆ อย่างง่าย 3. เขียนแผนภูมิรูปแบบต่าง ๆ ในการนำเสนอข้อมูลอย่างง่าย		
ระดับประถมศึกษา	**ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น**	**ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**
4. อ่านและเขียนข้อมูลแผนภูมิรูปภาพ แผนภูมิแท่ง ตาราง แผนภูมิรูปวงกลม และกราฟเส้นจากข้อมูลในท้องถิ่น มาตรฐาน ค 5.2 1. บอกได้ว่าเหตุการณ์ที่กำหนดให้มีโอกาสเกิดขึ้นได้ เกิดหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้ หรือไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน 2. อธิบายเหตุการณ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ เกิดหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้ หรือ ไม่เกิดอย่างแน่นอน โดยใช้คำที่มีความหมายอย่างสมเหตุสมผล มาตรฐาน ค 5.3 **สาระที่ 6 ทักษะและกระบวนการคณิตศาสตร์** มาตรฐาน ค 6.1 1. ใช่วิธีการที่หลากหลายแก้ปัญหา 2. ใช้ความรู้ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ต่าง ๆได้อย่างเหมาะสม	มาตรฐาน ค 5.3 1. ใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นประกอบการตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ 2. อภิปรายถึงความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นได้จากการนำเสนอข้อมูลทางสถิติ	มาตรฐาน ค 5.3 1. ใช้ข้อมูลข่าวสารและค่าสถิติในท้องถิ่นช่วยในการตัดสินใจ 2. ใช้ความรู้เกี่ยวกับความน่าจะเป็นช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

3. ให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและสรุปผลได้อย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบันของท้องถิ่น 4. ใช้ภาษาและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์แบบสากล พื้นเมือง หรือ ชนเผ่า ในการสื่อ		
ระดับประถมศึกษา		**ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**
ความหมายและนำเสนอได้อย่าง ถูกต้องตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ 5. เชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ อย่างมีหลักการและสร้างสรรค์		

ผลวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น

สาระศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์

สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – ประถมศึกษาปีที่ 6

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ

ชื่นชมและประยุกต์ ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น
- เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	- เขียนแบบการเคลื่อนไหวท่าทางง่ายๆ เพื่อสื่อความหมายแทนคำพูดและบอกสิ่งที่ตนชอบ จากการดูหรือร่วมการแสดง - แสดงการเคลื่อนไหวที่สะท้อนอารมณ์ของตนเองอย่างอิสระประกอบจังหวะอย่างสร้างสรรค์และมีมารยาทในการชมการแสดง - เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ของผู้แสดงของผู้ชมมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแสดงที่เหมาะสมกับวัย บอกประโยชน์ (ของการแสดงนาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน) - มีทักษะพื้นฐานทางนาฏศิลป์และการละครที่ใช้สื่อความหมายและอารมณ์ ใช้ท่าทางนาฏศิลป์ การละครง่าย ๆ การถ่ายทอดเรื่องราว แสดงนาฏศิลป์เป็นคู้และหมู่ และเล่าสิ่งที่ชื่นชมในการแสดง โดยเน้นจุดสำคัญของเรื่องและลักษณะเด่นของตัวละคร - การบรรยายองค์ประกอบนาฏศิลป์แสดงท่าทาง	- ฟ้อนเงี้ยว - ฟ้อนเล็บ - ฟ้อนไต - เต้นจาคึ

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาไทยและสากล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

มาตรฐาน	**สาระการเรียนรู้**	**สาระท้องถิ่น**
2. สนใจนาฏศิลป์อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล	- บอกการละเล่นของเด็กไทยที่ตนเองชอบในการแสดงนาฏศิลป์ไทย - เชื่อมโยงสิ่งที่พบเห็นในการละเล่นพื้นบ้านในการดำรงชีวิตประจำวันของไทย - บอกลักษณะเด่นของเอกลักษณ์และการแสดงนาฏศิลป์ – อธิบายประวัติความเป็นมาของนาฏศิลป์ และการแสดงอย่างง่าย ๆ เปรียบเทียบการแสดงนาฏศิลป์กับวัฒนธรรมอื่นๆ ในแต่ละท้องถิ่น บอดเหตุผลที่ควรรักษาสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์ - แสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมและประเพณีของแต่ละท้องถิ่น -อธิบายสิ่งที่มีความสำคัญต่อการแสดงนาฏศิลป์และละคร บอกประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงหรือการชมการแสดงนาฏศิลป์และละครประกอบเพลง หรือเรื่องราวตามความคิดของตน แสดงนาฏศิลป์โดยเน้นการใช้ภาษาท่า และนาฏศิลป์ในการสื่อความหมายและการแสดงออกมีส่วนร่วมในกลุ่มกับการเขียนเค้าโครงเรื่องบทละครสั้นๆ เปรียบเทียบการแสดงนาฏศิลป์ชุดต่าง ๆ	- การละเล่นของแต่ละชนเผ่า - การนำการละเล่นของชนเผ่ามาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตของตนเองและสังคม - ลักษณะเด่นของนาฏศิลป์แต่ละชนเผ่า - อธิบายความเป็นมาของนาฏศิลป์ชนเผ่าต่าง ๆ เช่น รำกิ่งกะลา ,เต้นจะตึก ,ตบบะผาน เป็นต้น - การแสดงนาฏศิลป์ของแต่ละชนเผ่า - คุณค่าของนาฏศิลป์ของชนเผ่าในท้องถิ่น

มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น
	- ออกแบบเครื่องแต่งกายหรืออุปกรณ์ประกอบการแสดงอย่างง่ายๆ บรรยายความรู้สึกของตนเองที่มีต่องานนาฏศิลป์และการละครอย่างสร้างสรรค์ อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์และการละครกับสิ่งที่ประสบในชีวิตประจำวัน	- นาฏศัพท์ของนาฏศิลป์ชนเผ่าต่าง ๆ ในท้องถิ่น - การออกแบบเครื่องแต่งกายนาฏศิลป์ของชนเผ่าต่าง ๆ

สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – ประถมศึกษาปีที่ 6

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – ประถมศึกษาปีที่ 6 - มีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรีพื้นบ้านอย่างสนุกสนาน - เคาะจังหวะหรือเคลื่อนไหวร่างกายให้สอดคล้องกับเนื้อเพลง -ร้องเพลงพื้นบ้านง่าย ๆ เหมาะสมกับวัย บอกความหมายของเพลงที่ได้ยิน - ขับร้องและบรรเลงดนตรีพื้นบ้านง่ายๆ -อ่านเขียนโน้ตดนตรีพื้นบ้าน - ใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านทำจังหวะและทำนอง - บรรยายเพลงพื้นบ้านที่ฟัง โดยอาศัยองค์ประกอบfดนตรีและศัพท์สังคีต	- เต้นจะคึ ,ฟ้อนเงี้ยว - เพลงซอ ,มองเซิง - เพลงซอ ,เพลงกล่อมเด็ก - เพลงพื้นบ้าน ,ขลุ่ย - โน้ตดนตรี โด เร มี - กลองมองเซิง ,กลองปุเจ่ ,ปุจา - เพลงชนเผ่า - เพลงพื้นเมือง * ซอ * จ๊อย * เล่าข่าว - วงดนตรีพื้นเมือง

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

มาตรฐาน	สาระการเรียนรู้	สาระท้องถิ่น
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – ประถมศึกษาปีที่ 6 - ประวัติ ความเป็นมาของเครื่องดนตรีในท้องถิ่น - การเก็บรักษาเครื่องดนตรีแต่ละประเภท - การเล่นดนตรีแต่ละประเภท	- ดนตรีพื้นเมือง - ดนตรีชนเผ่า - เพลงชนเผ่า - เพลงพื้นเมืองที่ใช้ขับซอ *ซอ *จ๊อย - ทำสะล้อ -ซึง - การเล่น สะล้อ - การเล่น ซึ่ง - ตีกลอง ปู่จอ, ปู่จา, ติ้งโนง - ครูภูมิปัญญา - ศึกษาความรู้จากครูภูมิปัญญาในท้องถิ่นเกี่ยวกับการเล่น การร้อง ซอ ฯลฯ

8. สาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพสมรรถภาพและป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 -ประถมศึกษาปีที่ 6		
มาตรฐาน	**สาระการเรียนรู้**	**สาระท้องถิ่น**
1. เข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมสุขภาพสิ่งแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี	-ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสุขภาพสิ่งแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี -แนวทางปฏิบัติตามสุขบัญญัติแห่งชาติ -คุณค่าและประโยชน์ของการมีสุขภาพดีที่เกิดจากการปฏิบัติตนตามสุขบัญญัติแห่งชาติ	สมุนไพรในท้องถิ่นชนิดต่าง ๆ
มาตรฐาน	**สาระการเรียนรู้**	**สาระท้องถิ่น**
1. วิเคราะห์ผลของการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี	-การปฏิบัติตามสุขบัญญัติแห่งชาติจนเป็นนิสัย -การให้คำแนะนำผู้อื่น (เพื่อนที่ห้อง) ให้ปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพดี-พฤติกรรมสุขภาพที่ดีและไม่ดี -ผลของการมีพฤติกรรมสุขภาพดี -การสำรวจภาวะสุขภาพของตนเอง -การิเคราะห์พฤติกรรมสุขภาพของตนเอง -พฤติกรรมสุขภาพที่ดี -การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัวและชุมชนในการดูแลสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ	-รู้จักประโยชน์และความสำคัญของสมุนไพรชนิดต่าง ๆ ในท้องถิ่นต่อการนำมาใช้บำรุงและรักษาสุขภาพร่างกาย -การทดลองศึกษาค้นคว้าพืชสมุนไพรกับภูมิปัญญาท้องถิ่น -การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและรู้จักชื่อสมุนไพรต่าง ๆกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

คณะผู้จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193

1.	นางสมใจ อินทสิทธิ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	ประธาน
2.	นายดำรง ปันทวัง	รองผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	รองประธาน
3.	นางวารุณี ศรีมาลี	ครู คศ.2 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
4.	นางเกตสุดา วรรณวินิจ	ครู คศ.1 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
5.	นางกาญจนา เหมืองหม้อ	ครู คศ.1 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
6.	นางสะอิ้ง เตชะพะโลกุล	ครู คศ.2 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
7.	นางธีรพร กระทู้	ครู คศ.2 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
8.	นางพิสมัย ใจน้อย	ครู คศ.2 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
9.	นางมองใจ แก้วใส	ครู คศ.2 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
10.	นางจินดา คงศรี	ครู คศ.2 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
11.	นางวัชราภรณ์ มณีธร	ครู คศ.2 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
12.	นางภัทร ใจลังกา	ครู คศ.2 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	กรรมการ
13.	นางสาวพัชรินทร์ ปัญญา	ครูอัตราจ้าง	กรรมการ
14.	นายมานพ สุดสวยวนา	ครูอัตราจ้าง	กรรมการ
15.	นางสาวจีรนันท์ คำปัน	ครูอัตราจ้าง	กรรมการ
16.	นางสาวศิรินภา ศิลมัย	ครูพี่เลี้ยง	กรรมการ
17.	นางยุภาพร จันทร์แก้ว	ครูอัตราจ้าง	กรรมการ
18.	นางคลียาพร กล่อมศรี	ครูอัตราจ้าง	กรรมการ
19.	. นายรณชัย เรืองแดง	ครูอัตราจ้าง	กรรมการ
20.	นายนพดล เพียรงาน	ผู้ช่วยนักวิจัย	กรรมการ
21.	นางสยามล เพียรงาน	หัวหน้าโครงการวิจัยฯ	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการที่ปรึกษาการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193

1.นางสยามล เพียรงาน	หัวหน้าโครงการวิจัยฯ
2.นายนพดล เพียรงาน	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่ออกเหนือ
3. นายธีรเดช ปันนะ	ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียง
4. นายพิเชษฐ์ เดชาวัฒนากุล	ประธานสภาวัฒนาธรรมอำเภอแม่สะเรียง
5.นายราชันย์ พันธ์เสนา	นักวิชาการวัฒนธรรมอำเภอแม่สะเรียง
6.พระสมุห์จีระศักดิ์ จิรธัมฺโม	เลขานุการเจ้าคณะอำเภอแม่สะเรียง
6.พระสุพล อาภาธโร	เลขานุการเจ้าคณะอำเภอสบเมย
7.นายแดง พูลน้อย	ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193
8.นายสุรพล ประทินสุขอำไพ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม
9.นายบุญวาส ฝั้นเต่ย	กรรมการสถานศึกษา ฯ ปราชญ์ทางด้านประเพณีชุมชนและงานฝีมือ
10.นายอำพล เด่นโยธา	กำนันตำบลแม่สะเรียง

<u>ความเห็นและอนุมัติการใช้หลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193</u>

จากการได้มีส่วนร่วมใน “โครงการ การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน เพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น:กรณีของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” และการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งทางโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มองเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ชุมชน ประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นชุมชน และหน่วยงานทางการศึกษา ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม มุ่งเน้นการอนุรักษ์ สืบสานประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชนให้คงอยู่สืบไป ซึ่งโรงเรียนได้เน้นเรื่องนี้เพื่อสนองต่อวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

ตามความเห็นของคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 เป็นหลักสูตรที่สามารถ นำไปใช้สอนนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับหนึ่ง หากพบข้อผิดพลาด หรือ ขาดตกบกพร่อง ก็ขอให้กำลังใจกับผู้เกี่ยวข้องช่วยแก้ไขปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

นายแดง พูลน้อย
ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193

( ) สมควรประกาศใช้ได้
( ) ให้ปรับปรุงแก้ไข

ภาคผนวก ง

โครงการพัฒนาจัดทำสูตรท้องถิ่น

201

ชื่อโครงการ	โครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
การบริหารวิชาการ	งานพัฒนาหลักสูตร
ผู้รับผิดชอบโครงการ	นางเกตสุดา วรรวินิจ
ลักษณะโครงการ	โครงการต่อเนื่อง
ระยะเวลาดำเนินการ	ปีการศึกษา 2552
สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ข้อ 2	สนองมาตรฐานการศึกษา ข้อ 25 ตัวบ่งชี้ที่ 1

---

1. หลักการและเหตุผล

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ และเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ทางโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 ได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในปีการศึกษา 2545 และได้ปรับปรุงพัฒนาตลอดมา ประกอบกับหลักสูตรที่จัดทำครบ 5 ปี ทางโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193ได้จัดการศึกษาถึงช่วง ชั้นที่ 3 และได้มีการปรับปรุงวิสัยทัศน์ของโรงเรียน จึงต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์เพื่อนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

2. สภาพปัจจุบันและปัญหา

2.1 สภาพปัจจุบัน

โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 เป็นเครือข่ายโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา จึงได้จัดทำหลักสูตสถานศึกษาและดำเนินการวัดผลตามระเบียบที่ทางกระทรวงศึกษาธิการกำหนด ประกอบกับทางโรงเรียนได้ขยายการศึกษาถึงช่วงชั้นที่ 3 และหลักสูตรเดิมครบ 5 ปี แล้ว และมีการปรับปรุงวิสัยทัศน์ของโรงเรียนอีกครั้ง จึงต้องจัดทำเนื้อหาสาระ หน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ แนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

2.2 ปัญหา

2.2.1 การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของแต่ละช่วงชั้นยังไม่ต่อเนื่องและชัดเจน

2.2.2 แต่ละช่วงชั้นจัดเวลาของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ไม่เหมาะสม

2.2.3 การวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนไม่เป็นแนวทางเดียวกัน

3. วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำสาระการเรียนรู้ และหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตรท้องถิ่นแต่ละช่วงชั้นให้ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และต่อเนื่องกันทุกช่วงชั้น
2. เพื่อปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาของช่วงชั้นที่ 1-2 ให้สอดคล้องกันและเนื้อหาสาระเหมาะสมกับวัยชั้นเรียนและช่วงชั้น
3. เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ
4. เพื่อจัดทำหลักสูตรพัฒนาศักยภาพสู่อัจฉริยภาพผู้มีความสามารถพิเศษ

4. เป้าหมาย

4.1 ด้านปริมาณ

1. ครูผู้สอนทุกคนจัดทำสาระการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และต่อเนื่องกันทุกกลุ่ม สาระ ทุกช่วงชั้น
2. ครูผู้สอนทุกคนจัดหน่วยการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับเวลาตามโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา
3. สถานศึกษามีหลักสูตรท้องถิ่นที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดทำ
4. สถานศึกษามีหลักสูตรพัฒนาศักยภาพสู่อัจฉริยภาพผู้มีความสามารถพิเศษที่มีทุกภาคส่วนร่วมกันจัดทำ

4.2 ด้านคุณภาพ

1. โรงเรียนมีหลักสูตรพัฒนาศักยภาพสู่อัจฉริยภาพผู้มีความสามารถพิเศษ
2. โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพ มีโครงสร้าง หน่วยการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผลตามแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ
3. โรงเรียนมีหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ

5. วิธีการและขั้นตอน ระยะเวลาในการดำเนินการ

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหา ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา รวบรวม ข้อมูล 25 - 31 มีนาคม 2552
2. จัดทำโครงการเสนอผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา 1 – 4 เมษายน 2552
3. จัดตั้งคณะทำงานประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน รองผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา คณะครู นักการ ภารโรง ผู้ปกครอง 5 เมษายน 2552
4. ประชุมคณะทำงานเพื่อดำเนินการในเรื่องดังนี้ 2 พฤษภาคม 2552
   - ชี้แจงรายละเอียดของโครงการ
   - กำหนดรูปแบบของการดำเนินงาน
   - กำหนดวิธีการทำงาน
   - การควบคุม กำกับ และประเมินผล
   - มอบหมายหน้าที่ให้คณะทำงานแต่ละคนรับผิดชอบในการทำงาน
5. ปฏิบัติงาน 3 – 15 พฤษภาคม 2552
   - ปรับปรุง โครงสร้างและการวัดผลประเมินผลของหลักสูตรสถานศึกษา
   - ปรับปรุง หลักสูตรสถานศึกษาทุกกลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยการแยกเป็นช่วงชั้น
   - จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การบรรพชาสามเณร ให้ต่อเนื่องกันทุกช่วงชั้น
   - จัดทำหลักสูตรพัฒนาศักยภาพสู่อัจฉริยภาพผู้มีความสามารถพิเศษ
6. ติดตาม และประเมินผลโครงการ 1 - 5 ตุลาคม 2552 และ 15 - 20 มีนาคม 2553
7. สรุปและรายงานผลโครงการ 21 – 25 มีนาคม 2553

6. ทรัพยากรที่ต้องการ

6.1 งบประมาณ จำนวน 15,000 บาท ใช้ดำเนินการดังนี้

- จัดทำรูปเล่มหลักสูตรสถานศึกษาฉบับปรับปรุง

6.2 บุคลากร - บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา

- คณะกรรมการสถานศึกษา
- ผู้ปกครอง ชุมชน

7. การประเมินผล

7.1 เครื่องมือประเมิน

- แบบประเมินของนักเรียน
- แบบประเมินของผู้ปกครอง
- แบบประเมินของคณะกรรมการสถานศึกษา
- แบบประเมินของครู

7.2 วิธีการประเมิน

1. จากการสังเกตการสอนของแต่ละชั้นตามแผนการจัดการเรียนรู้
2. ตรวจสอบหลักฐานการวัดและประเมินผล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละชั้น
3. สัมภาษณ์และซักถามความคิดเห็น ของนักเรียนและผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ครู

8.ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ครูทุกคนมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปรับปรุงใหม่และนำ ความรู้มาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ
3. โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรพัฒนาศักยภาพสู่ อัจฉริยภาพผู้มีความสามารถพิเศษ ที่มีคุณภาพ มีโครงสร้าง หน่วยการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผลตามแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

9.ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ

.....

.....

(ลงชื่อ) ..... ผู้เสนอโครงการ

(นางเกตสุดา วรรณวินิจ)

ครู คศ. 1

(ลงชื่อ) .....ผู้อนุมัติโครงการ

(นางสมใจ อินทสิทธิ์)

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193

ภาคผนวก จ

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

คำสั่งโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193

ที่ ...2552

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

เพื่อให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 บรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ตาม หลักสูตรการประถมศึกษา 2544 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน และนักเรียนมีความประพฤติดีมีระเบียบ วินัย คุณธรรม และ จริยธรรม รักษาวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นไว้สืบสานต่อไป ในปีการศึกษา 2552 จึงขอแต่งตั้ง กรรมการประเมิน โครงการคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน ดังนี้

1.นางสมใจ	อินทสิทธิ์	ประธานกรรมการ
2. นางสาวศิรินภา	สีดมัย	กรรมการระดับชั้นอนุบาล
3. นางพิกุล	จอมทิพย์	กรรมการระดับอนุบาล
4. นางภัคร	ใจสังคร	กรรมการระดับอนุบาล
5. นางธีรพร	กระทู้	กรรมการระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
6. นางสอิ้ง	เตชะพะโลกุล	กรรมการระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
7. นางพิสมัย	ใจน้อย	กรรมการระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
8. นางมองใจ	แก้วใส	กรรมการระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
9. นางสาวพัชรินทร์	ปัญญา	กรรมการระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
10. นางจินดา	คงศรี	กรรมการระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
11. นางวัชราภรณ์	มณีธร	กรรมการระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
12. นางวารุณี	สริมาลี	กรรมการระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
13. นางเกตสุดา	วรรณวินิจ	กรรมการระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
14. นางกาญจนา	เหมืองหม้อ	กรรมการระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
15. นายมานพ	สุดสวยงาม	กรรมการระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
16. นายแดง	พูลน้อย	ประธานกรรมการสถานศึกษา
17. นายบุญวาส	ฟื้นเต่ย	กรรมการสถานศึกษา
18. นายสงบ	ธรรมขัน	กรรมการสถานศึกษา
19. นายอำพล	เด่นโยธา	กรรมการสถานศึกษา
20. นางแสงอ่อน	ลาวิชัย	กรรมการสถานศึกษา
21. นายจริน	กันทา	กรรมการสถานศึกษา
22 น.ส.ชนนิกานต์	เจริญแก้ว	กรรมการสถานศึกษา

23. นางบัวแก้ว จวี กรรมการสถานศึกษา
24. นายเจริญ โพธิตา กรรมการสถานศึกษา
25. นายสุรศักดิ์ มูลประดิษฐ์ กรรมการสถานศึกษา
26. ว่าที่พ.ต.เฉลิม พลับพลึงไพร กรรมการสถานศึกษา
27. นายประพันธ์ สุริยะ กรรมการสถานศึกษา
28. พระสมหมาย จารุวรรณโณ กรรมการสถานศึกษา
29. นายมนตรี นนทมาลย์ กรรมการ
30. นางกาญจนา เหมืองหม้อ กรรมการผู้ช่วยเลขานุการ
31. นายดำรง ปันทวัง กรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการมีหน้าที่ จัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน ระยะ 1 ปี เพื่อให้แนวทางวิธีการดำเนินงานของสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามนโยบายที่วางไว้

สั่งนี้ ตั้งแต่ วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2552 เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2552

(นางสมใจ อินทสิทธิ์)
ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193

รับทราบและรับถือปฏิบัติ

1. ..... 2. ..... 3. ..... 4. ..... 5. ..... 6. ..... 7. ..... 8. .....
9. ..... 10. ..... 11. ..... 12. ..... 13. ..... 14. ..... 15. ..... 16. .....
17. ..... 18. ..... 19. ..... 20. ..... 21. ..... 22. ..... 23. ..... 24. .....
25. ..... 26. ..... 27. ..... 28. ..... 29. ..... 30. ..... 31. .....

ภาคผนวก ช

บันทึกการประชุม

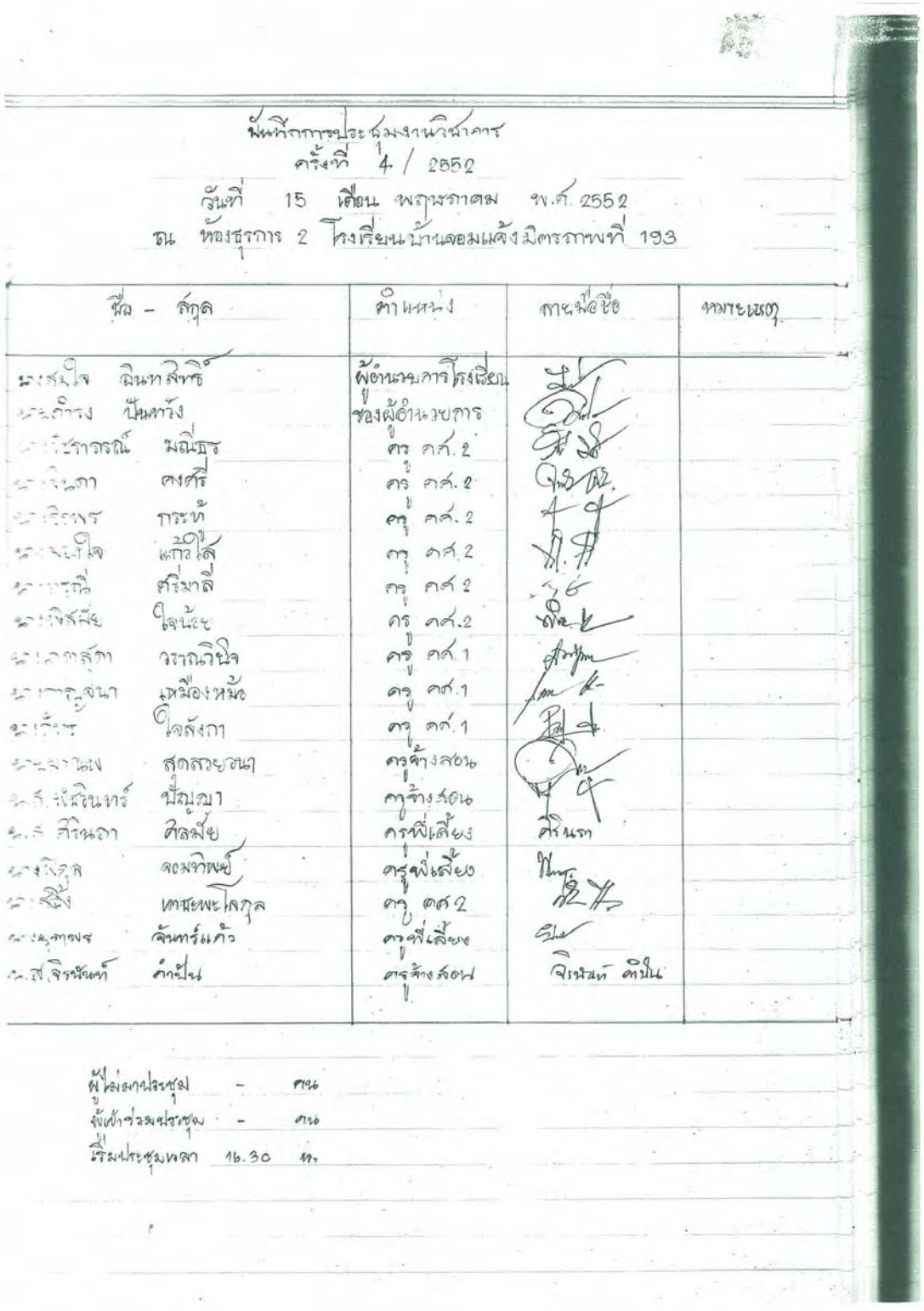

บันทึกการประชุมงานวิชาการ
ครั้งที่ 4 / 2552
วันที่ 15 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2552
ณ ห้องธุรการ 2 โรงเรียนบ้านดอนแค้ง มิตรภาพที่ 193

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ
นายสมใจ ณินทสิทธิ์	ผู้อำนวยการโรงเรียน		
นายถาวร ปันสาวัง	รองผู้อำนวยการ		
นางวิชาธรณ์ มณีธร	ครู คศ. 2		
นางจินดา คงศรี	ครู คศ. 2		
นางเรียงพร กระท้า	ครู คศ. 2		
นางจันใจ แก้วใส	ครู คศ. 2		
นางบุญมี ศรีมาลี	ครู คศ 2		
นางพิสมัย ใจน้อย	ครู คศ.2		
นางสาวสุดา วรรณานิจิ	ครู คศ. 1		
นางสาวจันทร์จนา เหมืองหม้อ	ครู คศ.1		
นางสาวเจ๊ะ ใจสังกา	ครู คศ. 1		
นางสาวนิ่ง สุดสายจันทา	ครูจ้างสอน		
นางสาวปัทมินทร์ ปิ่นมุลา	ครูจ้างสอน		
น.ส. ศิรินดา ศิลป์ชัย	ครูพี่เลี้ยง	ศิรินดา	
นางสาวนิตยา จอมจักพงษ์	ครูพี่เลี้ยง		
นางสาวสิริง เทพยพะโลกุล	ครู คศ 2		
นางสาวสุภาพร จันทร์แก้ว	ครูพี่เลี้ยง		
น.ส. จิรนันท์ คำปัน	ครูจ้างสอน	จิรนันท์ คำปัน	

ผู้ไม่มาประชุม - คน
ผู้เข้าร่วมประชุม - คน
เริ่มประชุมเวลา 16.30 น.

หัวข้อประชุมงานวิชาการ

1. ปฏิทินการจัดการเรียนการสอน ปีการศึกษา 2552
   เปิดเรียนทั้งหมด 205 วัน ภาคเรียนที่ 1 102 วัน ภาคเรียนที่ 2 103 วัน
   วันที่ 11 กรกฎาคม 2552 มีมหาชีวิตสมโภชเจ้าพ่อหลักเมืองนครศรีธรรมราช
2. ขอตัวแทนครูประชาสัมพันธ์การเรียนการสอนชั้น ม.1 ชั้นห้องละ 1 คน 40 คน
3. ให้ครูทุกชั้นเรียน SSR ของแต่ละชั้น งานกิจการนักเรียน
4. ค่าสัดส่วนนักเรียน ปีการศึกษา 2552

- ป.1	34 X 300	=	10,200	บาท
- ป.2	41 X 300	=	12,300	บาท
- ป.3	51 X 300	=	15,300	บาท
- ป.4	27 X 300	=	8,100	บาท
- ป.5	40 X 300	=	12,000	บาท
- ป.6	34 X 300	=	10,200	บาท
- ม.1	41 X 300	=	12,300	บาท
- ม.2	44 X 300	=	13,200	บาท
- ม.3	34 X 500	=	17,000	บาท
	รวม		110,600	บาท

5. การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน โดยทางโรงเรียนมีโครงการการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นแล้ว และมีที่มาจากโครงการการศึกษาประถมศึกษาหลักสูตรชุมชนเพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น การถ่ายทอดแม่สะเรียง ตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน สถาบันวิจัยชุมชนทางโรงเรียน โดยทีมวิจัยและคณะครูในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน ชุมชนบ้านแม่สะเรียง ร่วมกับโรงเรียนจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การศึกษาประถมศึกษาบ้านในตำบลแม่สะเรียง รวมทั้งประเพณีวัฒนธรรม ต่างๆในตำบลแม่สะเรียง โดยทีมวิจัยขอความร่วมมือและร่วมกิจกรรมดังกล่าวด้วย

เลิกประชุม 19.30 น.

ตรวจแล้ว

เรืองสมใจ สุขสกิทธิ์

ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล โรงเรียนผู้ช่วยเจ้าพระยาเพื่อ เช

สมใจ

(นางสมใจ สุขสกิทธิ์)

ผู้จดบันทึกการประชุม

บันทึกการประชุมงานวิชาการ
ครั้งที่ 5 /2552
วันที่ 8 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2552
ณ ห้องประชุม 2 โรงเรียนบ้านคลองมะจังมิตรภาพที่ 193

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ
1	นางสมใจ อินทสิทธิ์	ผู้อำนวยการโรงเรียน		
2	นายติรวง ปันหวัง	รองผู้อำนวยการ		
3	นางวัชราวรรณ์ มณีธร	ครู คศ. 2		
4	นางจินดา ดงศรี	ครู คศ. 2		
5	นางชีวพร กระท้า	ครู คศ. 2		
6	นางสลิ้ง เทชะพะโลกุล	ครู คศ. 2		
7	นางมลิวัลย์ แก้วใส	ครู คศ. 2		
8	นางวารณี ศรีมาลี	ครู คศ. 2		
9	นางพิสมัย ใจน้อย	ครู คศ 2		
10	นางเกตสดา วรรณวินใจ	ครู คศ. 1		
11	นางกาญจนา เหมืองหม้อ	ครู คศ. 1		
12	นางวิภา ใจลังกา	ครู คศ. 1		
13	นายมาทรพ สุดสวยอนา	ครูอัตราจ้าง		
14	น.ส. ฟัชรินทร์ ปัญญา	ครูอัตราจ้าง		
15	น.ส. ศิรินรา ศิลสัย	ครูพี่เลี้ยง	ศิรินรา	
16	นางต้นทิมา สาดจันต๊ะ	ครูพี่เลี้ยง		
17	นางพพาพร จันทร์แก้ว	ครูพี่เลี้ยง		
18	นางจีรนันท์ คำปืน	ครูอัตราจ้าง		

ผู้ไม่ลงชื่อประชุม 1 คน
ผู้เข้าร่วมประชุม - คน
เริ่มประชุมเวลา 14.30 น.

41

หัวข้อประชุมงานวิชาการ

1. นโยบายโรงเรียน 3 D
   1. Democracy - การปลูกฝังประชาธิปไตยในโรงเรียน
   2. Decency - การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ปลูกจิตสำนึกในความเป็นไทย
   3. Drug - Free - การป้องกันแก้ไข ยาเสพติด ในสถานศึกษา
2. นโยบายเรียนฟรี 15 ปี ให้โรงเรียนเตรียมเอกสารให้เรียบร้อย
3. เสนอ สพท. พิจารณาอนุมัติ
   1. นโยบายเรียนฟรี 15 ปี ให้โรงเรียนเร่งรัดข้อมูล 10 มิ.ย. 52
   2. นโยบายโรงเรียนต่อพัฒนา
   3. การยกคุณภาพโรงเรียน
   4. การยกระดับคุณภาพนักเรียน ผลสัมฤทธิ์วิชา ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ
   5. หลักสูตรแกนกลาง
   6. การใช้สื่อ TCT
   7. การประกันคุณภาพทุกด้าน
   8. การมีส่วนร่วม รวมถึงต่างๆ

การป้องกันโรคติดต่อ ให้ห่วงใยในช่วงระยะเวลาปีใหม่ 2009 "กินร้อน ช้อนกลาง ล้างมือ"

การจัดหาหลักสูตรท้องถิ่น แผ่นเนื้อหาออกเป็น 5 หน่วย

5.1 กฎในแผ่นดิน
5.2 ประเพณี วัฒนธรรม บ้านลอมแจ้ง
5.3 กลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนบ้านลอมแจ้ง
5.4 อาชีพของคนในชุมชน
5.5 ภาษาในชุมชนบ้านลอมแจ้ง

ให้ครูแต่ละชั้นจัดทำแผนการสอน กลุ่มสาระ ภาษาไทย

ระบบการดูแลนักเรียน - การเยี่ยมบ้าน 7-15 มิ.ย. 2552 ติดตามนักเรียนที่มีปัญหาด้านต่างๆ

ส่งสรุปข้อมูลโครงการไปโอเทค ค. วารินี ศรีมาลี , ค. จิรนันท์ คำปัน คำเนินการ

กิจกรรมประกวดโรงเรียน นักเรียน ที่ส่งเสริมคุณธรรม - จริยธรรม

การดูแลนักเรียนรถรับส่งนักเรียน ส่งเรียนจบตลาดการศึกษาทางไกล ๆ เวลา 14.30 น.

ทำกิจกรรมต่าง ๆ หน้า สถานที่ชุมชนเสริม / ทุกสนามหลวงเดินขบวน

11. การเรียนการสอนในชั้น มีข้า ให้ความดูแลเอาใจใส่ ความประพฤติ การแต่งกาย กริยา มารยาท การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ การส่งงานให้คะแนนตามความเป็นจริง

12 นักเรียนเข้ามาโรงเรียนสาย ให้ครูประจำชั้นจัดทำสมุดควบคุม ลงชื่อไว้.

ลงชื่อครูผู้นิเทศ ..... 10 ต.ค. 64

ตรวจแล้ว

(นางสมใจ ลิ้มพลิงธี)
ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนบ้านคลองแห้วนิตยะ พ.ศ. ๒๕๖๔

(นางสาว เตชะพะไลกุล)
ตำแหน่งวิชาการประถม.

ระเบียบ ... การประชุม ... คณะกรรมการสถานศึกษา

ค่าธรรม

ชั้นอนุบาล ที่ 1 ปีการศึกษา ... ภาคเรียน ...

ระเบียบ ... ปีการศึกษา ... ภาคเรียน ...

(1.) การเรียน ฟรี 15 ปี

- เครื่องแบบนักเรียน

1.1 หนังสือเรียน

- ระดับก่อนประถมศึกษา ใช้หนังสือเล่มประสมการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
- ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ใช้หนังสือเรียน ทั้ง 8 กลุ่มสาระ ทุกระดับชั้น

โดยมีอัตราค่าหนังสือดังนี้

ก่อนประถมศึกษา	200.00 บาท / คน
ป.1	483.20 บาท / คน
ป.2	347.20 บาท / คน
ป.3	356.60 บาท / คน
ป.4	580.00 บาท / คน
ป.5	444.00 บาท / คน
ป.6	496.00 บาท / คน
ม.1	799.20 บาท / คน

1.2 อุปกรณ์การเรียน

ประกอบด้วย เครื่องเขียนสำหรับนักเรียน ... จำนวน ... ชิ้น ... ยางลบ ไม้บรรทัด เครื่องมือทางคณิต CD ... ป.1 - ม.6 และ ...

ดังนี้ ก่อนประถม ... ป.1 - ป.6 ... ม.ต้น ... ม.ปลาย ...

ก่อนประถม	100 บาท / ภาคเรียน
ป.ต้น	195 บาท / ภาคเรียน
ม.ต้น	310 บาท / ภาคเรียน

1.3 เครื่องแบบนักเรียน

เครื่องแบบ ... จำนวน ... เสื้อ / กางเกง / กระโปรง คนละ 2 ชุด / ปี ในอัตรา

ก่อนประถม	800 / คน
ป.ต้น	360 / คน
	450 / คน

1.4. กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะที่ดี

ประกอบด้วย 1. กิจกรรมวิชาการ 2. กิจกรรมคุณธรรม / คุณลักษณะ / นิสัย / ค่านิยม 3. ทักษะชีวิต 4. การบริหารจัดการ / ICT การพิจารณาตัดสินผลกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรม ต้องให้ครบทั้ง 4 ฝ่าย และคณะกรรมการ [illegible] ถือเสียงข้างมาก ในกรณีที่คะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่ง เพื่อใช้ในการตัดสิน

ขนาดและอัตราค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะที่ดี

ขนาดกลาง	1 คน ต่อ 40 คน
ก่อนประถม	215 บาท / ภาคเรียน
ประถม	240 บาท / ภาคเรียน
ม. ต้น	220 บาท / ภาคเรียน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นเตรียม - ประชุมชี้แจงคณะครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะที่ดี

1. คัดเลือกหนังสือเรียน - ครูผู้สอนเป็นผู้เลือกหนังสือเรียน ส่งผลต่อ กรรมการวิชาการ กรรมการการคัดสรรบุคลากร และคณะกรรมการทั้ง 4 ฝ่าย (ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน ผู้แทนกรรมการนักเรียน) ร่วมกันพิจารณาคัดเลือก โดยคัดเลือกให้ตรงตามหลักสูตร ทั้งระบุองค์ความรู้ที่ดี คุณลักษณะที่ดี และมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 3 รายชื่อ

2. การจัดซื้อ - ตามขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

3. เงินที่เหลือจากการดำเนินการจัดซื้อ สามารถนำไปใช้ร่วมกับการพัฒนาทักษะชีวิต ได้โดยผ่านความเห็นชอบของ 4 ฝ่าย และคณะกรรมการสถานศึกษา

(2) การแต่งตั้งคณะกรรมการ 4 ฝ่าย

1. ฝ่ายผู้แทนครู
   - นางกาญจนา เหมืองแร่
2. ฝ่ายผู้แทนผู้ปกครอง
   - นายสุรินทร์ สันทา
3. ฝ่ายผู้แทนชุมชน
   - นางรัตนิกานต์ เจริญแก้ว
4. ฝ่ายกรรมการนักเรียน
   - [illegible] รินทร์ผ่อง

(3) การสอบปลายภาคเรียนที่ 2 วันที่ 25-27 มีนาคม พ.ศ. 2555

- เนื่องจากเวลาเรียน ปีการศึกษา 2555 จะมี 203 วัน เหลือในน.ร.ได้มีเวลาเต็มที่ ประกอบกับการทำงานของครูจะได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(4) แนวนโยบายการจัดการของ ร.ร. ปีการศึกษา 2555

- เน้นคุณภาพของนักเรียนในแต่ละชั้น

ใน ระดับชั้น ม.1 และ ม.4 แยกพัฒนาการเรียนไปยังไม่พร้อมจะไปพิจารณาในเรื่องนี้

(ตามเกณฑ์คุณภาพทางการเรียนของ ร.ร.)

- เน้นกิจกรรมจริยธรรม

ระเบียบวาระที่ 2 เรื่องรายงานผลการปฏิบัติที่ผ่านมา

- ไม่มี

ระเบียบวาระที่ 3 เรื่องสืบเนื่อง

1. การจัดหางบประมาณสร้างรั้วโรงเรียน

- การทอดผ้าป่าสามัคคี โดยการนำของศิษย์เก่า ร.ร. บ้านดอนแจ้งๆ ซึ่งการจัดงานของผ้าป่าจะทำ 2 ครั้ง ของทุกปี พ.ศ.

- การพิมพ์ป้ายชื่อจะเป็นป้ายชื่อจากบุคคลเจ้าภาพภายนอก เป็นแผ่นๆ ส่วนของผู้ปกครองน.ร.จะใช้ป้ายว่า "ผู้ปกครองนักเรียน ร.ร. บ้านดอนแจ้งๆ" "คณะครู ร.ร.บ้านดอนแจ้งๆ" เป็นต้น เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย

- ประธานนำยอดเงินทอดผ้าป่า

- ให้เป็นหน้าที่ของ ระดับชั้นจัดซื้อวัสดุก่อสร้าง เพื่อนำไปประสงค์ในการสร้างรั้วตามรายละเอียดดังนี้

รั้วก่ออิฐ: 3,500 บ.

เสา คสล: 500 บ.

ทราย คสล: 230 บ.

ปูน คสล: 135 บ.

เหล็กเส้น คสล 190 บ.

- ปีการศึกษา น.ร. และชุมชน ร่วมกันในอันที่จะโครงการนำด้วย โดยจักในบริเวณ กลางสนามฯ ร.ร.

2. [illegible] วันที่ 6 เม.ย. 52.

มติที่ประชุม - เห็นชอบ เห็นควรให้จัดสถานที่สำหรับงานนิทรรศการ ของ ร.ร. ในวันที่ 13-14 เม.ย. 52 ด้วย ทั้งนี้ ได้รายงานเรื่องดังกล่าวให้ ทราบเพื่อจะได้ประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ต่อไป

3. การเรื่องตามตารางเรียน

- หากได้รับการอนุมัติให้เรื่องตามตารางเรียนแล้ว ไม่จากตารางเรียนจะให้ ร.ร. เก็บไว้ และหรือให้ ร.ร. นำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ตามแต่ ร.ร.

ประธานกรรมการฯ (นายสงวนเดช) เสนอให้ ร.ร. เก็บไว้ที่ ร.ร. ส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งให้ส่งกลับไป

มติที่ประชุม - เห็นชอบ

4. การย้ายนักเรียนระหว่างปี

- จากกรณีที่ทาง ร.ร. ได้รับย้าย น.ร. เข้าเรียนระหว่างปี ซึ่งมักจะเป็น น.ร. ที่ออกจากโรงเรียนเดิมมาโดยไม่ได้ ทำให้ ร.ร. ของเรามีชื่อเสียงไปด้วย และ น.ร. ดังกล่าว จะเป็นผู้รักษา น.ร. เดิมให้เป็นคนที่มีความประพฤติเรียบร้อย ก่อเกิดความเสื่อมเสีย และทำลายชื่อเสียงของ ร.ร. เป็นอย่างมาก ดังนั้น กรณี น.ร. ย้ายเข้าใหม่ จะรับย้ายเฉพาะกรณีย้ายตามผู้ปกครองเท่านั้น เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมา

- กรณี น.ร. ชั้น ป. 6 ที่ไม่ได้เข้าเรียนต่อระดับ ม. 1 ของ ร.ร. หากเกิดปัญหาด้านความประพฤติจาก ร.ร. ที่ไปศึกษาต่อนั้น ผลจะกลับเข้าใจที่ ร.ร. ทาง ร.ร. จะไม่รับ ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ ด้วย.

มติที่ประชุม - เห็นชอบ.

5. เรื่องอื่นๆ

- การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน โดยโรงเรียนมีโครงการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นแล้ว และมีหัวข้อวิจัย โครงการ "การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น : กรณีของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน" จะมาร่วมทำงานวิจัยกับทางโรงเรียน โดยทีมวิจัย และคณะครูจะเป็นผู้สัมภาษณ์ข้อมูล และร่วมกับโรงเรียน ออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนในพื้นที่ ตำบลแม่สะเรียน รวมทั้งประเพณี วัฒนธรรม ภาษา ฯลฯ ในตำบลแม่สะเรียน โดยทีมวิจัย ขอความร่วมมือ และร่วมสร้างเป็นกิจกรรมต่อกลุ่มต่อไป

(นายสงวน ปันทาง)
ผู้บันทึกการประชุม

ภาคผนวก ฉ

รายละเอียดกิจกรรม (Action Plans)

โครงการ การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน เพื่อการออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น : กรณีของตำบลแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หัวหน้าโครงการ นางสยามล เพียรงาน ภาควิชา การสอนภาษาไทย

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รายละเอียดกิจกรรม (Action Plans)

ลำดับ	กิจกรรม / ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ระยะเวลา	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัด	งบประมาณ
1.	ประชุมชี้แจงโครงการกับกลุ่มเป้าหมาย และค้นหาผู้รู้ ด้านความเป็นมาของชุมชน ตำนาน ความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิตและวัฒนธรรม	เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้นำ ปราชญ์ ผู้รู้ และผู้นำกลุ่มต่างๆ ได้ทราบวัตถุประสงค์ของงานวิจัย	มกราคม 2552	1.สามารถระบุผู้ให้ข้อมูลโครงการตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย 2.ผู้นำ ปราชญ์ และผู้นำกลุ่มต่างๆ ได้รับทราบวัตถุประสงค์ของงานวิจัย	ผู้นำท้องถิ่น ชมรมผู้สูงอายุตำบลแม่สะเรียง นักวิจัยร่วม นักวิจัย และผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 40 คน	- ได้ความชัดเจนบทบาทของทีมวิจัย - ผู้รู้ด้านความเป็นมาของชุมชน ตำนาน ความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิตและวัฒนธรรมมาร่วมเป็นทีมวิจัย	- ค่าอาหาร (40 คน X 50 บาท) - ค่าอาหารว่าง (40 คน X 15 บาท x 2 มื้อ) รวม 3,200 บาท - ค่าถ่ายเอกสารชี้แจงโครงการ จำนวน 50 ชุด = 500 บาท **รวมทั้งสิ้น 3,700 บาท**
2.	**เวทีสืบค้นข้อมูลสัญจร บ้านจอมแจ้ง** เวทีสืบค้นผู้ให้ข้อมูล ปราชญ์ ผู้รู้และสร้างความเข้าใจให้กับชุมชนทั้ง 9 หมู่บ้าน ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ประเพณี วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของตำบลแม่สะเรียง (อาจารย์ที่ปรึกษาเข้าร่วมกิจกรรม)	1.เพื่อสืบค้นผู้ให้ข้อมูลและสร้างความเข้าใจให้ชุมชนในพื้นที่ของการวิจัยได้รับทราบวัตถุประสงค์ของงานวิจัย 2.เพื่อให้ชุมชนในพื้นที่การวิจัยให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการดำเนินการให้ข้อมูลในงานวิจัย	มกราคม ถึง กุมภาพันธ์ 2552	1.ได้ผู้ให้ข้อมูลตามเป้าหมายที่วางไว้ 2. ชุมชนในพื้นที่ของการวิจัยได้รับทราบวัตถุประสงค์ของงานวิจัย 3.ชุมชนในพื้นที่การวิจัยให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการวิจัย	ผู้นำท้องถิ่น 9 คน ผู้สูงอายุและปราชญ์ชาวบ้าน หมู่บ้าน 40 คน ทีมงานวิจัย 9 คน	- ข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชน - ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สอบถาม บันทึก ของชุมชนทั้ง 9 หมู่บ้าน	- ค่าอาหาร (50 คน X 50 บาท) - ค่าอาหารว่าง (50 คน X 10 บาท) รวม 3,000 บาท ดังนี้ - ค่าบำรุงสถานที่เวทีในการสร้างความรู้ความเข้าใจ 300 บาท - ค่าเดินทางของอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 3,000 บาท **รวมทั้งสิ้น 6,300 บาท**

ลำดับ	กิจกรรม / ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ระยะเวลา	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัด	งบประมาณ
3	ประชุมออกแบบและวางแผนงานการเก็บข้อมูล	เพื่อวางเป้าหมายการจัดเก็บข้อมูลและออกแบบบันทึกการจัดเก็บรวมทั้งวิธีการได้มาของข้อมูล	มีนาคม 2552	1.ได้แบบบันทึกและแบบสัมภาษณ์ตรงตามเป้าหมายครบถ้วนของข้อมูล	ผู้นำท้องถิ่น ชมรมผู้สูงอายุตำบลแม่สะเรียง ทีมนักวิจัย ปราชญ์ และ วิทยากร จำนวน 40 คน	1.ได้แบบบันทึกข้อมูล 2.แผนงานการดำเนินการเก็บข้อมูล	- ค่าอาหาร (40 คน X 50 บาท) - ค่าอาหารว่าง (40 คน X 15 บาท x 2 มื้อ) รวม 3,200 บาท - ค่าตอบแทนและค่าเดินวิทยากรท้องถิ่น 2 คนๆละ 500 บาท รวม 1,000 บาท - ค่าบำรุงสถานที่ 300 บาท **รวมทั้งสิ้น 4,500 บาท**
4.	การเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติชื่อหมู่บ้าน วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน โดยการบันทึก สัมภาษณ์ ข้อมูลประวัติชื่อหมู่บ้าน วัฒนธรรม ประเพณีของหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง บ้านจอมแจ้ง	1.เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติชื่อหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง 2.เพื่อจัดเก็บข้อมูลทางภาษา วัฒนธรรม ประเพณี และชาติพันธุ์ 3.เพื่อจัดเก็บข้อมูลทางด้านสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ 4.เพื่อจัดเก็บข้อมูลด้านสภาพการตั้งถิ่นฐาน โครงสร้างทางสังคม	เมษายน 2551	1.ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติชื่อหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง 2.ได้ข้อมูลทางภาษา วัฒนธรรม ประเพณีและชาติพันธุ์ 3.ได้ข้อมูลทางด้านสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ 4.ได้ข้อมูลด้านสภาพการตั้งถิ่นฐาน โครงสร้างทางสังคม	ผู้นำท้องถิ่น อบต. ในพื้นที่ ผู้สูงอายุ ปราชญ์ ทีมงานวิจัยและผู้ร่วมวิจัยในชุมชน	1.ได้ข้อมูลประวัติชื่อหมู่บ้าน ข้อมูลทางภาษา วัฒนธรรม ประเพณี และชาติพันธุ์ ในตำบลแม่สะเรียง 2.ได้ข้อมูลสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ 3.ได้ข้อมูลด้านสภาพการตั้งถิ่นฐาน โครงสร้างทางสังคม 4. ข้อมูลอื่นๆ	- ค่าเดินทางเข้าพื้นที่ของทีมวิจัย 500 บาท - ค่าอาหาร ทีมวิจัย (8 คน x 80 บาท x 3 วัน) เป็นเงิน 1,920 บาท **รวมทั้งสิ้น 2,420 บาท**

ลำดับ	กิจกรรม / ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ระยะเวลา	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัด	งบประมาณ
5.	เวทีตรวจสอบข้อมูล โดยทีมวิจัยและตัวแทนชุมชน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (ประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม และด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น) (อาจารย์ที่ปรึกษาเข้าร่วมกิจกรรม)	เพื่อตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนของข้อมูล และการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ตรงกับข้อเท็จจริงให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน	พฤษภาคม 2552	1.ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องชัดเจน 2.ชุมชนได้แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงของข้อมูล	ผู้นำท้องถิ่น 1 คน ผู้สูงอายุและปราชญ์ชาวบ้านบ้านจอมแจ้ง จำนวน 10 คน ทีมงานวิจัย 14 คน รวม 25 คน	- ชุดข้อมูลด้านข้อสรุปข้อมูลประวัติศาสตร์ประเพณี วัฒนธรรมและด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ที่ผ่าการตรวจสอบและเป็นที่ยอมรับโดยทีมวิจัยและตัวแทนชุมชนทั้ง 9 หมู่บ้าน - ข้อสรุปความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมต่อข้อมูลที่ได้	- ค่าอาหาร (25 คน X 50 บาท) - ค่าอาหารว่าง (25 คน X 10 บาท) รวม 1,520 บาท - ค่าบำรุงสถานที่เวทีในการสร้างความรู้ความเข้าใจ 300 บาท **รวมทั้งสิ้น** 1,820 **บาท**
6.	เวทีสรุปข้อมูลประวัติความเป็นมา ประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน (ทีมวิจัย)	1.เพื่อยืนยันข้อมูลที่จะใช้ในการสรุปประวัติความเป็นมาประเพณี วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนเป็นครั้งสุดท้าย 2.เพื่อใช้ข้อมูลดังกล่าววิเคราะห์ชุมชน ในด้านประวัติของหมู่บ้านและประวัติความเป็นมาประเพณี วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชน	พฤษภาคม 2552	1.ได้ข้อมูลประวัติความเป็นมาประเพณี วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนที่ชัดเจน ครอบคลุมและตามเป้าหมายของการวิจัย 2.ได้ข้อมูลที่จะสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลตามหลักทฤษฎีและโครงสร้างทางภาษาศาสตร์	ผู้นำท้องถิ่น ชมรมผู้สูงอายุตำบลแม่สะเรียง นักวิจัยร่วม นักวิจัย และวิทยากร จำนวน 15 คน	- ผู้เข้าร่วมเสนอแนวคิดต่อข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียงและบ้านจอมแจ้ง	- ค่าอาหาร (15 คน X 50 บาท) - ค่าอาหารว่าง (15 คน X 15 บาท x 2 มื้อ) รวม 1,200 บาท **รวมทั้งสิ้น** 1,200 **บาท**

ลำดับ	กิจกรรม / ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ระยะเวลา	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัด	งบประมาณ
7.	เวทีนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสรุปข้อมูลประวัติความเป็นมาประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน และกำหนดเป้าหมายการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น	1.เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และนำมาจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น 2.เพื่อหารือการจัดทำหลักสูตรสาระกาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านจอมแจ้ง	มิถุนายน 2552	1.ได้หลักสูตรท้องถิ่น 2.ได้แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องประวัติความเป็นมาประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนบ้านจอมแจ้ง	ทีมงานวิจัย และผู้บริหาร ครู โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ปราชญ์ผู้รู้บ้านจอมแจ้ง จำนวน 40 คน	- โครงร่างหลักสูตรท้องถิ่น - แผนการเรียนรู้ประวัติ ศาสตร์ชุมชนบ้านจอมแจ้ง - กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	- ค่าอาหาร (40 คน X 50 บาท) - ค่าอาหารว่าง (40 คน X 15 บาท x 2 มื้อ) รวม 3,200 บาท - ค่าเดินทางวิทยากรท้องถิ่น 2 คนๆละ 400 บาท รวม 800 บาท - ค่าล้างอัดภาพ 500 บาท - ค่าบำรุงสถานที่ 500 บาท รวมทั้งสิ้น 5,000 บาท
8.	การจัดทำรายงานความก้าวหน้างวดที่ 1 จัดทำเอกสารรูปเล่มรายงาน เวทีรายงานความก้าวหน้า	เพื่อจัดทำรายงานผลการดำเนินงานวิจัยในระยะ 6 เดือนแรก เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานวิจัยในระยะเวลา 6 เดือนแรก	มิถุนายน 2552 มิถุนายน 2552	ทราบผลการดำเนินงานวิจัย ปัญหา อุปสรรค วิธีการแก้ไข รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานวิจัยระยะแรก	นักวิจัย ตัวแทนนักวิจัยร่วม และผู้เกี่ยวข้อง	ความก้าวหน้างานวิจัย ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผลงานที่ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้	- ค่าจัดทำรายงานความก้าวหน้า 3,000 บาท - ค่าเดินทางนักวิจัย 1,500บาท รวมทั้งสิ้น 4,500 บาท

ลำดับ	กิจกรรม / ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ระยะเวลา	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัด	งบประมาณ
9	**เวทีสืบค้นข้อมูลสัญจร 8 หมู่บ้าน** เวทีสืบค้นผู้ให้ข้อมูล ปราชญ์ ผู้รู้และสร้างความเข้าใจให้กับชุมชนทั้ง 9 หมู่บ้าน ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ประเพณี วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของตำบลแม่สะเรียง ครั้งที่ 2 เทศบาล จำนวน 50 คน ครั้งที่ 3 หมู่ที่ 3 จำนวน 50 คน ครั้งที่ 4 หมู่ที่ 4 จำนวน 50 คน ครั้งที่ 5 หมู่ที่ 5 จำนวน 50 คน ครั้งที่ 6 หมู่ที่ 6 จำนวน 50 คน ครั้งที่ 7 หมู่ที่ 7 จำนวน 50 คน ครั้งที่ 8 หมู่ที่ 8 จำนวน 50 คน ครั้งที่ 9 หมู่ที่ 9 จำนวน 50 คน	1.เพื่อสืบค้นผู้ให้ข้อมูลและสร้างความเข้าใจให้ชุมชนในพื้นที่ของการวิจัยได้รับทราบวัตถุประสงค์ของงานวิจัย 2.เพื่อให้ชุมชนในพื้นที่การวิจัยให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการดำเนินการให้ข้อมูลในงานวิจัย	กรกฎาคม ถึง สิงหาคม 2552	1.ได้ผู้ให้ข้อมูลตามเป้าหมายที่วางไว้ 2. ชุมชนในพื้นที่ของการวิจัยได้รับทราบวัตถุประสงค์ของงานวิจัย 3.ชุมชนในพื้นที่การวิจัยให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการวิจัย	ผู้นำท้องถิ่น 8 คน ผู้สูงอายุและปราชญ์ชาวบ้าน หมู่บ้านละ 40 คน รวม 320 คน ทีมงานวิจัย 9 คน	- ข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชน - ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สอบถาม บันทึก ของชุมชนทั้ง 8 หมู่บ้าน	- ค่าอาหาร (400 คน X 50 บาท) จำนวน 8 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 50 คน - ค่าอาหารว่าง (400 คน X 10 บาท) จำนวน 8 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 50 คน รวม 24,000 บาท ดังนี้ บ้านในเวียง เทศบาล 3,000 บ. บ้านแพะ หมู่ที่ 3 3,000 บ. บ้านทุ่งพร้าว หมู่ที่ 4 3,000 บ. บ้านไร่ หมู่ที่ 5 3,000 บ. บ้านดงสงัด หมู่ที่ 6 3,000 บ. บ้านหนองผักหนาม หมู่ที่ 7 3,000 บ. บ้านป่ากล้วย หมู่ที่ 8 3,000 บ. บ้านนาคาว หมู่ที่ 9 3,000 บ. - ค่าถ่ายเอกสาร 1,500 บาท - ค่าบำรุงสถานที่ หมู่บ้านละ 300 บาท รวม 2,400 บาท **รวมทั้งสิ้น** 27,900 **บาท**

ลำดับ	กิจกรรม / ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ระยะเวลา	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัด	งบประมาณ
10.	การเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติชื่อหมู่บ้าน วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน โดยการบันทึก สัมภาษณ์ ข้อมูลประวัติชื่อหมู่บ้าน วัฒนธรรม ประเพณีของหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง ดังนี้ 1. บ้านในเวียง เทศบาล 2. บ้านแพะ หมู่ที่ 3 3. บ้านทุ่งพร้าว หมู่ที่ 4 4. บ้านไร่ หมู่ที่ 5 5. บ้านดงสงัด หมู่ที่ 6 6. บ้านหนองผักหนาม หมู่ที่ 7 7. บ้านป่ากล้วย หมู่ที่ 8 8. บ้านนาคาว หมู่ที่ 9	1.เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติชื่อหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง 2.เพื่อจัดเก็บข้อมูลทางภาษา วัฒนธรรม ประเพณี และชาติพันธุ์ 3.เพื่อจัดเก็บข้อมูลทางด้านสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ 4.เพื่อจัดเก็บข้อมูลด้านสภาพการตั้งถิ่นฐาน โครงสร้างทางสังคม	สิงหาคม ถึง กันยายน 2552	1.ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติชื่อหมู่บ้านในตำบลแม่สะเรียง 2.ได้ข้อมูลทางภาษา วัฒนธรรม ประเพณีและชาติพันธุ์ 3.ได้ข้อมูลทางด้านสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ 4.ได้ข้อมูลด้านสภาพการตั้งถิ่นฐาน โครงสร้างทางสังคม	ผู้นำท้องถิ่น อบต. ในพื้นที่ ผู้สูงอายุ ปราชญ์ ทีมงานวิจัยและผู้ร่วมวิจัยในชุมชน	1.ได้ข้อมูลประวัติชื่อหมู่บ้าน ข้อมูลทางภาษา วัฒนธรรม ประเพณี และชาติพันธุ์ ในตำบลแม่สะเรียง 2.ได้ข้อมูลสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ 3.ได้ข้อมูลด้านสภาพการตั้งถิ่นฐาน โครงสร้างทางสังคม 4. ข้อมูลอื่นๆ	- ค่าเดินทางเข้าพื้นที่ของทีมวิจัย 8 หมู่บ้าน รวม 4,500 บาท 1. เทศบาล บ้านในเวียง 2. หมู่ที่ 3 บ้านแพะ 3. หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งพร้าว 4. หมู่ที่ 5 บ้านไร่ 5. หมู่ที่ 6 บ้านดงสงัด 6. หมู่ที่ 7 บ้านหนองผักหนาม 7. หมู่ที่ 8 บ้านป่ากล้วย 8. หมู่ที่ 9 บ้านนาคาว - ค่าอาหาร ทีมวิจัย (8 คน x 80 บาท x 17 วัน) เป็นเงิน 10,880 บาท **รวมทั้งสิ้น 15,380 บาท**
11.	เวทีตรวจสอบข้อมูล โดยทีมวิจัยและตัวแทนชุมชน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (ประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม และด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น) (อาจารย์ที่ปรึกษาเข้าร่วมกิจกรรม)	เพื่อตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนของข้อมูล และการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ตรงกับข้อเท็จจริงให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน	ตุลาคม 2552	1.ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องชัดเจน 2.ชุมชนได้แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง	ผู้นำท้องถิ่น 8 คน ผู้สูงอายุและปราชญ์ชาวบ้าน หมู่บ้านละ 8 คน รวม 72 คน	- ชุดข้อมูลด้านข้อสรุปข้อมูลประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม และด้านการจัดทำ	- ค่าอาหาร (85 คน X 50 บาท) - ค่าอาหารว่าง (85 คน X 10 บาท) รวม 5,080 บาท - ค่าถ่ายเอกสาร 1,000 บาท - ค่าบำรุงสถานที่เวทีในการสร้างความรู้ความเข้าใจ

				ของข้อมูล	ทีมงานวิจัย 13 คน	หลักสูตรท้องถิ่น ที่ผ่าการตรวจสอบและ	200 บาท - ค่าเดินทางและที่พักของ

ลำดับ	กิจกรรม / ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ระยะเวลา	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัด	งบประมาณ
						เป็นที่ยอมรับโดยทีมวิจัยและตัวแทนชุมชนทั้ง 8 หมู่บ้าน - ข้อสรุปความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมต่อข้อมูลที่ได้	อาจารย์ที่ปรึกษา 3,000 บาท **รวมทั้งสิ้น** 9,280 **บาท**
12.	เวทีสรุปข้อมูลประวัติความเป็นมา ประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน (ทีมวิจัย)	1.เพื่อยืนยันข้อมูลที่จะใช้ในการสรุปประวัติความเป็นมา ประเพณี วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนเป็นครั้งสุดท้าย 2.เพื่อใช้ข้อมูลดังกล่าววิเคราะห์ชุมชน ในด้านประวัติของหมู่บ้านและประวัติความเป็นมา ประเพณี วิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชน	ตุลาคม 2552	1.ได้ข้อมูลประวัติความเป็นมา ประเพณี วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนที่ชัดเจน ครอบคลุมและตรงตามเป้าหมายของการวิจัย 2.ได้ข้อมูลที่จะสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลตามหลักทฤษฎีและโครงสร้างทางภาษาศาสตร์	ผู้นำท้องถิ่น ชมรมผู้สูงอายุตำบลแม่สะเรียง นักวิจัยร่วม นักวิจัย และวิทยากร จำนวน 25 คน	- ผู้เข้าร่วมเสนอแนวคิดต่อข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลแม่สะเรียงและบ้านจอมแจ้ง	- ค่าอาหาร (25 คน X 50 บาท) - ค่าอาหารว่าง (25 คน X 15 บาท x 2 มื้อ) รวม 2,000 บาท - ค่าถ่ายเอกสาร 1,000 บาท **รวมทั้งสิ้น** 3,000 **บาท**
13.	การทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น 5 เรื่อง เรื่องที่ 1 .ภูมินามแผ่นดิน	1.เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของแผ่นดิน	พฤศจิกายน 2552	- นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของแผ่นดิน	ทีมวิจัย นักเรียนโรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193	- สมุดบันทึก - แบบประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	- ค่าจัดทำแผนการเรียนรู้ 2,000 บาท - ค่าจัดทำสื่อการสอน 2,000

	- ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ - วิทยากรภายนอกให้ความรู้ในเรื่องประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านจอมแจ้ง	2.เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความเป็นมาของชุมชนและเข้าใจประวัติศาสตร์ของตนเอง		- นักเรียนตระหนักถึงความเป็นมาของชุมชนและเข้าใจประวัติศาสตร์ของตนเอง	จำนวนนักเรียน 362 คน	- แบบประเมินผลการเรียนรู้	บาท - ค่าตอบแทนวิทยากรภายนอก ชั่วโมงละ 200 บาท จำนวน 4 ชั่วโมง รวม 800 บาท
ลำดับ	กิจกรรม / ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ระยะเวลา	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัด	งบประมาณ
	- การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในรูปของสถานการณ์จำลองหรือการแสดงบทบาทสมมุติ						- ค่าแปลงไฟล์ DVD เพื่อนำเสนอหลักสูตรการเรียนการสอน จำนวน 12 แผ่น x ม้วนละ 300 บาท = 3,600 บาท รวมทั้งสิ้น 8,400 บาท
14	เรื่องที่ 2.ประเพณี วัฒนธรรม บ้านจอมแจ้ง - ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ - วิทยากรภายนอกให้ความรู้ในเรื่องประเพณี วัฒนธรรม และพิธีกรรมในหลักสูตรท้องถิ่น - การจัดกิจกรรมรูปของสถานการณ์จำลอง หรือการแสดงบทบาทสมมุติ	- เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรม ของตนเอง	พฤศจิกายน 2552	- นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรม ของตนเอง	นักเรียน โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 จำนวนนักเรียน 362 คน	- สมุดบันทึก - แบบประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ - แบบประเมินผลการเรียนรู้	- ค่าตอบแทนวิทยากรภายนอก ชั่วโมงละ 200 บาท จำนวน 4 ชั่วโมง รวม 800 บาท รวมทั้งสิ้น 800 บาท
15	เรื่องที่ 3.กลุ่มชาติพันธ์ชุมชนบ้านจอมแจ้ง - ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ - วิทยากรภายนอกให้ความรู้ในเรื่องกลุ่มชาติพันธุ - การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับหลักสูตร	- เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ของกลุ่มชาติพันธ์ในชุมชนและการอาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชน บนความหลากหลายของชาติพันธ์	ธันวาคม 2552	- นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจของกลุ่มชาติพันธ์ในชุมชนและการอาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชน บนความหลากหลายของชาติพันธ์	นักเรียน โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 จำนวนนักเรียน 362 คน	- สมุดบันทึก - แบบประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ - แบบประเมินผลการเรียนรู้	- ค่าตอบแทนวิทยากรภายนอก ชั่วโมงละ 200 บาท จำนวน 4 ชั่วโมง รวม 800 บาท รวมทั้งสิ้น 800 บาท

ลำดับ	กิจกรรม / ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ระยะเวลา	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัด	งบประมาณ
16	เรื่องที่ 4.วิถีชีวิตความเป็นอยู่ - ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ - วิทยากรภายนอกให้ความรู้ในเรื่องวิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านจอมแจ้ง - การนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่	- เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ วิถีชีวิตของคนในชุมชนและสามารถปรับตัวให้อยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข	ธันวาคม 2552	- นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจวิถีชีวิตของคนในชุมชนและสามารถปรับตัวให้อยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข	นักเรียน โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 จำนวนนักเรียน 362 คน	- สมุดบันทึก - แบบประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ - แบบประเมินผลการเรียนรู้	- ค่าตอบแทนวิทยากรภายนอกชั่วโมงละ 200 บาท จำนวน 4 ชั่วโมง รวม 800 บาท - ค่าพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ 5,000 บาท **รวมทั้งสิ้น 5,800 บาท**
17	เรื่องที่ 5. ภาษาในชุมชนบ้านจอมแจ้ง - ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ - วิทยากรภายนอกให้ความรู้ในเรื่องวิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านจอมแจ้ง	- เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจภาษาที่ใช้ในชมชุนและนำมาประยุกต์ใช้กับภาษาไทยกลางได้	ธันวาคม 2552	- นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจภาษาที่ใช้ในชมชุนและนำมาประยุกต์ใช้กับภาษาไทยกลางได้	นักเรียน โรงเรียนบ้านจอมแจ้งมิตรภาพที่ 193 จำนวนนักเรียน 362 คน	- สมุดบันทึก - แบบประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ - แบบประเมินผลการเรียนรู้	- ค่าตอบแทนวิทยากรภายนอกชั่วโมงละ 200 บาท จำนวน 4 ชั่วโมง รวม 800 บาท **รวมทั้งสิ้น 800 บาท**
18	เวทีสรุปปิดโครงการ (อาจารย์ที่ปรึกษาเข้าร่วมกิจกรรม)	รายงานผลการวิจัยช่วง 1 ปีที่ผ่านมา	ธันวาคม 2552	รายงานผลการวิจัยช่วง 1 ปีที่ผ่านมา	ตัวแทนนักวิจัยร่วม ผู้เกี่ยวข้อง	- แบบตอบรับเข้าร่วมกิจกรรม - แบบประเมินผลการดำเนินงาน - แบบประเมินโครงการ	- ค่าเดินทางและที่พักอาจารย์ที่ปรึกษา 3,000 บาท - ค่าเดินทางนักวิจัยร่วม 2,000 บาท - ค่าอาหาร (40 คน X 50 บาท) - ค่าอาหารว่าง (40 คน X 15 บาท x 2 มื้อ) รวม 3,200 บาท - ค่าถ่ายเอกสาร 500 บาท **รวมทั้งสิ้น 8,700 บาท**

ลำดับ	กิจกรรม / ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ระยะเวลา	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัด	งบประมาณ
19	จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ จัดทำเอกสาร รูปเล่มรายงาน	เพื่อจัดทำรายงานและผลการดำเนินงานวิจัยในระยะ 1 ปี ที่ผ่านมา	ธันวาคม 2552	เพื่อจัดทำรายงานและผลการดำเนินงานวิจัยตลอดระยะเวลา 1 ปี	นักวิจัย	1. รายงานฉบับสมบูรณ์	- ค่าจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ 5,000 บาท **รวมทั้งสิ้น 5,000 บาท**
20	อื่นๆ 1. ค่าประสานงาน 2.ค่าตอบแทนนักวิจัย 3.ค่าวัสดุ 3.1 แผ่น DVD จำนวน 4 แผ่น (สำหรับถ่ายวีดีโอ) 3.2 ค่าแปลงไฟล์แผ่น DVD (จำนวน 12 แผ่น) 3.3 แถบบันทึกเสียง (จำนวน 20 ม้วน) 3.4 หมึกปริ้นเตอร์ 4. ค่าตอบแทนอาจารย์ที่ปรึกษา 5. ค่าตอบแทนผู้ช่วยนักวิจัยร่วม และค่าจ้างถอดเทป						(200 x 12 เดือน) **จำนวน 2,400 บาท** (3,000 x 12 เดือน) **จำนวน 36,000 บาท** **4,500 บาท** 900 บาท 800 บาท 800 บาท 2,000 บาท **18,330 บาท** **6,110 บาท**

ภาคผนวก ฌ

รูปภาพกิจกรรม

เวทีที่ 1 เวทีประชุมชี้แจงโครงการกับกลุ่มเป้าหมายและค้นหาผู้รู้ ด้านความเป็นมาของชุมชน ตำนาน ความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิตและวัฒนธรรม

เวทีที่ 2 เวทีสืบค้นข้อมูลสัญจร บ้านจอมแจ้ง

เวทีที่ 3 ประชุมออกแบบและวางแผนงานการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติชื่อ ประเพณีของชุมชนหมู่บ้าน วัฒนธรรม

เวทีที่ 4 เวทีตรวจสอบข้อมูล โดยทีมวิจัยและตัวแทนชุมชน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน บ้านจอมแจ้ง

เวทีที่ 5 เวทีสรุปข้อมูลประวัติความเป็นมาประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนบ้านจอมแจ้ง

เวทีที่ 6 เวทีนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสรุปข้อมูลประวัติความเป็นมาประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนและกำหนดเป้าหมายการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

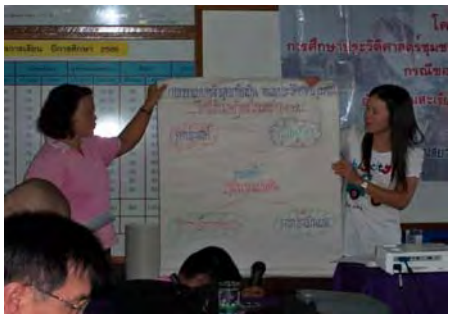

เวทีที่ 7 เวทีสืบค้นข้อมูลสัญจร 5 หมู่บ้าน

เวทีที่ 8 เวทีสืบค้นข้อมูลสัญจร 3 หมู่บ้าน

เวทีที่ 9 เวทีตรวจสอบข้อมูล โดยทีมวิจัยและตัวแทนชุมชน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

เวทีที่ 10 เวทีสรุปข้อมูลประวัติความเป็นมาประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชน

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม